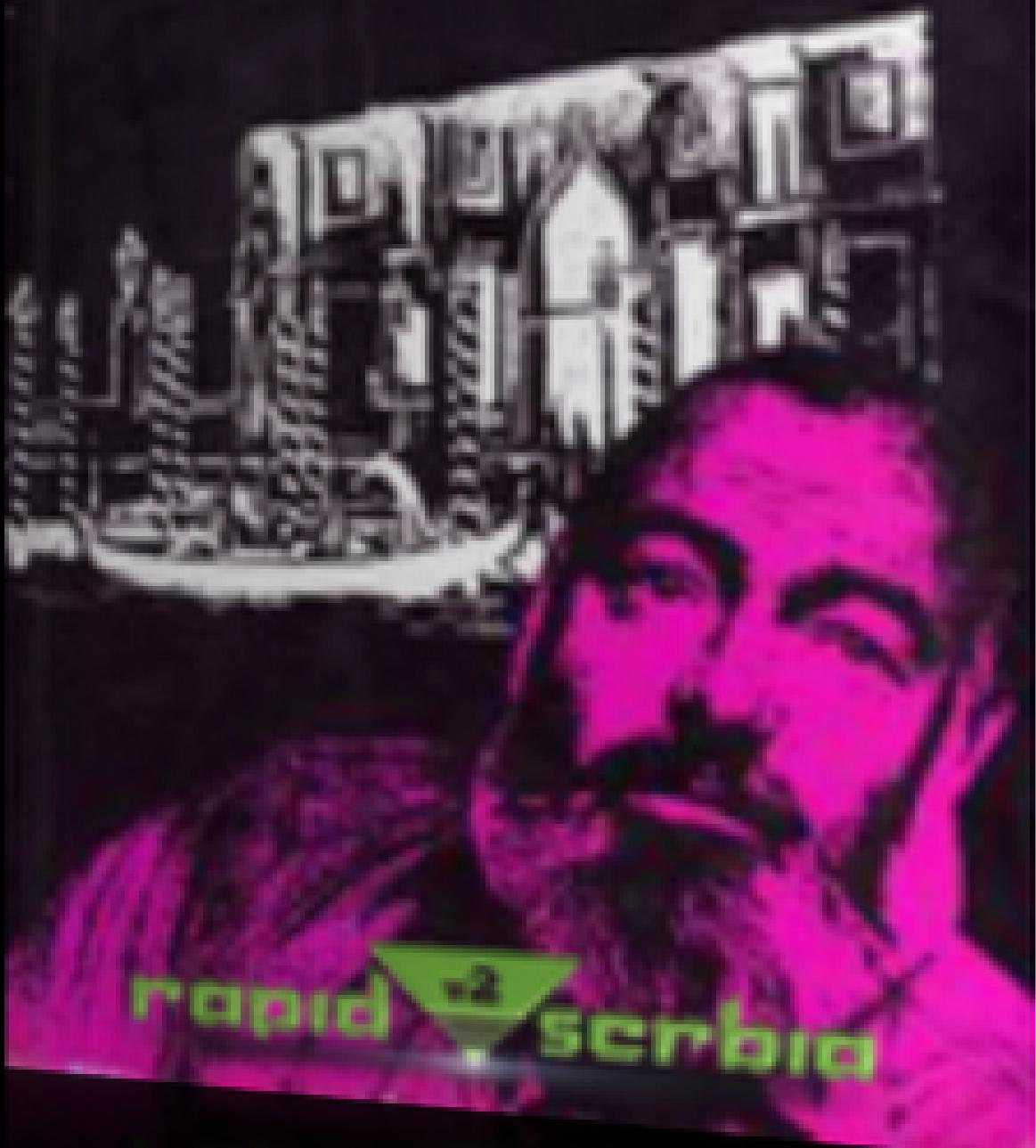
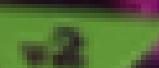

S.M.

HEMINGVEJ

PREKKO REKE I U ŠUMU

rapid scribia

I

Pošli su puna dva časa pre svanuća i u početku nije trebalo da razbijaju led u kanalu, jer su drugi čamci išli ispred njih. U svakom čamcu stojao je na krmi veslač s dugim veslom u rukama, ali zbog mra ka niste mogli da ga vidite, već ste samo čuli kako vesla. Lovac je sedeо na lovačkoj stolici pričvršće noj za vrh sandučeta u kome se nalazila njegova hrana, municija i dve lovčeve puške (ili ih je bilo i više?), naslonjene na gomilu drvenih plovki koje služe za mamac. U svakom čamcu, tu negde, nalazio se džak sa jednom ili dve žive divlje patke (ili jed nom ženkom i jednim mužjakom), i u svakom čam cu bio je po jedan pas koji se nemirno vrpoljio i podrhtavao osluškujući lepršanje krila pataka koje su u mraku preletale preko čamaca.

<

Četiri čamca uputiše se glavnim kanalom koji vodi na sever, prema velikoj laguni. Peti čamac već je skrenuo u jedan bočni kanal, a šesti zaokrenu sad na jug u jednu plitku lagunu u kojoj led nije bio razbijen.

Ovde je svuda bio led, nov led koji je te noći naslao od iznenadnog mraza bez vetra. Led je bio tanak i povijao se pod udarom čamđžijinog vesla, a

onda bi se najednom rasprsnuo kao da je prozorsko staklo.
Čamac je međutim odmicao vrlo polako.

„Daj mi jedno veslo”, reče lovac iz šestog čamca. On je ustao i pažljivo balansirao u čamcu. Mogao je čuti kako patke lete po mruku i osećao uznemireno dahtanje psa. Sa severa se čulo razbijanje leda s drugih čamaca.

„Pazite”, reče vozač s krme. „Nemojte da pre-turite čamac.”

„Znam i ja šta je veslanje”, odgovori lovac. On prihvati dugačko veslo koje mu Vozar pruži i okreće ga tako da bi ga mogao uhvatiti za plošticu. Držeći ga tako podje napred i dršku vesla žabi u led. Oseti da je udario u tvrdo dno plitke lagune, osloni se svom težinom o vrh široke ploštice vesla i, držeći je obema rukama, najpre privuče a onda otisnu od sebe veslo sve dok njegova drška ne dopre skoro do krme, i tako potisnu čamac napred da lomi led. Led je prskao kao da je od stakla kad čamac nađe i poče da ga pritiska, i vozač na krmi zavesla u otvoreni prolaz.

Posle izvesnog vremena lovac koji je neprestano i naporno radio na probijanju leda i sav se preznojavao u svom debelom odelu upita vozara:

„Gde je lovačko bure?”

„Tamo nalevo, usred sledećeg zaliva.”

„Treba li već da okrećem tamo?”

„Kako hoćete.”

„Šta znači to kako ja hoću? Ti poznaješ vodu. Ima li dosta vode da nas čamac odnese tamo?”

„Plima je slaba. Ko zna?”

„Ako se ne žurimo, svanuće pre nego što stignemo tamo.”

Vozar ne odgovori ništa.

Lepo, ti kiseli namćore, razmišljao je lovac. Sti-*<'*i
ćemo mi ipak tamo. Prešli smo već dve trećine puta, i ako
se tebi ne sviđa što moraš da razbijaš led da bi skupljao
patke, mene baš briga.

„Zapni malo, zvezkane!”, reče na engleskom.

„Šta kažete?” upita vozar na italijanskom.

„Kažem treba malo da zapnemo. Svanuće.”

Bilo je svanulo kad stigoše do velikog bureta od
lirastovine koje je stajalo u vodi sa dnom na dnu plitke
lagune. Ono je bilo okruženo strmim obronkom zemlje
obraslim u ševar i travu, i lovac se pažljivo iz čamca
prebaci na taj obronak. Osećao je kako pod njim puca
smrznuta trava po kojoj je gazio. Vozar izvadi iz čamca
kombinaciju lovačke stolice i sandučeta za municiju i
predade je lovcu koji se uaže i sve to lepo stavi u veliko
bure.

Sa čizmama visokim do kukova i u pohabanoj ral noj
kabanici što je na levom ramenu imala neku oznaku, koju
niko nije razumeo šta znači, i sa svetli-jim mestima na
naramenicama sa kojih su skinute oficirske zvezdice,
lovac se uvuče u bure, i čamđija nm doturi njegove dve
puške.

On osloni puške o zid bureta, a između njih stavi
torbu s municijom, obesivši je o jednu od dve kuke koje
su bile zabodene u zid potopljenog bureta. Onda prisloni
puške s jedne i druge strane obešene torbe.

„Trna li vode?” upita čamđiju.

„Nema vode”, odgovori ovaj.

„Može li da se piye voda iz lagune?”

„Ne. Nije dobra.”

Lovac je bio ožedneo od napora dok je lomio led i otiskivao čamac. (Jseti kako ga obuzima bes, a onda se savlada i reče:

„Mogu li tu u čamcu da ti pomognem oko razbijanja leda i razmeštanja mamaca?”

„Ne”, reče čamđija i ljutito potisnu čamac na tanak sloj leda koji pod pritiskom poče da se lomi i prska. Zatim plošticom vesla uze da razbija led svud naokolo i da sa strane i pozadi razbacuje drvene patke koje treba da služe za mamac.

Al' je svinjski raspoložen, mislio je lovac. A i vrlo je neotesan. Ja sam zapinjao kao konj da bismo stigli ovamo. On se baš nije mnogo pretrgao radeći. Što se napisao, bestraga mu glava! Ovo je njegov posao, zar ne?

On postavi lovačku stoličicu tako da iz bureta ima što širi vidik i sleva i zdesna; otvori jedno san-duče za municiju i napuni džepove, a onda iz torbe izvadi drugu kutiju s mećima da mu budu pri ruci. Ispred njega, na zamrzloj laguni koja se sijala na ranoj jutarnjoj svetlosti, nalazio se crn čamac i visok krupan čamđija koji je veslom razbijao led i iz čamca izbacivao drvene patke kao da se otresa nečeg što mu je odvratno.

Sad je bilo nešto svetlijе i lovac je preko lagune mogao da vidi ravnu liniju najbližeg jezička zemlje. Znao je da se preko te linije nalaze još dva lovačka mesta, a tamo još dalje bila je močvara i onda otvoreno more. On napuni obe puške i oceni položaj čamca iz kojeg su izbacivani mamci.

Iza sebe je čuo šum krila koja se približavaju, pa čučnu, i gledajući odozdo preko ivice bureta, dohvati desnom rukom pušku koja je stajala desno od

iijil'a, a onda se uspravi da bi pucao na dve patke koji' su sletele povijenih krila, ustremivši se, onako im ke, iz sivog tmurnog neba na ptice napravljene od drveta.

Uvukavši glavu, on napravi puškom veliki zao-luv nadole, daleko iznad druge patke, a onda, i ne obraćajući pažnju na rezultat pucnja, lako podiže pušku uvis, sasvim visoko uvis, a onda nalevo od druge patke koja je levo uzletala i kad opali vide I ako se ova skupi u letu i pade na izlomljeni led iiu-di.1drvene mamce. On pogleda udesno i vide prvu palku koja je, kao kakvo crno klube, ležala na tom i'lom ledu. Znao je da je dobro nišanio na prvu palku kad je bila daleko udesno od čamca, i na dru-y\| kad je bila visoko i ulevo, puštajući je da daleko oillcli nalevo kako bi bio siguran da se čamac nalazi i/van svakog domašaja vatre. To je bio lep dvostruki po>odak, postignut po svim lovačkim pravilima, uz pol robno vođenje računa o položaju čamca, i on, punoći ponovo puške, oseti veliko zadovoljstvo.

„Čujte“, doviknu mu čovek iz čamca, „nemojte pucati u pravcu čamca.“

Bio bih zaista pravi skot kad bih to radio, reče lovac u sebi.

„Izbaci napolje sve mamce“, doviknu on čoveku u čamcu. „Ali požuri. Neću da pucam dok sve ne IMIIIII izbačene, sem pravo uvis.“

čovek u čamcu ne reče ništa što bi moglo da se ln/uiuc.

Ne razumem ga — razmišlja je lovac. — On /n i šia je lov. Zna da sam ja obavio pola posla, ako IH- i više. Nikad u svom životu nisam sigurnije ni

obazrivije pucao ni na jednu patku nego ovo sad. Šla mu je? Ponudio sam se i da mu pomažem pri izbacivanju mamaca. Nek ide do đavola.

A tamo, sad više nadesno, čamđija je ljutito udarao veslom po ledu i izbacivao drvene plovke s mržnjom koja se ogledala u svakom njegovom pokretu.

Nemoj dozvoliti da ti pokvari zadovoljstvo — govorio je lovac sebi. — Po ovom ledu ovde nećeš imati mnogo prilika za pucanje, sem ako ga sunce uskoro ne istopi. Jedva ako uspeš da ubiješ dve-tri ptice, zato ne treba da imaš obzira prema njemu. Ne znaš koliko ćeš još imati prilike da loviš divlje patke, pa ne dozvoli da ti on kvari zadovoljstvo.

Posmatrao je kako se nebo razvedrava iznad dugog vidika močvare i, vrativši se u potopljeno bure, preletao je pogledom zamrzlu lagunu i močvaru, ugledavši u daljini bregove pokrivene snegom. Iz onako niskog položaja u kome se nalazio, on nije mogao da vidi brežuljke i izgledalo je da planinski visovi izrastaju direktno iz ravnice. Dok je gledao u pravcu bregova, osećao je hladan povetarac po licu i znao da će, kad odande stigne vetar zajedno s iz-lazećim suncem, sigurno s mora doleteti tada i neke ptice, uznenirene vетrom.

Čamđija je najzad bio gotov sa izbacivanjem mamaca. Bilo ih je dva niza, jedan pravo ispred čamca i levo gde će sunce da se pojavi, a drugi desno od lovca. Sad je izbacio i živu divlju patku na konopcu i s malim lengerom. Patka je kreštala i svaki čas zavlačila glavu u vodu prskajući se pri tom po ledima.

„Zar ne bi bilo bolje razbiti još više leda po ivicama?”, doviknu lovac čamđžiji. „Tu nema dovoljno vode koja bi primamila ptice.“

Čamđžija ne reče ništa samo poče veslom da udara po ledu u reckavom polukrugu. Razbijanje ovog leda bilo je nepotrebno i čamđžija je to znao. Lovac, međutim, to nije znao i razmišljao je: Ja ga ne razumem, ali mu ne smem dozvoliti da mi kvari zadovoljstvo. Moram u potpunosti sačuvati raspoloženje i neću da mi ga on pokvari. Svaki put kad .sad opališ to može da bude tvoj poslednji pucanj, i nijedan glupavi kučkin sin ne bi dozvolio da mu se zadovoljstvo kvari. Mladiću, budi samo miran, reče on sebi.

Ali on nije bio mladić. Imao je pedeset godina i bio pešadijski pukovnik u američkoj vojsci i pre nego što je otišao na lekarski pregled, kome je morao da se podvrgne dan pre dolaska u Veneciju na ovaj lov, progutao je zamašnu količinu manitol he-ksanitrita da bi... ni sam nije bio načisto zbog čega je uzeo ... da bi prošao lekarski pregled, rekao je sebi.

Vojni lekar bio je sasvim skeptičan, ali je pribeležio rezultate, pošto ih je dvaput proverio.

,,Znate, Dik", reče mu on, „indikacija nema. U stvari uvećani ultra-okularni i ultra-kranijalni pritisak samo su jedna ubcdljiva kontraiedikacija."

,,Ja ne znam, doktore, šta to govori'z", reče lovac, koji tada još nije bio lovac već samo imao na-meru da to bude, koji je u ratu bio general u američkoj vojsci a sada degradiran na čin pešadijskog pukovnika.

,,Ja vas, pukovniče, odavno poznajem", reče doktor.
„Ili mi to možda samo izgleda da je odavno."

,,Da, odavno", reče pukovnik.

,,Mi govorimo kao pisci kupleta", reče doktor. „Ali nemojte ni u šta da ulećete i čuvajte se varnica

U;K1 sle tako napunjeni nitroglycerinom. Trebalо bi vas prisiliti da vučete za sobom lanac kao kamion napunjen eksplozivom."

„Ie li moj kardiogram u redu?"

„Pukovniče, vaš kardiogram je divan. Mogao bi * I - * bude i nekog čoveka od dvadeset i pet godina, l>.i (ak i mladića od devetnaest."

„O čemu onda govorite?" vрита pukovnik.

Uzimanje tolike količine manitol heksan'trata iVslo je izazivalo gađenje kod njega i on zaželete da /a vrši razgovor s doktorom. Zaželete takođe da legre I n/.mc sekonal. Trebalо bi da pišem udžbenik male l u k l i k e za odred sa visokim pritiskom, mislio je. Vo-h'ii bih da mu to kažem. Zašto se ne stavim na milost i nemilost суду? Ti to nikad nećeš učiniti, reče on M'bi. Pred drugima uvek plediraš da nisi kriv.

„Koliko ste puta dobili u glavu?" upita doktor.

„Vi znate to", uzvrati pukovnik. „Stoji u mojoj 201."

„Koliko ste puta dobili po glavi?"

„Gospode bože!" A onda reče: „Pitate li to zbog vojske ili kao moј lekar?"

„Kao vaš lekar. Niste valjda mislili da ћu pokušali da vas opravim kao da ste sat?"

„Ne. Da. 2ao mi je. Ali šta ste ono hteli da znalo?"

„Koliko je bilo potresa mozga?"

„Pravih?"

„Kad god ste se onesvestili ili posle niste mogli IIUVJ: da se sećate?"

„Deset, valjda", reče pukovnik. „Ubrajajući u to 1 |rđan koji sam dobio igrajući polo. Možda tri više ili manje."

„Grešni stari rundove”, reče doktor. I dodade:
„Gospodine pukovniče.”

„Mogu li sad da idem?” upita pukovnik.

„Da, gospodine”, reče lekar. „Vi ste u dobroj formi.”

„Hvala”, uzvrati pukovnik. „Hoću da idem u lov na patke, tamo dole u močvare na ušću Talji-amcnta. Divno lovište. Pripada nekim simpatičnim mladim Italijanima s kojima sam se upoznao u Kortini.”

„Je li to tamo gde love šljuke?”

„Ne, na ovom mestu love se prave divlje patke. Dobri mladići. Dobro lovište. Prave patke, istinski divlje, zviždarke. I poneka guska. Isto onako dobra kao one kod kuće kad smo bili clččaci.”

„Ja sam bio dečak u dvadeset devetoj i tridesetoj.”

„To je prva ružna stvar koju sam čuo od vas.”

„Nisam tako mislio. Hteo sam samo da kažem da se ne sećam kad je bilo lepo ići u lov na patke. Pored toga, ja sam varoško dete.”

„A to i jeste jedina đavolska nevolja s vama. Ja još nisam video ni jedno varoško dete koje vredi prebijene pare.”

„Vi to valjda ne mislite ozbiljno, pukovniče?”

„Naravno da ne mislim. Do vraga, vi to i sami vrlo dobro znate.”

„Vi ste u dobroj formi, pukovniče”, reče doktor. „Žao mi je što ne mogu da idem u lov. Ja čak ne umem ni da pucam.”

„Vrlo važno”, reče pukovnik. „To ne čini ništa. Ni u vojsci niko ne ume da puca. Voleo bih da budete sa mnom.”

„Daću nešto što će pojačati dejstvo onog što sumi uzimate.“

„Postoji li tako nešto?“

„Ne baš uistinu. Ali rade na tome.“

„Pustite ih samo nek rade.“

„Smatram, gospodine, da je vaše držanje u ovom]><>i', ledu za svaku pohvalu.“

„Idite do davola!“ reče pukovnik. „Zaista nećete <li podlete?“

„Ja imam patke kod Lonšana u Medison aveni-M“, reče doktor. „Tamo je električno provetran je u lolo i dobro zagrevanje zimi, i ja ne moram da usUijem pre svetuća i navlačim dugačke gaće.“

„Lcpo, varoški mladiću. Nikad vi to nećete ra-vi imeli.“

„Nikad nisam ni htio da razumem“, uzvrati doktor. „Vi ste u dobroj formi, gospodine pukovniče.“

„Hvala“, reče pukovnik i izadje.

III

To je bilo prekjuće. Juče se automobilom vozio iz Trsta za Veneciju po starom drumu koji vodi od Tržića preko Latisane i kroz ravnicu. Imao je dobrog šofera i sedeo pored njega sasvim udobno i posmatrao sve te predele koje je upoznao još kad je bio mladić.

Sve to sad izgleda drukčije, razmišljao je. To je valjda zato što su se rastojanja promenila. Ukoliko si matoriji, utoliko ti sve nekako izgleda mnogo manje, kraće. A zatim, i drumovi su danas bolji i bez praštine. Jedini put kad sam se vozio ovuda to je bilo u jednom kamionu. Inače uvek smo pešačili. Tada sam se, kad bismo opet krenuli, sigurno osvrtao za mestima u senci i za bunarima u dvorištima. A i za rovovima, mislio je. Za kolikim sam se rovovima samo osvrtao!

Oni zaokrenuše i pređoše Taljiamento preko jednog provizornog mosta. Na obalama je bilo zelenila i ljudi su pecali ribu tamo dalje gde je reka duboka. Porušeni most opravljan je uz lupu teških čekića. Oko sedam stotina metara dalje od mosta, razorene kuće i pomoćne zgrade, što je još ostalo od jednog sad uništenog poljskog gospodskog dobra, jasno su

i'ikn/.ivalc gde su bombarderi srednje težine izručili i,\ oj lovar.

„Pogledajte to", reče šofer. „U ovoj zemlji nai-rtt*lr na neki most ili železničku stanicu i produžite NH.....jedno pola kilometra, svejedno u kom pravcu, I svmla nađete nešto ovako."

„la mislim da se iz toga može izvući pouka", re-iV pukovnik. „Ne zidaj ni vilu ni crkvu, i ne pogađaj l'oi.i da ti pravi freske ako imaš crkvu... ako se na M dam stotina metara nalazi ma kakva čuprija."

„/nao sam, gospodine pukovniče, da tu ima neka pouka", reče šofer.

Sad su baš prošli pored razorene vile i izašli na i a van drum sa vrbama koje su još imale zimsku la innu boju i rasle pored rupčaga od bombi. Vozili MI duž polja punih dudova. Jedan čovek na biciklu vo/yo se ispred njih i čitao novine držeći ih obema i nkama.

„Da su to bili teški bombarderi, pouka bi se odnosila na ceo kilometar pa i više", reče šofer. „Ne mislile H tako, gospodine pukovniče?"

„A ako se radi o letećim raketama, onda računaj I sa dvesla pedeset kilometara", reče pukovnik. „Ne-yo, bolje daj signal tom biciklisti."

Šol'er postupi kao što mu je rečeno i čovek se »kloni u kraj, ali ne diže oči s novina niti dodirnu upiavlj jač. Kad su ga prelazili, pukovnik pogleda da Vidi koje novine čita, ali su one bile savijene.

„Rekao bih da je danas bolje da čovek ne zida (»111li-i ii i vilu ili crkvu, ili da najmljuje za slikanje fresaka onog ... kako ono rekoste da se zove?"

„Jolo, rekao sam. Ali može da bude Piero de la li aneeska ili Mantenja. A može i Mikelandjelo."

„Vi sigurno mnogo znate o slikarima?” upita šofer.

Sad su bili na sasvim ravnom delu puta i da bi dobili u vremenu vozili su tako brzo da se jedan majur slivao u drugi i stапao s njim, i mogli ste da vidite samo ono što je bilo vrlo daleko i kretalo se prema vama. Jer sa strane se videla samo mešavina ravne zemlje i zime.

Ne mogu da kažem da volim brzinu, razmišljaо je pukovnik. Brigel bi bio sasvim ošamućen kad bi morao ovako da posmatra predele.

„Šta znam o slikarima, kažeš”, odgovori on šo-feru.
„Znam prilično, Bername.”

„Ja sam Đžekson, gospodine pukovniče. Bernam je na odsustvu u Kortini. To je divno mesto, gospodine pukovniče.”

„Počinjem da lapim”, reče pukovnik. „Izvini me, Đžeksone. Da, lepo mesto. Dobro se ždere. Dobro vođeno. Niko te ne gnjavi.”

„Da, gospodine pukovniče”, složi se Đžekson.
„Znate, razlog zbog koga sam vas pitao za slikare su ove madone. Smatralo sam da treba da vidim neke slike pa sam otisao u jedan veliki muzej u Firenci.”

„Ufiči? Piti?”

„Ne znam kako ga zovu. Onaj najveći. Razgledao sam tako slike, dok mi se nije smučilo od onih madona. Verujte mi, gospodine pukovniče, čovek koji nije vičan slikarstvu može da svari samo izvestan broj tih madona, a onda mu je dosta. Znate li kakva je moja teorija? Vi znate kako su oni ludi za decom. Ukoliko manje imaju da jedu, utoliko više imaju *bambini* ili se spremaju da ih imaju. Lepo, ja smatram da su svi ti slikari veliki ljubitelji *bambinija*,

kflO i svi drugi Italijani. Ja ne poznajem te koje ste
• i **tad** pomenuli, pa njih i ne uključujem u svoju teo-
■ 11U, a i vi ćete me u svakom slučaju ispraviti ako
lajba. Dakle, meni izgleda da te madone koje sam
* "č toliki broj video, dakle izgleda mi, gospodine
pu

kovniče, da su ti ordinarni slikari madona samo neka
\\ istu manifesta, neka potvrda ćele te rabote sa *bam-*
l'iithna, ako razumete šta hoću da kažem."

„Plus činjenica da su oni ograničeni samo na
religiozne predmete.“

„Da, gospodine pukovniče. Dakle mislite li da ima
nečeg u toj mojoj teoriji?“

„Sigurno. Mada mislim da je sve to ipak malo K u m
p I ikovanij e.“

„Naravno, gospodine pukovniče. To je samo moja
preliminarna teorija.“

„Imaš li i drugih teorija o umetnosti, Džekso-
IIIIV

„Nemam, gospodine pukovniče. Ta teorija o
hanibinima važi samo koliko sam je sam smislio. Ja bih
želeo da oni naprave nekoliko lepih slika o brdo-vilom
kraju oko odmarališta Kortine.“

„Ticijan je odatile“, reče pukovnik. „Bar tako se i
vitli. Silazio sam u dolinu i video kuću u kojoj treba <la se
rodio.“

„Je li to nešto interesantno, gospodine pukov-
IIIICI?“

„Ne baš mnogo.“

„Dakle, kad bi on pravio neke slike o predelu lamo
gore sa stenama, u bojama sunčevog zalaska, sa jelkama,
snegom i onim šiljatim tornjevima ...“

„*Campaniles*“, reče pukovnik. „Kao jedan tu pred
nama u Sediji. To znači zvonik.“

„Lepo, kad bi on namal' o nekoliko zaista dobrih slika iz tog kraja, ja bih mu, sto mu bogova, sigurno otkupio jednu-dve.“

„On je naslikao nekoliko divnih žena“, reče pukovnik.

„Ako bih imao neku krčmu ili ma kakvu vrstu gostonice, onda bih tako što mogao da koristim. Ali ako bih kući doneo sliku neke žene, moja bi me stara jurila od Rolinsa do Bufala. I bio bih srećan ako bih stigao u Bufalo.“

„Možeš je dati tvom mesnom muzeju.“

„Jedino što u muzeju u mom mestu ima to su strele, ratni šlemovi, noževi za skalpiranje, razne skalpirane glave, okamenjene ribe, lule mira, fotografije Džonsona koji jede svoju džigericu, i koža nekog zločinca koga su obesili i koga je jedan doktor odrao. Slika neke od tih žena ne bi nimalo priličila tamo.“

„Pogledaj iduću kampanilu tamo preko ravnice“, reče pukovnik. „Pokazaće ti mesto gde smo vodili borbe kad sam bio mlad.“

„Jeste li se vi i ovde borili, gospodine pukovniče?“

„Aha“, promrmlja pukovnik.

„Ko je držao Trst u tom ratu?“

„Švabe. Hoću da kažem Austrijanci.“

„Jesmo li ga mi ikad imali?“

„Tek kad je sve bilo svršeno.“

„Ko je imao Firencu i Rim?“

„Mi.“

„Dakle, rekao bih da niste baš mnogo rđavo prošli.“

„Gospodine!“ reče pukovnik blago.

„Izvinite, gospodine pukovniče , reče šofer brzo. „, I* lam bio u trideset i šestoj diviziji.“

„Video sam po oznakama.“

„Baš sam mislio na Rapido, gospodine pukovni-tV, Nisam htio da budem neučtiv ili da vas omalovažavani.“

„I nisi“, reče pukovnik. „Samo si mislio na Rapido. Znaš, Džeksone, svako ko je dugo služio vojsku Ima svoj Rapido, i više nego jedan.“

„Ja ne bih mogao da podnesem više od jednog, gospodine pukovniče.“

Kola prođoše kroz živahan grad San Dona di Piavc. Grad je ponovo izgrađen i sasvim nov ali ne i/rJi-cla ružnije od nekog grada na srednjem zapadu, a napredan je i živ isto koliko i mrtva i bedna Fosal-la, koja je tu malo dalje uz samu reku, razmišljao je pukovnik. Zar se Fosalta nikad neće dići iz ruševina pi vo<>; svetskog rata? Nikad je nisam video pre nego ■'lii je bila slupana, mislio je. Strašno su je bombar-(lova I i pre velike junske ofanzive u osamnaestoj godini. A onda smo je mi dobro prorešetali pre nego f.lo smo je ponovo zauzeli. Sećao se kako je napad poiVo iz Monastira i vodio kroz Fornas. Ovog zim-• kojr dana prisećao se kako je bilo tog leta.

Pre dve-tri nedelje prolazio je kroz Fosaltu i ■išao s glavnog puta da bi na rečnoj obali pronašao mcslo gde je bio ranjen. Nije bilo teško pronaći ga li r ivka tu zavija, a rupa u kojoj se nalazio veliki milialjez bila je sad obrasla travom. Ovce ili koze loliko su obrstile travu da je rupa izgledala kao planirano udubljenje na nekom igralištu za golf. Reku jo ovde bila tiha i mutnoplava, sa trskom po ivicu ma obale, i pukovnik (naokolo nije bilo ni žive

duše), gledajući preko reke s obale odakle onda po danu nikad nije smeо ni da proviri, lepo se istrese baš na mestu na kome je teško ranjen pre trideset godina, a koje je utvrdio premeravanjem trougla.

„Slab prilog”, reče on glasno reci i rečnoj obali, utočiloj u jesenju tišinu i mokroj od sezonskih kiša — ali je bar moј sopstveni.

On se uspravi i pogleda oko sebe. Nigde nikog nije bilo, a on je kola ostavio na sporednom putu ispred poslednje kuće koja je u Fosalti obnovljena i izgledala bednija od svih drugih.

Lepo, sad ћu dovršiti spomenik, reče on u stvari nikom drugom već samo mrtvima, pa izvadi iz džepa jedan Solingenov perorez, jedan od onih kakve nose nemačke lovokradice. Sečivo odskoči kad otvorи perorez i on iskopa njime u vlažnoj zemlji, praveći kružne pokrete, jednu pristojnu rupu. Očisti nož o desnu čizmu, pa onda stavi u rupu sivu novčanicu od deset hiljada lira, pritisnu je dobro i zatrpa rupu travom i zemljom koju je iskopao.

„To je dvadeset godina po pet stotina lira godišnje za Medaglia d'Argento al Valore Mili tare¹, reče on. „V. C.² donosi deset gvineja, čini mi se. D. S. C.³ ne donosi ništa. Srebrna zvezda je slobodna. Kusur zadržavam za sebe.”

Ovo je sad fino, razmišljao je. Tu je izmet, tu su pare, tu je krv. Pogledaj samo kako trava raste, a i gvožđa ima u zemlji zajedno s Đinovom nogom i obema nogama Randolfa i s čašicom mog desnog ko-lena. Divan je ovo spomenik. Ima sve: plodnost, no-

¹ Italijanski orden.

² Najviše englesko ratno odlikovanje.

³ Engleski vojni orden.

VKS, krv i gvožđe. Zvuči kao karakteristika kakve na-i i i¹¹ ("do je plodnost, gde su pare, krv i gvožđe tu ti ji i oladžbina. Nedostaje nam još samo ugalj. Treba • Li 11,idemo i malo uglja.

Onda pogleda preko reke u belu kuću koja je i.'r.niđcna iz ruševina, i pijunu u reku. Trebalo je dobro pljunuti do reke, ali njemu to podje za rukom.

One noći nisam mogao da pljujem, ni zadugo posle, reče. Pa ipak dobro pljujem za čoveka koji ne žviićo gumu.

Potom se polako vrati mestu gde su bila parki-1,111a njegova kola.

Šofer je bio zaspao.

„Probudi se, sinko“, reče mu. „Okreni kola i n'ivali put prema Trevizu. Na tom putu nije nam pol robna mapa. Ja će ti reći gde da skrećeš.“

IV

I sad, na putu za Veneciju, — dok se pukovnik trudio da svoju silnu želju da bude tamo drži pod strogom kontrolom i istisne je iz misli — teški bjuik ostavi za sobom poslednje kuće San Done i izbi na most koji vodi preko Pijave.

Predoše preko mosta i sad izbiše na italijansku stranu reke i opet videše nizak sporedan put. Ovde je bio isto tako uravnen i prav kao duž čele reke. Ali pukovnik je mogao da vidi stare položaje. A ovde, s obe strane pravog i ravnog glavnog puta, oivičenog kanalima kojim su jurili, stajale su vrbe duž dva kanala u koje su onda polagali mrtve. Pred kraj ofanzive došlo je do velikog klanja i, da bi položaj na obali i drum mogli biti držani po onoj vrućini, neko je naredio da se mrtvi bacaju u kanale. Po nesreći, kanalske brane, tamo dalje niz reku, bile su još u rukama Austrijanaca i oni su ih držali zatvorene.

Zbog toga je voda vrlo slabo oticala i mrtvi su ostali dugo vremena tu, nadimali se sve više i klatili po vodi licem čas dole čas gore, bez obzira na nacionalnost, dok nisu dobili džinovske razmere. Najzad, pošto je stvar organizovana, radni odredi su izvukli

noću leševe i pokopali ih kraj druma. Pukovnik se osvrte da vidi donetu travu koja je pokrivala grobove, ali ne primeti ništa. Istina, kanali su bili puni p. i i k a i gusaka i duž celog druma ljudi su u kanali-iii.i pecali ribu.

Bilo kako bilo, razmišljao je pukovnik, oni su ih iri inio sve iskopali i sahranili na velikom ossario I-IH I Ncrveze.

„(Ovde smo vodili borbe kad sam bio mlad", reče pukovnik šoferu.

„Đavolski ravna zemlja za borbu", reče šofer. „li .ic li vi držali reku?"

„Da", reče pukovnik. „Držali i gubili i ponovo
osvajali.

„Ovde nema nijednog uzvišenja ni za lek."

„I) tome je bila teškoća", reče pukovnik. „Treba • Li koristiš uzvišenja koja ne možeš da vidiš, tako su mala, kao i sve te rupčage, kuće, ivice kanala, žive ■ »■•.rade. Bilo je kao u Normandiji, samo još ravnije. Ja inislim da su tako otprilike izgledale borbe u Ho-lamli ji."

„Naravno, ta reka ni po čemu ne može da se pored i s Rapidom."

„Ja, lepa je to stara, dobra reka", reče pukovnik. „Tamo malo više gore bila je tada bogata vo-ilom, dok nisu došli svi ti hidroelektrični objekti. A u plićaku između šljunka i kamenja imala je vrlo ilnboke i opasne virove. Bilo je tamo jedno mesto lojc se zvalo Grave de Popodopoli i koje je bilo vi lo opasno."

Znao je koliko je pričanje ličnih ratnih doživljaja ilosaclno svakom drugom čoveku i prestade da pliće. Svi uzimaju to nekako lično, mislio je. Niko

nije u principu, teoretski, zainteresovan, sem pravih vojnika, a njih nema mnogo. Uvežbaš ih i oni koji su dobri izginu. Pored toga svi uvrte sebi ponešto toliko u glavu da nisu u stanju ni da gledaju ni da slušaju. Uvek misle samo na ono što su oni videli i dok im govoriš neprekidno misle na to šta bi oni rekli i šta to može da znači za njihov položaj i njihovo unapređenje. Nema zato smisla gnjaviti ovog mladića, koji, i pored te svoje značke borca pešaka, svog „purpurnog srca“, i drugih oznaka koje nosi, nimalo nije vojnik, već prostо čovek strpan u uniformu protiv svoje volje, ali koji je iz ličnih razloga odlučio da i dalje ostane u vojsci.

„Šta si ti, Džeksone, bio u građanstvu?“ upita on.

„Bio sam sa bratom ortak u jednoj garaži u Rolinsu, država Vajoming, gospodine pukovniče“

„Vraćaš se tamo?“

„Brat mi je poginuo na Pacifiku, a tip koji je vodio garažu nije bio na svom mestu“, reče šofer. „Propalo nam je sve što smo uložili.“

„To je šteta“, reče pukovnik.

„Još kakva šteta, đavolska“, reče šofer i dodade: „gospodine pukovniče.“

Pukovnik pogleda drum. Znao je da će, ako se drže ovog druma, ubrzo naići na jedan zavijutak na koji je on čekao. Ali je bio nestupljiv.

„Pazi dobro i okreni levo na drum koji vodi od rampe“, reče šoferu.

„Mislite li, gospodine pukovniče, da su ti niski sporedni putevi dobri za ovako velika kola?“

„Videćemo“, reče pukovnik. „Do đavola, čoveče, već tri nedelje kiša nije padala.“

„Ja ne verujem tim sporednim putevima na o-Vftkvoj ravnici.“

„/Vko zaglavimo izvući ču te s volovima.“

„Ja se brinem samo za kola, gospodine pukov-
mē.“

„Lepo, brini se o onom što ti ja kažem i okreni 11; i prvi sporedni put sleva, ukoliko je prohodan.“

„Eno, izgleda da se jedan pojavljuje tamo izme-ili žive ograde“, primeti šofer.

„Iza tebe je sve čisto. Stani ispred samog prilaza, pa ču ja sići i pogledati.“

On izide iz kola, pređe preko širokog druma s tvrdom podlogom i pogleda uski prašnjavi put duž Kanala koji brzo otiče i gustu živu ogradu iza njega. Preko žive ograde vide jednu seljačku kuću od crvenili cigala, s velikim ambarom. Put je bio suv. Nisu ostale čak ni brazde od seljačkih tarnica. On se vrati u kola.

„To je pravi bulevar“, reče. „Ne brini ništa.“

„Lepo, gospodine pukovniče. Kola su vaša.“

„Znam“, reče pukovnik. „Još ih otplaćujem. Reci, D/eksone, da li je tebi uvek toliko krivo kad siđeš *H* ^Javnog druma na neki sporedan?“

„Ne, gospodine pukovniče, nije. Ali je vrlo velika razlika između džipa i kola koja su tako niska kao ova. Znate li kako mali razmak od zemlje imaju <lili rcncijali i karoserija vaših kola?“

„Imam u koferu lopatu, a imamo i lance. Vide-r'iš kakvim ćemo sve drumovima ići kad podemo iz Venecije.“

„I loćemo li stalno voziti ovim kolima?“

„Ne znam. Videću.“

„Mislite na federe, gospodine pukovniče.“

„Odvalićemo federe, kao što rade Indijanci u Oklahomi. Kola sad suviše federiraju. Sem motora, imaju svega previše. Ali motor, Džeksone, taj je na svom mestu. Sto pedeset ponija.“

„Motor imaju, nema sumnje. Pravo je zadovoljstvo voziti kola s tako jakim motorom po dobrim putevima. Zbog toga i ne bih htio da mu se nešto desi.“

„To je lepo od tebe, Džeksone. Ali prestani sad da se jediš.“

„Ja se ne jedim, gospodine pukovniče.“

„Dobro“, reče pukovnik.

Ni on se nije jedio, jer baš tada ugleda jedno jedro kako promiče kanalom, tamo iza gustog niza mrkog drveća. Bilo je to veliko crveno jedro, čvrsto razapeto, i lagano se kretalo iza drveća.

Zašto ti se srce uvek uzbudi kad vidiš jedro da promiče? mislio je pukovnik. Zašto se moje srce uzbudi kad vidi velike, trome sivkaste volove? Možda to čini i ono njihovo gegavo hodanje a ne samo njihov izgled, veličina i boja.

Ali mene isto tako uzbuduje i velika lepa mazga ili čopor dobro negovanih magaraca. Uzbuđivala me je i svaka hijena koju sam video, a i vuk koji ima pokrete kao nijedna druga životinja, mrk i samouveren, i kako samo ume da drži svoju veliku glavu s besnim očima.

„Jesi li, Džeksone, ipak video vuka u okolini Rolinsa?“

„Nisam, gospodine pukovniče. Vukova je nestalo još pre nego što sam se ja rodio. Sve su ih potrovali. Ali mnogo hijena.“

„Dopadaju li ti se hijene?“

„Velim da ih slušam noću.“

„I ja. Više nego išta drugo, sem da vidim jedre-ii j;»k kako plovi.“

„Eno baš tamo je jedan takav brodić, gospodine pukovniče.“

„Da, na Sile kanalu“, objasni mu pukovnik. „To je barka na jedra koja plovi za Veneciju. To sad s lirtlu duva vetar i ona vozi vrlo dobro. Ako ovaj ve-lar potraje, noćas će morati da bude vrlo hladno, što 11* tolerati ovamo mnogo pataka. Skreni ovde levo p.i icmo voziti duž kanala. Tamo je dobar put.“

„Tamo odakle sam ja nema mnogo prilika za lov u.i |>alke, ali se mnogo lovi u Nebraski, duž reke l'lale.“

„Hoćeš li da loviš tamo gde mi idemo?“

„Ne bih rekao, gospodne pukovniče. Ja nisam neki veliki lovac i više volim da ostanem u krevetu. To je, znate, nedelja ujutru.“

„Znam“, reče pukovnik. „Možeš da ostaneš u luivelu do podne, ako hoćeš.“

„Poneo sam nepromočivo čebe. Spavaću sjajno, nadam se.“

„Nc verujem da će ti biti potrebno“, reče pukovnik.
„Jesi li poneo neku kutiju K hrane ili koju od <tnili ,Dceset u jednu"? Znaš, oni tamo sigurno jedu umnu ilalijansku hranu.“

„Poneo sam nekoliko konzervi da mi se nađu, a i malo namirnica da razdelim.“

„]'
ti je dobro“, reče pukovnik.

On je sad gledao pravo napred da vidi gde put dii?, kanala ponovo izbjiga na glavni drum. Odatle, / .nao je, moći će da je vidi po tako bistrom danu kao ttto je ovaj. Preko močvara, tamnih kao što su u zi-

mu one na ušću Misisipija u blizini Pilot Tauna, i sa ševarom koji se povija na jakom severnom vетру, on vide četvrtasti toranj crkve u Torčelu, a još dalje visoki campanile Burana. More je bilo tamnoplavo i on je mogao da vidi jedra dvanaest barki koje su plovile za Veneciju.

Da bih je dobro video, treba da pričekam dok ne predēmo reku Deze, tu iznad Nogera, razmišljaо je. Čudno je kad čovek pomisli kako smo se one zime borili duž kanala da bi je odbranili a nikad je nismo videli. A onda, jednog dana, kad sam se povukao sve do Nogera, i vreme bilo bistro i hladno kao ovo danas, ugledao sam je preko vode. Ali onda nikad nisam imao prilike da budem u njoj. Pa ipak, ona je moj grad, ja sam se kao mлад čovek borio za nju i sad kad sam već pola veka mator, oni znaju da sam se ja za nju borio, da sam delom njen sop-stvenik i zato lepo postupaju prema meni.

Misliš li ti da oni zaista zbog toga lepo postupaju prema tebi? — upita on sebe.

Možda, razmišljaо je. A možda postupaju lepo i zato što sam vajni pukovnik vojske koja ih je po-bedila. Ali ne verujem. Ipak se nadam da nije to. Nije ovo Francuska, razmišljaо je.

Tamo se borиш i probiješ se u neku varoš koju voliš i mnogo paziš da ništa ne razlupaš, a posle, ako si pametan, bolje da se ne vraćaš u nju, jer ćeš uvek naći nekakve vajne stratege koji ti zameraju zbog načina na koji si osvojio varoš. Vive la France et les pommes de terre frites. Liberte, Venalite et Stupidite. Velika clarte francuske vojničke misli. Posle Di Pika nisu imali ni jednog vojnog mislioca. A i on je bio samo običan drljavi pukovnik. Mangin, Maginot, Ga-

melin. Izvol'te birajte, gospodo. Tri filozofske škole. U-dna: tresnuću ib po nosu. Druga: sakriću se iza onog zida iako mi on ne pokriva levo krilo. Treća: zavući ču glavu u pesak kao noj, uveren i: veličinu Francuske kao vojne sile, i onda ču se 11 kloniti.

Izraz ukloniti upotrebljen je ovde vrlo pristojno i blagonaklono. Naravno, govorio je sebi, kad god uopštavaš grešiš i preteruješ. Seti se svih onih divnih ljudi iz Pokreta otpora, seti se kako je Foš umeo i <la se bori i da organizuje, seti se kako je narod divan. Seti se svojih dobrih prijatelja i seti se mrtvih. Seti se mnogih stvari i seti se opet svojih najboljih prijatelja i da je to najbolji narod koji si ikad upoznao- Ne budi ogorčen i glup. I kakve *sve* to veze ima s ratovanjem kao zanatom. Prekini s tim, govorio je sebi. Ovaj put praviš zadovoljstva radi.

„Džeksone”, reče „jesi li ti srećan?”

„Jesam, gospodine pukovniče.”

„U redu. Uskoro će se pred nama otvoriti vidik Koji bih htio da i ti pogledaš. Samo jedan jedini pogled. Ćela operacija biće bezbolna.”

Na šta li me sad navlači, — razmišljaо je šofer.

Samo zato što je jednom bio brigadni general, misli da sve zna. Ako je vredeo kao brigadni general, višto nije to i ostao? Toliko je izubijan u ratovima da je malo čaknut.

„Eto, to je taj pogled, Džeksone”, reče pukovnik.
„Zaustavi kola sa strane pa čemo pogledati.”

Pukovnik i šofer pređoše na stranu druma prema Veneciji i upreše poglede preko lagune, šibane

jakim hladnim vетrom s planina, koji je svim zgradama zaoštravao konture tako da su bile geometrijski чiste.

„Direktno prema nama je Torčelo”, pokaza pukovnik prstom. „To je mesto u kome su živeli ljudi koje su Vizigoti oterali sa zemlje. Oni su sagradili onu crkvu sa četvrtastim tornjem, koju vidiš tamo. Zivelo je tu nekada trideset hiljada ljudi i oni su podigli tu crkvu da bi slavili boga i služili mu. A onda, pošto su je sazidali, razlilo se ušće reke Sile (ili ga je možda izmenila neka velika poplava), te je sva ova zemlja kroz koju smo baš sad prošli bila pod vodom, postala leglo komaraca, i malarija je spopala ljudi. Umirali su jedan za drugim, pa se naj-pametniji među njima sastadoše i odlučiše da krenu i potraže neko zdravije mesto koje će moći da brane brodovima, i kome Vizigoti, Lombardi i drugi banditi neće moći da priđu jer nemaju flotu. A svi mladi ljudi iz Torčela bili su odlični moreplovci. Tako su oni natrpali u barke kamenje svojih kuća, kao što je ona koju smo malopre videli, i sazidali Veneciju.”

On zastade.

„Džcksone, da li te ja gnjavim?”

„Ne, gospodine pukovniče. Nisam imao ni pojma ko su bili graditelji Venecije,”

„Da, to su bili mladići iz Torčela. Oni su bili vrlo izdržljivi i što se tiče zidanja imali vrlo dobar ukus. Došli su s jednog malog mesta, tamo, više na obali, koje se zvalo Kaorle. Ali su povukli za sobom sve stanovništvo varoši i sela koja su tu bila kad Vizigoti navališe. Jedan mladić iz Torčela, koji je prenoseći oružje za Aleksandriju pronašao mosti sv.

MMrka, |>i■()krijumčario ih je u tovaru svežeg svinj-*ki»u mesa koje inoverni carinici nisu hteli da pregledu) u. Tuko je taj mladić doneo u Veneciju posmrtni' (»stalke sv. Marka, i ovaj postade njihov svetac fiiaTiliik i oni imaju тамо jednu katedralu posvećenu njemu. Međutim, već u то vreme su imali toliko in/vijenii Irgovinu sa Istokom da je i njihova arhiklina za moj ukus malo previše vizantijska. Nikad ni MI ništa nazidali tako lepo kao na početku, tu u Tuvelu. Ono тамо je Torčelo."

Za i si a je to bio Torčelo.

„Trg sv. Marka je тамо где su golubovi i где ји' она velika katedrala što liči на veliku bioskopsku ilviiianti, je 1' tako?"

..lako je, Džeksone. Imaš pravo, sa svog gledišta A sad gledaj preko Torčela pa ćeš videti u Bnim d i v n i campanile koji se đavolski nakrivio, bez-III.iло kao krivi toranj u Pizi. Burano, to ti je jedno vi lo ('usto naseljeno malo ostrvo где žene prave divni* vezove a muškarci prave decu i preko dana rade u Uibrikaina stakla na susednom malom ostrvu koje uiozeš da vidiš тамо preko. I ono ima svoj Kampa-11//1' i zove se Murano. Oni preko dana prave за bona I a Se colog sveta izvanredne predmete od stakla a onda dolaze kućama na malom brodiću i prave bam-hlur. Istina, ne provode svi čelu noć sa svojim ženama. Sa velikim dvocevkama love patke noću по še-< u ima оve lagune preko koje sad gledaš. Kad je u... vina, по čelu noć čuješ samo pucnje."

Pukovnik napravi pauzu.

„Dakle, kad gledaš preko Murana vidiš Veneci-ju To je moja varoš. Ima тамо puno stvari koje bih

mogao da ti pokažem, ali mislim da bi sad trebalo da krenemo. Nego, dobro pogledaj. Ovo je mesto sa kojeg možeš da vidiš kako se sve to zbivalo. Samo, niko nikad neće da gleda to odavde."

„Divan pogled. Hvala vam, gospodine pukovnici.

„U redu", reče pukovnik. „Teraj sad."

V

Ali on nastavi da gleda i sve mu je bilo divno I uzbudjivalo ga kao kad je imao osamnaest godina i VHICO to prvi put, kad nije razumeo ništa i jedino /li;H> da je divno. Zima je te godine bila vrlo jaka i pivko ravnice belela su se brda. Austrijanci su momi i da pokušaju proboj fronta u onom uglu gde reka Sili- i staro korito Pijave predstavljaju jedinu liniju odbrane.

Ako držite staro korito Pijave, onda imate za Dobom reku Sile na koju možete da se povučete kad ju vu linija padne. Tamo dalje, preko Sile, nije bilo itleog som gole golcate ravnice i vrlo dobre mreže jnilrva koji vode u dolinu Veneto i u ravnice Lom-bni clike, i Austrijanci su pred kraj zime neprestano pokušavali da se dočepaju ovog odličnog druma po kome su oni sada jurili i koji vodi pravo u Veneciju. T«* zime, pukovnika, koji je tada bio poručnik i slu-f.lo u stranoj vojsci (zbog čega je docnije u sopstve-Mo| vojsci bio pod lakom sumnjom i što nije pomaljalo njegovoj karijeri), stalno je bolelo grlo. Bolest Urin poticala je od dugog stajanja u vodi. Nikad HINIC* mogli da se osušite i zbog toga je bilo bolje da »p brzo ukvasite i ostanete mokri.

Napadi Austrijanaca bili su rđavo koordinirani, ali su neprekidno vršeni i bili ogorčeni. Prvo je dolazilo do žestokog bombardovanja koje je trebalo da vas ošamuti, a onda ste, kad bi bombardovanje prestalo, ispitivali položaje i prebrojavali svoje ljudе. Međutim, niste imali vremena da ss pobrinete za ranjenike jer ste znali da napad tek što nije počeo, a onda ste ubijali ljudе koji su gacali kroz močvare, držeći puške iznad vode i približavajući se polako, kao što gacaju ljudи koji su do pojasa u vodi.

Da nisu prestajali s bombardovanjem kad napad počne, ja ne bih znao šta bi se moglo raditi, mislio je često pukovnik, tada još poručnik. Ali oni su uvek prestajali s bombardovanjem i prenosili ga ispred linije napada. Postupali su kao što piše u knjigama.

Kad bismo mi izgubili staru Pijavu i našli se na Sile, oni bi napad produžavalи do druge i treće linije, mada su te linije bile potpuno neodržive, mesto da sve svoje topove prenesu sasvim blizu i sve vreme napada lupaju po nama dok nas ne razbiju. Ali, bogu hvala, naređenje je uvek izdavala neka budala visokog ranga i rezultat nikad nije bio dovoljan.

Čele te zime, sa strašno prozeblim grlom, on je ubijao ljudе koji su dolazili sa ručnim bombama, obešenim o opremu ispod ramena, teškim rancima od teleće kože i šiljatim šlemovima. To je bio neprijatelj.

Ali on nije mrzeo te ljudе, mada nije imao ni milosti prema njima. Sa vratom uvijenim starom čarapom natopljenom terpentinom, on je izdavaо naređenja vojnicima i oni su suzbijali napade puškama

i ftlltraljezima — ako ih je još bilo ili ako su još bili upotrebljivi posle bombardovanja. Učio je vojнике dtt pucaju kako treba, što retko ko ume u kontinentalnim trupama, i da su u stanju da očima prate ne-|n i jatelja kad se približuje, i pošto je tamo uvek bilo uiiivih momenata kad se moglo slobodno pucati, vujue i su se dobro izvežbali u tome.

Ali posle bombardovanja uvek morate da brojite, i lo da brojite brzo, koliko vam je još nišandžija picostalo. Te zime on je triput bio ranjen, ali sve su !■> bile srećne rane, male rane u meso bez lomljenja !■■'•■. i i ju, i on je postao potpuno uveren u svoju ličnu l'< i Hitnost, jer je smatrao da bi trebalo da je već "l.ivno poginuo prilikom bombardovanja koja su l'ii-ibudila svakom napadu. Ali je na kraju i on bio l>i < »pisno ranjen i osakaćen za sva vremena. Ni jedna >"l njegovih drugih rana nije na njega uticala toliko K.i') la prva velika. To je možda samo gubljenje vere ii besmrtnost, mislio je. U izvesnom pogledu, bogami, io može da znači osetan gubitak.

Ova zemlja ovde značila je mnogo za njega, zna-*c*ila više nego što bi to ma kome mogao ili htelo da pri/*n*a, a sad je sedeо u kolima, srećan što će kroz pola sata biti u Veneciji. Uze dve tablete manitol beksanitrata i, pošto je od 1918. uvek bio u stanju da <lolm> pljuje, uze ih suve, pa upita:

„Kako ide, Džeksone?"

„Odlično, gospodine pukovniče."

„Kad izbijemo na raskršće za Mestre, skreni IPVO onim sporednim putem kako bismo mogli da gledamo brodove na kanalu i izbegnemo glavni saobraćaj."

„Razumem, gospodine pukovniče. Hoćete li da me opomenete kad budem na raskršću?“

„Naravno“, reče pukovnik.

Brzo su se bližili Mestre, i već je izgledalo kao kad prvi put dolazite u Njujork u ono staro vreme kad je on bio „svetao, beo i divan“. To sam ukrao od nekog, mislio je on. Ali to je bilo pre dima iz fabričkih odžaka. A sad dolazimo u moju varoš, mislio je. Gospode, divne li varoši!

Okrenuše levo i sad su vozili duž kanala po kome su ležali ribarski čamci, i pukovnik je gledao u njih i srce mu se nadimalo od radosti zbog mrkih ribarskih mreža i bubnjeva ispletenih od like i zbog jasnih, lepih linija čamaca. Ne zato što su živopisni. Do đavola sa živopisnošću, nego prosto zato što su vraški lepi.

Prođoše dugi niz čamaca na tihom kanalu, koji vodu dobija iz Brente, i on je mislio na dugačko parče zemlje duž Brente, gde su se dizale velike vile sa travnjacima i vrtovima i platanima i kedrovima. Voleo bih da tamo budem sahranjen, mislio je. Mesto poznajem vrlo dobro. Ali ipak ne verujem da to možeš da izdejstvuješ; ne znam. Poznajem neke ljude koji će možda pristati da budem pokopan na njihovom posedu. Pitaću Alberta. Istina, on će misliti da je to morbidno.

Već odavno on misli na mnoga lepa mesta u kojima bi voleo da bude sahranjen i na kome bi de-liču zemlje voleo da bude delić nje. U stvari, period kad telo smrdi i raspada se ne traje dugo, razmišljao je, a u svakom slučaju ti i jesи samo jedna vrsta đubriva, pa čak i kosti mogu na kraju da budu od

iH'kd koristi. Hteo bih da budem sahranjen čak tamo im krnju poseda, ali na vidiku stare gospodske kuće I visokoj"; granatog drveća. Ne verujem da će im to tnnogo smetati. Mogao bih da postanem deo tla na knini' se s večeri deca igraju, a ujutru tu možda još luiii konja koje vežbaju da preskaču prepone, i nji-liuvc kopile tupo će odjekivati po travnjaku, i forele t<- skakati u ribnjaku kad naide roj mušica. Sad su •,<■ nalazili na nasipu koji vodi od Mestrea za Vene-i iju, u blizini ružnih fabričkih postrojenja „Breda", k'»|ii lii mogla da se nalazi i u Hamondu, država Imlijana.

„Oospodine pukovniče, šta oni tamo prave?" pi-I.H> je Džekson.

„To preduzeće pravi u Milanu lokomotive", reče pukovnik. „Ovde opet prave od svega pomalo što •.pada u metalurgiju."

To sad odavde nije bio nimalo lep pogled na Veneciju i on je mrzeo ovaj nasip, iako pomaže da se dobije u vremenu i što su se s njega mogle da gledaju boje i kanali.

„Ova varoš izdržava sama sebe", reče on Džek-Hoiui. „Bila je nekad kraljica mora i njeni stanovnici su vrlo otporni i imaju strašno malo obzira prrrma mnogim stvarima, manje nego malo ko drugi koga ćeš ikad sresti. Ta varoš je temperamentni ja ih"KO Sien, ako je dobro poznaješ, i svaki je u njoj Vi lo ljubazan."

„Ja, gospodine pukovniče, ne bih rekao da je Rim temperamentna varoš."

„Lepo, temperamentni]a je nego Kasper."

„Mislite li zaista da je Kasper temperamentna
VHTOŠ?"

„To je varoš nafte, lepa varoš.“

„Ali ja ne bih rekao da je temperamentna, gospodine pukovniče. Ni da je ikad to bila.“

„U redu, Džeksone. Mi se možda krećemo u različitim društvima. Ili možda imamo različito tumačenje te reci. Ali ova varoš Venecija, u kojoj su svi ljubazni i lepo se ponašaju, temperamentna je ništa manje od Kuk Sitijs u Montani, kad stara garda slavi svoj dan.“

„Za mene je Memfis temperamentna varoš.“

„Ali ne kao Čikago, Džeksone. Memfis je temperamentan samo ako si crnac. Čikago je temperamentan na severu i na jugu; istok i zapad tamo uopšte ne postoje. Ali niko ne ume da se ponaša. Međutim, u ovoj zemlji, ako hoćeš da znaš šta je zaista temperamentna varoš, gde se uz to još i divno jede, onda idi u Bolonju.“

„Nikad nisam bio tamo.“

„A sad, evo Fijatove garaže gde ćemo smestiti kola“, reče pukovnik. „Kluč možeš ostaviti u garaži. Oni ne kradu. Ja idem u bar dok ti gore parkiraš kola. Njihovi ljudi doneće dole naše kofere.“

„Je li u redu, gospodine pukovniče, da ostavljamo u kolima vašu pušku i lovački pribor?“

„Zašto ne? Ovde ne kradu. Rekao sam ti već.“

„Hteo sam samo da vam skrenem pažnju na vaše stvari, čija je vrednost velika.“

„Ti si toliko pažljiv, Džeksone, da mi to ponekad udara na nerve. Pročačkaj uši i slušaj šta ti prvi put kažem.“

„Čuo sam, gospodine pukovniče“, reče Džekson.

Pukovnik ga pogleda zamišljeno i bezizrazno, kao i obično.

r

Baš je pravi skot, mislio je Džekson, pa ipak in<>/c da bude srce od čoveka.

„Ponesi moje i tvoje torbe, parkiraj kola tamo, I piokontroliši benzin, vodu i gume“, reče pukovnik i pivđe u bar, preko cementiranog prilaza prljavog <>il ulja i gume.

U baru, za prvim stolom od ulaza, sedeo je jedan poslcratni bogataš iz Milana, debeo i surov kao što samo Milanac može da bude, sedeo sa svojom metresom koja je izgledala luksuzno i izvanredno primamljivo. Oni su pili *negronis*, kombinaciju dva slatka vermuta i sode, i pukovnik se pitao koliko li je poreza zabušio taj tip da bi kupio tu koketnu de-vojku u bundi od nerca i sa kabrioletom koga je video kako ga šofer vozi dugim vijugavim prilazom da bi ga smestio. Ovo dvoje gledalo je u njega na onaj indiskretan način koji je svojstven svetu te vrste. On ih pozdravi lako dodirnuvši kapu i reče italijanski:

„Žao mi je što sam u uniformi. Ali ovo je ipak uniforma, a ne kostim za maskenbal.“

I onda, ne čekajući da vidi kakvo će dejstvo imati njegova primedba, okrete im leđa i ode u bar. Iz bara ste mogli da motrite na svoj prtljag isto onako dobro kao što su dva pescecani motrila na njihov.

On je sigurno neki commendatore, mislio je. Ona je lepa, dobro parče. U stvari đavolski lepa. Pitam se, kako bi izgledalo kad bih ja imao toliko

no vuča da kupim tako nešto i obučem u nerc? Nego, dn budem zadovoljan onim što imam, a oni nek idu 11<<-si raga.

Kelner u baru rukova se s njim. On je bio anar-In-.i, ali nije imao ništa protiv toga što je pukovnik pukovnik. Štaviše, bio je ushićen zbog toga i pono-•..iii i ljubomoran na to kao da i anarhisti imaju svog pukovnika, i u toku nekoliko meseci njihovog pozicija u us iva izgledalo je kao da u izvesnom pogledu KI 11; Ura da je on izmislio pukovnika, ili ga bar napi, i vio, kao što se možete osećati srećnim zbog su-iličovanja u izgradnji Kampanile ili čak stare crkve n Torčelu.

Kelner za barom čuo je razgovor ili, bolje re-i'vno, pukovnikovu suvu primedbu, i bio sav odu-firvljen.

Već je dole kroz ručni lift poručio Gordonov (l./in i kampari, pa rekao:

„Doći će kroz tu napravu koja se upravlja ruhom.
Kako je u Trstu?”

„Pa, otprilike onako kako možete da zamislite.”

„Ja čak nisam u stanju ni da zamislim.”

„Onda se nemojte ni napinjati, pa nikad nećete tlobi i i žuljeve”, reče pukovnik.

„Ne bih imao ništa protiv šuljeva da sam pukovnik.”

„Ni ja nemam ništa.”

„A1' bi vas pretrčavali kao da uzimate gorku ■•o”, reče kelner.

„Nemojte samo to da kažete ekselenciji Pičardi-jn”, reče pukovnik.

On i taj kelner iz bara pravili su viceve na račun ■ 1 sdelnice Pičardijske, koji je bio ministar narodne

odbrane u Italijanskoj Republici. Bio je istih godina kao pukovnik i u prvom svetskom ratu borio se vrlo hrabro, a borio se i u Španiji kao komandant bata-ljona, gde ga je pukovnik i upoznao kad je tamo bio kao vojni posmatrač. Ozbiljnost kojom je ekse-lencija Pičiardi preuzeo resor ministra odbrane u zemlji lišenoj svake mogućnosti da se brani nije ni pukovniku ni kelneru izlazila iz glave. Obojica su bili praktični ljudi i predstava njegove ekselencije Pičiardiјa kako brani Italijansku Republiku stvarala im je dobro raspoloženje.

„Ima nečeg komičnog tamo gore”, reče pukovnik, „ali meni je baš svejedno.”

„Moramo da motorizujemo ekselenciju Pičiardiјa”, reče kelner. „I da ga snabdemo atomskom bombom.”

„Ja imam tri, tamo pozadi u automobilu”, reče pukovnik. „Novi model, kompletne, s bacačima. Ali ga obezoružanog ne možemo ostaviti. Moramo ga snabdeti otrovom za miševe i antraksom.”

„Ne možemo ostaviti na cedilu ekselenciju Pičiardiјa”, složi se kelner. „Bolje živeti jedan dan kao lav nego sto godina kao tele.”

„Bolje da umremo na nogama nego da živimo na kolenima”, dodade pukovnik. „Istina, u mnogo situacija je najbolje da što pre legneš na trbušći, ako misliš da ostaneš živ.”

„Pukovniče, nemojte govoriti ništa subverzivno.”

„Mi ćemo ih zadaviti golim rukama”, reče pukovnik. „Milion ljudi preko noći skočiće na oružje.”

„Čije oružje?” upita kelner.

„Sve se to može udesiti”, reče pukovnik. „To je ‘..min jedna faza u Velikoj Panorami.”

I jaš tada pojavi se na vratima šofer. Pukovniku je lulo jasno da nije motrio na vrata dok se šegačio u Krhicom, i uvek se ljutio zbog nehatnosti ili nedovoljne budnosti u pogledu preduzimanja mera sigurnosti.

„Šta te je, do đavola, toliko zadržalo, Džekso-IU-’I Hoćeš jedno piće?”

„Neću, hvala, gospodine pukovniče.”

I jaš si ti neka pedantna luda, mislio je pukovnik. Ali bolje da ga ne diram, ispravi se potom.

„Odmah polazimo”, reče mu pukovnik. „Ja sam ■■i* trudio da naučim italijanski od ovog mog prijali •! ja.” — On se okreće prema stolu crnoberzijanca i-- Milana, ali njih više tamo nije bilo.

Postajem strašno spor u opažanju, razmišljaо je. '■vako može da me pređe kad hoće. Možda čak i ■kselencija Pičardi.

„Koliko vam dugujem?” upita odsečno kelnera i barom.

Kilner mu reče i pogleda ga svojim bistrim italijanskim očima, ali koje sad nisu sijale veselo, mada mi se tragovi veselosti još videli i zračili iz uglova ori ju.

Nadam se da nije ništa ozbiljno s njim, mislio I-ki'lner za barom. Uzdam se u boga ili ko drugi l'lo nadležan za to da mu se ništa ozbiljno neće de-hili.

„Zbogom, dragi pukovniče.”

„(ia)”, reče pukovnik. „Džeksone, mi ćemo si-t'l ih i i|'irn prilazom i od izlaza okrenuti severno donde ude stoje mali motorni čamci; oni lakisani, znaš.”

Evo nosača s naše dve putničke torbe. Moraš ga pustiti da ih nosi, on ima koncesiju za to."

„Razumem, gospodine pukovniče", reče Džek-son.

Obojica izidoše na vrata ne pogledavši nikog više.

Kod imbarcadero pukovnik dade napojnicu čo-veku koji je nosio njihove torbe i osvrte se da nađe vozara koga je od ranije poznavao.

Čovek koji je sedeо u motornom Čamcu prvom po redu nije mu bio poznat, ali mu reče:

„Dobar dan, gospodine pukovniče. Ja sam prvi na redu."

„Koliko košta do Gritija?"

„Vi to, pukovniče, znate isto tako dobro kao i ja. Nećemo se cenjkatи. Imamo utvrđenu tarifu."

„Koliko po tarifi?"

„Tri hiljade pet stotina."

„Vaporetom možemo za šezdeset lira."

„Niko vam ne brani", reče vozar, postariji čovek, crven u licu ali miran. „Oni vas ne voze do Gritija, nego vas ostave na imbarcadero, odmah iza Harija, pa morate da telefonirate da pošalju nekog iz Gritija za vaše kofere."

A šta bih mogao da kupim za tih dronjavih tri hiljade pet stotina lira, mislio je on. Najzad, to je dobar star čovek.

„Hoćete li da vam pošaljem onog čoveka tamo", reče vozar i pokaza jednog propalog starog čoveka, koji je tu obavljaо sitne prigodne poslove i muvao se po keju, uvek gotov da uslužno pridržava za ruku putnike koji se ukrcavaju ili iskrcavaju, mada to njima nimalo nije bilo potrebno, uvek spre-

in.iii da pomogne gde je njegova pomoć suvišna, pru-?.(ii"»i ponizno svoj mekani šešir posle obavljanja IH kop, nepotrebnog akta. „On će vas odvesti na vapo-i- ii>. ide svakih dvadeset minuta."

„Nek ide do đavola", reče pukovnik. „Vozi nas n < iiii.

„Con piaeere", reče vozar.

Pukovnik i Džekson uđoše u motorni čamac koji)<• ličio na trkački. Bio je svetio lakiran, brižljivo iirpovan i imao ugrađen jedan majušni Fijatov moli >r, prepravljen za čamac, koji je odslužio svoje u ntlomobilu jednog provincijskog lekara, pa onda i'.iVprkan na nekom automobilskom groblju, jedninu od onih džinovskih groblja motornih vozila koje u današnjem svetu možete sa sigurnošću očekivati da nađete u blizini svakog naseljenog centra. Molor je doveden u red i prepravljen za nov život na kanalima ovog grada.

„Kako radi motor?" upita pukovnik. Mogao je il;i čuje kako motor brekće kao kakav probušeni ii-nk ili T. D., s jednom razlikom što je zbog male ■aiaiie motora lupa bila u minijaturi.

„Kako se uzme", reče vozar, i slobodnom rukom ii.ipravi odgovarajući gest.

„Trebalo bi da nabavite najmanji model koji l/radnje Univerzal. To je najbolja i najlakša mala mašina za čamce koju znam."

„Da", primeti vozar. „Ima mnogo stvari koje bi livlmo da nabavim."

„Možda ćeš imati dobру godinu."

„Moguće je sve. Mnogi pescecani dolaze iz Milana da se kockaju na Lidu. Ali niko nije lud da se dvaput vozi u ovako nečem. Istina, čamac kao ča-

mac je odličan. Dobro je građen i lepo izgleda. Naravno, ne može biti lep kao gondola. Ali mu je potreban motor."

,Ja mogu da ti dam jedan motor od džipa. Rastuhovan, ali ti možeš da ga opraviš."

,„Nemojte da govorite takve stvari", reče vozar.
„Takve stvari se ne događaju. Neću da mislim na to."

,„Možeš slobodno da misliš", reče pukovnik. „Govorim ozbiljno."

,„Istina?"

,„Naravno. Ništa ne garantujem, ali videću šta se može učiniti. Koliko dece imaš?"

,„Šestoro. Dvoje muških i četvoro ženskih."

,„Sto mu bogova! Ti sigurno nisi verovao u režim. Samo šestoro!"

,„Ja i *nisam* verovao u režim."

,„Preda mnom ne treba da se pretvaraš", reče pukovnik. „U tvom slučaju bilo bi sasvim prirodno da si verovao. Zar misliš da bih ja to nekome uzeo za zlo, sad pošto smo pobedili?"

Sad su imali za sobom onaj neinteresantni deo kanala koji se pruža od Piazzale Roma do Ca'Foscari, mada, mislio je pukovnik, nijedan deo nije sasvim neinteresantan. Ne mora sve da budu samo palate i crkve. Ovo sigurno nije neinteresantno. On pogleda nadesno, preko pramca. Na vodi sam, mislio je. Tu se nalazila jedna dugačka oniska zgrada, prijatna izgleda, a do nje je bila jedna trattoria.

Ovde treba da živim. Mogao bih da izađem na kraj s penzijom, naravno ne palata Griti. Samo jedna nameštena soba u nekoj kući kao što je ova, sa plimom i osekom, i čamcima koji dolaze i odlaze. Ujut-

III triodu da čitam, da se šetam po varoši pre ručka i «vnki dan gledam Tintoreta u Akademiji i u Scuola San kocco, da ručam u dobrim i jevtinim gostioni-> tuna i za pijace, a možda će žena koja vodi kuću hteti ■ I.i luiva uvcče.

Muslim da je ipak najbolje ručavati van kuće i m.il<> se razdrmati šetnjom. Ovo je dobra varoš za '.i'llijf, možda najbolja, rekao bih. Nikad nisam lu-u|ao po njoj, a da mi to nije činilo zadovoljstvo. Mo i;10 bih da je zaista temeljno upoznam, mislio je, ■i cuula će mi se još više dopasti.

To je čudna, zavodljiva varoš, i odšetati se iz ni,i kog njenog dela u ma koji drugi zanimljivije je IM |M> rešavati ukrštene reci. Jedna od ono malo stva-11 Koje nama služe na čast jeste da ovu varoš nikad IIIMIIO bombardovali, a njima da to umeju da cene.

'Jako mi boga, volim Veneciju, razmišljao je, i Inlik o sam srećan što sam učestvovao u njenoj odbrani kad sam bio žutokljunac, i kad još nisam dobro vladao jezikom, i kad je čak nikad nisam ni video sve do onog bistrog zimskog dana kad sam se vmeao da previjem ranu i ugledao je kako se rađa \r. mora. *Merde*, mislio je, mi smo se te zime odlično dizali na tom ključnom položaju. Voleo bih, mislio je, tla opet bijem tu bitku. Znajući ono što znam •ail imajući ono što mi imamo danas. Ali i oni bi 11 na I i sve to, i osnovni problem ostao bi isti, sem .lo Je novo to da je glavno ko vlada vazduhom.

.a sve vreme uočavao je male saobraćajne probleme na kanalu, i posmatrao kako mutnu vodu pre-MV» piamac isluženog ali sjajno lakiranog čamca, '•n IInim i divno poliranim mesinganim oprugama i delovhnha.

Prošli su ispod belog mosta i ispod nedovršenog drvenog mosta. Onda su ostavili desno za sobom crveni most i prošli ispod prvog belog mosta koji se dizao uvis. Onda na kanalu koji vodi u Rio Nuovo naiđoše na crni gvozdeni most, ukrašen gvozdenom ornamentikom, i prodoše između dva stuba povezana lancima, ali koja se ne dodiruju — kao i mi, pomisli pukovnik. Posmatrao je kako je plima izgrizla stubove, i video koliko su u međuvremenu otkad je on prvi put bio tu lanci rovašili drvo. To smo mi, mislio je. To je spomenik nama. A koliko li ima takvih naših spomenika u kanalima ove varoši?

Onda nastaviše da se i dalje voze polako sve do velikog fenjera na Kanalu Grande, gde motor poče svoju agoniju metalne lupnave koja prouzrokovala malo povećanje brzine.

Sad su vozili niz kanal i prošli ispod Akademije, između njenih stubova, u neposrednoj blizini jednog crnog motornog broda, teško natovarenog drvetom isečenim u cepanice namenjene gorivu u vlažnim kućama Kraljice mora.

„To je bukovo drvo, zar ne?”, upita pukovnik vozara.

„Bukovo ili kakvo drugo koje je jevtinije, ali čijeg imena ne mogu sad da se sctim.”

„Bukovo drvo je za kamin ono što je antracit za peć. Gde oni sekaju ovu bukovinu?”

„Ja nisam brđanin, ali bih rekao da se nalazi s one strane Grapa, tamo iza Basana. Ja sam išao na Grapi da vidim gde je moj brat sahranjen. Bio je to neki organizovan izlet, iz Basana, išli srno da po-setimo veliki ossario. Ali smo se vratili preko Feltre.

Koliko Bitni mogao da vidim, to je divna šumovita lemi ja koj i se pruža s druge strane i kad silazite niz plmilrm u ravnicu. Mi smo se spustili onim vojnim lm • HI i p<> njemu je vučeno mnogo tovara drva."

„Koje je godine poginuo tvoj brat na Grapi?"

„Devet sto osamnaeste. Bio je patriotski nastro-). i i zafu'ejao se slušajući d'Anuncijeve govore, pa i,, dobrovoljno prijavio pre nego što je njegovo godi 'i.- pozvano. Mi ga uopšte nismo dobro ni poznavali, jer je tako brzo otišao."

„Koliko vas je bilo u porodici?"

„Šestoro. Dvojicu smo izgubili na Izoncu, jednog ii;i Bainsici a jednog na Karstu. A onda smo na (irapi izgubili ovog brata o kome sam govorio i tako .•.nm oslao jedino ja."

„I a ču ti nabaviti onaj drljavi džip sa svim defovima", reče pukovnik. „A sad ne budimo turobni, i pogledajmo sva ta mesta gde žive moji prijatelji."

Sad su se vozili uz Kanal Grande i nije bilo ir,ko pronaći gde koji prijatelj živi.

„Ovo je kuća grofice Dandolo", reče pukovnik.

On ne reče glasno ali je mislio: ona sad ima već preko osamdeset, a vesela je kao kakva devojka, i uopšle se ne plaši smrti. Boji kosu crveno i izgleda vi lo lepo. Ona je dobar drugar i divna žena.

Njen palazzo izgleda sasvim lepo. Prilično je povučen od kanala, ima vrt spreda i sopstveno pri-fclaništc, gde su u razna vremena pristajale mnoge (roiidole i iskrcavale vedre i zadovoljne ljude, baš li;io i one turobne i razočarane. Ali su mahom svi I lili raspoloženi, jer su dolazili u posetu grofici Dandolo.

Sada, probijajući se kanalom sa hladnim vетром koji im je s planina duvao u lice, i kad su kuće bile jasno vidljive kao u zimski dan— što je u stvari ovaj bio —, oni sagledaše svu staru draž ove varoši i njenu lepotu. Što se tiče pukovnika, na njega je uticala i okolnost da je poznavao mnoge ljude koji su živeli u tim palatama, a ako u ponekoj više niko nije živeo, on je znao u koje se svrhe sad upotrebljava.

Ovo je kuća Alvaritove majke, mislio je, ali nije rekao ništa. Ona nikad ne stanuje ovde i živi na svom poljskom dobru blizu Treviza, gde ima drveća. Ona ne može da trpi to što u Veneciji nema drveća. Izgubila je divnog muža i sad je ništa drugo ne interesuje, sem marljivosti i uspeha.

Nekada je porodica jednom stavila ovu kuću na raspolaganje lordu Bajronu i od tada niko više nije spavao u Bajronovom krevetu, ni u drugom krevetu, dva sprata niže, u kome je Bajron imao običaj da spava sa ženom gondolijera. Na njih se, istina, ne gleda kao na neka svetišta ili relikvije, to su prosto izuzetni kreveti, koji posle nisu upotrebljavani iz raznih razloga, ili možda iz pažnje prema lordu Bajronu koga su mnogo voleli u ovoj varoši, uprkos svih grešaka koje je pravio. Moraš da budeš momak i po da bi se dopao ovoj varoši, mislio je pukovnik. Oni nikad nisu pokazivali nimalo interesovanja za Ro-berta Brauninga ili gospodu Brauning ili njihovog psa. Oni nisu bili Venecijanci, ma koliko da je on lepo pisao o Veneciji. A šta to znači biti momak i po? — pitao je. Taj izraz se vrlo lako upotrebljava; trebalo bi ga nekako definisati. Ja mislim da je to čovek

kojt smisli svoju igru i onda je sprovede. Ili prosto fu vili koji ostaje pri igri do kraja. I pritom ne misli UH po/orišLe, razmišljao je, ma koliko da pozorište tim/r Uili lepo.

Ia ipak, mislio je posmatrajući jednu malu vilu ni vodi, koja je bila ružna kao kakva zgrada koju Miu/i'ii' videti kad putujete vozom iz Havra ili Šer-IMII'H pa dodete u predgrađe Pariza. Bila je pretrpana ni: ivo raspoređenim drvećem i izgledala kao kuća II kojoj ne biste živeli ako ne morate. Tu je živeo

mi.

Volci i su ga zbog njegovog talenta i zato što ji- liio zao i hrabar. Jevrejski mladić bez igde ičega, • m je lalcntom i retorikom na juriš osvojio ovu zem-lju Nijedan moj poznanik nije imao tako rđav karakter i bio tako podao. Ali čovek s kojim bih mogao liti i-a poredim nikad nije smeо da zagrise i ode u ml, razmišljao je pukovnik, a Gabrijele d'Anuncio (uvek sam se pitao koje je njegovo pravo ime, mislio je, jer u jednoj ovako realističkoj zemlji niko ne može da se zove d'Anuncio, i možda uopšte nije lno Jcvrcjin, i kakva je tu razlika da li je bio ili ne) piošao je kroz razne rodove vojske kao što je prolazio kroz ruke raznih žena.

Svi rodovi vojske u kojima je d'Anuncio služio l'ill su prijatni, a zadaci koje je imao brzi i laki, sem u peša<liji. Sećao se kako je d'Anuncio izgubio jedno oko kad se iznad Trsta, ili Pule, srušio avion u kome ne on nalazio kao izviđač, i kako je posle stalno nosio riiui povesku preko tog oka i svet koji nije znao — jer lada stvarno to niko nije znao — mislio je da je bio ranjen kod Velikog, ili kod San Mikele, ili na

nekom drugom zloglasnom mestu s one strane Kar-sta, gde su izginuli ili bili osakaćeni svi oni koje ste poznavali. Ali kod d'Anuncija su to zaista bili herojski gestovi koje je on pravio sa svim i svačim. Jedan pešak upražnjava čudan zanat, mislio je pukovnik, možda čudniji od svih. Taj Gabrijele je leteo ali nije bio avijatičar. Služio je u pešadiji ali nije bio pešak, i gestovi su uvek bili isti.

I pukovnik se sećao kako je jednom, kad je padala kiša — jedne od onih beskrajnih zima kad kiša uvek pada, ili bar pada uvek kad su parade ili kad se drže patriotski govori trupama — stojaо sa vodom jurišnim trupa kojim je komandovao, a d'Anuncio koji je, sa izgubljenim okom pokrivenim crnom po-veskom i belim licem, (belim kao trbuh morske ribe koju su na pijaci ponovo okrenuli, tako da se ne vidi mrka strana), izgledao kao da je mrtav već trideset časova, vikao iz sveg glasa Morire non e basta!, i pukovnik, onda još poručnik, mislio: „Šta ovi smrdljivi drekavci hoće od nas?”

Ali je pažljivo pratio govor, i kad na kraju pot-pukovnik d'Anuncio, književnik i nacionalni heroј — proveren i protokolisan kao takav, ako već morate da imate heroje, ali pukovnik nije verovao u heroje, — zatraži minut čutanja u spomen na slavne mrtve, on je stojaо kruto u stavu mirno. A njegovi vojnici (koji nisu slušali govor jer su bili malo dalje od govornika, a onda nije bilo zvučnika) u pauzi koja nastade zbog minuta čutanja „u slavu naših mrtvih” gromko i u jedan glas kliknuše: „Eviva d'Anuncio!”

Njima je i ranije d'Anuncio držao govore posle Izvojevanih pobjeda i pre pretrpljenih poraza, i oni »ni/nali šla treba da viču ako govornik začuti i na-ftrtiir li.šina.

Iukovnik, koji je onda bio poručnik i voleo svoje 1 |iifk-, pridruži se odmah vojnicima i glasom kao drt i/dajc komandu viknu: „Eviva d'Anuncio!”, izvi-iiMvnjtići na taj način sve one koji nisu slušali govor, hcscdu ili harangu, i nastojeći da podeli s njima odgovornost na svoj skroman način na koji jedan |ioi iicnik uopšte srne nešto da pokuša, izuzev kad je u pitanju odbrana neodbranjivog položaja ili inteligentno obavljanje postavljenog zadatka prilikom napada.

A, eto, sad je prolazio pored kuće u kojoj je taj inilni, i/.andali, stari mladić živeo sa svojom velikom, Hiclniholičnom i nikad dovoljno voljenom glumi-iiim, i pukovnik se sećao njenih divnih ruku i njenoj, toliko živog i izražajnog lica, koje nije bilo lepo HII koje je odražavalo svu ljubav, slavu, ushićenje i lih'ii; sećao se kako je jedan pokret njene ruke bio u si ni ju da vam slomije srce, i mislio: Gospode bože, i mi su mrtvi, a ja ne znam ni gde je ko od njih salu .uijeii. Ali sam uveren da su živeli zadovoljni u loj kući.

„D.eksone”, reče, „ona mala vila levo pripadala |i' (iabrijelu d'Anunciju, koji je bio veliki pisac.”

„Ra/umem, gospodine pukovniče”, reče Džek-”ii. „Raduje me da doznam nešto o njemu. Nikad i” .1111 čuo za njega.”

„Ja ču ti pribeležiti šta je sve on pisao, ako bude •”, i kaci hteo da čitaš nešto njegovo”, reče pukovnik, „Ima nekoliko dobrih prevoda na engleski.”

„Hvala vam, gospodine pukovniče”, reče Džek-son.
„Rado će pročitati nešto njegovo kad budem imao malo
vremena. Ima lepu, pristojnu kuću. Kako rekoste da se
zove?”

„D'Anuncio”, reče pukovnik. „Književnik.”

Nije htio da zbujuje Džeksona i dovodi ga u nepričku, kao što je već nekoliko puta toga dana učinio, i zato dodade u sebi: pisac, pesnik, narodni heroj, tvorac fašističke dijalektike, mračni egoist, avijatičar, komandant ili bar učesnik u prvom napadu brzim torpednim čamcima, pešadijski potpukovnik koji nije znao čestito ni kako se komandu je četom, pa čak ni vodom, veliki, omiljeni pisac romana *Notturno*, koga uvažavamo i koga ismejava-mo.

Sad se pred njima nalazila stanica za gondole kod Santa Maria del Giglio, a iza nje drveno prista-jalište Gritija.

„To je hotel u kome ćemo odsesti, Džeksone.”

Pukovnik pokaza rukom na trošpratnu, ružičasto obojenu malu palatu, prijatna izgleda, podignutu sasvim uz kanal. To je bio depandans Grand hotela — ali sad je to hotel za sebe, i to vrlo dobar. To je možda i najbolji hotel u varoši prvoklasnih hotela, ako vam nije stalo do lakeja, razmetljivosti i lažne otmenosti, i pukovnik ga je voleo.

„Meni izgleda da je u redu, gospodine pukovniče”, reče Džekson.

„I jeste u redu”, reče pukovnik.

Motorni čamac hrabro pristade uz stubove drvenog pristajališta. Svaki pokret koji napravi, mislio je pukovnik, predstavlja vrhunac hrabrosti ove sta-

li JllRŠlne. Mi sad nemamo ratne paripe, kao što je Ti'-vrler ili Marbotova Liseta koja je lično učestvo-' l ' u bici kod Ajlaua. Sad imamo podvige gvozde-''li i H1n ga koje se nikad ne lome, motornih cilinda-• .1 I -uji no prskaju iako imaju sva prava na to, i tome II.

„II pristaništu smo, gospodine pukovniče", reče

1 /i liMIN.

„A \n\c bismo, do đavola, inače bili, čoveče. Isko-■ i. dok se ja namirim s ovim džentlmenom."

On se obrati vozaru i reče:

„Tri hiljade i pet stotina bese?"

„l)n, gospodine pukovniče."

..Nisam zaboravio na onu rashodovanu mašinu <
<1/ip;i. Uzmi ovo i kupi svom konju malo sena."

I'oi lir, koji je uzimao putničke torbe od Džekso-iiii, rii lo i nasmeja se.

..Nijedan veterinar nije u stanju da vrati snagu njegovom konju."

„Ali još uvek kasa", primeti vlasnik čamca.

„Ali trke neće dobijati", reče portir. „Kako ste, gospodine pukovniče?"

„Ne može biti bolje", reče pukovnik. „Kako su »vi chmovi našeg Reda?"

..Svi su dobro."

,l i'po", reče pukovnik. „Otići će da vidim ve-l i h t>)/
majstora."

,<>n vas čeka, gospodine pukovniče."

„Nc dozvoli, Džeksone, da nas on čeka", reče pukovnik.

„Idi u hol s ovim džentlmenom i reci im tlu me prijave. Postaraj se da i narednik dobije sohu", reče portiru. „Ostaćemo samo jednu noć."

„Baron Alvarito raspitivao se ovde za vas.“
„Naći će ga kod Harija.“
„U redu, gospodine pukovniče.“
„Gde je *veliki majstor*?“
„Ja će ga pronaći.“
„Reci mu da sam u baru.“

VII

U;ir se nalazio odmah do hola hotela Gritija, ma-(IM hol, mislio je pukovnik, nije pravi izraz koji može (In opiše gracioznost prilazne prostorije u ovom hotelu. Nije li ono Doto opisao krug? mislio je. Ne, lo sp;ida u matematiku. Anegdota o tom slikaru koje ni- <m sećao i najviše voleo jeste ova: „Bilo je lako", nluio je Doto kad je napravio jedan savršen krug. Ali ko li mi je, do đavola, to pričao i kad?

„Dobro veče, tajni savetniče", reče on kelneru *M* l>:nom, koji nije bio punopravni član Reda, ali koj'.u nije htio da vreda. „Šta mogu da učinim za Mir?"

„Dragi gospodine pukovniče."

Kroz prozore i vrata bara pukovnik je gledao u Vodu Kanala Grande. Mogao je da vidi veliki crni Kini) za koji su vezivane gondole, i predvečernju zim-Kku svetlost na vodi uzburkanoj vетrom. S druge ■trune kanala nalazila se stara palata, i kanalom se primicala jedna drvena barka, crna i široka, i njen Kttlthasli pramac pravio je talase, mada je imala Vftnr u leđa.

„Napravi mi vrlo jak martini", reče pukovnik.
..Dupli".

U tom trenutku u sobu uđe *veliki majstor*. Imao je propisno odelo poslovođe hotela. Zaista je dobro izgledao, kao što treba da izgleda jedan muškarac, i to iznutra, tako da mu smeh potiče iz samog srca (ili ma čega što se inače nalazi u središtu tela), i da slobodno i lepo izbjije na površinu, to jest da se odrazi na licu. Imao je fino lice, sa dugim pravilnim no-sem kakav se viđa u njegovom kraju Veneta, ljupke, vedre, poštene oči i otmenu sedu kosu koja odgovara njegovim godinama, a bio je dve godine stariji od pukovnika.

On pride pukovniku, ljubazno se osmehujući, ali sa konspiratorskim izrazom na licu, jer su oni među sobom delili mnoge tajne, i pruži mu ruku koja je bila velika, duga, snažna, u vidu lopatice i brižljivo negovana, kao što odgovara njegovom pozivu, i pukovnik je prihvati rukom koja je bila dvaput ranjena i malo sakata. Tako je izgledao susret ove dvojice starih stanovnika Veneta, koji su bili ljudi i braća po svom pripadništvu ljudskoj rasi, jedinom klubu kome su obojica plaćala članarinu, a braća i po ljubavi koju su osećali za ovu staru zemlju o koju su se vodile tolike borbe, koja je ostajala uvek pobednik i u porazu, a koju su oni obojica branili u svojoj mladosti.

Njihovo rukovanje trajalo je taman toliko da obojica čvrsto osete toplinu i zadovoljstvo susreta, a onda maitre d'hotel reče:

„Dragi gospodine pukovniče.“

Pukovnik uzvrati:

„Gran maestro.“

Onda gran maestro dobi poziv od pukovnika da N njim popije koju ali maitre d'hotel reče da je na tlu/nosli. Ne može, a i zabranjeno je.

„Pišam se na zabranu”, reče pukovnik.

„Naravno”, reče gran maestro, „ali dužnost je ■ In/iiost a propisi su ovde sasvim na svom mestu i Inim ih se pridržavati, a naročito ja, za primer drugima.”

„Nisi ti uzalud gran maestro”, reče pukovnik.

„Daj mi jedan mali carpano punto e mezzo”, ic("c gran maestro kelneru za barom, koji zbog nekog liunvog, neobjašnjenog i nerado pominjanog razlogu nije postao član Reda. „Da popijem u čast m 'Ime.

I lako, kršeći propise i princip davanja primera nt1.tclima, pukovnik i gran maestro iskapiše po jedim Nisu se žurili, niti se gran maestro plašio. Ali su pili na iskap.

„Lepo”, reče pukovnik, „a sad da uzmemo u tihluisiju pitanja koja se tiču našeg Reda. Jesmo li u lajno in kabinetu?”

„Jesmo”, reče gran maestro, „odnosno ja objav-I ju jciti da jesmo.”

„Nastavi”, reče pukovnik.

Njihov „red”, koji je bio sasvim fiktivna organi-- >■ i ja, osnovan je posle dugih diskusija između pu-I ■ ■ v ni ka i *velikog majstora*.

Dobio je ime El Ordine Militar, Nobile u Espiri-lini'.o de los Caballeros de Brusadelli. I pukovnik 1 11 m lire d'hotel govorili su španski, i pošto je to iin(bolji jezik za osnivanje viteškog reda, oni su se |MI-, I uži I i njim u davanju imena ovom svom, koji su IM im imenovali po jednom naročito ozloglašenom

multimilioneru i zabušantu poreza iz Milana, koji je u jednom sporu oko imovine javno optužio na sudu svoju mladu ženu da ga je preteranim seksualnim prohtevima lišila sposobnosti rasuđivanja.

„Gran maestro”, reče pukovnik, „ima li vesti o našem vođi, *visokouvaženom?*”

„Nikakve. On se sasvim učutao ovih dana.”

„Sigurno razmišlja.”

„Sigurno.”

„Možda smišlja nove gadne postupke, još dostojnije sebe.”

„Možda. Nije mi rekao nijednu reč.”

„Ali mi možemo slobodno da verujemo u njega.”

„Do groba”, reče gran maestro. „Posle groba on može da se prži u paklu, a mi ćemo slaviti uspomenu na njega.”

„Đordđio”, reče pukovnik „daj *velikom majstoru* još jedan mali carpano.”

„Kad vi naređujete meni ništa drugo ne ostaje nego da se pokorim”, reče gran maestro.

Oni se kucnuše.

„Džeksone”, viknu pukovnik, „varoš plaća tvoje troškove. Ovde možeš da potpišeš račun za jelo. Da te moje oči više ne vide sve do sujra u jedanaest časova pre podne u ovom holu, sem ako ti se nešto ne desi, pa ti zatreba moja pomoć.”

„Razumem, gospodine pukovniče”, reče Džekson i pomisli: Ova matora drtina, baš je šašava kao što sam i čuo da je. Ali bi mogao bar da me zove, umesto što se tako dere.

„Ne želim da te vidim”, reče pukovnik.

Džekson je ušao u hol i stojao sad pred njim UHO U stavu mirno.

„Dodijalo mi je da te gledam, jer si uvek zabrinut i ne umeš da se zabavljaš. Za ime božje, raspo-loži se malo!"

„Razumem, gospodine pukovniče."

„Jesi li razumeo šta sam kazao?"

„Razumeo sam, gospodine pukovniče."

„Ponovi."

„Ronald Džekson, T5, registrarski broj 100678, pojaviće se u ovom holu tačno u jedanaest časova siilra pre podne (datum ne znam, gospodine pukovniče). Dotle se neće pojavljivati pukovniku pred oim i proveseliće se malo." „Ili" dodade zatim „nčiniće sve što do njega stoji da ostvari taj za• lalak."

„Izvini, Džeksone", reče pukovnik, „ja sam pravi guzičar."

„Moliću da se u tome ne složim s pukovnikom", reče Džekson.

„Hvala ti, Džeksone", reče mu pukovnik. „Mo--?<1;i i nisam. Nadam se da si ti u pravu. A sad se risii. Ovde si dobio sobu, ili bar treba da je dobiješ, 1 potpiši tamo za hranu. I gledaj da se malo pro-

^{I • v}
vrsehs.

„Razumem, gospodine pukovniče", reče Džek-

M MI.

A kad on ode, gran maestro reče pukovniku: „Ko je taj mladić? Jedan od onih *sumornih* Amerikanaca?"

„Da", reče pukovnik. „I, majku mu božju, imamo dosta takvih. Sumoran, samouveren, premnogo lii.mjcн i premalo treniran. Ali ako nisu dobro tre-

nirani, to je samo moja krivica. Naravno, imamo mi i one koji su dobri."

„Mislite li da bi se na Grapi, kod Pasubija i na Basso Piave oni držali kao što smo se držali mi?"

„Ovi dobri, da. Možda i bolje. Ali znaš, u našoj armiji ne streljaju čak ni za rane koje sam sebi napraviš."

„Gospode bože!" reče gran maestro. I on i pukovnik sećali su se vojnika koji su se resili da ne umru, ne misleći na to da onaj ko umre u četvrtak ne mora da umre u petak; sećali su se kako jedan vojnik na nogu drugog vojnika, obavijenu s uvija-čem, stavi džakče s peskom, da ne bude opekovina, pa onda sa rastojanja, sa kog veruje da može pogoditi list noge ne povredivši cevanicu, puca u svog prijatelja, a zatim ispali dva metka preko grudobrana da bi imao alibi za onaj prvi. Obojica su videli to, pa su i zbog toga, a i zbog one mržnje častoljubi-vih i poštenih ljudi prema svim ratnim zabušantima, osnovali ovaj Red.

Znali su njih dvojica, koji su se voleli i respek-tovali jedan drugog, kako *jadni* mladići, kojima se ne umire, dele među sobom gonorejnu mokraću iz kutije šibica, da bi se zarazili i tako bili pošteđeni učestvovanja u sledećem ubilačkom frontalnom napadu.

Znali su za druge mladiće koji zabadaju sebi pod mišku velike novčiće od deset centezima da bi dobili žuticu. A znali su, takođe, da sinovi bogatih roditelja u mnogim varošima ubrizgavaju sebi parafin u koleno da ne bi morali da idu u rat.

Znali su kako treba koristiti beli luk da bi se čovek izvukao iz prvog juriša, a znali su i druge tri-

kčjvc, sve ili bar približno sve, jer jedan je bio narednik ttičnici poručnik u pešadiji, i učestvovali su u borbama na tri glavna bojišta: Pasubio, Grapa i Pi-jnvn, cd''. su svi ti trikovi imali svoj smisao.

Oni su učestvovali i u ranijem idiotskom klanju ut» 1/.iMicu i na Karstu. Ali, obojica su se stideli onih koji su lebitke naredili i nisu mogli da misle na njih i lruk i ije sem kao na nešto sramotno i glupavo što licba zaboraviti, izuzev što se pukovnik sećao tih liliInka sa profesionalnog stanovišta, kao nečeg iz t'i^a Ircba izvući pouku. I tako su sad osnovali „Red lliniadelija", plemički, vojnički i religiozni red koji Je imao pet članova.

„Kakve novosti imaš o članstvu?" upita pukovnik.

„Kuvara iz restorana Magnificent proizveli smo n fin commendatore. Na svoj pedeseti rođendan on •r pokazao muško triput uzastopce. Prihvatio sam n|c*(', ovu izjavu bez proveravanja. On nikad nije la-gwo.

„Ni\ Nikad nije lagao. Ali to je stvar u kojoj ne mneš bili mnogo poverljiv."

„la sam mu poverovao. Izgledao je sav izmož-~~čini~~.

„A. ja ga se sećam kad je bio momak i po, pa i no i.a zvali mamin sin."

„Anchio."

„Imaš li za zimu kakav određen plan našeg l'čili?"

„Nikakav, vrhovni komandante." „Smatraš li da treba da ukažemo neku počast ekuclciiciji Pičiardiju?" „Ako vi želite?"

„Onda ostavimo to”, reče pukovnik. Razmišljaо je jedan trenutak, pa dao znak za još jedan martini.

„Misliš li da možemo na nekom istorijskom mostu, kao što je na primer San Marko ili stara crkva u Torčelu, organizovati paradu ili manifestaciju u čast našeg velikog patrona, Brusadelija *visokouva-ženog?*”

„Ne verujem da bi u sadašnjim prilikama verske vlasti dozvolile tako nešto.”

„Onda odbacimo sve ideje o javnim manifestacijama tokom ove zime i proradimo sa našim kadrovima na dobro našeg Reda.”

„Mislim da je to najpametnije”, reče gran maestro.
„Treba da se pregrupišemo.”

„A kako si ti lično?”

„Jezivo”, reče gran maestro. „Imam nizak pritisak, čir u stomaku i dugove.”

„Jesi li srećan?”

„Uvek”, reče gran maestro. „Mnogo volim svoj posao i dolazim u dodir s izvanrednim i interesantnim ljudima, a i s mnogim Belgijancima. Oni su ove godine ono što su nam inače skakavci. Ranije smo imali Nemce. Kako ono reče Cesar: ‚A najhrabriji među njima behu Belgijanci.’ Ali ne i najbolje ode-veni. Ne mislite?”

„U Brislu sam video neke sasvim dobro nakinđurene”, reče pukovnik. „To je dobro zadrigla, vesela prestonica. Dobijeno, izgubljeno ili nerešeno. Ali ja njih nikad nisam video da se biju, mada mi svi tvrde da to rade.”

„Trebalo je da se mi u stara vremena borimo u Flandriji.”

„Mi se nismo rodili u stara vremena”, reče pu-! ivnlk,
„pa samim tim automatski nismo mogli da onda borimo.”

„Voleo bih da smo mogli da se bijemo sa kon-iluli
jcrima, kad se sve sastojalo u tome nadmudriti III, pn da
polože oružje. Vi biste mislili, a ja bih izvr-ittvsto vaše
naredbe.”

„Morali bismo da osvojimo dve-tri varoši da bismo
im u lili respekt u moć svog mišljenja.”

„Koje bismo mi opljačkali i opustošili ako bi hc oni
usudili da ih brane”, reče gran maestro. „Koje I ilste
varoši osvojili?”

„Ovu ne”, reče pukovnik. „Zauzeo bih Vičencu,
iUTgaino i Veronu. Ali ne mora baš tim redom.”

„Trebalo bi da zauzmete bar još dve.”

„/nam”, reče pukovnik. On je sad opet bio ge-i i t i a l
i osećao se srećan. „Moj bi plan bio da zaobiđeni Brešiju;
ona bi pala sama od sebe.”

„A kako ste vi lično, *vrhovni komandante?*” upi-i i
fuan maestro, kome ovo zauzimanje gradova nije i i-*,
najbolje prijalo. On se osećao svoj, u svojoj ma-l-'j kući u
Trevizu, pod starim zidovima, uz samu brzu reku. Ševar bi
se pojavio na vodenoj struji i flbr sklonjene u ševaru
dizale bi glavu za insektima koji u sumraku dodiruju vodu.
Osećao se svoj još i u uviin ratnim operacijama ako u
njima nije učestvovalo vise od jedne čete, i umeo u njima
da se snade išlo onako dobro kao što se snalazio kad je
trebalo oi'(iani/.ovati besprekorno posluživanje u maloj ili
Vrlikoj sali za ručavanje. Ali kad pukovnik opet po-Mmle
general i poče da se služi izrazima koji su pre-inufili
njegov horizont, isto onoliko koliko su loga-

ritmi daleko od čoveka koji poznaje samo prosto pravilo trojno, on se nije osećao na svom mestu, njihov razgovor postade nategnut i on zažele da se pukovnik vrati stvarima koje su obojica znali i razu-mevali onda kad je jedan bio poručnik a drugi narednik.

„Šta bi ti radio s Mantovom?” upita pukovnik.

„Ne znam, gospodine pukovniče. Meni nije poznato protiv koga se vi borite, kakvim snagama raspolaze neprijatelj i kakve snage vama stoje na raspolaganju.”

„Pa zar nisi rekao da smo mi kondotijeri sa operacionom bazom bilo u ovoj varoši bilo u Padovi?”

„Dragi gospodine pukovniče”, reče gran maestro nimalo ne umanjujući sebi važnost, „ja zaista ne znam ništa o kondotijerima i nemam ni pojma kako su se oni onda borili. Jedino sam rekao da bih voleo da sam se u tim vremenima borio pod vašom komandom.”

„Takvih vremena nema više”, reče pukovnik, i čarobna vizija se rasplinu.

Sto mu bogova, mislio je pukovnik, možda u tome nikad nije ni bilo neke čari. Do đavola s tobom, reče sebi. Otresi se toga i budi opet razumno ljudsko biće kad si već mator polovinu veka.

„Još jedan carpano?” reče on *velikom majstoru*.

„Dragi gospodine pukovniče, dozvolite mi da odbijem vašu ponudu s obzirom na moj čir?”

„Lepo, lepo. Naravno. Mladiću, kako ti ono bese ime? Đordđio? Još jedan čisti martini. Secco, molto secco e doppio.”

Ja se otresem vizija, mislio je. Nije to moj za-uttt. Moj zanat je da ubijam naoružane ljude. Iluzija treba da je naoružana, ako hoće da je razbijam. Ali, mi si i io ubili mnogo šta što nije imalo oružje. Lepo, UJM), li razbijajuča iluzija, stukni.

„(Iran maestro", reče on. „Ti si još uvek gran niHeslio, i ja pišam kondotijere."

„I'cpišani su oni još pre mnogo godina, *vrhovni komandante.*"

Ali je iluzija bila razbijena.

„Videćemo se za večerom", reče pukovnik. „Šta ima?"

„Biće što god želite, a ako nečeg ne bude, naba-viiVmo za vas."

„Imate li sveže špargle?"

„U ovim mesecima ne možemo da ih imamo. IVk u aprilu, i to iz Besana."

„Onda uriniram na sve drugo", reče pukovnik. „Ti smisi nešto, a ja ću jesti."

„Koliko će vas biti?" upita maitre d'hotel.

„Biće nas dvoje", reče pukovnik. „Kad zatvarale bistro."

„Služićemo vam večeru dogod budete hteli da Irdele, dragi pukovniče."

„Nastojao da budem tu u pristojno vreme", re-«"r pukovnik. „Do viđenja, gran maestro" i on mu pruži svoju sakatu ruku.

„Do viđenja, *vrhovni komandante*", reče gran maestro i čarobna iluzija ponovo je bila tu, i skoro potpuna.

Ali ipak nije bila potpuna, pukovnik je to znao i mislio: Zašto sam ja uvek takav džukac i zašto ne mogu da se otresem baratanja oružjem i budem mio

i dobar čovek, kao što bih želeo da sam. Uvek se trudim da budem pravičan, a sav sam prek i brutalan, i to ne zato što sam uspeo da se zaštitim od podilaženja svojim prepostavljenima i podilaženja svetu. Sa manje divlje krvi u žilama, ja bih bio bolji čovek u ovo malo vremena koje mi još preostaje. Pokušaćemo to večeras, mislio je. S kim? i gde? i neka mi bog pomogne da ne činim зло.

„Đordžio”, reče kelneru za barom, koji je imao lice belo kao da boluje od kuge, samo bez prišteva i srebrnastog prisenga.

U stvari Đordžio nije mnogo mario pukovnika, ili je to bilo samo zato što je rodom iz Pijemonta i ne mari ni za koga, a što je razumljivo kod tih hladnih ljudi s granice. Graničari nisu poverljivi i pukovnik je to znao, pa nikad nije očekivao ni od koga da bude onakav kakav nije.

„Đordžio”, reče on bledunjavom kelneru, „zapisi ovo na moj račun, molim te.”

On izide napolje svojim uobičajenim korakom, malo preterano samouverenim i kad mu to nije trebalo, i držeći se uvek principa da bude učтив, pristojan i dobar, on pozdravi portira, s kojim je bio prijatelj, i pomoćnika direktora, koji je govorio jezik *svalili* i bio zarobljen u Keniji; to je bio jedan izvanredno prijatan čovek, mlad, pun života, lep i iskusni, iako možda još nedorastao za člana Reda.

„A moj prijatelj, cavalerie ufficiale koji vodi hotel?” upita on.

„Nije ovde”, reče pomoćnik direktora. „Naravno, odmah će se vratiti”, dodade zatim.

„Pozdravite ga”, reče pukovnik. „I dajte nekog da mi pokaže sobu.”

„To je soba koju ste imali i ranije. Želite li je?"

„Dobro. Jeste li se pobrinuli za narednika?"

..Narednik je zbrinut kako treba."

..Dobro", reče pukovnik, pa produži u svoju so-l"i ti
pratnji boja, koji je nosio njegovu torbu.

„Ovuda, gospodine pukovniče", reče boj kad se lili sa
i/vesnom mehaničkom nesigurnošću zaustavi im yornjem
spratu.

„Zar ni jednim liftom ne umeš da upravljaš kalu >
treba?" upita pukovnik.

„Ne, gospodine pukovniče", odgovori boj. „Slabu si
ruja."

VIII

Pukovnik ne reče ništa i uputi se hodnikom ispred boja. Hodnik je bio dug, širok, s visokim svodom i dugim otmenim rastojanjima između vrata pojedinih soba koje gledaju na Kanal Grande. Naravno, pošto je to ranije bila palata, sve sobe imale su divan izgled na more, sem onih koje su pravljene za poslugu.

Pukovniku se put učini vrlo dugačak, mada je u stvari bio sasvim kratak, i kad se pojavi kelner koji služi po sobama — omanji, crn, sa staklenim okom koje se caklilo iz leve očne duplje, nesposoban da se smeje svojim punim otvorenim smehom — i poče velikim ključem da barata u vratima, pukovnik za-žeče da se vrata što pre otvore.

,,Otvori ih već jednom", reče.

,,Hoću, gospodine pukovniče", odgovori kelner. „Ali vi znate kakve su ove brave."

,,Da, znam", mislio je pukovnik, „ali bih ipak vo-leo da ih već jednom otvorиш."

,,Kako porodica?" reče on kelneru kad ovaj širom otvori vrata, tako da se pukovnik koji uđe nađe usred sobe sa visokim ormanom tamne boje ali le-pim ogledalom, dva dobra kreveta, velikim svećnja-

kum i pogledom, kroz još zatvoreni prozor, na užbur-knmi vodu Kanala Grande.

Ići zimskoj svetlosti koja je brzo isčezavala, kalini j<- sad bio siv kao da je od čelika, i pukovnik reiV:

„Arnoldo, otvori prozore.“

„Vetar je vrlo jak, gospodine pukovniče, a soba |f slabogrejana zbog oskudice u električnoj struji.“

„Zato što nije bilo dovoljno kiša“, reče pukov-iii!■..

„Otvori prozore. Sve.“

„Kako vi kažete, gospodine pukovniče.“

Kelner otvori prozore i severni vetar prodre u

M.I.II.

..Molim te, javi dole portiru da me veže s ovim ~~IM~~
<i(<'in.

Kelner je govorio s portirom dok je pukovnik I MI i u kupatilu.

„Grofica nije kod kuće, gospodine pukovniče“, miupSli on. „Misle da je možete naći kod Harija.“

„Sve na ovom svetu možeš da nađeš kod Ha-Uja.“

„Da, gospodine pukovniče. Sve, sem možda sre-~~v~~.“

„Naći će ja tamo i sreću, sto mu bogova“, reče pukovnik. „Sreća je gozba koja ne stoji u mestu.“

„/nam ja to dobro“, reče kelner. „Doneo sam vnm j'orak kampari i jednu flašu Gordon džina. Mo |ji li da vam napravim jedan kampari sa džinom i umloni?“

„Dobar si ti dečko“, reče pukovnik. „Odakle si »louco? Iz bara?“

„Ne, kupio sam dok ste bili dole, tako da ne morate trošiti novac u baru. Bar je vrlo skup.“

„Imaš pravo“, složi se pukovnik, „ali zašto ti reskiraš svoj novac za tako nešto.“

„Reskirao sam. Mi smo obojica mnogo šta reski-rali u životu. Džin je originalan i košta 3.200 lira. Kampari je 800.“

„Divan si ti dečko“, reče pukovnik. „A kakve su bile patke?“

„Moja žena još govori o njima. Mi nikad nismo jeli divlje patke, jer su toliko skupe da ne dolaze u obzir za nas. Ali jedna susetka je rekla mojoj ženi kako da ih spremi i mi smo ih jeli zajedno s tim susedima. Nisam ni slutio da neko jelo može toliko da prija. Kad zagrizete parčence mesa osetite neku neizrecivu nasladu.“

„I ja tako mislim. Ništa nije slađe jesti nego te patke. Znaš, one lete preko velikih žitnih polja Podunavlja. Ovo je samo jedno odvojeno jato koje ovde imamo, ali one uvek dolaze istim putem, još od vremena kad nije bilo lovačkih pušaka.“

„Ja se ne razumem u lov“, reče kelner. „Mi smo odviše siroti za to.“

„Ali u Venetu ide u lov i mnogo sveta koji nema para.“

„Da, tačno. Noću se stalno čuju pucnjevi. Ali mi smo siromašniji i od tog sveta. Siromašniji nego što vi možete da zamislite, gospodine pukovniče.“

„Mislim da mogu.“

„Možda“, reče kelner. „Moja žena je sačuvala perje i rekla mi da vam se zahvalim.“

„A sad reci dole nek telefoniraju kod Harija i pilu ju da li je grofica tamo. Ako nije, neka ponovo y.ovu kuću.“

Pukovnik uze piće koje mu je spremio Arnoldo, klinser sa staklenim okom. Nije htelo da ga pije jer je znao da mu škodi.

Ali ga ipak uze i ispi s onom svojom starom divljom zadrtošću kojom je sve u životu uzimao, i pride oivorenom prozoru, šunjavajući se još uvek kao mačka, mada je ovo sad već bila matora mačka, posmatratijući veliki kanal, koji je sad bio siv kao da ga je liga slikao jednog od svojih najmračnijih dana.

„Mnogo ti hvala za piće“, reče pukovnik, i Arnoldo, koji je govorio telefonom, klimnu glavom i osmehom čoveka sa staklenim okom.

Voleo bih da ne mora da nosi to stakleno oko, mislio je pukovnik. On je voleo samo ljude koji su borili ili bili osakaćeni u ratu. I drugi ljudi mogu il. i budu fini i da ih volite i budete dobri prijatelji *h* njima. Ali pravu nežnost i ljubav osećate nekako a i no prema onima koji su bili tamo i prošli kroz NI radan je koje je svakog čekalo ko je tamo bio dovoljno dugo.

Dakle, ja sam pravi ljubitelj bogalja, mislio je Ispijajući neželjeno piće. Volim svakog džukca koji ji' dobro rovašen, kao što je to svaki čovek koji je IRINO bio.

Da, reče ono njegovo drugo, bolje *Ja*. Voliš ih.

Hol je bi bilo da ne volim nikog, mislio je pukovnik. Mogao bih više da uživam.

Ali uživanja, govorilo mu je njegovo bolje *Ja*, n?!vanja ne možeš imati ako nikog ne voliš.

Lepo. Ja osećam više ljubavi nego i najveći skot ovog sveta, reče pukovnik, ali u sebi, ne glasno. Glasno reče:

„Arnoldo, šta je s tim telefoniranjem?”

„Nema Kipranija”, reče kelner. „Čekaju ga da se vrati svakog trenutka, pa držim otvorenu liniju za slučaj da nađe.”

„Komplikovana procedura”, reče pukovnik. „Pitaj koga tamo ima, da ne gubimo vreme. Hoću da znam ko je sve tamo.”

Arnoldo je obazrivo govorio u telefon. Onda le-vak telefona pokri rukom i reče:

„Govorim sa Etorom. Kaže da baron Alvarito nije tamo. Grof Andrea jeste i pijan je, ali, kaže Eto-re, ne toliko da se ne biste mogli zajedno zabavljati. Tamo je grupa dama koje dolaze svako posle podne, i jedna grčka princeza koju poznajete, i još neki svet koji ne poznajete. Sem toga, bulumenta iz američkog poslanstva, koja je tamo još od podne.”

„Kaži mu neka javi čim bulumenta ode, pa će odmah otići tamo.”

Arnoldo je opet govorio u telefon, a onda se okrenuo prema pukovniku, koji je kroz prozor po-smatrao kube na duždevoj palati.

„Etore kaže da bi on pokušao da ih najuri, ali se plaši da će Kiprani biti protiv toga.”

„Kaži mu neka ih ne dira. Oni ne rade danas posle podne i zašto se ne bi izopijali kao i svi drugi ljudi. Ja samo ne želim da ih vidim.”

„Etore kaže da će opet telefonirati. I da vam prenesem njegovo mišljenje da će položaj pasti tako reći sam od sebe.”

„Zahvali mu se na obaveštenju o situaciji”, reče pukovnik.

I\ »smatrao je jednu gondolu koja se uz veter i uobi|i.i kanalom i mislio: bolje je ne napijati se s Amerikancima. Ja znam, njima je dosadno, dosadno « uk i u ovoj varoši. Znam, ovde je hladno, njihove |n (nadležnosti su male, a gorivo skupo. Divim se njihovim ženama na herojskom naporu da Keokuk¹ presade u Veneciju, i kako njihova deca lepo govore 11 (411 ja uski kao da su mali Venecijanci. Ali trenutnih ttniniaka nema danas, Džek. Danas ćemo umaći trenutni snimcima, časkanju u baru, neželjenim drugarskim zdravlicama i dosadnom jadanju na konzulu 11 u i službu.

„Arnoldo, danas se nećemo gnjaviti s drugim, ini im ili četvrtim vicekonzulom.”

„Ima nekih ljudi iz konzulata koji su vrlo prijahu.”

„Naravno”, reče pukovnik. „Oni su ovde 1918. I nmII jednog neverovatno simpatičnog konzula. Svi mi u voleli. Pokušaću da se setim kako se zvao.”

„Vi se sećate i daleke prošlosti, gospodine pukovniece.”

„Da, tako prokleti daleke da to više nije sme-
*ill0,”

„Sećate li se svega iz starih dana?” „Svega”, reče pukovnik. „Onaj čovek se zvao K,MOI.”

„Slušao sam o njemu.” „Ti onda nisi bio ni rođen.”

¹ Američka palanka.

„Mislite li da neko mora biti rođen da bi doznao stvari koje su se dešavale u ovoj varoši?”

„Imaš potpuno pravo. Kaži mi, zna li baš svako sve što se dešava u ovom gradu?”

„Ne svako, ali gotovo svako”, reče kelner. „Najzad, posteljno rublje je rublje, neko mora da ga me-nj a i neko mora da ga pere. Naravno, ja ne govorim o rublju u hotelu kao što je ovaj.”

„Ali ja sam se mnogo puta u životu divno osećao i bez rublja u postelji.”

„Naravno. Ali gondolijeri, koji su izvanredno uslužni i po mome mišljenju najbolji ljudi koje mi imamo, gondolijeri pričaju među sobom.”

„Prirodno.”

„Onda popovi. Iako nikad neće da se ogreše o tajnu ispovesti, pričaju među sobom.”

„Razumljivo.”

„Vaše gazdarice takođe govore među sobom.”

„To je njihovo pravo.”

„Zatim kelneri”, nastavi Arnoldo. „Svet govori za stolom kao da je svaki kelner gluvonem. Naravno, koji ima svoju etiku neće prisluškivati razgovor. Ali ponekad čuje i protiv svoje volje. I, dabome, mi takođe imamo razgovore među sobom. Naravno, nikad u ovom hotelu. Mogao bih i da produžim.”

„Čini mi se da sam te kapirao.”

„Da i ne govorim o frizerima i berberima.”

„A šta ima sad novo na Rialtu?”

„Čućete kod Harija sve nove priče, sem onih u kojima se vi pojavljujete.”

„U kojima se ja pojavljujem?”

„Ovde svi znaju sve.”

„Bogami, to je đavolski prijatna priča.“

„Neki ljudi nisu u stanju da razumeju ideo Tm-čela.“

„Đavo neka me nosi, ali ponekad ni ja to ne
tn/umem.“

„Koliko godina imate, gospodine pukovniče, ako
pilHijič nije odviše indiskretno?“

„Pedeset plus jednu. Zašto nisi pogledao kod
pntlira? Tamo sam popunio prijavnu listu za kve-
hltltl.“

„Ilteo sam da čujem to od vas lično i da vam « rsl
ilam.

„Nc znam o čemu govorиш.“

„Ali mi ipak dozvolite da vam čestitam.“

„Ne mogu da primim takvo čestitanje.“

„Vas mnogo vole u ovoj varoši.“

„Hvala. To je vrlo veliki kompliment.“

Haš u tom trenutku zazvrja telefon.

„I a ču govoriti“, reče pukovnik i ču Etorov

„Ko je na telefonu?“ „Pukovnik Kentvel.“

„Položaj je paš, gospodine pukovniče.“

„Kojim su se pravcem povukli?“ „Pravac

Piazza.“ „Dobro, dolazim odmah.“ „Hoćete li
"sto?"

„Jedan s kraja“, reče pukovnik i zatvori telefon. „Hicu
kod Harija.“ „Želim vam dobar lov.“

„II lov na patke u močvarama idem preksutra pir
svanuća u jednom botte.“

„A1 će biti hladno.

„Bogami, biće”, reče pukovnik, navuče kišni mantil i nameštajući kapu pogleda se u velikom ogledalu.

„Gadnog li lica”, reče u ogledalo. „Jesi li ikad video ružnije lice od ovog?”

„Jesam”, reče Arnoldo. „Ovo svoje. Svako jutro kad se brijem.”

„Nas dvojica treba da se brijemo u mraku”, reče pukovnik i izide.

IX

Kad pukovnik Kentvel izide kroz vrata Palas-ho-'■
IM (i i i l i , dočekaše ga poslednji sunčevi zraci toga

■ 1 UJM. Na suprotnoj strani trga još je sijalo sunce,
• i i NII pondolijeri više voleli da čekaju u zavetrimi
¹ i Ili ja nego da se sunčaju s druge, vetrovite strane

II it«.

I'u'.lo je to primetio, pukovnik okrete nadesno
■luiilaši « trgom do asfaltirane ulice koja zavija ude-
iii). Ulazeći u nju on zastade za trenutak, posmatra-
IMi'l crkvu Santa Maria del Giglio.

Kakva divno masivna građevina, pa ipak kao da je
Mvoivna da leti, mislio je. Nikad nisam ni pomislio dit
jedna mala crkva može da izgleda kao lovački avion,
Moram pogledati kad je zidana i ko je zidan, (iospoda mu,
baš bih voleo da se celog života muni i Srlali po ovom
gradu. Celog života, mislio je. Ali, pričam li priču.
Gnjavim se gnjavljenja radi. N&pml, mladiću moj, reče
sebi. Nijedan konj koji se *mw* Mrzi j i v k o nije dobio trku.

Znp.lcdao je izloge raznih dućana pored kojih je
pnili-i/.lo, punih charcuterie sa parmezanom i šun-l'iui Iz
San Danijela, kobisica a la cacciatora i flaša i l u l n u g
Škotskog viskija i pravog Gordonovog džina,

izloge radnji sa robom domaće radinosti, jedne starijarnice sa nekoliko dobrih slika i nekim starim mapama i štihovima, jednog restorana druge klase, koji je spol ja bio udešen da izgleda prvak, a onda, kad naiđe na most koji je vodio preko jednog sporednog kanala sa stepenicama uz koje se trebalo popeti, on pomisli: Uostalom ne osećam se baš rđavo. Samo ovo zujanje. Sećam se kad je zujanje po čelo i ja mislio da su to možda sedmogodišnji skakavci po drveću i bilo mi nezgodno da pitam mladog Loriga, ali sam ga ipak pitao. „Ne, gospodine gene rale, ne čujem nikakve cvrčke ni sedmogodišnje skakavce. Noć je savršeno mirna, izuzev uobičajenih šumova“, odgovorio je on.

!

Potom, penjući se uz stepenice, on oseti probode, a kad je silazio s druge strane ugleda dve devojke koje su divno izgledale. Bile su lepe i bez šešira, skromno ali ukusno obučene, i govorile su vrlo brzo, a vetar je lepršao njihove duge kose dok su išle uz stepenice, praveći krupne korake, svojim dugim venecijanskim nogama, i pukovnik reče sebi: bolje da više ne buljiš u izloge u ovoj ulici, nego se dohvati sledećeg mosta, pa posle dva trga skreni nadesno i onda pravo do Harija.

On tako i uradi, osećajući žiganje kad dođe na most, ali hodajući svojim starim odsečnim korakom i gledajući samo letimično svet koji je prolazio. Vazduh je pun kiseonika, mislio je, idući protiv vetra i dišući duboko.

Onda otvori vrata Harijevog bara i uđe: opet je postigao što je htio i osećao se kod kuće.

Za barom, jedan visok, vrlo visok čovek, opustošena lica ali vrlo otmenih crta, prijatnih plavih očiju

I 'w dugim, mlitavim udovima kao u kakvog džinov-<alu)^ vuka, reče:

„Moj starodrevni i zardali pukovniče.“

„Moj bezočni Andrea.“

Oni se zagrišće i pukovnik oseti rapavu tkaninu Audrcinog lepog kaputa od tvida, koji je ovaj nosio vri najmanje dvadeset godina.

„Dobro izgledaš, Andrea“, reče pukovnik.

To je bila laž i obojica su to znali.

„Da, dobro sam“, reče Andrea uzvraćajući laž.

„Nikad se nisam bolje osećao, moram da kažem. A i li i/.glcdaš izvanredno.“

„Uvala, Andrea. Mi durašni probisveti nasledi-vino ovu zemlju.“

„To ti je dobra ideja. Moram priznati da ne bih iu1.10 ništa protiv da u ovim danima dobijem malo -■' ml je u nasledstvo.“

„Dobro predviđaš. Nasledićeš najmanje metar i oinmdcsct pet.“

„Metar i devedeset“, reče Andrea. „Ti, stari po-I.varmjače. Još li robuješ tvom la vie militaire?“

„Ne robujem baš mnogo“, reče pukovnik. „Idem u l"V u San Relajo.“

„Znam. Ali nemoj sad da mi pričaš viceve. Alva-i'lto te traži. Rekao je da ti kažem da će se vratiti.“

„Iepo. Jesu li dobro tvoja simpatična žena i • lm.?“

„Odlično. Rekli su mi da te pozdravim kad te vidim. Oni su dole u Rimu. Evo, tvoja devojka do-ln/1. Ili bar jedna od tvojih devojaka.“

(On je bio toliko visok da je mogao s bara da gli'da na ulicu koja je sad bila gotovo sasvim tamna, nll I I a devojka je bila od onih koje možete poznati

i po mnogo većoj pomrčini nego što je bila u tom trenutku.

„Kaži joj da popije ovde s nama jednu dok je ne odvedeš za onaj sto u uglu. Zar nije divna?”, „Zaista.”

Ona uđe u bar, sijajući svojom mladošću, bodrom lepotom i nehatnošću koja se ogledala po kosi razbarušenoj od vетра. Imala je tamnu skoro masli-nastu kožu, profil koji je mogao da slomije vaše ili ma čije drugo srce, i tamnu živu kosu koja joj je padala po ramanima.

„Alo, lepotice moja”, reče pukovnik.

„O, alo, alo”, reče ona. „Već sam se plašila da te neću naći. Izvini što sam toliko zadocnila.”

Imala je dubok, nežan glas i govorila engleski s izvesnim ustručavanjem.

„Ciao, Andrea”, reče ona. „Kako je Emilija i kako su deca?”

„Verovatno isto onako kako su bila kad sam danas u podne odgovorio na to tvoje isto pitanje.”

„Izvini, molim te”, reče ona i pocrvene. „Toliko sam uzbudena i uvek kažem nešto što ne treba. A šta da kažem? Jesi li lepo proveo ovo posle podne?”

„Jesam”, reče Andrea. „S mojim starim prijateljem i najluđim kritičarem.”

„Ko je to?”

„Viski i soda.”

„Rekla bih da on uvek mora da me ismeva”, reče ona obraćajući se pukovniku. „Ali ti me nećeš ismevati, zar ne?”

„Odvedi ga tamo za onaj sto u uglu i razgovaraj s njim. Oboje me gnjavite.”

' „Ti mene ne gnjaviš", reče pukovnik. „Ali milim da ti je to dobra ideja. Renato, hoćeš li da sed-n'ino tamo i popijemo koju?"

„Vrlo rado, ako se Andrea ne ljuti."

„Ja se nikad ne ljutim."

„Hoćeš li da popiješ koju s nama?" -:

„Ne", reče Andrea. „Idite za svoj sto. Ne mogu • Li i'lli gledam onako praznog."

„Zbogom, caro. Hvala ti na piću koje nam nisi <ih>

„Ciao, Rikardo", reče Andrea i to je sve.

Onda im okrete svoja elegantna, duga, visoka leda i pogleda se u ogledalu, koje se stavlja iza ba-itivn kako bi čovek mogao da vidi kad se prepije, I koiislatova da mu se nimalo ne dopada ono što je vidro.

„1'lore", reče, „stavi ove koještarije na moj ra-r 1111."

On izide, pošto je strpljivo čekao na mantil, u koji se uvuče, dajući čoveku koji ga je doneo uobi-f njenu napojnicu, plus dvadeset procenata.

Za stolom u uglu, Renata reče:

„Misliš li da smo ga uvredili?"

„Ne. On tebe voli a meni je prijatelj."

„Andrea je tako mio čovek. I ti si tako mio." „

„Kclner", viknu pukovnik, a onda upita: „Ho-i⁴i.< li jedan martini?"

„I)a", reče ona. „Vrlo rado."

„Dva vrlo jaka martinija", reče pukovnik. „Mont. Hiiiu-ri, petnaest prema jedan."

Kelncr, koji je bio u pustinji, nasmeja se i ode, ;» pukovnik se okreće Renati:

„Ti si tako mila”, reče. „I vrlo lepa i ljupka i ja te volim.”

„Ti mi to uvek kažeš i ja ne znam šta to znači, ali uvek volim da čujem to.”

„Koliko imаш godina?”

„Skoro devetnaest. Zašto?”

„I ne znaš šta to znači?”

„Ne. Kako bih mogla da znam? Amerikanci to uvek kažu pre nego što odu. Izgleda da ne mogu bez toga. Ali i ja tebe mnogo volim, bilo šta da to znači.”

„Hajde da se lepo zabavljamo”, reče pukovnik.

„Nemoj uopšte ni na šta da mislimo.”

„Hoću, rado. Ja i inače u ovo doba dana nisam u stanju mnogo da mislim.”

„Evo pića”, reče pukovnik. „Misli na to da ne kažeš cin-cin.”

„Znam od ranije da to ne treba da kažem. Nikad ne kažem cin-cin ili nazdravlje ili eks.”

„Samo ćemo podići čaše i, ako hoćeš, možemo se kucnuti.”

„Hoću”, reče ona.

Martini su bili ledeno hladni i pravi montgo-merijski i, pošto se kucnuše, oni osetiše kako im grudi ispunij neka umilna toplina.

„Šta si sve radila za ovo vreme?” upita pukovnik.

„Ništa. Još čekam da idem u školu.”

„U koju sada?”

„Bog sveti zna. U koju god me pošalju da učim engleski.”

„Okreni glavu s profila i napući usta, meni za ljubav.”

„Ne ismevaš me?”

„Ne, ozbiljno govorim.“

Ona okrete glavu i napući usta, bez koketerije, I pukovnik oseti kako mu srce uzbudoeno kuca, kao luni neka dremljiva zverka upadne u svoje skrovište 1 propadne drugu sasvim blizu od sebe slatko zaspalu Jivolinjku.

„O, ti“, prošapta. „Hoćeš li da se takmičiš za I/i >r kraljice neba?“

„To bi bilo skrnavljenje.“

„Da“, reče on. „Možda bi i bilo. Povlačim pred-

„Ričarde“, reče ona. „Ali ne, ne mogu to da kažem.“

„Sla?“

„Ništa.“

Pukovnik je mislio: naređujem ti da kažeš, a ona reče:

„Molim te, nemoj nikad tako da me gledaš.“

„Izvini“, reče pukovnik. „I nehotice sam opet npao u svoj zanat.“

„T kad bismo bili nešto kao bračni par, da li M ti i onda svoje vojničke navike upražnjavao kod ktiće?“

„Ne. Zaklinjem ti se. Nikad. Zaista nikad.“

„Ni s kim?“

„Ni s kim tvog pola.“

„Meni se ne dopada taj izraz: tvoj pol. Zvuči mi kao da opet upražnjavaš vojnički zanat.“

„Neka ide do đavola moj zanat. Baciću ga kroz prozor u Kanal Grande.“

„lito■ti“, reče ona. „Vidiš i sam kako ga opet Httča.s upražnjavaš.“

„Lepo”, reče on. „I moj zanat može mirno da se skloni.”

„Daj mi da ti opipam ruku”, reče ona. „Neću joj ništa. Možeš da je staviš na sto.”

„Hvala ti”, reče pukovnik.

„Nemoj, molim te”, reče ona. „Htela sam da je uzmem samo zato što sam prošle nedelje svake noći, ili mislim skoro svake noći, sanjala o njoj, i to je bio čudan, bunovan san, i ja sam sanjala da je to ruka našeg Gospoda.”

„To nije lepo. To ne bi trebalo da radiš.”

„Znam, ali baš tako sam sanjala.”

„Ne teraš šegu, a?”

„Ne znam šta hoćeš da kažeš, ali, molim te, ne ismevaj me kad ti kažem nešto što je istina. Sanjala sam baš tako kako sam ti rekla.”

„Šta je radila ruka?”

„Ništa. Ili možda to nije tačno. Najvećim delom bila je prosto ruka.”

„Kao ova?” upita pukovnik, posmatrajući svoju sakatu ruku i sećajući se ona dva događaja kad je postala takva.

„Ne kao ta. *Bila* je baš ta. Smem li da je pažljivo dodirnem, ako te to ne boli?”

„Ne boli. Boli me u glavi, u nogama i u stopa-lama. Ne verujem da je ona uopšte osetljiva.”

„Nije istina, Ričarde”, reče ona. „U toj ruci ima mnogo osetljivosti.”

„Ne volim da je mnogo gledam. Zar ne misliš da bismo mogli da promenimo temu?”

„Naravno, ali ti ne moraš da sanjaš o njoj.”

„Ne. Ja imam druge snove.”

„**Da.** Mogu misliti. Ali ja sam nedavno sanjala
0 loj ruci. A sad, pošto sam je pažljivo opipala, može
mo da govorimo o zabavnim stvarima. Šta je to za
bavno o čemu bismo mogli da govorimo?”

„Posmatrajmo ljude i razgovarajmo o njima.”

„To je vrlo zabavno”, reče ona. „Ali mi to nećemo
činili pakosno, nego s najboljim humorom koji Inumo.
Ti i ja.”

„Dobro”, reče pukovnik. „Kelner, aneora due M. ni
ini.”

On ne htede da kaže „montgomerijski” jer bi
1 drugi mogli to da čuju, a za susednim stolom sede-
1<> ji- dvoje, koji su očigledno bili Englezi.

Muškarac je možda bio ranjavan, mislio je pukovnik,
mada to ne izgleda verovatno, sudeći po nje-p>voin
izgledu. Ali neka me bog sačuva svake neote-■-.tnosli. I
gledaj samo Renatine oči, mislio je. To je možda najlepše
među lepotama koje nju krase, sa 1 mi poštenim
trepavicama, najdužim koje sam ikad vulc-o i koje ona
nikad ne upotrebljava nizašta dru-l'o već jedino da te
gleda pravo i pošteno u oči. Sto inu bogova, kako je ona
divna devojka i šta ja uopšte nvde radim? To je sramno.
Ali ona je tvoja posled-njii, prava i jedina ljubav, mislio
je, i u tome nema nhVg rđavog. To je samo maler. Ne,
naprotiv, to je duvolska sreća i ti si vrlo srećan čovek.

Sedeli su za malim stolom u uglu sale, a za veli kim
stolom s njihove desne strane sedele su četiri >tur. Jedna
je bila u dubokoj crnini, crnini koja je i/r.I>'dala tako
teatralno da se pukovnik seti ledi Di-j.mi- Maners u ulozi
kaluđerice, koju je ona igrala u M.iks Rajnhardovom
Čudu. Žena je imala ljupko,

jedro i po prirodi vedro lice i crnina joj nimalo nije pristajala.

Druga žena za tim stolom ima kosu triput belju nego što kosa po prirodi može da bude, mislio je pukovnik. Druge dve žene imale su lica koja su pukovniku bila sasvim neinteresantna.

„Jesu li one lezbijke?” upita devojku.

„Ne znam”, reče ona. „To je vrlo dobar svet.”

„Rekao bih da su lezbjike. A možda su i samo dobre prijateljice. Možda su i jedno i drugo. Ali meni je to baš sasvim svejedno, nisam mislio da ih kri-tikujem.”

„Ti si vrlo prijatan kad si velikodušan.”

„Misliš li da reč prijatelj vodi poreklo od čoveka koji je prijatan?”

„Ne znam”, reče devojka, milujući sasvim nežno njegovu ranjenu ruku. „Samo, ja te volim kad si plemenit.”

„Trudiću se što više mogu da budem plemenit”, reče pukovnik. „Šta misliš, ko je taj džukac za stolom iza njih?”

„Nisi baš dugo ostao”, reče devojka. „Pitajmo Etora.”

Posmatrali su čoveka za trećim stolom. Imao je neko čudno lice kao u kakve natprirodno velike i razočarane lasice. Bilo je tako bubuljičavo i rova-šeno da je izgledalo kao bregoviti predeli na mesecu kad se mesec gleda kroz jevtin teleskop i, mislio je pukovnik, podseća na Gebelsovo lice, ako je Herr Gebels ikad sedeo u zapaljenom avionu i nije mogao da iskoči pre nego što ga plamen dohvati.

Iznad ovog lica (koje je stalno buljilo kao da se odgovor na sve može dobiti dobro nišanjenim pita-

Jurim pogledima) nalazila se crna kosa koja nije Imala ničeg zajedničkog s čovekovom prirodom. Čo-vek je pravio utisak kao da je bio skalpiran, pa mu Je kosa naknadno nalepljena. Vrlo interesantno, mislio je pukovnik. Možda je moj zemljak. Da, mora da je.

S krajeva usana tog čoveka curilo je malo plju-vnčke, dok je, buljeći naokolo, govorio s jednom postarijom držećom ženom koja je sedela s njim. I.tfleda kao tipična majka sa ilustracija *The Ladies Home Journal*, mislio je pukovnik. To je bio jedan od onih časopisa koje je redovno dobijao oficirski klub n Trstu i pukovnik ga je razgledao kad stigne. To je odličan časopis, mislio je, jer ume da kombinuje eksologiju sa odličnom hranom. Uspeva da me učini r.ladnim i u jednom i u drugom pogledu.

Nego, ko li je taj tip? Izgleda kao karikatura Amerikanca koji je dopola propušten kroz mašinu .-i seckanje mesa a onda malo propržen na zejtinu. Nisam baš mnogo plemenit, mislio je.

lilore, sa svojim mršavim licem, svojom sklonošću /a podsmevanjem i urođenim smislom nipo->lnSlavanja, priđe stolu, i pukovnik ga upita:

„Ko je onaj bogougodni tip tamo?”

l'lore zavrte glavom.

Ćovck je bio omanji i crnomanjast, sa blistavo ' i noin kosom koja kao da nije pripadala njegovom niobičnom licu. Pravi utisak, mislio je pukovnik, kao neko ko je zbog staračke rasejanosti zaboravio da piomeni periku. Pa ipak je to jedno izvanredno lice, mislio je pukovnik. Podseća na neke uzvišice kod ViM'dena. Ne verujem da je to Gebels, koji je posled-njili elana kad su svi svirali Gatterdammerung naba-

vio sebi to lice. Kommt siisser Tod, mislio je. Bogami, na kraju su oni pribavili sebi lep veliki komadić siisser Tod.

„Vi gospodice Renato, sigurno ne biste hteli jedan sendvič a la siisser Tod?”

„Ne bih”, reče devojka. „Mada volim Baha i uverena sam da bi Kiprani umeo da dobro napravi jedan takav sendvič.”

„Ništa nisam rekao protiv Baha”, reče pukovnik.

„Znam.”

„Do đavola! U stvari, Bah je bio naš kolaboracionist. Kao što si bila ti”, dodade.

„Mislim da nije potrebno da govorиш protiv mene.”

„Kćeri moja”, reče pukovnik, „kad ćeš se naučiti na to da se ja mogu šaliti na tvoj račun zato što te volim?”

„Sad”, reče ona. „Sad sam naučila. Ali, znaš, nije priyatno kad je šala suviše gruba.”

„Dobro. Sad sam ja naručio to.”

„Jesi li često mislio na mene ove nedelje?”

„Čelo vreme.”

„Ne, reci istinu.”

„Čelo celcato vreme. Istina.”

„Misliš li da to svakog zgrabi tako jako?”

„Ne znam”, reče pukovnik. „To je nešto što ja ne znam.”

„Nadam se da ne zgrabi svakog tako jako. Nisam ni slutila da može toliko da spopadne.”

„Sad znaš.”

„Da”, reče devojka, „sad znam. Sad znam za-ukek i za vjek vjekova. Da li je to pravi izraz?”

„Znam da mi je sasvim dovoljno sad”, reče pukovnik.
„Etore, ne stanuje li taj tip sa produhovljenim licem i tom
ljupkom ženom u Gritiju?”

„Ne”, odgovori Etore. „Stanuje pored nas, ali *H* vremena
na vreme dolazi u Griti da se hrani.”

„Dobro”, reče pukovnik. „Ako ikad budem polisu- u,
dobro će mi doći da vidim njegovo lice. Ko jr l;i zona s njim?
Njegova žena? Majka? Ćerka?”

„Previše me pitate”, reče Etore. „Nismo se inte-irsovali za
njega u Veneciji. Nije izazvao ni simpati-ji\ ni mržnju, ni
negodovanje, ni strah, ni podozre-IIj<\ Želite li, zaista, da
saznate pojedinosti o njemu? Mi.;u da pitam Kipranija.”

„Bacimo to”, reče devojka. „Kaže li se to tako l.“c! vas?”

„Da, bacimo to”, reče pukovnik.

„Za nas koji smo tako malo zajedno to je pro-'ici Iračenje
vremena.”

„Ta sam ga gledao kao što bih gledao neki Gojin < i lež. I
lica su slike.”

„Gledaj onda moje, a ja ču gledati tvoje. Molim 1c, ostavi
tog čoveka. On nije došao ovamo da bilo kome načini neko
zlo.”

„Dozvoli mi da gledam tvoje lice, a da ti ne gle-dnš moje.”

„Ne”, reče ona. „To nije lepo. Ja čele nedelje umnim da se
sećam tvoga lica.”

„A šla ja radim?” upita pukovnik.

I i ore, koji nije smeо ništa da propusti što je miri -ilo na
konspiraciju i koji se vrlo brzo infor-iilhao, kao što i priliči
Venecijancu, priđe stolu i i0Čo:

„Moj kolega, koji radi u njegovom hotelu, kaže da on piće tri do četiri viskijsa sa sodom, a onda predano i bez prekida piše do duboko u noć.“

„To mora da je divno čitati, rekao bih.“

„Sigurno“, reče Etore, „ali to jedva da je Danteov metod.“

„I Dante je bio jedan vieux con“, reče pukovnik.
„Mislim kao čovek, ne kao pisac.“

„Slažem se“, reče Etore. „Uveren sam da, sem u Firenci, ne možete naći nikog ko je proučavao njegov život, a ko se ne bi složio s vašim mišljenjem.“

„Serem se na Firencu“, reče pukovnik.

„To je komplikovan manevar“, reče Etore. „Mnogi su to pokušali ali je vrlo malo onih koji su imali uspeha. Zašto je vi mrzite, gospodine pukovniče?“

„Mnogo komplikovano za objašnjavanje. Ali tu je bio depo (on reče deposito) mog starog puka kad sam bio mladić.“

„To mogu da razumem. I ja imam svoje razloge zbog kojih ne volim Firencu. Znate li neku varoš koja se može voleti?“

„Da, ova“, reče pukovnik. „Isto tako jedan deo Milana i Bolonja. A i Bergamo.“

„Kiprani ima veliko slagalište votke za slučaj da Rusi dodu“, reče Etore, koji je voleo da pravi krvave viceve.

„Doneće oni svoju votku, bez carine.“

„Pa ipak, ja verujem da se Kiprani spremio da ih dočeka.“

„Onda je on jedini koji se spremio“, reče pukovnik.
„Reci mu da od mladih oficira ne uzima če-

kove na banku u Odesi, i hvala ti na podacima koje si mi dao o mom zemljaku. Neću više da te zadržavam."

IUore ode, a devoj ka se okrete prema pukovniku I pogleda ga u njegove stare, kao čelik sive oči, pa Muvi obe ruke na njegovu ranjenu ruku i reče:

„Bio si vrlo plemenit.“

„A ti si neizrecivo lepa i ja te volim.“

„U svakom slučaju, to je prijatno čuti.“

„Šta misliš da preduzmem u vezi s večerom?“

„Moram da telefoniram kući i vidim mogu li da i/idem.“

„Zašto sad izgledaš tako žalosno?“

„Zar izgledam?“

„Da.“

„Nisam, u stvari. Srećna sam kao i uvek. Zaista. Molim te, Ričarde, veruj mi. Ali, kako bi tebi bilo da ■.i dt'vojka od devetnaest godina, koja je zaljubljena u čovcka od preko pedeset, i znaš da će on skoro i u meti?“

„Ti to pitaš malo suviše otvoreno“, reče pukovnik.
„Ali divno izgledaš kad to kažeš.“

„Ja nikad ne plačem“, reče devojka. „Nikad. Po-i.ivila sam to sebi kao pravilo. Ali sad mi se place.“

„Nemoj da plaćeš“, reče pukovnik. „Ja sam sad plemenit, i sve drugo nek ide do đavola.“

„Kaži još jednom da me voliš.“

„Ta te volim, i ja te volim, i ja te volim.“

„I foćeš li učiniti sve što možeš da ne umreš?“

„I loću.“

„Sla je rekao doktor?“

„Ovo i ono.“

„Nije gore?“

„Nije", šлага on.

„Onda da uzmemo još po jedan martini", reče devojka. „Znaš, ja nikad nisam pila martini pre nego što smo se upoznali."

„Znam. Ali ti ga, bogami, dobro pišeš."

„Treba li da uzmeš lek?"

„Da", reče pukovnik. „Treba da uzmem lek."

„Mogu li da ti ga ja dam?"

„Da", reče pukovnik. „Možeš."

Oni su i dalje sedeli za stolom u uglu, dok su gosti odlazili i dolazili. Pukovnik je osećao da mu se malo vrti u glavi od leka pa se prepusti njegovom dejstvu. To je uvek tako, mislio je. Do đavola s lekovima.

Primeti da ga devojka posmatra i osmehnu joj se. To je bio njegov stari osmeh koji on upotrebljava već pedeset godina, još od vremena kad se prvi put osmehnuo, i funkcionsao je još besprekorno, kao dedina Perdijeva lovačka puška. Verovatno tu pušku ima sad moj stariji brat, mislio je. Bogami, uvek je umeo da puca bolje od mene i zaslužio je da ima.

„Slušaj, čerko", reče, „ne budi žalosna zbog mene."

„Nisam. Nisam ni najmanje. Samo te volim."

„To baš nije zanimanje koje se mnogo isplaćuje, zar ne?" On reče oficio umesto zanimanje, jer su oboje govorili i španski, kad bi prestali da govore francuski, a nisu hteli da pred drugima govore engleski. Španski je grub jezik, mislio je pukovnik, ponekad grublji od klipa kukuruza, ali tim jezikom možete da kažete šta mislite i da to stoji.

„Es un oficio bastante, malo voleti mene", ponovi on.

„I>a, ali je jedino koje ja imam.“

„./.ar više ne pišeš pesme?“

„To je bila poezija šiparice. Kao i njen slika-nlvo. U i/vesnim godinama svako je talentovan.“

11 kojim godinama se postaje star u ovoj zemlji?

- n i i'.lio je pukovnik. U Veneciji niko nije star, ali

i'ttHtii vilo brzo. I ja sam u Venetu postao čovek na

I uvi i hi/.inu, mada se nikad nisam osećao tako star
hn<> k.ul sam imao dvadeset i jednu godinu.

„Kako je tvoja majka?“ upita ljubazno.

„Viio dobro. Ne prima posete i ne viđa gotovo iiil.oi',
jer je u žalosti.“

„Misliš da bi se ona ljutila kad bismo mi imali 11<-I u i?“

„Ne znam, ona je vrlo inteligentna. Ali bi tre-l'.ilu da se ja
udam za nekog, čini mi se. Meni se, i ni iliiiim, ne udaje.“

„Mogli bismo da se venčamo.“

„Ne“, reče ona. „Razmišljala sam o tome i sma-ii ;tm tla ne
bi trebalo. To je takođe jedna moja prin-■ i pijcliia odluka,
kao ona o plakanju.“

„Možda donosiš pogrešne odluke. Bog sveti zna, I a sam
doneo neke pogrešne i mnogo ljudi je izgubilo živote zato što
sam ja pogrešio.“

„Možda preteruješ, mislim. Ne verujem da si ti iloiu'o
mnogo pogrešnih odluka.“

„Ne mnogo“, reče pukovnik, „ali prilično. U imun /analu
dovoljne su tri, i ja sam napravio tri.“

„Volela bih da čujem to.“

„Miee li dosadno“, reče pukovnik. „Meni se srnu-i*1 Isa.1
.amo pomislim na njih. Kako li je tek neza-iiiti'i' iivanom?“

„Jesam li ja nezainteresovana?“

„Ne. Ti si mi istinska ljubav.“

„Jesi li ih učinio davno ili skoro? Te greške mislim.“

„Davno, nedavno i skoro.“

„Zašto nećeš da mi pričaš o njima? Htela bih da i ja imam udela u tvom neveselom pozivu.“

„Do đavola s pogrešnim odlukama“, reče pukovnik.

„Napravio sam ih, i skupo su me koštale. Samo, od njih nikad ne možeš da se otkupiš.“

„Ne možeš da mi pričaš o tome? Zašto?“

„Ne mogu“, reče pukovnik. I na tome se svrši.

„Hajde onda da se zabavljamo.“

„Hajde“, reče pukovnik. „Da uživamo naš jedan jedini život.“

„Možda ima i drugih života.“

„Ne verujem“, reče pukovnik. „Okreni glavu malo u stranu, lepotice moja.“

„Ovako?“

„Tako“, reče pukovnik. „Baš tako.“

Hm, mislio je, sad počinje poslednja runda, a ja čak ne znam ni koja je to runda po redu. Voleo sam samo tri žene i triput žene gubio.

Izgubiš ih na isti način na koji izgubiš i bata-Ijon: zbog pogrešne ocene situacije; zbog naredaba koje je nemoguće izvršiti, i zbog nesavladljivih okolnosti. Zbog brutalnosti, takođe.

Izgubio sam u životu tri bataljona i tri žene, a sad evo imam četvrtu, najmiliju, i kako će, do đavola, sve to da se svrši?

Reci mi, generale, i onako uzgred, kad već diskutujemo o toj stvari, ovo je slobodno diskutovanje o situaciji a nikako Ratni savet, kao što si mi često naglašavao, reci: *Generale, gde ti je konjica?*

Znao sam ja to, reče on sebi, komandant ne zna gđe mu je konjica, a njegova konjica nije načisto *m situacijom i zadatkom koji ima, i konjanici će, neki od njih, ali ipak *dovoljno* njih, zabrljati stvar, luio Slo je to konjica uvek radila u svim ratovima <ul kad Kavalerija ima velike konje.

„Lepotice moja”, reče on. „Ma tres chere et bien IUIIKC.
Ja sam dosadan i žao me je što te gnjavim.“

„Ti nikad nisi dosadan i ne gnjaviš me, i ja te volim i jedino što želim to je da večeras budemo ve-vli.“

„T bićemo, sto mu bogova”, reče pukovnik. „hn;iš li neki poseban razlog zbog čega bi trebalo <la snio veseli?“

„Veselimo se zbog nas i zbog ove varoši. Ti si i'rslo bio veseo.“

„Da”, reče pukovnik, „bio sam.“

„Misliš li da možemo još jednom da se razve-fcrlino?“

„Sigurno. Naravno. Zašto ne?“

„Vidiš li onog mladića tamo sa uvojkom u kosi? I'vojak je prirodan, on ga samo malo doteruje da Izgleda Icpše.“

„Da, vidim ga”, reče pukovnik.

„On je vrlo dobar slikar, ima samo lažne prednje *zube*. To je zato što je ranije bio malo pedera-ule, pa su ga jedne noći na Lidu, kad je bio pun me-noć, napali neki drugi pederasti.“

„Koliko je tebi godina?“

„Devetnaest.“

„Kako sve to znaš?“

„C'ula sam od gondolijera. Taj mladić je vrlo iloluir slikar za naše vreme. Danas zaista nema veli-

kili slikara. Ali s lažnim prednjim zubima u dvadeset petoj godini ... strašno! ..." „Ja te volim od sveg srca.“

„I ja tebe volim od sveg srca, ma šta to značilo po amerikanski. Ja te volim i po italijanski, sasvim protivno zdravom razumu i svim mojim željama.“ „Mi ne smemo da želimo premnogo“, reče pukovnik, „jer smo posle obavezni da to i ispunimo.“ „Slažem se“, reče ona. „Ali bih ipak volela da mi se sad ispuni jedna želja.“

Oboje začutaše, a onda devojka reče: „Taj mladić, koji je naravno sad pravi muškarac i druži se s mnogim ženama da bi sakrio ono što je, jednom je radio moj portret. Mogu da ti ga dam, ako hoćeš.“

„Hvala ti“, reče pukovnik. „Hoću vrlo rado.“ „Vrlo je romantičan, portret mislim. Kosa mi je dvaput duža nego što je ikad bila, i izgledam kao da izlazim iz mora suve kose. Uistinu, iz mora se izlazi slepljene kose i s repićem na kraju, koji izgleda bezmalо kao mrtav pacov. Ali tata mu je pristojno platio za napravljeni portret i, mada to nisam ja kakva sam u stvarnosti, izgledam ipak otprilike onako kako ti voliš da me zamišljaš.“

„Ja sam te zamišljao i kako izlaziš iz mora.“ „Naravno. Strašno ružan portret. Ali možda ćeš ti voleti da ga imaš za uspomenu.“

„Neće li tvoja divna majka biti protiv?“ „Mama neće. Mislim da će joj čak biti milo da se otarasi te slike. Mi imamo boljih kod kuće.“ „Ja mnogo volim i tebe i twoju majku.“ „Moram da joj kažem to“, reče devojka.

„Misliš li da je onaj boginjavi tipus zaista pi-

„1>;>. Ako Etore kaže. On voli da pravi viceve, uh ne laže. Ričarde, šta je to tipus? Kaži mi tačno.“

„To nije baš lako formulisati. Ali ja mislim da j<- (o čovek koji lakomisleno obavlja svoj posao (olii'io), a pritom je razmetljiv na neugodan način.“

„Moram naučiti da taj izraz pravilno upotreblja-

VIII.

„Nemoj uopšte da ga upotrebljavaš“, reče pukovnik.

A onda upita:

„Kad će dobiti portret?“

„Večeras, ako želiš. Naći će nekog da ga kod luiće upakuje i donese ovamo. Gde ćeš ga držati?“

„U stanu.“

„I niko neće doći i praviti primedbe i ružno govorili o meni?“

„Niko. Sto mu bogova, neće niko. Uostalom, re-‘ I će im da je to portret moje čerke.“

„Jesi li imao čerku?“

„Ne, ali sam uvek želeo da je imam.“

„Ta ti mogu biti čerka kao i sve drugo.“

„To bi bilo rodoskrnavljenje.“

„Slušaj ti, čerko.“

„Slušam“, reče ona. „Bilo je lepo. Dopadalo mi sr.“

„U redu“, reče pukovnik malo promuklim glasom.

„T meni se dopalo.“

„Uviđaš li sad zašto te toliko volim iako znam iln je to grešno?“

„Slušaj, čerko. Gde ćemo večerati?“

„Gde god hoćeš.“

„Hoćeš li kod Gritija?”

„Naravno.”

„Onda zovi kuću i pitaj za dozvolu.”

„Neću. Resila sam da ne tražim dozvolu, nego da im samo javim gde sam na večeri. Onda se neće brinuti.”

„Da li zaista najviše voliš kod Gritija?”

„Da, jer je to prijatan restoran i ti tamo stanuješ i svi kojima je do toga stalo mogu da nas gle-daju.”

„Kad si postala takva?”

„Uvek sam bila takva. Nikad nisam vodila računa o onome šta drugi misli o meni, nikad. Niti sam ikad išta učinila čega bih se stidela, sem što sam lagala kad sam bila mala i bila neučtiva prema starijima.”

„Želeo bih da se venčamo i imamo pet sinova”, reče pukovnik.

„I ja to želim”, reče devojka. „I da ih pošaljemo na pet strana sveta.”

„Ima li svet pet strana?”

„Ne znam”, reče devojka. „Ali kad sam to rekla, zvučalo je kao da ih ima. I, eto, sad smo opet raspoloženi, zar ne?”

„Da, čerko”, reče pukovnik.

„Kaži to opet. Isto tako kao što si sad rekao.”

„Da, čerko.”

„Oh”, reče ona. „Ljudi mora da su vrlo komplikovani. Molim te, mogu li da uzmem tvoju ruku?”

„Užasno je ružna i meni se smuči kad je gledam.”

„Ti ne znaš kakva je tvoja ruka.”

„To je stvar nahođenja”, reče on. „Ja bih rekao div ti j’ i ešiš, čerko.”

„Možda i grešim. Ali sad smo raspoloženi i sve fiin nije bilo lepo — iščezlo je.”

„Iščezlo je kao što magla ispari u uvalama ispunile zemlje kad izide sunce”, reče pukovnik. „A ti *ui* sunce.”

„Ta bih htela i da sam mesec.”

„Jesi i to”, reče pukovnik. „I svaka druga platnen koju hoćeš, i ja će ti utvrditi gde se svaka na-Irt/i, Bogami, čerko, ti možeš da budeš vraški meteor ako hoćeš. Ali tako se zove samo jedan avion.”

„Ia hoću da budem mesec. I on ima mnogo ne-
ii ii l.i.

„Da. Njega stalno nešto grize. Ali on je uvek pun l’ic nego šio se istanji.”

„Ponekad mi s one strane kanala izgleda tako i u?ni da to ne mogu da podnesem.”

„Ou se već seta po nebu sve vreme”, reče pult 11 vi i ik.

„Hoćemo li još po jedan .montgomeri?” upita il'-vnjka, i pukovnik vide da su Englezzi otišli.

Jer on nije primećivao ništa sem njenog divnog li' n. Poginuću tako jednog dana, mislio je. S druge ■ iiniie, to je možda neka vrsta koncentracije. U stva-11, užasan nehat.

„Da”, reče. „Zašto ne?”

„Piće mi neobično prija”, reče devojka.

„Kako ga Kiprani pravi, svida se i meni.”

„Kiprani je vrlo bistar.”

„On je više nego to. Sposoban je.”

„Jednoga dana će čela Venecija biti njegova.”

„Ne baš čela”, primeti pukovnik. „Ti nikad nećeš biti njegova.”

„Ne”, reče ona. „Ni njegova, niti ikog drugog, sem ako me ti hoćeš.”

„Ja te hoću, čerko. Ali neću da te prisvojim kao neku stvar.”

„Znam to”, reče devojka. „I to je razlog više što te volim.”

„Zovi Etora i reci mu da te spoji s kućom. Onda možeš da im kažeš za portret.”

„Potpuno si u pravu. Ako hoćeš da imaš portret još večeras, onda moram da razgovaram sa šefom posluge, da ga uvije i pošalje. Tražiću da razgovaram s mamom i reći će joj gde smo na večeri, a ako ti hoćeš, tražiću i dozvolu.”

„Ne, ne treba”, reče pukovnik. „Etore, dva su-per-montgomerija' sa ljutim maslinama, ne onim krupnim, i molim te, pozovi kuću ove ledi i obavesti je kad uspostaviš vezu. I sve to što brže možeš.”

„Razumem, gospodine pukovniče.”

„A sad, čerko, počnimo opet da se zabavljamo.”

„Ja sam već počela dok si ti govorio”, reče ona.

X

Sad su išli desnom stranom ulice koja vodi u I rili. Vctar im je duvao s leđa i lepršao napred ko»ii devojke. Vetar je razdelio kosu u potiljku i du-vni) je njoj u lice. Gledali su izloge, i devojka zasta-dr pred osvetljenim izlogom jedne juvelirske radnjo.

II izlogu je bilo više primeraka dobrog starog nilula, i oni zastadoše i razgledaše ih, pokazujući jidno drugom ono što im se najviše dopadalo, otputi i vsi zbog toga ruke za koje su se držali.

„Ima li tu nečeg što bi istinski želela da imaš? M'»I'.;ID
bih ujutru da ti kupim. Kiprani će mi pozajmi! i novac."

„Ne", reče ona, „neću ništa, ali sam primetila tlu mi (i uopšte nisi pravio poklone."

„Ti si mnogo bogatija od mene. Ja mogu samo da 11
donesem sitnice iz oficirske kasine i da ti pla-lim |>RC' i jelo."

„1 da me voziš u gondolama i po divnim kraje-vini.i
.cinije."

„Nikad nisam mislio da bi ti htela da dobijaš poklone u
nakitu."

„Ja i neću. To mi je samo došla ideja o poklonu, koji onda gledaš i misliš kako se nosi.“

„Ja se učim“, reče pukovnik. „Ali šta mogu da ti kupim svojom oficirskom platom što bi moglo da se meri s tvojim četvrtastim smaragdima?“

„Ali zar ne znaš da sam ih nasledila. Dobila sam ih od staramajke koja ih je nasledila od svoje majke, a njena majka isto tako od svoje majke. Misliš li da li je to isto nositi nakit koji je pripadao pokojnicima?“

„Nikad nisam mislio o tome.“

„Možeš da ih nosiš ako ti se to svida, ako voliš nakit. Za mene su oni samo nešto što se nosi, kao neka haljina iz Pariza. Ni ti ne voliš naročito da nosiš paradnu uniformu, zar ne?“

„Ne volim.“

„I ne nosiš sablju?“

„Ne, i opet ne.“

„Ti si vojnik te sorte, i p. nisam devojka te sorte. Ali pokloni mi jednom nešto što je trajno, što mogu da nosim i budem srećna kad god to nosim.“

„Razumem“, reče pukovnik, „učiniću to.“

„Ti brzo razumeš stvari koje ne znaš“, reče devojka. „I donosiš divne, brze odluke. Htela bih da ti imaš ove smaragde i da ih držiš u džepu kao neki talisman, i da ih opipavaš kad god se osećaš usam-ljen.“

„Ja ne držim ruke u džepovima kad radim. Obično vrtim neki štapić, ili nešto slično ili držim olovku i upirem je u nešto.“

„Ali s vremena na vreme možeš da zavučeš ruku u džep i pipneš ih.“

„Ju se ne osećam usamljen kad radim. Moram iniu>)', o da mislim, pa nemam vremena da se osećam tis miil jcn."

„Ali sad ne radiš ništa."

„Ne. Sm što pripremam sebi najbolji način da Innlrin pregažen."

„Ali ja ču ti ih u svakom slučaju dati. Potpuno UHIII uverena da će me mama razumeti. Osim toga, IH- moram ni da joj kažem, bar za duže vreme. Ona IH kontroliše moje stvari. A sigurna sam da joj moja • li vojka neće reći."

„la ne mislim da je u redu da ih uzmem."

„Uzmi ih, molim te, meni za ljubav."

„Nisam siguran da je to časno."

„To je kao ne biti siguran da li je devojka nevinu ili ne. Sve što uradiš da bi nekome koga voliš pi u inio zadovoljstvo jeste najčasnije."

„Dobro", reče pukovnik. „Uzeću ih, bilo u redu U.iio."

„A sad lepo kaži hvala", reče devojka i zavuče mi i smaragde u džep, brzo i spretno kao što bi ih i > 11 kao kradljivac nakita. „Ponela sam ih jer sam na i" mislila i odlučivala se čele ove nedelje."

„la sam mislio da si mislila na moju ruku."

„•No budi tako kiseo, Ričarde. I ne pravi se glup. Koiliruješ ih svojom rukom. To ti nije palo na paun- i?"

„Ne. Glup kao što sam. Šta bi ti htela iz ovog l.l..r.a?"

„Iltela bih onog malog crnca s licem od abo- II<>'..I, (urbanom od jevtinih dijamantata i malim ru bi.... n u krunci na turbanu. Nosila bih ga kao broš. ti ovoj varoši su ranije sve žene nosile takve broševe.

i lica crnaca predstavljala su lica njihovih poverlji-vih slugu. Ja priželjkujem to već odavno, ali sam htela da dobijem od tebe."

,Poslaću ti, sutra."

,Ne, daćeš mi kad budemo ručali pre nego što odeš."

,Važi", reče pukovnik.

,A sad moramo da idemo, inače ćemo zadocniti na večeru."

Oni podoše, ruku pod ruku, i kad se ispeše na prvi most, vетар им удари у лице.

Kad nastade žiganje, pukovnik reče у себи. Bestraga s bolovima.

,Riearde", reče devojka, „stavi meni за ljubav ruku у džep i opipaj smaragde."

Pukovnik postupi tako.

,Divno je osećati ih под прстима", reče.

Iz vetrometine i hladnoće, oni uđoše kroz glavni nl.i/.
I' alas-hotela Griti u svetli i topli hol.

,,l)obro veče, grofice", reče portir. „Dobro veče,
j'i.\|M)\line pukovniče. Mora da je napolju hladno."

„Da, hladno je", reče pukovnik, i ne dodade ni l'-il.ui
od onih sočnih i nepristojnih izraza koje je na i il M isi
rano zadovoljstvo obično upotrebljavao da oka-i.i Kl orise
jačinu hladnoće i snagu vetra, kad bi go-vi M io sam s
portirom.

Kad uđoše u dugački hol, koji vodi prema velikim
slepcnicama i liftu, ostavljući desno prilaz ii Imr, kao i
izlazna vrata na Kanal Grande i ulaz u li |tiv,nriju, gran
maestro se pojavi iz bara.

Nosio je propisni, dugački beli kaput, i s osme-Ii o in
na licu im priđe i reče:

„Dobro veče, grofice, dobro veče, gospodine pu
kovnice."

„Gran maestro", reče pukovnik.

(iran maestro se smeškao i, klanjajući se i dalje,
rekao:

„Mi sad serviramo večeru u baru, sasvim tamo l'M
IMLI. Sada, u zimu, nema skoro nikog, a trpezari-

ja je vrlo velika. Ja sam vam zadržao sto. Imamo divnog jastoga, ako želite da time počnete večeru."

„Je li zaista svež?”

„Video sam ga jutros kad je u korpi donet s pijace. Bio je živ, zelen kao jed i sasvim neprijateljski raspoložen.”

„Hoćeš li da počnemo večeru jastogom, čer-ko?”

Tu reč pukovnik upotrebi namerno. Tako su to razumeli i gran maestro i devojka. Samo je svakom od njih ta reč imala drugo značenje.

„Ja sam ga već rezervisao za vas za slučaj da najdu neki pescecani. Sad su otišli dole na Lido da se kockaju. Nisam htio da im ga ponudim.”

„Volela bih malo jastoga”, reče devojka. „Hladnog i s majonezom. Majonez da bude prilično gust.” — Ona to reče italijanski. „Da nije mnogo skup?” reče potom pukovniku ozbiljno.

„Ay hi ja mia”, reče pukovnik.

„Zavući ruku u desni džep”, reče ona.

„Gledaću da ne bude skupo”, reče gran maestro. „Ili će ga kupiti sam. Za jednu nedeljnu platu mogao bih ga imati bez po muke.”

„Prodaj ga Trustu”, reče pukovnik. — Trust je bio šifrovani naziv za okupacione trupe u Trstu. — „Mene košta samo jednu dnevnicu.”

„Zavući ruku u desni džep i oseti da si vrlo bogat”, reče devojka.

Gran maestro je razumeo da je to neka njihova intimna šala i udaljio se čuteći. Njemu je bilo milo zbog devojke, koju je cenio i obožavao, a i zbog pukovnika.

„15ogat sam”, reče pukovnik. „Ali ako me ti boc-kn”.
zbog njih, ja ču ti ih vratiti, i to otvoreno, na -^r.li>, javno.”

„Nećeš to uraditi”, reče ona. „Nećeš, jer si ih i ■ ■
.avoleo.”

„Ja sam u stanju da ščepam sve što volim i ba-i Im sa
najviše stene koju si ti ikad videla, i ne čelu mi da čujem kako
učini buć.”

„No, nećeš”, reče devojka. „Mene ne bi bacio ni H Jedne
visoke stene.”

„Nc, ne bih”, priznade pukovnik. „I oprosti mi li o brbljam
koješta.”

„To što si govorio nije baš bilo koješta, ali ja 11 nisam
verovala”, reče mu devojka. „A sad da li i li idem u ženski
toalet da se očešljam i doteram, iti da idem u tvoju sobu?”

„Kako hoćeš?”

„U tvoju sobu, naravno, da vidim kako živiš i K.iKo lamo
izgleda.”

„A ljudi u hotelu?”

„U Veneciji se i inače sve zna. Ali se zna i kakva]<• moja
porodica i da sam ja dobra devojka. A znaju, i il.nde, da si to ti,
i da sam to ja. Mi imamo izvestan K i e i l i t koji možemo da
trošimo.”

„Dobro”, reče pukovnik. „Stepenicama ili liftom?”

„Liflom”, reče devojka i on primeti da joj se glđ-s
promonio. „Možeš da zovneš boja ili da se vozimo sami.”

„Sami ćemo”, reče pukovnik. „Ja sam već odavno položio
ispit kao lift-boj.”

Dobro su se vozili, s jednim malim „bum” pri krnju i
jednom malom ispravkom pred vratima, dok

se nisu otvorila. Položio ispit, a? reče on sebi. Bolje da ga ponovo polažeš.

Hodnik je sad bio ne samo lep nego i uzbudljiv, a uvlačenje ključa u bravu nije bio lak proces, već čitav ritual.

„Evo, tu je“, reče pukovnik kad širom otvori vrata.
„To je sve.“

„Izgleda divno“, reče devojka, „ali je strašno hladno, zbog otvorenih prozora.“

„Zatvoriću ih.“

„Ne, nemoj, molim te. Ostavi ih tako, kad tako voliš.“

Pukovnik je poljubi i svojim telom, čvrstim i dobrim iako izubijanim, oseti pritisak njenog dugog, mladalačkog, vitkog i lepo izvajanog tela, ne misleći ni na šta dok ju je ljubio.

Ljubili su se dugo, stojeći u hladnoj sobi, kraj otvorenih prozora koji su gledali na Kanal Grande.

„Ah“, reče ona, i onda opet: „Ah.“

„Mi nemamo šta da prebacujemo sebi“, reče pukovnik. „Ništa.“

„Hoćeš li da se oženiš sa mnom i da imamo pet sinova?“

„Hoću! Hoću!“

„Ali je pitanje da li ćeš to i učiniti.“

„Naravno.“

„Poljubi me opet i neka me ubada dugmad tvoje uniforme, ali da me mnogo ne boli.“

Stajali su tako i ljubili se predano.

„Moram da te razočaram, Ričarde“, reče ona. „Ja te uvek razočaram.“

Ona to reče prosto i otvoreno, i njeno saopšte-nje je delovalo na pukovnika kao vest iz jednog od

tri bataljuna, kad komandant bataljona saopštava ^ulii
i stinu koja sadrži ono najgore.

„lesi li sigurna?"

„Da."

„Sirota moja čerko", reče on.

Nije bilo nikakve tamne pozadine u toj reci, i im je bila
njegova čerka, istinski, i on ju je žalio¹ voloo.

„Ne mari", reče. „Očešljaj se, namazi usta i sve *HMIII,
pa čemo lepo večerati."

„Kivi mi još jednom, prvo, da me voliš, a onda ri Misni
dugmad što jače."

„Volim te", reče on sasvim svečano.

A onda joj je šaputao na uvo, nežno kao što on Hini ume da
šapuće, i kao što je, kad je bio mlad i'unit'nik, u patroli
šaputao sa svojima na razdaljini "il pi'l metara.

„Volim samo tebe, moja najveća i poslednja i ledina i
istinska ljubavi."

„Dobro", reče ona i poljubi ga tako jako da on tirt usnama
oseti slatko-slan ukus svoje krv. A i priju tul, pomisli.

„Sad ču da se očešljam i namažem usta, a ti možeš da me
gledaš."

„I IJK'CŠ li da zatvorim prozore?"

„Ne", reče ona. „Obavićemo sve to u hladnom."

„K(>!';a voliš?"

„Tebe", reče ona. „Ali mi nemamo mnogo sreće, trn m!"

„Ne znam", reče pukovnik. „Hajde, očešljaj se."

I'ukovnik uđe u kupatilo da se umije i dotera tu n rrni.
Kupatilo je predstavljalo jedini deo sobe kуji nije bio za
pohvalu. S obzirom na okolnost da je

Griti pravljen kao palata, nije u vreme zidanja predviđen prostor za kupatila, a docnije, kad su bila dozidana, napravljena su duž hodnika i oni koji su polagali pravo na upotrebu morali su prethodno da se prijave da bi voda bila ugrejana i stavljeni ubrusi.

Ovo kupatilo bilo je sasvim proizvoljno otcep-ljeno od jednog ugla sobe, i pukovnik je nalazio da ono više odbija nego što privlači. Dok se prao, prinuđen da gleda u ogledalo da mu ne bi ostao koji trag ruža, posmatrao je svoje lice.

Izgleda kao da ga je istesao neki ne baš mnogo zainteresovani drvodelja, mislio je.

Posmatrao je razne zasekotine i ožiljke koji su ostali iz vremena kad još nije bilo plastične hirurgije, a onda tanke vijuge, primetne samo posvećenima, koje su poticale od odličnih plastičnih operacija, vršenih posle raznih rana po glavi i licu.

Bogami, to je sve što imam da ponudim kao gueule ili facade, mislio je. Do đavola, strašno bedna ponuda. Jedina dobra stvar je što je preplanulo, pa ga to malo ulepšava. Ali, gospode bože, ružna li čo-veka!

On ne primeti onaj stari čelični sjaj svojih očiju, ni fine duge bore oko očiju, koje su krasile njegov osmeh, ni da je njegov slomljeni nos kao u gladijatora sa vrlo starih skulptura. Niti primeti svoja u osnovi ljupka usta, koja su u stvari mogla da budu svirepa.

„Idi bestraga“, reče ogledalu. „Očerupano strašilo. Izvolimo se pridružiti damama.“

On pređe iz kupatila u sobu, osećajući se mlad kao prilikom svog prvog juriša. Sve što je bilo bez-

v i udno ostalo je u kupatilu, iza njega. Kao što to uvi-k biva, mislio je. To je i mesto za to.

Ou sont les neiges d'antan? Ou sont les neiges U'milivlbis?
Dans le pissoir toute la chose comme ca.

Devojka, koja se zvala Renata, otvorila je vratu velikog ormana, sa ogledalom iznutra i češljala se.

Nije se češljala iz sujete, ni da bi kod pukovniku postigla ono što je znala da može i želi da po-Miuue. Češljala se s mukom i ne mnogo nežno, jer se Luisa nije dala lako češljati pošto je to bila vrlo gusta ko.'.a, živa kao kosa seljanke, ili kao u kakve lepotice visokog roda.

„Vetar ju je mnogo zamrsio", reče ona. Voliš li ino još?"

„IJa", reče pukovnik. „Mogu li da ti pomognem?"

„Ne. Uvek sam se sama spremala, celog života."

„Možeš li malo da staneš sa strane?"

„Ne, sve moje obline su tu za naših pet sinova I /i ivo ju glavu da se na njima odmara."

„Mislio sam samo na lice", reče pukovnik. „Ali liv.ila (i što si mi skrenula pažnju. — Moja moć opa-lanja opet je otkazala."

„la sam debela."

■„Ne", reče pukovnik. „U Americi prave takve ni vnri od žice i sunđeraste gume, kao što je ona koja m« upotrebljava za sedišta u tenku. Nikad ne znaš dt-t li ima nečeg u njima, sem ako je neko tako nevaljan mladić kao što sam ja."

„U ovom slučaju to nije to", reče ona i onda svoju ra/cleljenu kosu prebací češljem preko glave, luko tla joj je sad niz obraze padala koso na ramena.

„Volиš li više kad je začešljana?"

„Nije mnogo začešljana, ali je đavolski divna.“

„Mogu da je začešljam i zavežem i sve drugo, ako ti je samo stalo do toga da izgledam uredno. Ali ne mogu da izidem nakraj sa ukosnicama, i sve mi to izgleda tako glupo.“

Njen glas bio je toliko divan — podsećao ga je na sviranje violončela Pabla Kazalsa — da je na njega delovalo kao kakva rana koju mislite da niste u stanju da podnesete. Ali ti možeš da podneseš sve, mislio je.

„Ja te mnogo volim takvu kakva si“, reče pukovnik.
„I ti si najlepša žena koju sam ikada poznavao ili video, makar samo i na slikama dobrih majstora.“

„Čudi me da portret još nije stigao.“

„Vrlo je lepo imati portret“, reče pukovnik, i sad je opet bio general i ne primećujući to. „Ali to ti je kao kad mrtvom konju odereš kožu.“

„Ne budi grub“, reče devojka. „Večeras nisam nimalo raspoložena za grubosti.“

„Skliznuo sam opet u žargon mog sale metier.“

„Nisi“, reče ona. „Molim te, zagrli me, nežno ali čvrsto. Molim te. Tvoj poziv nije prljav. Naprotiv, to je najstariji i najbolji, mada oni koji ga upraž-njavaju najvećim delom nisu dostojni njega.“

On ju je držao u zagrljaju, čvrsto koliko je mogao a da je ne boli, i ona reče:

„Ne bih htela da si advokat ili pop. Ni da prodaješ stvari. Ili da imaš velike uspehe. Volim što si u tom pozivu i volim tebe. Molim te, šapći mi na uvo, ako hoćeš.“

Držeći je čvrsto, pukovnik joj je šaputao, pošteno i iskreno, slomljena srca, i njegovo šaputanje bilo

|ti jedva čujno, kao civiljenje nemog psa, sasvim uz **uvo**:

„Sotono, volim te. A ti si moja čerka, i meni tu K
stalo do onog što gubimo, jer mesec je naš otac i m.ijka.
A sad, hajdemo na večeru.“

„I)a“, reče devojka. „Hajdemo. Ali najpre me poljubi
još jednom.“

XII

Sedeli su za stolom u najudaljenijem uglu sale, gde je pukovnik imao pokrivenе bokove s cbe strane i spokojno se odmarao, ledima okrenut zidu. Gran maestro je sve to znao, jer je bio odličan vodnik u jednoj dobroj pešadijskoj četi jednog prvakasnog puka, i on ne bi svog pukovnika stavio da sedi usred sale, isto onako kao što se ne bi ukopao na nekom glupom odbrambenom položaju.

„Jastog”, reče gran maestro.

Jastog je bio impozantan, dvaput veći nego što jastog treba da je, i njegov neprijateljski izgled izgubio se prilikom kuvanja, tako da je sad izgledao kao spomenik samom sebi, onako kompletan, sa buljavim očima i finim, ispruženim antenama koje su služile da mu stavlju do znanja ono o čemu njegove glupe oči nisu bile u stanju da ga obavešta-vaju.

Liči mi malo na Džordži Patona, mislio je pukovnik. Ali verovatno nikad u životu nije zaplakao kad bi ga nešto dirnulo.

„Misliš li da će biti žilav?” upita on devojku italijanski.

„Neće”, uveravao ili je gran maestro, držeći ja-Momi u ispruženoj ruci. „Garantujem da nije tvrd. NM 1110 je veliki. Vi poznajete tu vrstu.”

„I, epo”, reče pukovnik. „Možeš ga služiti.”

„A šla želite da pijete?”

„Šla bi ti htela, čerko?”

„Ono što ti hoćeš.”

„Kapri bianco”, reče pukovnik. Secco, i da bude hladno.

„Već sam ga spremio”, reče gran maestro.

„Divno se provodimo”, reče devojka. „Sad se ponovo zabavljamo bez ikakvih briga. Zar nije ja-hliig veličanstven.”

„Jeste”, reče pukovnik. „I teško njemu ako ne liku* mekan.”

„Hice”, reče mu devojka. „Gran maestro ne laže. I 'i vii' i je lo imati ljude koji ne lažu.”

„Zaista divno i vrlo retko”, reče pukovnik. „Baš »ml sam se setio jednog čoveka koji se zove Džordži l'iion, koji možda nikad u životu nije rekao istinu.”

„D; i li ti ikad lažeš?”

„Četiri puta sam lagao. Ali svaki put sam bio vilo umoran. To naravno nije opravdanje”, dodade.

„...la sam dosta lagala kad sam bila devojčica. Ali to su uglavnom bile izmišljene priče. Bar tako liliuiiii. Ali nikad nisam lagala da bih od toga imala koristi.”

„...la jesam”, reče pukovnik. „Četiri puta.”

„I>a li bi bio general da nisi lagao?”

„I'a sam lagao kao što drugi lažu, bio bih ge-UPIHI sa lili zvezde.”

„I>a li bi bio srećniji da si general sa tri zvezde?”

„No”, reče pukovnik. „Ne bih.”

„Stavi u džep desnu ruku, tvoju pravu ruku, i kaži mi kako se osećaš.“

Pukovnik učini to.

„Divno“, reče. „Ali moram da ti ih vratim.“

„Ne. Molim te, nemoj.“

„Ne govorimo sad o tome.“

Jer baš tada i jastog bi poslužen. Bio je mekan, i onaj jaki mišić što se zove rep imao je u sebi neku škakljivu draž, i pipci su bili odlični, ni mnogo tanki ni mnogo debeli.

„Jastog dobija u težini kad je mesec. Ne vredi ga jesti kad nema mesečine.“

„Nisam to znala.“

„Ja mislim da je to zato što se on kad je pun mesec hrani čele noći. Ili mu možda pun mesec donosi hranu.“

„Oni nam dolaze s dalmatinske obale, zar ne?“

„Da“, reče pukovnik. „Ta je vaša obala bogata ribom. Ili bih mogao reći *naša* bogata obala.“

„Kaži samo“, reče devojka. „Ti ne znaš kako stvari postaju važne kad se kažu.“

„Sto mu bogova, postaju mnogo važnije kad ih staviš na hartiju.“

„Nije tako“, reče devojka. „Ne slažem se. Har-tija ne znači ništa, ako ti srce ne govori.“

„Ali šta ćeš ako nemaš srca, ili ako ono ne vredi?“

„Ti imаш srce i ono vredi.“

Boga mu njegovog, mislio je pukovnik, rado bih ga zamenio, uz doplatu, za jedno novo. Ne vidim zašto da me od svih mišića baš taj ne služi. Ali on ne reče ništa o tome i zavuče ruku u džep.

,,Divno je osećati ih pod rukom", reče. „I ti iz-dlrdas
divno."

,,Hvala ti", reče ona. „Sećaću se toga čele ne-il.-lije."

,,Ti uvek treba samo da pogledaš u ogledalo."

,,Mene ogledalo gnjavi", reče ona. „Stavlјati ruž I navlačiti
usne jednu preko druge da bi bile ravno-incnio namazane i
češljati ovu previše gustu kosu nlc život za ženu koja voli
nekog, čak ni za devojku. Kad neko hoće da bude mesec ili
neka zvezda, i hoće ■ Li živi sa svojim čovekom i ima pet
sinova, onda nič baš mnogo zanimljivo zagledati se u ogledalu
i i.-vodit i uobičajene ženske trikove."

,,Hajde onda da se odmah venčamo."

,,Ne", reče ona. „Ja sam i o tome razmišljala, kno i o
svima drugim stvarima. Čele nedelje imam vicihia za
donošenje odluka."

,,I ja ih donosim", reče joj pukovnik. „Ali što m- lni- ove,
lako bih je izmenio."

,,Nemojmo govoriti o tome. To izaziva slatke bo-livi-,
nego mislim da bi bilo bolje da pogledamo šta nam je gran
maestro spremio za večeru. Molim te, I'i i lo vino. Nisi ga ni
probao."

,,Probaću ga sad", reče pukovnik. On učini to, I vino je
bilo belo i hladno kao grčka vina, samo ne tuko oporo, i puno i
omamljivo kao Renatino telo.

,,Vrlo je slično tebi."

,,I)a, znam", reče ona. „Zato sam i htela da ga >i i >as."

,,I'robao sam ga", reče pukovnik. „A sad će ispili «<-lii
čašu."

,,Ti si dobar čovek."

„Hvala ti", reče pukovnik. „Misliću na to čele nedelje i trudiću se da to budem." A onda reče: „Gran maestro!"

Kad gran maestro dođe, konspiratorski nastrojen i ne misleći na svoj čir, pukovnik ga upita:

„Kakvo meso imaš koje zaista zaslužuje da ga mi jedemo?"

„Siguran sam da imamo", reče gran maestro. „Ali ču pogledati. Vaš zemljak sedi тамо nedaleko od vas, tako da sve čuje. Nije pristao da ga smestim u drugi ugao."

„Dobro", reče pukovnik. „Daćemo mu materijala za pisanje."

„On, znate, piše po čelu noć. To mi je rekao jedan kolega iz njegovog hotela."

„Dobro je to", reče pukovnik. „To pokazuje samo da je marljiv, čak iako je prevazišao svoj ta-lenat."

„Svi smo mi marljivi", reče gran maestro.

„Ali na razne načine."

„Idem da pogledam šta ima najbolje od mesa."

„Dobro pogledaj."

„Ja sam marljiv."

„I đavolski promućuran."

Gran maestro se udalji i devojka reče:

„On je vrlo mio čovek i meni je dragو što on tebe voli."

„Mi smo dobri prijatelji", reče pukovnik. „Nadam se da će imati neki dobar biftek za tebe."

„Ima jedan vrlo dobar biftek", reče gran maestro pojavivši se opet.

„Uzmi ga, čerko. Ja ga jedem svakog dana u našoj menzi. Voliš li krvav ili dobro pečen?"

„Sasvim krvav.“

„A1 sangue“, reče pukovnik. „Kao što to kaže 1 »?.oii kad govori francuski s kelnerom. Crudo, bleu, ili, prosio rečeno, vrlo krvav.“

„Biće krvav“, reče gran maestro. „A za vas, goni“ »line pukovniče?“

„Scaloppine sa maršalom i karfiol na buteru. Ilir, artišoke vinaigrette, ako možeš da nađeš neku. šln hoćeš ti, čerko.“

„Pire od krompira i jednu salatu bez zejtina.“

„Ti si mlada devojka koja treba da se razvija.“

„Da, ali ne smem da se razvijam previše i ne mi pogrešnom mestu.“

„Mislim da bi to bilo sve“, reče pukovnik. „Šta misliš o jednom fiasco Valpoličela?“

„Nemamo fiasco. Ovo je otmen hotel, znate. Do-l-i/.i nam samo u flašama.“

„Zaboravio sam se“, reče pukovnik. „Sećaš li se l'.ad je litar koštao samo trideset centesimi?“

„I kad smo iz vojnih vozova bacali fiasco na stanične slražare?“

„I kako smo, kad smo se vraćali s Grape, bacali preostale ručne granate i one se kotrljale nizbrdo?“

„I kako su oni kad su videli eksplozije mislili

■ In tu vršimo prodor? I kako se nikad nismo brijali

■ kako smo na sivim otvorenim bluzama sa sivim puloverima nosili fiamme nere?“

„! ja pio grapu i ništa mi nije bilo.“ „Mora da smo bili obesni onda“, reče pukovnik. „Mili smo obesni“, reče gran maestro. „Bili smo "licsni momci, a vi najobesniji među nama.“

„Da”, reče pukovnik. „I ja bih rekao da smo bili prilično obesni. Ti ćeš da nas izviniš zbog ovog, čerko?”

„Imate li slike iz tog vremena?”

„Nemamo. Onda nije bilo fotografija, sem nekih d'Anunciovih i ljudi su mahom rđavo izgledali na fotografijama.”

„Samo mi ne”, reče gran maestro. „A sad moram da idem i pogledam šta radi biftek.”

Pukovnik je sad opet bio potporučnik. Sedeo je i mislio: vozi se kamionom, lica pokrivenog prašinom, tako da se vide samo njegove metalne oči, a i one s crvenim kolutima i upaljene. Tri ključna položaja, razmišljao je. Planinski masiv Grape sa Asalo-nom i Pertikom i jednim brdom s desne strane, čijeg se imena ne mogu da setim. Tamo sam postao čovek, i u onim noćima kad sam se, preznojen, budio sanjajući kako ne mogu da skinem vojnike s kamiona. Njima se, naravno, nije silazilo, nikako. Bože, kakav zanat imam!

„Znaš”, reče devojci „u našoj vojsci nijedan general se nikad nije stvarno borio. To nikako nije običaj i oni gore ne trpe one koji su se borili.”

„Da li se generali uopšte bore?”

„O da, borili su se, dok su bili kapetani i majori. Docnije, sem pri povlačenju, ispada prilično glupo kad i oni to rade.”

„Jesi li se ti mnogo borio? Znam da jesi, ali mi pričaj.”

„Borio sam se dovoljno da bih od velikih mislilaca bio okvalifikovan kao budala.”

„Pričaj mi.”

„Kad sam bio mlad, borio sam se protiv Ervina tf omela, tu na pola puta između Kortine i Grape, gde mi bili naši položaji. On je onda bio kapetan, a ja mili vršio dužnost komandira čete, u stvari sam bio put poručnik.“

„Jesi li ga poznavao?“

„Ne lada. Tek posle rata, kad smo mogli da raz-l/nvaraino. Bio je vrlo prijatan čovek i ja sam ga volci >, Skijali smo se zajedno.“

„Voliš li ti mnoge Nemce?“

„Da, mnoge. Najviše Ernesta Udetu.“

„Ali oni su krivci.“

„Naravno. Ali ko nije.“

„Ja nikad nisam mogla da imam simpatije za njili, ili da budem tako tolerantna prema njima kao 11, u I kad su mi ubili oca i spalili našu vilu na Brendi, i ul kad sam videla kako jedan nemački oficir gađa i/ puške golubove na trgu San Marko.“

„Ja te razumem“, reče pukovnik. „Ali molim te, 'Viko, razumi ti i moje stanovište. Kad smo tolike pobili, možemo da dozvolimo sebi da neke i volimo.“

„Koliko si ti pobjio?“

„Sto dvadeset i dva sigurno. One verovatne ali neutvrđene ne računam.“

„Jesi li imao grizu savesti?“

„Nikad.“

„Ni nemirne snove zbog toga?“

„Ni to. Ali sam obično imao čudne snove. Uvek mnove o borbi, čitavo jedno vreme posle završene bitke. A /atim neobične snove, mahom o raznim mesti-niM, /naš, naš život zavisi od terena na kome se slu-rrt|no nađemo, i teren ti ostane u sanjivom delu »vesti.

„Sanjaš li koji put o meni?”

„Pokušavao sam, ali ne mogu.”

„Možda će ti portret pomoći.”

„Nadam se”, reče pukovnik. „Molim te, ne zaboravi da me podsetiš da ti vratim smaragde.”

„Molim te, ne budi svirep.”

„Ja imam svoja sitna shvatanja o časti, isto onako kao što nas dvoje imamo svoju veliku, neizmernu ljubav. Ne možeš imati jedno bez drugog.”

„Ali bi meni mogao da praviš ustupke.”

„Pravim ih”, reče pukovnik. „Zar smaragdi nisu u mom džepu?”

Gran maestro se pojavi s biftekom, sa scaloppine i povrćem.

Jelo je nosio jedan uštogljeni mladić, koji nije verovao ni u šta ali je ulagao grdan napor da bude dobar kelner. On je bio član Reda. Gran maestro posluži jelo spretno i s dužnim uvaženjem i prema jelu i prema onima kojima je namenjeno.

„Izvolite sad”, reče on. „Otvori flašu vina”, reče zatim mladiću, koji je imao oči nepoverljivog lovačkog psa.

„Šta znaš o onom tipu tamo?” reče pukovnik, pokazujući na svog bubuljičavog zemljaka koji je sedeо žvaćući, dok je postarija žena koja je bila s njim uživala u jelu s gracioznošću provincijalke.

„Vi treba meni da kažete, ne ja vama.”

„Danas ga prvi put vidim”, reče pukovnik. „Teško vari hranu.”

„Vrlo je blagonaklon prema meni. Uporno govori lošim italijanskim jezikom. Drži se strogog Be-dekera, i nema smisla ni za jelo ni za vino. Žena je

pristojna. Mislim da mu je tetka, ali ne raspolažem i
ttčtllm i D formacij ama."

„Meni izgleda kao neko bez koga se može.“

„I ja mislim. Bolje bez njega nego s njim.“

„Govori li on o nama?“

„Pitao me ko ste. Grofičino ime bilo mu je po-Knnto
i već je s Bedekerom u ruci razgledao nekoliko palala
koje su pripadale njenoj porodici. Vaše ime, grofice,
mnogo mu je imponovalo. Ja sam mu ga i ivkao da bi mu
imponovalo.“

„Misliš li da će nas staviti u svoju knjigu?“

„Siguran sam. Sve stavlja u knjigu.“

„IVII bismo trebali da budemo ovekovečeni u nekoj
knjizi. Jesi li ti protiv toga, čerko?“

„Naravno da nisam“, reče devojka. „Ali bih više
volela da je napiše Dante.“

„Dante slučajno nije prisutan“, reče pukovnik.

„Hoćeš li da mi pričaš nešto o ratu?“ upita devojka.

„Nešto što ja mogu da čujem.“

„Naravno, stogod želiš.“

„Kakav je general Ajzenhauer?“

„Sasvim u stilu Epvortske lige. A možda ni to niji*
pravična ocena, jer nju komplikuju razne druge okolnosti.
Odličan političar. Politički general. Vrlo •■•I >osoban, što
se toga tiče.“

„A drugi istaknuti generali?“

„Bolje da ih ne pominjemo. Oni dovoljno pomni-njii
sami sebe u svojim memoarima. To je sasvim u slila onog
što se zove Rotari klub, o kome ti nemaš ni pojma. U tom
klubu svi nose emajlirana dug-mrla sa krštenim imenima,
i plačaš kaznu ako nekog zovneš po prezimenu. Nikad se
nisu borili. Nikad.“

„Zar nema i dobrih među njima?”

„Kako da ne, bilo je i ima. Bredli, uča, i mnogi drugi. Dobar je, na primer, „Munja Džo”. Vrlo dobar.”

„Ko je taj?”

„Komandovao je sedmim armijskim korpusom kad sam ja tamo bio. Sasvim na svom mestu. Odlučan. Precizan. Sada šef štaba.”

„A šta je s velikim vojskovođama o kojima smo toliko slušali, kao što su Montgomeri, Paton?”

„Briši njih, čerko. Montgomeri je tip koji bez nadmoći petnaest prema jedan nije htio da stupa u akciju. A i tada je stupao ustežući se.”

„Ja sam uvek verovala da je on veliki vojskovođa.”

„Nije”, reče pukovnik. „Najgore u celoj stvari je to što je i sam to znao. Ja sam ga gledao kad je došao u jedan hotel da skine svoju svakodnevnu uniformu i navuče jednu mnogo dekorativniju da bi se više dopao masi kad izide uveče.”

„Ti ga ne mariš?”

„Zašto? Ja samo mislim da je on pravi britanski general. Ma šta to inače značilo. Ali nemoj da upotrebljavaš taj izraz.”

„Pa on je tukao generala Romela.”

„Da. Ali misliš li da Romela nije neko drugi prethodno omekšao? I ko ne bi pobedio sa petnaest prema jedan? Kad smo mi ovde ratovali kao mladi ljudi, gran maestro i ja, stalno smo se borili sa jedan prema tri do četiri protiv i uvek pobedivali. Na tri teška položaja. Zbog toga i možemo da se sprdamo i govorimo sa omalovažavanjem. Te godine imali smo nešto preko sto četrdeset hiljada mrtvih. Zbog

lo^a možemo tako otvoreno da govorimo i razmetanje n;im nije potrebno."

„To je vrlo žalosna naučna grana, ako je uopšte umu na", reče devojka.

„Ja poštujem pогinule ratnike, ali mrzim ratne spomenike."

„Ni ja ne volim spomenike, kao ni proces koji dovodi do njihovog podizanja."

„Da li si ikad videla kako to na kraju izgleda?"

„Nisam, ali bih volela da znam."

„Bolje da ne znaš", reče pukovnik. „Jedi taj biftek da ti se ne ohladi i oprosti što ti opet govorim o svom zanatu."

„Ja ga mrzim, ali ga i volim."

„Čini mi se da imamo ista osećanja u tom pogledu", reče pukovnik. „Nego, o čemu li razmišlja inoj jadni zemljak, tamo, tri stola niže?"

„Sigurno o svojoj novoj knjizi. Ili o tome šta kuže Bedeker."

„Hoćemo li posle večere da se provozamo po vclru u gondoli?"

„To će biti divno."

„Hoćemo li reći bubuljičavom čoveku šta name-rnvnmo? Ja mislim da on iste takve bubuljice ima i na srcu i u duši i da mu je i radoznalost sva bu-liličava."

„Ništa mu nećemo reći", reče devojka. „Gran maeslro može da mu prenese obaveštenja o nama, koja mi želimo da mu damo."

.. Misliš li da je tačno što kažu da su ljudi u pi-dr-.eiim godinama sami odgovorni za fizionomije koje imaju?"

„Nadam se da nije tačno. Jer ja ne bih želeo da odgovaram za svoju.“

„Ti“, reče ona „ti.“

„Je li biftek dobar?“ upita pukovnik.

„Divan je. Kako tvoje scaloppine?“

„Vrlo mekane i sok ne sladi. Kako tvoje po-vrče?“

„Karfiol je sočan kao da je celer.“

„Dobro bi bilo da imamo malo celera, ali mi se čini da ga nemaju, inače bi gran maestro sigurno doneo malo.“

„Zar nije uživanje jesti ovako? Zamisli da možemo stalno da jedemo zajedno.“

„Ja sam ti predlagao.“

„Ne govorimo o tome.“

„Lepo“, reče pukovnik. „I ja sam nešto odlučio. Kazaću, „uzdravlje“ vojsci i živeću u ovoj varoši, sasvim skromno, od penzije.“

„Pa to je divno! Kako izgledaš u građanskom odelu?“

„Videla si me već.“

„Znam, dragi moj. Rekla sam samo šale radi. I ti ponekad praviš neotesane šale.“

„Dobro izgledam i u civilu, to jest ako imaš krojača koji ume ne samo da šije nego i da kroji.“

„Ovde nemaš, ali imaš u Rimu. Možemo li da se odvezemo u Rim da napravimo odelo za tebe?“

„Da. I živećemo izvan grada, u Viterbo, i odlaziti u grad samo za probe i na večeru. Noću ćemo se voziti natrag.“

„Viđaćemo filmske glumice i blagonaklono govoriti o njima, a možda se čak nećemo ni upuštati u piće s njima, zar ne?“

„Viđaćemo ih na hiljade.“

„Viđaćemo kako se venčavaju po drugi i treći i nit i kako ih papa blagosilja, zar ne?“

„Ako ti je do toga stalo.“

„Nije“, reče devojka. „I to je jedan od razloga l">!', kojih ne mogu da se udam za tebe.“

„Tako“, reče pukovnik. „Hvala ti.“

„Ali ja ћu te voleti, ma šta to značilo, a mi oboje vi li) dobro znamo šta znači, i volećemo se dogod živi i* dno od nas dvoje, a i posle.“

„Ne verujem da posle smrti možeš još mnogo d.i voliš“, reče pukovnik.

On poče da jede artišoke, uzimajući list po list i /aniačući debelu stranu lista u tanjirić sa sauce v inaignrette.

„Ni ja ne verujem“, reče devojka. „Ali ћu po-1> usuli. Zar se ne osećaš bolje kad si voljen?“

„Naravno“, reče pukovnik. „Osećam se kao da ■ c nalazim na nekom položaju golom kao guz, čije ic lio kameno da ne možeš da se ukopaš i sve same i vide stene, i nigde zaklona, i sasvim iznenada, ume-to što sam go, ja sam u oklopu. Sav u oklopu, a lamo nema ni kalibra 8,8.“

„To treba da ispričaš našem prijatelju piscu s nicsi'čevim kraterima na licu, pa će noćas imati šta

'1,1 piSC.

„Trebalo bi da to ispričam Danteu, ako se muva IH lugde“, reče pukovnik, koji najedanput postade l"--.an kao more kad se iznenada digne bura. „Rekao l > 111 mu kako bih ja postupio kad bih pod takvim "luilnoslima bio prebačen u neki tenk ili se uvukao u njc^a.“

Baš u tom trenutku u salu uđe baron Alvarito. On ih je tražio i, kao dobar lovac, odmah ih ugleda. Pridje njihovom stolu i poljubi Renatu u ruku, rekavši:

„Ciao, Renato.“

On je bio prilično visok, i po tome kako mu je stajalo odelo videlo se da je lepo građen. To je bio najstidljiviji čovek koga je pukovnik poznavao. Njegova stidljivost nije poticala iz neznanja ili nespretnosti ili od bilo kakvog nedostatka. On je bio stidljiv od prirode, kao što su to neke životinje, kao što je antilopa bongo, koju u džungli nikad ne možete videti i koja se mora loviti pomoću pasa.

„Dragi pukovniče“, reče on i nasmeja se onako kako se samo istinski stidljivi ljudi smeju.

To nije bilo cerenje samouverenog, ni uvredljivo smeškanje osionika i pokvarenjaka. Nije imalo nikakve veze sa nameštenim i pritvornim smeška-njem dvoranina ili političara. To je bio onaj čudan, redak osmeh, koji se diže iz duboke mračne jame, dublje od bunara, duboke kao duboko rudno okno.

„Mogu da ostanem samo trenutak. Došao sam da vam kažem da su izgledi za lov vrlo povoljni. Patke u gustim jatima dolaze sa severa. Ima i mnogo velikih. Onih koje vi volite“, i on se ponovo osme-hnu.

„Molim vas, Alvarito, sedite.“

„Ne, hvala“, reče baron Alvarito. „Ako hoćete možemo se naći pred garažom u dva i trideset. Vaša kola su ovde?“

„Da.“

„Vrlo dobro. Ako krenemo u to vreme uveče ćemo moći da posmatramo patke.“

„Odlično , reče pukovnik.

„Onda ciao, Renato. Do viđenja, dragi pukovniče. U dva i trideset."

„Mi se znamo još kao deca", reče devojka. „On |c* samo oko tri godine stariji od mene. Ali je još od lodenja vrlo star."

„Da, znam. On je moj prsn prijatelj."

„Misliš li da je tvoj zemljak pronašao njega u Modekoru?"

„Ne znam", reče pukovnik. „Gran maestro", upi-la polom „da li moj ugledni zemljak traži barone u Hrdekeru?"

„Istinu da kažem, gospodine pukovniče, nisam vidro ni da je pogledao Bedeker dok je većerao."

„Zabeleži ga za pohvalu", reče pukovnik. „A sad l>;i/.i, meni se čini da je valpoličela bolje vino kad je novijeg datuma. To nije neko grand vin i puniti ga u llaše pa ostavljati da leži godinama samo uvećava i.ilog. Slažeš se?"

„Slažem se."

„Šta da radimo onda?"

„Dragi gospodine pukovniče, vi znate da u grand holelu vino mora da bude skupo. Ne možete u ,Ricu' da pijete pinar. Ali ja bih predložio da nabavimo nekoliko dobrih fiascos. Možete reći da je vino sa un.iiija grofice Renate i da je poklon vama. Onda tu ja ja otvoriti za vas. Tako ćemo imati dobro vino i ii'.iedeti dobre pare. Udesiu to s direktorom, ako IIIH VIC. Vrlo dobar čovek."

„Dobro, udesi", reče pukovnik. „Ni on nije čo-ii K koji voli da piće samo etikete."

„Tačno. U međuvremenu vi možete nastaviti da pijete ovo. Vrlo je dobro, znate."

„Da”, reče pukovnik, „ali nije Chambertin.^

„Šta smo mi obično pili?”

„Sve i svašta”, reče pukovnik. „Ali sad tražim samo najbolje. To jest ne baš apsolutno najbolje, ali najbolje za svoje pare.”

„I ja to tražim”, reče gran maestro „ali uzalud. Čime želite da završite večeru?”

„Sirom”, reče pukovnik. „Šta hoćeš ti, čerko?”

Otkad je tu bio Alvarito, devojka je postala čut-Ijiva i nekako zamišljena. Nešto se vrtelo u njenoj glavi, a to je bistra glava. Ali u ovom trenutku nije bila s njima.

„Sira”, reče ona. „Molim vas.”

„Koji želite?”

„Donesi sve, pa ćemo pogledati”, reče pukovnik.

Gran maestro ode i pukovnik upita:

„Šta ti je, čerko?”

„Ništa. Nikad ništa. Uvek ništa.”

„Otresi se setnih misli. Nemamo vremena za "takav luksuz."

„Nemamo, slažem se. Posvetimo se siru.”*

„Treba li to da primim kao prekonosiranje?”

„Ne”, reče ona, ne razumevajući dobro sam izraz, ali dobro znajući šta on znači, jer je ona bila povod. „Stavi desnu ruku u džep.”

„Dobro”, reče pukovnik. „Stavljam.”

On zavuče desnu ruku u džep i opipa ono što je bilo u njemu, najpre vrhovima prstiju, pa celom njihovom dužinom, a onda dlanom svoje ruke, svoje osakaćene ruke.

„Oprosti mi”, reče ona. „A sad ćemo opet biti raspoloženi. Posvetićemo se siru, srečni i zadovoljni.”

„Odlično”, reče pukovnik. „Baš me interesuje ktkve sireve im.”

/ „Pričaj mi nešto o prošlom ratu”, reče devojka. „A onda ćemo se voziti u gondoli po hladnom vetrnu.” • „Nije bilo mnogo interesantnog u ratu”, reče pu-kuvuilc. „Naravno, nama su takve stvari uvek intere-hiuiliie. Međutim, bilo je iri ili četiri faze koje su meni’ zaista interesovale.”

„Zbog čega?”

„Borili smo se s potučenim neprijateljem, čije tiu komunikacije bile uništene. Mi smo na hartiji Uništili mnogo divizija, ali su to bile avetinske divi* r.ljc. Ne one istinske. Naša strategijska avijacija uništavala ih je pre nego što bi se uopšte pojavile. Te-8ki> je bilo samo u Normandiji, zbog tamošnjeg te-Jvna, i kad smo pravili prođor da prođu tenkovi P>.ordži Patona i držali im otvoren prolaz s obe NI rane.”

„Kako to pravite prođor da prođu tenkovi? Pri-<*aj mi, molim te.”

„Prvo se bijes da zauzmeš neku varoš koja dominira svim glavnim drumovima. Recimo Sen Lo. Onda moraš da otvorиш puteve, zauzimanjem drugih varoši i sela. Neprijatelj ima glavnu odbrambenu liniju, ali ne može da upotrebi svoje divizije za kontranapad, jer ih naši lovci-bombarderi tuku po drumovima. Gnjavili te to? Mene gnjavi namrtvo.”

„Ne, ne gnjavi me. Niko mi to dosad nije umeo lako lepo da objasni.”

„Hvala”, reče pukovnik. „Zaista hoćeš još da ftluHiš o toj žalosnoj raboti?”

„Da, molim te“ reče ona. „Ti znaš, ja te volim i hoću sve da delim s tobom.“

„Niko ovu rabotu ne deli ni s kim“, reče pukovnik. „Ja ti samo iznosim kako je ona tekla. Mogu pričanje da prošaram anegdotama da bi bilo interesantnije i uverljivije.“

„Prošaraj, molim te.“

„Zauzimanje Pariza nije bilo ništa“, produži pukovnik. „Samo jedan sentimentalni doživljaj. Nikakva vojnička operacija. Pobili smo samo izvestan broj daktilografa i ljudi koje su Nemci ostavili kao zaštitnicu, kao što su obično radili da bi dobili vremena za povlačenje. Sigurno su rekli sebi da im više neće biti potrebno tako mnogo kancelarijskih službenika, pa su ih ostavili da izigravaju vojnike.“

„Zar zauzimanje Pariza nije bila velika stvar?“

„Ljudi generala Leklerka (sve sami tipusi treće ili četvrte klase, čiju sam smrt ja oplakao s jednim balonom Perie-Jue Bri, godište 1942) pucali su nemilice zato da bi sve to izgledalo važno i zato što smo im mi dali sve čime mogu da pucaju. Ali važno nije bilo.“

„Jesi li i ti bio tamo?“

„Da“, reče pukovnik. „Zaista mislim da sa sigurnošću mogu reći da sam i ja bio tamo.“

„Zar to nije pravilo jak utisak na tebe? Najzad, to je ipak bio Pariz. Ne može baš svako da učestvuje u njegovom zauzimanju.“

„Francuzi su ga sami zauzeli još četiri dana ranije. Jer je ono što smo mi zvali SHAEF, to jest Vrhovni (zapamti tu reč) štab saveznih ekspedicioneih snaga, u kome su sedeli svi politički stratezi pozadine, koji su nosili značku srama u vidu nečeg

Btlik na buktinju, dok smo mi nosili detelinu s četiri lista (to kao sreće radi), imalo genijalan plan *ta* opkoljavanje varoši. I zato je mi nismo mogli /»uzeli na jednostavan način. Sem toga, očekivali *.ino da će se ipak pojaviti general, ili maršal, Bernard Lo Montgomeri, koji nije bio u stanju da zatvori čak ni džep kod Faleza, i koji je našao da je napredovanje prilično rizično, pa nije mogo da sti-jic tamo sasvim na vreme."

„Mora da ste priželjkivali da se on pojavi.“

„O, još kako“, reče pukovnik.

„Ali zar ničeg viteškog ili lepog nije bilo u toj M(vari?“

„Naravno da je bilo“, reče pukovnik. „Od Ba Medona, pa preko Port de Sen Klua borili smo se 110 ulicama koje sam ja poznavao i voleo, i nismo Imali mrtve i pravili smo štete što je bilo moguće manje. Kod Etuala sam uhvatio služitelja Elze Mak-.vc. To je bila vrlo komplikovana operacija. On je Im> oglašen za japanskog špijuna koji nam puca u leda. Nova stvar. Tvrđilo se da je već pobio čitav ni/. Parižana. Tako smo poslali tri čoveka da ga skinu i s krova na koji se sakrio. To je, u stvari, bio j>'ilai i mladić iz Indokine.“

„Počinjem pomalo da razumevam. Ali sve je
I=> žalosno.

„Sve je to pakleno žalosno. Ali u našem zanatu ii>- možeš ni da očekuješ da bude veselo.“

„Ja li je tako bilo i u vreme velikih VOJskO-Vod.l:“

„Još“ i gore, uveren sam.“

„Ali rane na tvojoj ruci su časno dobijene?“

|||

„Da, vrlo časno. Na jednom kamenitom gologuzom bregu.“

„Molim te, daj mi da je dodirnem.“

„Pazi samo na dlan“, reče pukovnik. „Razmrskan je, pa se još uvek lako razglavi.“

„Trebalo bi da pišeš o svemu tome“, reče de-vojka. „Mislim ozbiljno. Tako da ljudi znaju o tim stvarima.“

„Ne“, izjavi pukovnik svoje neslaganje. „Ne-mam dara za to, a i previše znam. Skoro svaki lažljivac piše o tome ubedljivije nego oni koji su bili tamo.“

„Ali ima ratnika koji su pisali.“

„Da, Moric Saksonski, Fridrik Veliki, gospodin T'sun Su.“

„Ja mislim na vojnike našeg doba.“

„Ti lako upotrebljavaš izraz ‚naše doba‘. Ali meni se dopada.“

„Pa zar nije istina da mnogi učesnici modernog rata pišu?“

„Mnogi. A da li si čitala nešto njihovo?“

„Nisam. Ja obično čitam klasike i ilustrovane časopise zbog skandala koje donose. A čitala sam i tvoja pisma.“

„Njih možeš da baciš u vatru“, reče pukovnik. „Ne vrede ništa.“

„Ne budi grub.“

„Neću. Ali šta mogu da ti pričam što tebe neće gnjaviti?“

„Pričaj mi kako si bio general.“

„Ah to“, reče pukovnik i rukom dade znak da gran maestro doneše šampanj. Šampanj je bio ,re-

•Ii-n-r', godište četrdeset i drugo, i njemu se sviđao, i »ii nastavi:

„Kad si general, ti stanuješ u motornim kolima
I Ivoj šef štaba stanuje isto tako i imaš burbonski
viski onda kad ga drugi nemaju. Tvoji Dži¹ stanuju
II S. R. Objasniću ti šta su Dži, ali će te to gnjaviti.
Objasniću ti šta su Dži-1, Dži-2, Dži-3, Dži-4, Dži-5,
n na drugoj strani uvek Kraut²-6. Ali će te sve to
IM i javiti. Onda imaš mapu pokrivenu plastičnim ma-
ličijalom, i na njoj tri puka, od po tri bataljona.
Sve je obeleženo olovkama u boji.“ -i

„Tmaš“, nastavi pukovnik „obeležene granične linije,
tako da kad bataljoni pređu svoje sektore ne napadnu jedni
druge. Svaki bataljon sastoji se iz |K*1 čela. Sve treba da su
dobre. Neke su dobre, neke baš nisu najbolje. Imaš takođe i
divizijsku artile-iju i tenkovski bataljon i mnogo rezervnog
materijala. Živiš od koordiniranja.“

Ćutao je dok je.gran maestro nalivao ,rederer', i-od išle 42.

„Tz korpusa (on to prevede ne baš mnogo ljubazno sa
cuerpo d'Armata) kažu ti šta moraš da i uliš i onda imaš da
gledaš kako ćeš to uraditi. Diktiraš naredbe, a najčešće ih
daješ preko telefona. Određuješ ljude, koji vrede i koje
ceniš, da

•■bave nešto što ti sam znaš da je skoro nemoguće,
ali takva je naredba. Isto tako, kad si general, mo-
i.r". da misliš brzo, da ostaješ uveče dugo i ujutru
i ustaješ.“

¹ Popularan nadimak američkog vojnika.
Američki nadimak nemačkog vojnika.

„I ti nećeš da pišeš o tome? Zar čak ni meni za ljubav?”

„Ne”, reče pukovnik. „Novajlje koje su oset-ljive i koje malo zvrcne po glavi zapamte kao vrlo važne sve utiske iz prvog dana borbe, ili iz drugog, trećeg, ili možda čak i četvrtog dana, pa pišu knjige. To su dobre knjige, ali su gnjavaža za one koji su bili tamo. Drugi opet pišu da bi dobro čarili na ratu u kome nisu učestvovali. To su oni koji jurišaju natrag da jave novosti. Njihovi izveštaji su mahom nepouzdani, ali oni ih prave nabrzinu. Professionalni pisci koji su zauzimali položaje na kojima nisu mogli da budu borci pišu o borbenim operacijama, koje ne mogu da razumeju, kao da su u njima učestvovali. Ne znam u koju kategoriju grehova treba to ubrojati. Ili kad neki najlonski pomorski kapetan, kome ne bi trebalo poveriti ni komando-vanje barkom, piše o intimnoj strani Velikog rata. Ranije ili docnije, svako će napisati svoju knjigu. Možda će poneka biti i dobra. Ali ja je, čerko, pisati neću.”

On mahnu rukom i gran maestro napuni čaše.

„Gran maestro”, reče „voliš li ti da ratuješ?”

„Ne.”

„Ali mi smo ratovali?”

„Da. I previše.”

„Kako si sa zdravljem?”

„Odlično, izuzev čira u stomaku i malo srčane mane.”

„Ne”, reče pukovnik, a srce mu jače zalupa i on oseti žiganje. „Znao sam samo za čir.”

„Lepo, sad znate”, reče gran maestro, ne dovr-šivši rečenicu.

Siucja se svojim najlepšim i najčistijim srne-lioni koji se pojavi isto onako spontano kao što se Milice rađa.

„Koliko puta već?”

Gran maestro diže uvis dva prsta kao čovek <>il kredita koji se kladi, i kad se celokupno kladjenje obavlja samo znacima.

„Ja te tučem”, reče pukovnik. „Ali ne budimo pesimisti. Pitaj dona Renatu da li želi još ovog odličnog vina.”

„Nisi mi rekao da si imao još srčanih napada”, n-t^xe mu devojka. „Bila ti je dužnost da mi kažeš.”

„Ništa nije bilo otkad smo se videli poslednji put.

„Da li te boli zbog mene? Ako je tako, prosto I*II doći i ostati da te negujem.”

„Srce je samo jedan mišić”, reče pukovnik. „I si ina, glavni mišić. Radi kao časovnik marke Ro-leks Oister, koji se automatski navija. Nevolja je •amo u tome što ne možeš da ga šalješ zastupni-•Mvu Roleksa kad se pokvari. Kad stane, čovek jednostavno ne zna koliko je sati. Mrtav je.”

„Molim te, ne govori o tome.”

„Ti si počela”, reče pukovnik.

„A onaj bubuljičavi čovek s karikaturom od lica? Da li i on ima to?”

„Naravno da nema”, reče pukovnik. „Ako je on pisac osrednje vrednosti, onda će živeti večito.”

„Ali ti nisi pisac. Otkud onda znaš?”

„Hvala bogu, pisac nisam”, reče pukovnik. „Ali mu u pročitao mnogo knjiga. Mi koji nismo ženjeni Imamo dosta vremena za čitanje. Ne toliko kao oni u trgovačkoj mornarici, ali ipak dosta. U stanju

sam da pravim razliku između ovog i onog pisca i kažem ti da osrednji pisci imaju dug život. Oni svi treba da dobijaju starosne penzije."

„Možeš li da mi ispričaš neku anegdotu, pa da prestanemo s razgovorom o toj stvari koja me toliko brine.“

„Mogu da ti pričam stotine anegdota. Sve istinite.“

„Ispričaj samo jednu. A onda ćemo ispitati ovo vino i otići da se vozimo gondolom.“

„Misliš da ti neće biti hladno?“

„Neće, sigurna sam.“

„Ne znam šta da ti pričam“, reče pukovnik. „Sve priče o ratu dosadne su onima koji nisu ratovali. Sem priča lazova.“

„Htela bih da čujem nešto o zauzimanju Pariz...“

„Zašto? Možda zato što sam ti rekao da ličiš na Mariju Antoanetu kad su je u taljigama vozili na gubilište?“

„Ne. To mi je laskalo da čujem i znam da mi imamo donekle slične profile. Ali ja se nikad nisam vozila u taljigama i htela bih da čujem nešto o Parizu. Ako voliš nekog i on je tvoj junak, onda želiš da slušaš o mestima i stvarima koje su u vezi s njim.“

„Molim te, okreni glavu malo u stranu, pa će ti pričati“, reče pukovnik. „Gran maestro, ima li još nečeg u toj bednoj flaši?“

„Nema“, odgovori gran maestro.

„Onda donesi još jednu.“

„Spremio sam već jednu, ledenu.“

„Dobro, sipaj. Dakle, čerko, mi smo se kod Rlamara odvojili od odreda generala Leklerka. Oni HII olišli za Monruž i Port d'Orlean, a mi pravo na U. i Me ton i osigurali most za Port Sen Klu. Je li to odviše stručno za tebe i gnjaviti te?"

„Ne."

„Bolje bi bilo s mapom."

„Produži samo."

„Osigurali smo most i uspostavili grudobran s druge strane reke, a sve Nemce koji su branili most, žive i mrtve, pobacali u Senu." On zastade. „Naravno, to je bila samo simbolična odbrana. Trebalo je da most bace u vazduh. Tako smo mi sve Nemce pobacali u Senu. To su sve bili kancelarijski vojnici, rekao bih."

„Pričaj dalje."

„Sutradan smo dobili obaveštenje da su se Nemci dobro utvrdili na raznim mestima, da imaju artiljeriju na Mon Valerijanu i da tenkovi krstare ulicama. Ponešto od toga bilo je i tačno. Od nas je traženo da ne nadiremo suviše brzo, jer general 1.1-klerk treba da zauzme varoš. Ja sam se držao l<>!;a i napredovao što sam mogao sporije."

„Kako to radiš?"

„Počneš da napadaš dva sata docnije i piješ Sam panj kad god ti ga ponude patrioti, saučesnici okupatora i entuzijasti."

„I'a zar tu nije bilo ničeg uzvišenog i velikog kao što piše u knjigama?"

„Naravno da je bilo. Pre svega, sama varoš. Na-KKI je bio zaista srećan. Stari generali nosili su paradne uniforme, izgrižene od moljaca. I mi smo luli srcni, jer nismo morali da se borimo."

„Zar uopšte niste morali da se borite?"

„Samo u tri maha. A i to nije bilo ozbiljno."

„Ali zar niste morali da se borite više da biste zauzeli jednu takvu varoš?"

„Čerko, dvanaest puta smo vodili bitke od Rambujea do ulaska u Pariz. Ali samo dve vrede da se zabeleže. Ona kod Tusi le Nobl i kod Lebika. Druge su bile samo uobičajeno čišćenje terena. Sem na ta dva mesta, ja zaista nigde nisam morao da vodim borbu."

„Reci mi kako uistini izgledaju borbe."

„Reci ti meni da me voliš."

„Velim te", reče devojka. „Možeš da objaviš u Gazzettino ako hoćeš. Velim twoje čvrsto, kruto telo i tvoje čudne oči koje me plaše kad ljutito gledaju. Velim tvoju ruku i sva druga ranjava mesta na tvom telu."

„Bolje bi bilo da ti pričam nešto zaista lepo", reče pukovnik. „Ali prvo što mogu da ti kažem, to je da te volim. I tačka."

„Zašto ne kupiš malo lepog kristala?" upita devojka sasvim iznenada. „Mogli bismo zajedno da odemo u Murano."

„Ne razumem se u kristal."

„Ja bih ti sve pokazala. To bi bilo interesantno."

„Vodim odviše nomadski život da bih imao dobar kristal."

„Ali kad odeš u penziju i budeš ovde živeo?"

„Onda ćemo kupiti."

„Ja bih volela da to bude sad."

„Voleo bih i ja, sem što sutra idem u lov na patke i što je danas danas."

„Mogu li i ja da idem u lov na patke?"
„Samo ako te pozove Alvarito."
„Mogu da ga navedem da me pozove."
„Sumnjam."
„Nije lepo da sumnjaš u ono što tvoja čerka V>\h\ kad je ona dovoljno odrasla da ne laže."
.I.i'po, čerko, povlačim sumnju."
.Hvala ti. Pošto si se lepo izvinio, neću da idem I 11.1 vam smetam. Ostaću ovde u Veneciji i s majkom, letkom i babom ići u crkvu i posetiti moje Mioiiiahe. Ja sam jedinica pa zato imam mnogo du-
nosil.
„Uvek sam se pitao šta ti uopšte radiš."
„lito to. A pored toga, moja devojka će mi prali kosu, manikiraće me i pedikirati."
„To ne možeš da uradiš, jer je lov u nedelju." „Onda u ponедelјak. U nedelju ћу читати sve ilu-■.hovane listove, i one najskandaloznije."
„Možda ćeš naći u njima slike gospodice Berg-iii.m Želiš li još da budeš kao ona?"
„Ne, više", reče devojka. „Hoću da budem kao f.iii sam, samo još mnogo, mnogo bolja, i hoću da nir ii voliš."
A onda dodade, sasvim iskreno:
„Illcila bih još da budem kao što si ti. Mogu li vrvnis da budem malo kao što si ti?"
„Naravno", reče pukovnik. „U kome smo mi to iinpSle gradu večeras?"
„U Veneciji", reče ona. „Najboljem gradu, po mom mišljenju."
„Slažem se potpuno. I hvala ti što me više ne i'-i'aS da ti pričam ratne doživljaje."
„O, moraćeš da mi pričaš, docnije."

„Moraću?” reče pukovnik, a surovost i odlučnost blesnuše u njegovim neobičnim očima, isto onako kao kad se crna usta topovske cevi na tenku upere na vas. „Reče li ti, čerko da *moram*?“

„Da, rekla sam. Ali nisam mislila tako. Ili ako sam mislila, onda sam pogrešila i žao mi je. Htela sam samo da pitam da li ćeš biti ljubazan da mi docnije ispričaš još neke istinske doživljaje. I da mi objasniš neke stvari koje ne razumem.“

„Možeš da upotrebiš tu reč *moraš*, ako baš hoćeš. Do đavola s njom.“

On se nasmeja i oči su mu opet bile ljubazne, ukoliko su to mogle da budu, a on je znao da to nije mnogo. Ali tu se nije moglo pomoći. Ostalo mu je samo da se potrudi da bude što ljubazniji prema svojoj poslednjoj, istinskoj i jedinoj ljubavi.

„Nemam ništa protiv, čerko, veruj mi. Ja se razumem u komandovanje i kad sam bio u tvojim godinama nalazio sam veliko zadovoljstvo u tome.“

„Ali ja neću da komandujem“, reče devojka, i oči joj se ovlažiše uprkos njene rešenosti da ne plače. Hoću da ti služim.“

„Znam. Ali želiš i da komanduješ. Ništa ružnog nema u tome. To imaju u sebi svi ljudi koji su kao mi.“

„Hvala ti za to, kao mi!“

„Nije mi bilo teško da to kažem“, reče pukovnik i dodade: „Čerko.“

U tom trenutku pride stolu portir i reče:

„Izvinite, gospodine pukovniče. Napolju je jedan čovek, ja mislim da je to vaš sluga, gospodice grofice, sa velikim paketom, i kaže da je to za go-

■pndlna pukovnika. Treba li da paket stavim u gar-ilrrobu ili da ga odnesem u vašu sobu?"

„U moju sobu", reče pukovnik.

„Molim te", reče devojka „zar ne bismo mogli ti.i i'.ii pogledamo ovde? Nas se ne tiće šta će drugi d.t misle, zar ne?"

„Olpakuj ga i donesi ovamo."

„Molim lepo."

„Docnije možeš da ga odneseš u moju sobu i pt/ljivo upakuješ za transportovanje sutra u po-
imic.

„Moli ču lepo, gospodine pukovniče."

„Jesi li radoznao da vidiš?" upita devojka.

„Da, mnogo", reče pukovnik. „Gran maestro, molim te još tog ,rederera', i postavi jednu stolicu I ti IM i da možemo da posmatramo portret. Mi mnogo vi ii 11 no slikarstvo."

„Mcraa više hladnog ,rederera' ", reče gran ma-■ ■■■ i <i.

„Ali ako želite jedan ,perije žue'..."

„Donesi", reče pukovnik i dodade: „Molim te."

„Ja ne govorim kao Džordži Paton. To mi nije
i " > i i b n o . A, sem toga, on je mrtav."

„Siromah čovek."

„l)a, siromah celog života, uprkos sveg bogatih, i u novcu
i u tenkovima."

„Imaš li nešto protiv tenkova?"

„Da. Protiv većine ljudi koji sede u njima. Oni j u i'. i . i ju osioni, što je prvi korak u kukavičluk, onaj pi.ui, mislim. To možda komplikuje donekle i kla-lul n »lobija."

Onda je pogleda i osmehnu se, i bi mu žao što Je uvlači dublje nego što njoj odgovara, kao kad

novog plivača vučeš iz plićaka u duboke vode, pa htede da je umiri:

„Ćerko, ti mi opraštaš? Mnogo od onoga što sam rekao nije lepo, ali je istinitije nego stvari koje ćeš čitati u generalskim memoarima. Kad neko stavi jednu generalsku zvezdicu, ili više zvezdica, onda mu je teško da dopre do istine, kao što je našim precima bilo teško da dopru do svetog Grala.“

„Ali i ti si bio general.“

„Bio sam, do đavola, ali ne mnogo dugo“, reče pukovnik, pa nastavi: „Danas kapetani znaju pravu situaciju, i mahom mogu i da ti je kažu. Ako ne mogu, ti ih ražaluješ.“

„Da li bi ti i mene ražalovao ako lažem?“

„Zavisi od toga šta lažeš.“

„Neću ništa da lažem. Ne želim da budem ražalovana. Zvuči jezivo.“

„I jeste“, reče pukovnik. „I šalješ ih u pozadinu da ih ražaljuju, sa obrazloženjem u devet pri-meraka, svaki primerak potpisana tvojom rukom.“

„Jesi li mnoge ražalovao?“

„Mnoge.“

U salu uđe portir sa portretom u velikom ramu. Kretao se kao kakva barka s prevelikim jedrom.

„Daj dve stolice“, reče pukovnik mladem kel-neru, „i stavi ih ovde. Pazi da platno ne dodiruje stolice. I drži sliku tako da ne klizi.“

A onda reče devojci:

„Moraćemo da promenimo taj ram.“

„Znam“, reče devojka. „Nisam ga ja birala. Uzmi sliku bez rama, a iduće nedelje ćemo naći neki bolji. Gledaj sad. Ne ram, nego portret: šta ti on kaže ili ne kaže o meni.“

Bio je to divan portret. Ni hladan, ni snobovski, ni mnogo slilizovan, ni mnogo moderan. Bio je ona-Juiv kako biste želeti da vašu devojku portretira Tlulovlo, ako je još tu, a ako nije, onda bar Vela->k<v.. To, naravno, nije bio način slikanja ni jednog ni drugog, nego samo jedan odličan portret, kakvi M' ipak naslikaju ponekad i u naše vreme.

„Ivan je", reče pukovnik. „Zaista izvanredan.“

Portir i mladi kelner držali su sliku i sa strane y.n vi rivali u nju. Gran maestro se divio gledajući pravo u sliku. Dva stola dalje, Amerikanac je upi-rno n nju svoje novinarske oči, pitajući se ko li je Ht1k.tr. Ostali gosti koji su večerali mogli su da vide umno poleđinu slike.

„Portret je divan“, reče pukovnik „ali ti ne i IM./oš da mi ga daš.“

„I sam ti ga već dala“, reče devojka. „Uverena wa da moja kosa nikad nije bila tako dugačka i padala preko ramena.“

„Možda je ipak bila.“

„Mogu pokušati da je pustim nek bude toliko (hira, ako hoćeš.“

„Pokušaj“, reče pukovnik. „Ti, lepotice moja, li Mnogo te volim. Tebe ovakvu i tebe portretiranu. K.i/i kclnerima, ako hoćeš.“

„Uverena sam da ih to ne bi previše iznenadilo.“

„Odnesi sliku gore u moju sobu“, reče pukovnik portiru. „Hvala ti što si je doneo ovamo. Ako mi ci'iia odgovara, kupicu je.“

„('ona će ti odgovarati“, reče mu devojka. „Ho-■' mo li da im kažemo da sliku sa stolicama odnesu i mio i naprave posebnu izložbu za tvog zemljaka?“

Gran maestro mu može dati adresu mog slikara, pa da učini poseru njegovom živopisnom ateljeu."

„To je vrlo lep portret”, reče pukovnik. „Ali treba ga odneti u sobu. Nikad ne treba dozvoliti da ,rederer' ili ,perije žue' imaju reč. Odnesite ga u sobu molim.”

„Kazao si ,molim' ne praveći malu pauzu.”

„Hvala ti”, reče pukovnik. „Imaš pravo. Portret me je ošamutio i nisam sasvim odgovoran za ono što govorim.”

„Hajde da oboje budemo neodgovorni.”

„Pristajem”, reče pukovnik. „Gran maestro je pun osećanja odgovornosti. Uvek je bio.”

„Ne”, reče devojka. „Ja mislim da je on to ne iz osećanja odgovornosti, nego iz pakosti. Znaš, u ovoj varoši su svi pakosni, na ovaj ili onaj način. Možda nije htelo da taj čovek tamo baci i jedan novinarski pogled na sreću.”

„Ma šta značilo to što kažeš.”

„Tu frazu sam naučila od tebe, a sad ti je vraćam kao pouku.”

„Tako se stvari okreću”, reče pukovnik. „Što dobiješ u Bostonu, izgubiš u Čikagu.”

„To ništa ne razumem.”

„Teško je i objasniti”, reče pukovnik. A zatim: „Ne, nije, naravno da nije. Moj zanat je da objašnjavam stvari. Do đavola s tim ,teško je objasniti'. To je kao profesionalni fudbal, calcio. Što dobiješ u Milanu, gubiš u Torinu.”

„Mene fudbal ne interesuje.”

„Ni mene. Naročito kad igra vojska protiv mornarice, i kad najviše glavonje govore jezikom ame-

i H lu»j> l'udbala, tako da bi jedan drugog mogli razu-111
< * I i šl;i govore."

„Vini jem da čemo se večeras lepo provesti", re-Cr
deo j ka. „Cak i kad se uzmu u obzir sve okolno->li, ni.i
kakve inače bile."

..I loćemo li da ponesemo u gondolu ovu flašu?"

„Da",, reče devojka „i to s dubokim čašama. • •t.iii
maestro će već znati. Uzmimo kapute i haj-dillio.

..Dobro. Ja ču uzeti malo ove medicine i potpisali
račun za M. G.,¹ pa onda možemo."

„Volcla bih da ja uzimam medicinu umesto i.-bc."

„Presrećan sam što ne moraš", reče pukovnik. „l
ImVmo li sami izabratи gondolu ili čemo tražiti da ii.im
pošalju koju bilo?"

„Prepuštimo se slučaju i recimo da nam poša-1111 |i-
dnu. Šta možemo da izgubimo?"

„Ništa. Verovatno ništa."

¹ Vojna uprava.

XIII

Kroz sporedni hotelski ulaz odoše na imbar-cadero i vетар им удари у лице. Светлост из хотела падала је на гондолу која се црнела и чинила воду зеленом.

Iзгледа лепо као какав добар конј или тркачки чамац, мисlio је пуковник. Заšto dosad nisam nikad dobro pogledao ni jednu gondolu? Čija je ruka ili oko stvorilo ovu tamnu simetriju?

„Kuda ћемо се возити?" upita devojka.

Dok je под светлошћу која је допирала кроз hotelska vrata i prozor stojala na drvenom pristaja-lištu pored crne gondole, vетар је забацио njenu lepršavu kosu, tako да је ličila на figurativnu главу на pramcu kakvog broda. Na to liči ne само глава него и остalo, mislio је пуковник.

„Neka nas прсто proveze kroz park", reče пуковник.
„Или кроз Bois, sa спуштеним zaklonom. Каži mu нека нас вози u Armenonvil."

„Hoćemo li u Pariz?"

„Наравно. Reci mu da nas jedan sat voza тамо где mu je najlakše. Neću da ga mučim по ovom vетру."

„Plima je vrlo visoka po ovakovom vetrus, i vcc devojka.
„On ne može da prođe ispod mostova pored nekih naših
omiljenih mesta. Mogu li ja da mu kažem gde da vozi?”

„Naravno, čerko.”

„Smesti unutra tu kofu s ledom”, reče pukovnik -mlađem
kelneru koji se pojavi noseći to.

„fian maestro mi je rekao da vara kažem kad ne ukrcate
da je ova flaša njegov poklon.”

„Kaži da mu se lepo zahvalujem, ali ne mogu

♦ lu primim.”

„On najpre mora da vozi malo uz vetrus”, reče »li-
Mijka. „A posle ja znam kud treba da ide.”

„Gran maestro je poslao ovo”, reče mlađi kelner.

To je bilo jedno staro savijeno američko vojnu kočebu.
Renata je govorila sa gondolijerom dok ijj se kosa lepršala na
vetru. Gondolijer je imao

• ICIK'O plavi matroski pulover i takođe bio gologlav.

„Hvala mu”, reče pukovnik.

On tutnu jednu novčanicu mlađem kelneru u luku. Ovaj
mu je vrati:

„Napojsnica je već uneta u račun. Gladni niste ni vi, ni ja,
ni gran maestro.”

„A šta je sa moglie i bambini?”

„Nemam ih. Vaši polu teški bombarderi slupali 'ni moju
kuću u Trevizu.”

„Zao mi je.”

„Nije potrebno. Vi ste bili pešak kao i ja.”

„Do/ voli ipak da mi je žao.”

„Na ravno”, reče mlađi kelner. „Ali zar ima tu nrekr
razlike, do đavola? Mnogo sreće, gospodine pukovniče, mnogo
sreće, grofice.”

Oni uđoše u gondolu i tada, kao i uvek, nastade ona čarolija kad se laki trup gondole zanjiše pod vašim pritiskom, potom balansiranje u mračnoj usamljenosti, i onda opet balansiranje kad gondo-lijer počne da vesla, nagnuvši gondolu na jednu stranu da bi je bolje imao pod rukom.

„Sad evo”, reče devojka „mi smo u našoj kući i ja te volim. Molim te, poljubi me i unesi u to svu svoju ljubav.”

Pukovnik je privinu k sebi; ona zabaci glavu i on je ljubljaše sve dok od ljubljenja ne ostade ništa drugo sem očajanja.

„Volim te.”

„Ma šta značilo to”, prekide ga ona.

„Ja te volim i znam šta to znači. Slika je divna, ali nema reci koja bi mogla da izrazi kakva si ti?”

„Divlja?” reče ona. „Nehatna ili čupava?”

„Ne, nisi.”

„Ovu poslednju reč naučila sam među prvim od moje guvernante. Ona znači nedovoljno očešljana kosu. Nehat je ako uveče ne predeš sto puta četkom po kosi.”

„Zavući ču ruku u nju da bude još čupavija.”

„Tvoju ranjenu ruku?”

„Da. Ali za to sedimo na pogrešnim stranama. Promenimo mesta.”

„Dobro. To je razumna naredba, rečena prostim jezikom i lako razumljiva.”

Bilo je zabavno promeniti mesta, a pritom ne izvesti gondolu iz ravnoteže i opet pažljivo balansirati.

„Tako”, reče ona. „Ali me čvrsto drži drugom rukom.”

j/Ti lačno znaš šta hoćeš."

„To je istina, i to nimalo nije devičanski. Tu let sam lakođe naučila od guvernante.“

„Ne“, reče on. „Vrlo je lepo. Dobro privuci čebe i uiivaj u vetr.“

„On dolazi s visokih planina.“

„Da, a preko njih s nečeg još daljeg.“

Pukovnik je slušao pljuskanje talasa i osećao osu mu vetra i grubi dodir čebeta, i osećao devpjku, onako hladno-toplu i divnu i s visokim grudima prelu« kojih je blago klizila njegova leva ruka. Onda i'ovuee svoju sakatu ruku kroz njenu kosu, jednom, ilvnpot, triput, pa je poljubi, i to je bilo više nego iii'a janje.

„Molim te“, reče ona skoro sasvim ispod pokrivača, „daj da sad ja tebe poljubim.“

„Ne“, reče on. „Ja opet.“

VcLar je bio vrlo hladan i šibao im lica, ali ispod pokrivača nije bilo vetra, nije bilo ničeg, sem njegovi* osakaćene ruke koja je između visokih strmih obronaka tražila ostrvo u velikoj reci.

„To je“, reče ona.

On je poljubi i nastavi da traži ostrvo, da ga nalazi i gubi, i najzad ga definitivno nađe. Na dobro tll na zlo, mislio je, i jednom zasvagda.

„Draga moja“, reče. „Moja najmilija. Molim te.“

„Ne. Samo me drži čvrsto i ne napuštaj isturene položaje.“

Pukovnik ne reče ništa, pošto je sudelovao, ili hai prisustvovao, jednoj misteriji, jedinoj u koju je Vrrovao, izuzev povremenog čovekovog herojstva.

„Molim te, ne miči se“, reče devojka. „A onda nnglo kreni.“

Pukovnik postupi tako. Jer je, ležeći pod pokrivačem, na vetrusnu stranu, znao da čoveku jedino ostaje ono što od sebe daje ženi, sem onog što daje otadžbini, ili domovini, kao što se to obično kaže.

„Dragi moj, molim te”, reče devojka. „Ne mogu da izdržim ovo, verujem.”

„Ne veruj ništa i ne misli ništa, uopšte ništa.”

»Da.“

„Ne misli.“

„0, molim te, nemoj da govorimo.“

„Je li lepo ovako?“

„Ti znaš.“

„Sigurna si?“

„0, molim te, ne govorimo, molim te.“

Da, mislio je on. Molim te i opet molim te.

Ona ne reče ništa a ni on ne reče ništa, i kad velika ptica izlete kroz zatvoreni prozor gondole i izgubi se u daljinu, ni jedno ni drugo ne rekoše ništa. On je sad zdravom rukom blago držao njenu glavu, a isturene položaje drugom.

„Molim te”, reče ona „stavi je tamo gde treba da je. Tvoju ruku.“

„Hoćemo li?“

„Ne. Samo me čvrsto drži i trudi se da me istinski voliš.“

„Volim te istinski“, reče on.

U tom trenutku gondola naglo okrete uлево i vetr ga osinu po desnom obrazu i kad njegove stare oči uhvatiše konture palate pored koje okrenuše, on reče:

„Ti si sad u zaklonu, čerko.“

„Ali to je suviše rano. Zar ne znaš šta žene ose. čaju?“

„Ne. Sem onoga što mi ti kažeš.“

„11 vala ti na tome. Ali zar zaista ne znaš?“

„Misljam da nikad nisam ni pitao.“

„Pitaj sad“, reče ona. „I, molim te, čekaj dok ne ići u-ino ispod sledećeg mosta.“

„1'opij čašu ovoga“, reče pukovnik i maši se pali 1 ivo i spretno za šampanj u sudu s ledom, i otpuši II. i »ti koju je gran maestro otpečatio pa zapušio običnim zapušaćem.

„To će ti činiti dobro, čerko. To je dobro za sva f,ln kuja svi mi trpimo, i dobro za svaku tugu i ne-Otiliu-nost.“

„la ništa od toga nemam“, reče ona govoreći jeličićki pravilno kao što ju je učila guvernanta. „I:im samo žena ili devojka, ili ma šta inače da *ni 11. koja uvek čini ono, ma šta to inače bilo, što IH* 11 oba da čini. Hajde da opet činimo to isto, molim tr, pošlo sam sad u zaklonu.“

„(kle je sad ostrvo i u kojoj reci?“

„Ti činiš otkrića. Ja sam samo nepoznata *oi ulja.“

„Ne baš sasvim nepoznata.“

„Ne budi grub“, reče devojka. „Molim te, na-ptuluj olmeno i izvedi onaj isti juriš kao maločas.“

„To nije juriš“, reče pukovnik. „To je nešto
i 111;(>.“

„Ma šta inače da je, ma šta da je, samo dok sam |i“,
u zaklonu.“

„Dobro“, reče pukovnik. „Dobro, kad ti želiš ili ljubazno pristaješ.“

„Da, molim te.“

Ona govori kao kakva umiljata mačka, mada mačke ne mogu da govore, mislio je pukovnik. Ali onda prestade da misli i dugo nije mislio ništa.

Gondola se sad nalazila u jednom sporednom kanalu. Kad je skretala iz Kanala Grande veter ju je toliko zaneo da je gondolijer morao čelom težinom da se navali na drugu stranu. Pukovnik i devoj-ka pod pokrivačem takođe promeniše položaj i veter se silovito uvuče ispod krajeva pokrivača.

Dugo nisu govorili ništa i pukovnik primeti kad su prolazili ispod poslednjeg mosta da je gondola imala samo nekoliko pedalja slobodnog prostora nad sobom.

„Kako si, čerko.“

„Divno.“

„Voliš li me?“

„Molim te ne postavljam tako glupa pitanja.“

„Voda je vrlo visoko i mi smo jedva prošli ispod poslednjeg mosta.“

„Ja znam kuda treba da se ide. Rođena sam ovde.“

„Ja sam pravio greške i u svom mestu rođenja“, reče pukovnik. „Ne znači sve biti rođen ovde.“

„To znači vrlo mnogo“, reče devoj ka. „Znaš i sam. Molim te, drži me što čvršće, tako da neko vre-me budemo deo jedno drugog.“

„Možemo da pokušamo“, reče pukovnik.

„Mogu li ja da budem ti?“

„To je strašno komplikovano. Ali, naravno, možemo pokušati.“

„Ja sam sad ti“, reče ona. „I baš sad sam zauzela varoš Pariz.“

..Pobogu, čerko", reče on. „Natovarila si sebi na vini luv.broj problema. Prva stvar koju ćeš imati to tla co pustiti Dvadeset i osmu diviziju da paradira."

„To me ne brine."

„Ali brine mene."

„Zar nije dobra."

„Kako da ne. Imala je odlične komandante. Ali lije je Nacionalna garda i divizija je imala zlu sreću. 11 > |c ono šio mi zovemo divizija T. S. Iskaznicu T. S. il<.l>ijes od vojnog sveštenika."

„la to ništa ne razumem."

„Ne vredi ni objasnjavati", reče pukovnik.

„Ali hoćeš li da mi pričaš neke istinite stvari o Vavl/u? Ja ga toliko volim, i kad zamišljam kako d<< li osvajaš, onda se osećam kao da se u ovoj gon-

■ luli vo/.iin s maršalom Nejom."

„Mnogo preporučljivo nije", reče pukovnik. „Nani"lio ne posle bitke koje je on vodio povlačeći se 1/ I IIII>K velikog ruskog grada. Svakog dana je obično imao po deset, dvanaest, petnaest bitaka. Možda i viSi-. Posle toga nije mogao da raspoznaće ljude. Molim te, nemoj da se voziš s njim ni u jednoj gon-

■lili."

„On je uvek bio jedan od mojih velikih he-n-ji.

„Tja, i moj. Do Katr Bra. A možda to i nije bio i. ih Ura. Počeo sam da lapim. Nazovimo to zajed-m." kim imenom Vaterlo."

„Zar se tu rđavo pokazao?"

„Sl rasno", reče pukovnik. „Bolje da ne govori-inii, One mnogobrojne bočne operacije koje je vodio povlačeći se iz Moskve."

„Ali svi ga zovu najhrabrijim među hrabrima.“

„Od toga se ne živi. To uvek moraš da budeš, a uz to još i najlukaviji među lukavima. A onda treba da ti pristiže i mnogo materijala.“

„Pričaj mi o Parizu, molim te. Nas dvoje ne bi trebalo da vodimo ljubav više, znam to.“

„Ja ne znam. Ko kaže?“

„Ja, zato što te volim.“

„Lepo. Ti si to rekla i ti me voliš. Dakle, upravljamо se prema tome. Do đavola!“

„Misliš li da bismo to mogli još jednom a da tebi ne škodi?“

„Meni da škodi!“ reče pukovnik. „Sto mu bogova, zar je ikad nešto meni škodilo?“

XIV

„Molim te, ne ljuti se”, reče ona navlačeći po-itliviu'-pivko njih oboje. „Molim te, popij sa mnogom M'ilmi rasu ovog vina. Znaš da si bio ranjavan.”

„Naravno”, reče pukovnik. „Ali zaboravimo to.”

„I redu”, reče ona. „Od tebe sam naučila tu reč, ili le dve roči. To smo zaboravili.”

„Zašto voliš ruku?” upita pukovnik, stavljajući *jp* I runo gcle je nameravao.

„Molim te, ne pravi se glup i molim te da ne *iiii*. In i ništa, ništa i ništa.”

„*<ili i|>* jesam”, reče pukovnik. „Ali sutra neću *ml¹*, In i na šta, ni ma šta, ni uopšte ništa, ni ono filn *jc* lome najsrodnije.”

„Molim te, budi dobar i mio.”

„Hk'n. A sad ču ti reći jednu vojničku tajnu. Najveću lajnu koja odgovara onom engleskom »strojni (*iiivcrljivo'*). Volim te.”

„To je lepo od tebe”, reče ona. „I to si ljupko
kⁿ”

„la sam Ijubak”, reče pukovnik, motreći na ■■umi pod koji su dolazili, pa oceni da ima dovoljno *HIIHMIHO'*, prostora za prolaz. „To je prva stvar koju *vl pi inifte na meni.”

„Ja uvek upotrebljavam pogrešne izraze”, reče devojka. „Molim te samo da me voliš. Želela bih da ja budem ona koja te voli.”

„Pa ti me i voliš.”

„Da, volim te”, reče ona. „Od sveg srca.”

Sad su plovili s vетrom i oboje se osećali umorni.

„Misliš ...”

„Ne mislim ništa”, reče devojka.

„Onda se potrudi i misli.”

„Trudiću se.”

„Popij čašu ovog.”

„Zašto ne? Vrlo je dobro.”

Vino je zaista bilo dobro. Hladno i čisto i u sudu je još bilo leda.

„Mogu li da ostanem u hotelu Griti?”

„Ne možeš.”

„Zašto ne mogu?”

„Ne bi bilo u redu. Ni zbog njih. Ni zbog tebe. A zbog mene ... mene đavo neka nosi.”

„Onda mislim da treba da idem kući.”

„Da”, reče pukovnik. „To je logičan zaključak.”

„To je strašno reći nekome nešto tako neutešno. Zar ne možemo čak ni da se pravimo da ...”

„Ne. Odvešću te kući i ti ćeš spavati lepo i dugo, i sutra ćemo se naći gde hoćeš i kad hoćeš.”

„Smem li da telefoniram u Griti?”

„Naravno, ja sam uvek budan. Hoćeš li mi telefonirati kad ustaneš?”

„Hoću. Ali zašto se uvek budiš tako rano.”

„Profesionalna navika.”

„Oh, volela bih da nisi u toj profesiji i da nećeš umreti.”

„I ja bih voleo", reče pukovnik. „Ali iz profesije Ktupnm."

„I)a", reče ona, umorno ali zadovoljno. „A onda himno u Rim da nabavimo odelo za tebe."

„I da živimo srećni do kraja sveta."

„Molim te, ne govori", reče ona. „Molim te, nemoj, /naš da sam se zaklela da ne plačem."

„Ali sad plačeš", reče pukovnik. „Do đavola, šta liimS zbog toga da izgubiš?"

„Vodi me kući, molim te."

„To je ono što pre svega imam na umu."

„I're svega budi ljubazan."

..Hititi", reče pukovnik.

I'ošlo oni (ili bolje reći pukovnik) platiše gonili »lljcra, koji je praveći se da ne zna ništa znao sve i bio solidan, trezven, ozbiljan i poverljiv, iziđoše tamo p.de je piazzetta, a onda predoše preko velikog hmlnog i vetrovitog trga, čiji su stari tvrdi pločnik metali pod nogama. Išli su pripjeni jedno uz drugo, /<li iiženi u svom jadu i svojoj sreći.

„Ovo je mesto sa koga je Nemac gađao golubove ", reče devojka.

„Mi smo ga verovatno ubili", reče pukovnik. „Ili ri)cKovog brata. Možda smo ga i obesili. Ko će znati. ■IH nisam iz C. I. D."

„Da li me još voliš, na ovom hladnom, starom pločniku, izlokanom odvode?"

„Da. Voleo bih da prostrem ovde jedan dušek tlrt lo do kažem."

„T<> l)i bilo varvarskije nego ubijanje golubova."

„Ja sam varvarin."

„Ne uvek."

„Uvala li za to ,ne uvek'."

„Ovde skrećemo.“

„Čini mi se da znam. Kad će jednom da sruše tu prokletu bioskopsku palatu i podignu jednu pravu pristojnu katedralu? To želi Džekson T-5.“

„Onda kad neko opet sa tovarom svinjetine donese iz Aleksandrije mosti sv. Marka.“

„Kao mladić iz Torčela.“

„Ti si mladić iz Torčela.“

„Da. Ja sam mladić iz Baso Pijave i sa Grape, koji je ovamo došao pravo iz Pertika. Ja sam takođe i mladić iz Pasubija, ako znaš šta to znači. Tamo je bilo teže živeti, nego na ma kom drugom mestu boriti se. U mom vodu su obično delili među sobom gonokoke koje bi neko doneo iz Sčio u kutiji za ši biće. Delili su ih samo da bi mogli da se izvuku odande, jer je bilo neizdrživo.“

„Ali ti si ostao.“

„Sigurno da sam ostao“, reče pukovnik. „Ja sam uvek poslednji koji napušta jednu partiju, društvo mislim, ne političku partiju. Nepoželjan gost, zaista.“

„Moramo li da idemo?“

„Mislio sam da si se već odlučila.“

„I jesam. Ali sam promenila odluku kad si rekao ono o nepoželjnном gostu.“

„Ostani pri donetoj odluci.“

„Ja mogu da ostvarim ono na što se resim.“

„Znam. Ti možeš da ostvariš đavolski mnogo. Ali, čerko, ponekad jednostavno ne ostvariš. To je samo za tupave. Ponekad važi i brzo se preokrenuti.“

„Preokrenuću se ako hoćeš.“

„Ne. Ja smatram da je twoja odluka dobra.“

„Ali zar vreme neće biti jezivo dugo do ujutru?“

„Sve zavisi od toga da li se neko oseća srećan ili **ne.**“

„Ja ču sigurno dobro spavati.“

„Da“, reče pukovnik. „Kad u tvojim godinama nr 1) i (lol)ro spavala, trebalo bi te izvući i obesiti.“

„<, molim.“

„Izvini“, reče on. „Streljati.“

„Blizu smo kuće i ti bi mogao da budeš ljubavnu prema meni, kad bi hteo.“

„Ja sam toliko ljubazan da to već smrди. Pusti ih uče neka budu ljubazni.“

Oni se nađoše ispred palate i to je bilo to: pa-Itfn, Tu se nije imalo šta drugo raditi, do povući konop za zvono ili uvući ključ u bravu. Izgubio sam m< (ivile, mislio je pukovnik, a nikad se u svom životu jj'..ini osećao izgubljen.

„Molim te, poljubi me nežno na rastanku.“

I'kovnik učini to i oseti da je voli više nego tlo 11- u stanju da podnese.

Ona otvorila vrata ključem koji je nosila u torbi. I iiinl.i je više nije bilo, i pukovnik se nađe sam sa 1/lukaiiini pločnikom i vетром koji je još duvao sa hi'vt'Ki i senkama koje su se pružale tamo gde je bilo svellosli. On se uputi kući.

(ionđoie uzimaju samo turisti i ljubavnici, mi-hllti Je. Izuvez da bi se prešao kanal tamo gde nema Uli >N I ova. Trebalo bi možda da odem do Harija, ili nekog drugog davolskog mesta. Ali ipak, mislim, najbolje je da idem kući.

Bio je zaista kod kuće, ukoliko jedna hotelska soba uopšte može da predstavlja to. Njegova pižama ležala je na postelji. Jedna flaša valpoličela stojala je pored lampe za čitanje, a pored postelje flaša mineralne vode u jednom sudu s ledom, i uz to jedna čaša na srebrnom poslužavniku. Sa slike je ram bio skinut i portret postavljen na dve stolice, tako da ga je mogao gledati iz postelje.

Na postelji, uz tri uzglavnika, ležalo je pariško izdanje *Njujork Herald Tribjuna*. On je upotrebljavao tri uzglavnika, što je Arnoldo znao, i njegova rezervna flašica medicine, ne ona koju je nosio u džepu, nalazila se pored lampe za čitanje. Unutrašnja vrata ormana, koja su imala ogledala, bila su tako otvorena da je mogao da gleda portret i sa strane. Kraj postelje bile su njegove papuče.

Kupicu ga, reče pukovnik sam sebi, pošto sem portreta nikog drugog nije bilo u sobi.

On otvorio flašu valpoličela, koja je bila otpeča-ćena, pa brižljivo, stručno i s ljubavlju opet zapušena, i nasu vino u čašu, koja je bila bolja nego što se može naći i u jednom hotelu koji mora da računa sa razbijanjem čaša.

„l) tvoje zdravlje, čerko", reče on. „Divna si i lip.i, li. Znaš li da između svega ostalog, uvek lepo mu isi-š? Divno mirišeš, čak i na jakom vetrus, ili pod puki iv;ičem, ili kad ljubiš pri rastanku. Znaš, s tim If1ki) ko može da se pohvali, a ti ne upotrebljavaš nikakav miris."

Ona ga je gledala sa slike i nije rekla ništa.

„Do đavola", reče on. „Počeo sam da razgova-imii sa slikom."

Sla misliš, šta večeras nije bilo kako treba? razmišlja o je. Sigurno ja. Lepo, pokušaću da sutra bu-ili-m dobar dečko, celog dana, počev od svitanja.

„("erko", reče on, i sad je govorio njoj, a ne slici, „inolim te, znaj da te volim i da želim da budim plemenit i dobar. I sada, molim te, ostani uvek *n mnom."

Slika ostade nema.

Pukovnik izvadi smaragde iz džepa, hladne ali Ipak lople, jer su kao i sve drago kamenje i oni primali i davali toplotu, i oseti kako iz njegove ranjene i uKi- klize u zdravu.

Trebalo bi da ih stavim u koverat i zaključam, mislio je. Ali gde, đavolsku mater, mogu da budu klurniji nego kad su kod mene? Moram da ti ih vratim šio pre, čerko. Nego, ipak su zadovoljstvo. A tit^iii'io ne vrede više od četvrt miliona. To je taman koliko bili ja zaradio za četiri stotine godina. Moram Im" no da proverim te cifre.

On slavi smaragde u džep pižame i metnu preko ijjli maramicu. Onda zakopča džep. Prva pametna ktVii' koju naučiš u životu, to je da na svim džepovima moraš imati preklopce i dugmad. Rekao bih da kniu ja Lo prerano naučio.

Bilo mu je priyatno da oseća na svojim ravnim, tvrdim, starim i toplim grudima dodir dragog kamenja. Onda oslušnu kako vетar duva, pogleda portret, nasu još jednu čašu valpoličela i uze da čita pariško izdanje *Njujork Herald Tribjuna*.

Trebalo bi da uzme pilule, mislio je. Ali nek idu do đavola.

Onda ih ipak uze i poče da čita *Njujork Herald Tribjun*. Čitao je rubriku Red Smita, koji mu se mnogo dopadao.

XVI

Pukovnik se probudi pre svitanja i utvrdi da i it kii
ne spava s njim.

Vtiar je još duvao jako i on ode do otvorenih (tiii/ora
da vidi kakvo je vreme. Na istoku, preko Kanala
Grande, svetlosti još nije bilo, ali su njegove ■ii*^l ipak
mogle da razaznaju kako je voda uzburkana Danas će biti
đavolska plima, mislio je. Možda •• i lig tla poplavi. To
je uvek zabavno, sem za go-

III i. (VI*.

On *ode* u kupatilo, noseći *Herald Tribjun* i Red -mila,
i čašu valpoličela. Do đavola, ali mnogo bi mr radovalo
kad bi gran maestro nabavio one velike lirtmos, mislio je.
Ovo vino ima mnogo taloga.

On srde tamo s raširenim novinama, razmišlja-lui^l
<> dnevnim događajima.

Crkao je da zazvrti telefon. Ali to će biti vero-
V H I I C I mnogo docnije, jer ona svakako dugo spava.
MlmU- devojke spavaju dugo, mislio je, a lepotice I
dvnpui duže. Sigurno ga neće rano zvati, i radnje "p ne
otvaraju pre devet, a možda i nešto docnije.

Gospoda mu, mislio je, nosim ovo đavolsko ka-
tniMijr. Kako može neko da radi tako nešto? Ti naj-

bolje znaš kako može, reče sebi. Sam si toliko puta rizikovao. Nije to ni šašavo ni bolesno. Htela je samo da se izloži riziku. Dobro je što sam to bio ja, mislio je.

Jedino dobro je u tome biti ja. Lepo, ja sam ja, sto mu bogova. Bilo to dobro ili, još pre, zlo. Kako li ti se sviđa to da s tim u džepu sediš tako na klo-zetskoj šolji, kao što si sedeo skoro svakog jutra za vreme celog svog poganog života?

On se to nikom nije obraćao osim, možda potomstvu.

Koliko si jutara čučao tako u istom redu sa svima ostalima? To je najgore od svega. To i brijanje. Ili se izmakneš da budeš sam, kako bi mogao da razmišljaš ili i ne razmišljaš, pa nađeš dobar zaklon, a tamo su dva pešaka ili neki zaspali mladić.

Privatnog života u vojsci nema više nego u javnom nužniku. Ja nikad nisam bio u javnom nužniku, ali sam uveren da izgleda slično. Mogao bih se naučiti da rukovodim jednim, mislio je. Onda bih najrev-nosnije mušterije nužnika naimenovao za ambasadore, a oni koji ne pokazuju rezultate mogli bi da budu komandanti armija ili, u miru, da komanduju vojnim okruzima. Ali, mladiću, ne budi tako jedak, reče on sebi. Još je vrlo rano jutro i ti još nisi obavio posao.

Šta bi ti, na primer, radio s njihovim ženama? — pitao se. Kupio bih im nove šešire ili ih pobio, reče. Isto ispada na kraju.

On se pogleda u ogledalo na poluotvorenim vratima. Mogao je da se vidi samo pod izvesnim uglom.

'..mio sam zakačen, reče sebi, nisu me udesili kako in I>.i. Ali nema sumnje, mladiću, ti si jedan olupani i n.i o i džukac.

A sad moraš da se briješ i sve vreme da gledaš u IH lire. Zatim da se podšišaš. To je bar lako u ovom i'iiulu. Ti si pešadijski pukovnik, mladiću moj. Ne mii/i''''. da lutaš okolo i izgledaš kao Jovanka Orlean-l ti, ili general (privremeni) Džordž Armstrong Kus-i-T. Taj divni vođa konjanika. Uveren sam da je i'it|alno izgledati tako, imati ljupku ženu i u glavi ii iu je mnesto mozga. Ali njemu se sigurno činilo da h*pi)'',rcšio karijeru kad su ono bili likvidirani na

■■iii Miii bregu iznad Liti Big Horna, sa ponijima, kad ■u konjići u svoj onoj prašini trčali u krug oko njih i ?I umovi žalfije bili gaženi kopitama konja drugih l|ii(li, i njemu do kraja života nije ostajalo ništa
■li ii|i> nego da miriše stari umilni miris crnog baruta i ylcd,i kako njegovi ljudi ubijaju jedni druge i sami
■■1)0, jer se plaše šta će im raditi squaws¹.

Njegovo telo bilo je strašno izmrcvareno, to je ■ •uto pisano u ovom istom listu. I doći do saznanja n,4 onom bregu da si učinio strašnu grešku, definitivnu i za sva vremena, kompletну sa svim dodacima! Tulili konjanik, mislio je on. To je bio kraj svih ii|ci',(»vili snova. Kod nas pešaka je bar dobro. Nemaš ni kini snova, sem onih neugodnih.

Icpo, reče, ovde smo sad gotovi, i vrlo brzo će i'III svello, pa će moći da posmatram portret. Biću Irtšnv ako ga vratim. Ne dam ga.

O bože, reče, voleo bih da znam kako ona iz-ttUnlti sad kad spava. Znam kako izgleda, objasni

¹ tene Indijanaca.

sam sebi. Divno. Spava kao da nije legla da spava. Kao da se samo odmara. Nadam se da to i čini, govorio je. Nadam se da se sad lepo odmara. Gospode, kako je volim i nadam se da joj nikad ništa nažao neću učiniti.

*

XVII

Kad poče da sviće, pukovnik pogleda portret. IVrlele ga pogledom verovatno isto onako brzo kao f<> je svaki čovek (koji je civilizovan i primoran da i"il.i i potpisuje formulare u koje ne veruje) u stanju ■ li ..ifleda neki predmet koji mu dode pred oči. Da, ii-f-i-on sebi, imam oči koje su i sad dosta oštре i Ko|<* su nekad bile vrlo ambiciozne. Svoje golaće vmliu sam uvek tamo gde je gusto. Od njih dve sto-linc pedeset ostala su živa samo trojica i oni sad I u ose po periferiji grada, i to će raditi do kraja 71v<>l;t.

To je od Šekspira, reče on slici. Pobednik i još nvrk šampion bez takmaca. Neko može i da ga obori u Kratkom rvanju. Ali bih mu se ipak divio. Jesi li iktul čitala kralja Lira, čerko? Mister Gin Teni jeste, 1 on je bio šampion sveta. Ali čitao sam i ja. I voj-nlrl vole mister "Akspira, ma koliko to izgledalo ne-vt'iovalno. I Šekspir piše kao vojnik.

Imaš li ma šta drugo da kažeš u svoju odrbanu, «tn što zabacuješ elavu unatrag? upita on portret. IIIHVŠ li da čuješ još nešto ^ekspirovo?

Tebi nije potrebno da se braniš. Samo se odma-IMJ I neku sve ostane kako je. Ne vredi. Tvoja odba-

na i moja odbrana ne vrede ni lule duvana. Ali ko bi mogao da ti kaže: idi i obesi se, kao što je to običaj kod nas?

Niko, reče on sebi i portretu. Ja sigurno ne.

Onda spusti zdravu ruku i primeti da je sober ostavio drugu flašu valpoličela tamo gde se nalazila prva.

Kad čovek voli jednu zemlju onda treba to i da prizna, mislio je pukovnik. Dakle, mladiću, priznaj.

Ja sam voleo tri i sve tri sam izgubio. Ali ima i aktive: dve smo ponovo osvojili.

Osvojićemo i treću, debela strvino, generale Franko, ti na twojoj lovačkoj stolici, okružen leka-rima i sa pripitomljenim patkama i stražom mavar-skih konjanika kad ideš u lov.

Da, reče nežno devojci, koja ga je sad otvoreno gledala pri prvoj i najboljoj svetlosti.

Osvojićemo je i oni će svi biti obešeni glavačke, pred nekom stanicom za benzin. Ja vas opominjem gospodo, dodade.

„Sliko“, reče „zašto ne možeš prosto da legneš sa mnom u krevet, umesto što si daleko osamnaest kamenih blokova? Možda i više. Nisam onako precizan kao nekad. Ali ipak.“

„Sliko“, obrati se devojci i portretu i obema devojkama. Ali tu devojke uopšte nije bilo i portret je stajao kao što je naslikan.

„Sliko, napući malo ta twoja vraška usta da mi srce lakše slomiješ.“

Poklon je nesumnjivo vrlo lep, mislio je pukovnik.

„Zar ne možeš da manevrišeš?“ pitao je. „Vesto i brzo?“

Portret ne reče ništa i pukovnik pomisli: Ti znaš đavolski dobro da ona može. Ona je u stanju da te imtlu mudri kad si u najboljoj formi, i da ostane i da še lxr>ri kad tebi popusti petlja, diskretno.

„Sliko”, reče. „Moj sine ili čerko, ili moja jedina Uli usku ljubavi, ili ma šta da si, a ti znaš šta si: »lika.“

Portret, kao i dotle, ne odgovori ništa. Ali pukovnik, koji je sad opet bio general, jer je bilo rano |nio, jedino vreme kad se zaista razaznavao, imao vnlpoličelo pored sebe, znao je apsolutno, kao da fHa rezultat svoje treće Vasermanove reakcije, da ne ništa prljavo nije zlepilo za portret, i oseti se uustiđen što je tako prostački govorio s njim.

„Danas će biti najbolji dečko među svim drip-(Ima koje si ikad video. I to možeš da ispričaš svojoj grt/ilniiei.“

I'orlrc, po običaju, ostade nem.

S jednim konjanikom bi verovatno razgovarala, milićio je general, jer je sad imao dve zvezdice i ose-• .u« ih na ramenima, a moglo su se videti i napred u« plakeli njegovog džipa, kako se bele na crvenom I Milju. On nikad nije upotrebljavao štabска kola, ni ona poluoklopna, sa džakovima peska.

„lili clođavola, sliko“, reče. „Ili idi i uzmi tvoj I'. S, fonnular od univerzalnog sveštenika kombino-vnnili religija sviju nas. I onda ćeš to moći da glo-

„Itli cio đavola ti“, reče portret ne govoreći ništa. „TI si mi vojnik poslednje klase.“

„Imaš pravo“, reče pukovnik, jer je sad opet bio pukovnik, koji se odrekao celog svog ranijeg ranga. „Sliko, mnogo te volim. Ali ne budi besna na mene.

||| Volim te tako mnogo zato što si divna. Ali devojku volim više, milion puta više, čuješ li?"

Ništa nije nagoveštavalo da portret čuje, i njemu dosadi.

„Ti ostaješ u neizmenjenom položaju", reče on. „Bilo da si u ramu ili bez rama. A ja odlazim na manevar."

Portret ostade nem kao što je bio otkad ga je portir doneo u bar i uz pomoć mlađeg kelnera pokazao pukovniku i devojci.

Pukovnik ga pogleda, i sad kad je svetlost bila dobra ili bezmalo dobra, uvide da se portret uopšte nije mogao da brani.

Uvide takođe da je to portret njegove jedine iskrene ljubavi, i zato reče:

„Oprosti za sve gluposti koje sam rekao. U stvari, nikad nisam želeo da budem prost. Ako imamo sreće, možda ćemo malo odremati zajedno, a onda će se valjda i tvoja gazdarica javiti telefonom."

A možda će čak i doći ovamo, mislio je.

XVIII

Hotelski poslužitelj ugura ispod vrata *Gazzetino* i pukovnik tiho dohvati novine, skoro u istom trenutku kad se pojaviše u otvoru pod vratima. Prosto ili uč poslužitelju iz ruke. Pukovnik nije mario tog |H>.lufcildja otkako ga je jednog dana zatekao kako l**i<-iiira* po njegovoj torbi, kad je iznenada ušao u ■■IMI iz koje tek što je izišao, a izgledalo je da se IH' .- skoro vratiti. Morao je da se vrati jer je zabilježio tlu ponese flašicu s medicinom, pa je zatekao i-Mslii/.ili'lja kako uveliko pretura po torbi.

„Mislim da se u ovom hotelu ne kaže ,ruke u-v U',“ rekao mu je tada pukovnik „ali ti sigurno ne ■■luJ.iš na čast ovoj varoši.“

("(vek u prugastom prsluku i s fašističkim licem ■'iilno je i čutao, a pukovnik mu je rekao:

„Produži, mladiću, i pregledaj torbu do kraja. IH vojničke tajne ne nosim među toletnim stva-i iuia“

Olađa su odnosi među njima bili malo nategnuti i pukovnik je uživao da čoveku s prugastim prslu-I..... nečujno izvuče jutarnje novine iz ruku, čim bi ju iiii-U o da ih ovaj gura ispod vrata.

„0-ke, mangupčino, danas si ti dobio”, reče on najboljim venecijanskim dijalektom kojim je u tome trenutku mogao. „Na vešala s tobom.”

Ali oni ne idu na vešala, mislio je. Idu samo da proturaju novine pod vrata drugih ljudi koji ih čak i ne mrze. Sigurno nije nimalo lako biti bivši fašista. A možda on i nije bivši fašista. Otkud ti znaš?

Nisam u stanju da mrzim fašiste, a ni Švabe, jer sam po nesreći, vojnik.

„Kaži, sliko, moram li da mrzim Švabe zato što ih mi ubijamo? Moram li da ih mrzim kao vojnik i kao čovek? Meni odgovor izgleda sasvim prost. Dakle, sliko, baci to, baci. Ti nisu dovoljno zrela da razumeš te stvari. Dve godine si mlađa od devojke koju predstavljaš, a ona je mlađa i ujedno starija od samog pakla. A to je prilično staro mesto.”

„Slušaj, sliko”, reče on, i govoreći to znao je da će otada pa do kraja života imati nekog s kim će moći da razgovara kad se probudi u ranim časovima.

„Kao što rekoh, sliko, neka sve to ide do đavola. Ti za to nisi dovoljno stara. To je nešto o čemu ne možeš da raspravljaš, ma koliko da je istina. Ima mnogo stvari koje ja tebi ne mogu da kažem, i to je možda dobro za mene. Krajnje je vreme da i meni nešto ide u prilog. Šta misliš, sliko, šta bi meni moglo da ide u prilog?”

„Šta je tebi, sliko?” pitao je. „Da nisi ogladnela? Ja jesam.”

I on zazvoni za kelnera koji donosi doručak.

Mada je sad bilo toliko svetlosti da se u Kanalu Grande mogao videti svaki talas boje olova šiban vetrom, a plima bila tako jaka da je preplavila stepenište za pristajanje čamaca uz palatu direktno

preko puta njegove sobe, on je znao da još za duže Vrcinc
noće biti ništa od telefonskog razgovora.

Mladi tvrdo spavaju, mislio je. I pravo je.

„Zašto moramo da starimo?” upita kelnera sa Itnkl,
niin okom koji dode s jelovnikom.

„Ne znam, gospodine pukovniče. Ja mislim da je lo
|n irodan proces.”

„Da, i ja bih rekao. Pržena jaja sa celim žuman-<
(ion i , čaj i pržen hleb.”

„Ništa po amerikanski?”

„Nck ide do đavola sve što je amerikansko, sem
IIH-IU-. Je li gran maestro već na nogama?”

„OIT je nabavio za vas valpoličelu u velikim ple-
(i u i u llašama od dva litra i ja sam odatle napunio mu
luikalče i doheo vam.”

„To je čovek”, reče pukovnik. „Bogami, voleo luli
d.i mogu da mu poklonim čitav puk.”

„Ne bih rekao da bi on voleo da stvarno ima ji il..m.”

„Ne”, reče pukovnik. „Ni ja sam ne bih voleo da gn
iiuaui, stvarno.”

XIX

Pukovnik je doručkovao s dokolicom boksera koji je dobro udešen, koji čuje kako sudija odbrojava četiri i zna kako treba da iskoristi za odmor preostalih pet sekundi.

„Sliko”, reče on. „Trebalo bi i ti da se odmoriš. To je jedina stvar koja kod tebe neće ići lako. To je ono što zovu statički element u slikarstvu. Ti znaš, sliko, da gotovo nijedna slika, umetnička slika hoću da kažem, ne može uopšte da se kreće. Neke mogu. Ali mnoge ne. Voleo bih da je tvoja gazdarica ovde i da bude kretanja. Kako to da su devojke kao što ste ti i ona tako đavolski mlade i tako lepe?”

Kod nas, kad je devojka zaista lepa, onda je došla iz Teksasa i, ako imaš sreće, može da ti kaže koji je sad mesec. Ali da računaju, to umeju sve.

Nauče ih da računaju i drže skupljene noge i da uveče zavijaju kosu gvozdenim uvijačima. Jednog dana, sliko, greha radi (ako imaš koji), trebalo bi da spavaš u krevetu s jednom takvom devojkom, koja je gvožđem uvila svoju kosu da bi sutradan bila lepa. Ne večeras, slučajno. One nikad nisu lepe večeras, nego sutra, kad se takmiče koja je lepša.

Moja devojka, Renata, a to si ti, spava sada i ntk.ul ništa nije radila sa svojom kosom. Kosa joj ji* i.r.nla po uzglavlju dok spava, i za nju kosa nije niil.i drugo do jedna divna, zagasita, svilasta stvar koju joj smeta i koju bi se ona jedva sečala da očeš-IH da joj to guvernanta nije utuvila u glavu.

Vidim je na ulici kako korača svojim divnim (tudini nogama, i vetr radi s njenom kosom šta ho->V, n pod puloverom ima grudi kakve treba imati, I mula vidim noći u Tekssusu sa uvojcima, uvijenim l sli ci 111 tim u metalne instrumente.

„Nemoj da uvijaš uvojke, ljubavi moja", reče on pm i idu „i ja ču nastojati da ti platim okruglim, teškim, (vidim srebrnim dolarima, ili nečim drugim."

Ne smem da budem prostak, mislio je. A onda UMI portretu, kome više nije u mislima ispisivao velil i> početno slovo:

..Tako si đavolski zavodljiva da je to neizdržljivi' Pored toga, zbog tebe može da se ode i na robiju. Kc n.ia je dve godine starija od tebe. Ti još nemaš sedamnaest."

I /ašto ne mogu da je imam, i da je volim, i ti< je mazim, i da nikad ne budem prost prema njoj, tit i dav, i da imam pet sinova koji idu na pet strana uvela, ma gde inače to bilo? Ne znam. Verovatno nam se podele one karte koje nam pripadaju. Ne bi li lileo da ih izmešaš i ponovo deliš, delioče?

Ne Deli se samo jednom, a onda uzmeš karte i 1|ji a I a mnem da igram, ako bar nešto imam u ruci, m"e mi portretu, koji ostade nedirnut njegovim re-flua

„Sliko", reče on „sad bolje gledaj na drugu stranu, kao što priliči devojci. Ja idem da se tuširam i

brijem, nešto što ti nikad nećeš morati da radiš, i da navučem uniformu, i idem da lunjam po ovoj varoši, mada je još vrlo rano."

I tako on ustade iz postelje, pazeći na svoju ranjenu nogu koja ga je uvek bolela, i ranjenom rukom ugasi lampu za čitanje. Bilo je dovoljno svetio i on je već čitav sat uzalud trošio elektriku.

To mu bi krivo, kao što mu je bilo krivo zbog svih grešaka koje je činio. Prođe pored portreta, pogledavši ga samo letimice, i stade pred ogledalo da gleda sebe. Zbacio je oba dela pižame i posmatrao se kritički i bez iluzija.

„Ti, olinjali džukcu", reče ogledalu.

Portret je bio nešto što pripada prošlosti. Ogledalo je predstavljalo stvarnost i sadašnjost.

Trbuš je pljosnat, reče on u sebi. Grudi su u redu, sem ono mesto sa oštećenim mišićem. Onakvi smo kakvi smo stvorenji, na dobro ili na zlo, ili za nešto gore, za nešto što je jezivo.

Pola veka si star, ti, džukcu. A sad idi i tuširaj se i dobro se istrljaj, a onda obuci uniformu. Danas je opet dan.

XX

Pukovnik se zaustavi pred portirskom ložom u IH ili i. ali glavni portir još nije bio тамо. Само ноћни |n n i i i'.

„Možeš li za mene da staviš nešto u sef?”

„Me mogu, gospodine pukovniče. Niko ne sme «lti ni vara sef dok ne dođe pomoćnik direktora ili jjl. ivni portir. Ali ja ћu čuvati za vas sve što mi po-vri ilc.”

„I I vala. Nije vredno truda”, i on stavi u unutrašnji tl./ip svoje oficirske bluze koverat sa zaglavljem liolcla Griti, u kome su bili smaragdi i na kome je 1 M1J\ispisana njegova adresa.

„Ozbiljnog kriminala sada nema”, reče ноћni portir. Ноћ je bila duga i njemu je bilo milo što IIHIJI¹ s nekim da razgovara. „Nikad ga u stvari nije ni bilo, gospodine pukovniče. Ima samo razlike u mišljenjima i političkih razmirica.”

„Kakvu politiku vodiš ti?” upita pukovnik, jer • .1' 1 on osećao osamljen.

„Otprilike onu koju možete od mene da očeku-i. te.

„Aha. I kako stoji vaša stvar?”

„Ja mislim da stoji sasvim dobro. Možda ne onako dobro kao prošle godine, ali još uvek vrlo dobro. Nas su pobedili, pa sad moramo da pričekamo malo.“

„Jesi li ti aktivan?“

„Ne mnogo. To je više stvar moga srca nego moje glave. Ja, naravno, verujem i glavom, ali sam politički vrlo malo razvijen.“

„Kad se razviješ, srce ti neće više biti u tome.“

„Možda neće. Vodite li vi politiku u vojsci?“

„Mnogo“, reče pukovnik. „Ali ne u tom smislu kao što ti misliš.“

„Lepo, bolje da ne diskutujemo o tome. Ne bih htio da izgledam nametljiv.“

„Pitanje sam ja pokrenuo, bar ono prvobitno. To je bilo samo razgovora radi. Nikakvo ispitiva-nje.“

„Ni ja to ne mislim. Vi, gospodine pukovniče, nemate lice nekog inkvizitora, i ja znam za vašu organizaciju, mada nisam član Reda.“

„Ali možda imaš uslova za člana. Govoriću o tome sa *velikim majstorom*.“

„On i ja smo iz iste varoši, samo iz različitih kvartova.“

„Dobra je to varoš.“

„Ja sam, gospodine pukovniče, tako malo politički obrazovan da verujem da su svi častoljubivi ljudi časni.“

„O, to će te proći“, umirivao ga je pukovnik. „Ne brini, mladiću. Tvoja partija je još mlađa. Razumljivo je što pravite greške.“

„Molim vas, ne govorite tako.“

„To je samo moja neotesana šala, ovako sa-b>j!r"

„Kažite mi, gospodine pukovniče, šta vi iskreno i n h l i U' o Titu?"

„Mislim mnogo. On je moj prvi sused. Ali ja nemilo govorim o svojim susedima."

„Volco bih da znam."

„(Onda neka ti životno iskustvo pruži to znanje, /n ne znaš da ljudi ne daju odgovore na takva pi-L.n i ja?"

„Nadao sam se da daju."

„Ne", reče pukovnik. „Ne bar kad su u mom ("ložajii. Sve što mogu da ti kažem, to je da Tito im.« pred sobom mnogo problema."

„Hvala, sad znam", reče noćni portir, koji je ■ i v.UHO bio golobradi mladić.

„Nadam se", reče pukovnik. „Ne bih rekao da je ivo je znanje kao biser. A sad, do viđenja. Moram Hinio tla se prošetam, u interesu moje jetre ili tako liiu'cg."

„Do viđenja, gospodine pukovniče. Fa brutto tempo."

..Bruttissimo", reče pukovnik i izide napolje na velai, pošto prethodno priteže opasač na kišnom i n n n i l i i , namesti ramena kako treba i peševe dobro povuče nadole.

Gondolom „Deset centesimi”, pukovnik se poveze preko kanala, plati uobičajenu cenu prljavom novčanicom i stajaše u gomili onih koji su osuđeni da rano ustaju.

Pogleda natrag na Griti i spazi prozore svoje sobe, još otvorene. Od kiše nije bilo ni izgleda ni opasnosti, samo je duvao onaj isti oistar vetar, hladan vetar koji dolazi s planina. Svi u gondoli izgledali su smrznuti i pukovnik je mislio: voleo bih da mogu svima ovde da podelim ove mantile koji štite od vetra. Bog i svaki oficir koji ih je ikad nosio znaju da oni propuštaju kišu. Ko li je samo napravio pare s njima?

Jedan „berberi” ne propušta vodu. Ali sam uve-ren da neki prepredeni zabušant ima sad svog čo-veka u Grotonu, ili možda u Kenterberiju, gde se skupljaju veliki vojni liferanti, jer naši mantili propuštaju vodu. I šta kažeš ako neko od mojih kolega oficira deli s njim fifty-fifty? Voleo bih da znam ko su bili Beni Majersi suvozemne vojske. Sigurno je bio samo jedan. Sigurno ih je bilo vrlo mnogo. Ti mora da se nisi još sasvim razbudio, kad govoriš

takve stvari. Ali od vetra zaista štite. Kišni mantili, ini'.l'un. Kišni mantili, zvezkane moj.

Gondola pristade na drugu, stranu kanala, među Muhove, i pukovnik je posmatrao svet obučen u crno kuko se iskrcava iz crno obojenog vozila. Da li je noutloki vozilo? pitao se. Ili vozilo mora da ima toč-kovc, ili da ide po šinama?

Niko ne bi dao ni prebijene pare za twoje misli, mislio je. Bar ne ovog jutra. Ali one su vredele zamašnu sumu novaca onda kad su karte ležale na Molu.

On dopre u najdalji kraj varoši, onaj koji izbjija un Jadran i koji je on najviše voleo.

Išao je najpre jednom vrlo uskom ulicom. Na-i i K i a inu je bila da ne primećuje ulice koje preseca i Koje su mahom vodile sa severa na jug, i ne broji imistove i nastoji da se orijentise kako bi izbio na pi |.u-ti, ne zapavši ni u jednu šlepnu ulicu.

To je bila igra koju je igrao kao što neki igraju „pasijans“ ili neku drugu solo igru s kartama. Ali ovu Je imala tu prednost što ste se kretali igrajući je, I ftlo sle uz šetnju posmatrali kuće, sitne znamenito-*ll, dućane i trattorias, i stare palate Venecije. Kad iirlu) voli Veneciju, onda je to izvanredno prijatna ij.i.

To je neka vrsta solitaire ambulante i ono što ■ I..l>ijate to je što vam uživaju i oko i srce. Ako u i MI.m kraju nađete pijacu ne lutajući, onda ste do-liili iiiru. Ali igru ne smete uzeti suviše olako i ne »mele* brojati.

Na drugoj strani varoši igra se sastojala u tome <!<t se prođe od Gritija i preko Fondamente Nuove «l<>s|)o na Rialto, bez ijedne greške. Tu onda možete

da se popnete na most, pređete preko njega i spustite se na pijacu. Pukovnik je najviše voleo pijacu. To je mesto koje je u svakoj varoši najradije poseći-vao.

Baš u tom trenutku on primeti kako dva mladića idu za njim i govore o njemu. Po njihovim glasovima poznao je da su to mladi ljudi i nije htio da se okreće da bi ih video, ali je pažljivo slušao sa izvesnog odstojanja i čekao na prvi zavijutak da ih pogleda kad zaokrene.

Oni sigurno idu na posao, zaključi on. To su možda bivši fašisti, a možda i nešto drugo, ili je to prosto njihov način razgovora. Ali sad su postali prilično direktni u izazivanju. To nisu primedbe samo na račun Amerikanaca uopšte, već i na moj lično, na račun moje sede kose, mog malo gegavog načina hoda, mojih cokula (ovakvi tipovi preziru praktičnu vrednost cokula. Oni vole cipele koje škripe na trotoaru i imaju jak crni glanc).

Okomili su se na moju uniformu. Eto, tako je to kad se ja šetam u ove časove, i oni su sad apsolutno uvereni da ja nisam više u stanju da pravim decu.

Na prvom sledećem uglu pukovnik naglo zaokrete ulevo, da bi video s kim ima posla i da bi oce-nio rastojanje, i kad oba mladića stigoše do ugla, koji je činila apsida crkve Frarija, pukovnika više nije bilo. Bio je u zaklonu iza apside stare crkve, a kad oni naiđoše — po njihovim glasovima čuo je da su stigli — on izide iz zaklona i s rukama u spoljnim džepovima kišnog mantila, ispreči se pred njima, zajedno s kišnim mantilom u čije su džepove bile zavučene obe ruke.

Oni zastodoše, i on ih obojicu pogleda u lice, i iiiiMiu-ja se onim svojini starim, istrošenim, mrtvačkim sinehom. A onda ih pogleda u noge, kao što nvt-k takve tipove treba gledati u noge, jer oni nose i' ne cipele, i kad im svučete cipele pokažu se nji-Imvi čukljeviti prsti. Pukovnik pijunu na trotoar i ii> icče ništa.

Njih dvojica — obojica su zaista bili ono što !■- <<\| kao prvo posumnjao — pogledaše ga s mrž-n!■ mi i još nečim sličnim. A onda odmagliše, kao piiic koje trče. Idu kao čaplje, mislio je pukovnik, a pnilsoćali su malo i na ševe u letu. Bacali su unatrag |i<i'|lede pune mržnje i čekali da imaju poslednju reč, k.i'l se nađu na dovoljno sigurnom odstojanju.

Sleta što ih nije deset prema jedan, mislio je pukovnik. Možda bi se upustili u tuču. Ali ne treba fm uzimati za zlo; izgubili su rat. Pa ipak, njihovo p'niašanje nije bilo u redu, s obzirom na moje godini i moj čin. Nije bilo inteligentno od njih ni što •u mislići da pukovnici u pedesetim godinama ne mo-Uti da znaju njihov jezik. Ništa manje neintelligentno otl njih bilo je i misliti da se jedan isluženi pešak mnV sabajle ujutru upustiti u tuču kad protiv sebe IH'IIUI više nego samo dvojicu.

Ne bi mi bilo nimalo milo da se bijem u ovoj varoši, čiji svet volim. Gledam da izbegnem to. Ali star li nevaspitani mladići nisu mogli da vide s kakvom zverkom imaju posla? Zar ne znaju zbog čega fovek ovako gega kad ide? I ne vide druge belege koje odaju jednog ratnika, isto onako sigurno kao *lo žuljevi od vučenja mreže na ribarevim rukama mlnju pravog alasa.

Istina, oni su videli samo moja leđa i moju zadnjicu, i moje noge, i moje cokule. Ali čovek bi rekao da su po kretanju morali da primete s kim imaju posla. Ili možda nisu. Ali kad mi se pružila prilika da ih pogledam u oči i pomislim „Hvataj obojicu za gušu“ — izgleda da su razumeli. I to sasvim jasno razumeli.

Šta uopšte vredi život jednog čoveka? Deset hiljada dolara, ako mu naša vojska isplati puno osiguranje. Ali kakve veze to, đavola, ima s tim? Ah, da, o tome sam baš razmišljaо, kad oni dripci naiđoše: koliko sam novaca u svoje vreme ja uštедeo našoj vladi, dok su se ljudi kao Beni Majers bezobzirce bogatili.

Da, reče on, a koliko je izgubila zbog tebe, kad je ono kod Šatoa svaka glava plaćena sa deset naših? Bogami, uveren sam da sem mene niko to nije ra-zumeo kako bi trebalo. Nema smisla objašnjavati im sada. General koji ti komanduje osloni se poneki put na ratnu sreću. Oni tamo pozadi, u šabu, ve-ruju da se tako nešto dešava. Ti postupaš kako ti je naređeno, napraviš veliki kasapski račun, i postaješ heroj.

Gospode, ja sam protiv preteranih kasapskih računa, razmišljaо je on. Ali dobiješ naredbu i moraš da je izvršiš. S takvim greškama na duši ne možeš dobro da spavaš. Ali zašto, do đavola, spavaš s njima? To nikad dobru nije vodilo. Ali ponekad greške umeju da se uvuku i u tvoju pižamu. Još kako umeju da se uvuku i da se zalegu.

Glavu gore, mladiću, reče. Pomisli, ti si imao lepu sumu novaca kad si ščepao onog jednog. A da si podlegao, skinuli bi te do gole kože. Ti više ne mo-

h■•', da se bijes sa ubojicama golim rukama, a nikakvu oi u/je
pri sebi nisi imao.

Žalo nemoj da si pogružen, mladiću, ili čoveče, jll!
pukovniče, ili naduveni generale. Evo nas skoro im pijaci a ti si
jedva i primetio da si uspeo da je | Itm'U'S.

Ne valja to što sam jedva primetio, dodade.

Pijaca mu se dopadala. Velikim delom bila je sabijena u nekoliko sporednih ulica, tako tesnih da je bilo teško ne sudarati se nehotice s ljudima, i kad god biste zastali da nešto pogledate, kupite ili se nečemu divite, pravili biste ilot de resistance jutarnjoj najezdi kupaca koja je rasla kao plima.

Pukovnik je voleo da posmatra velike sireve, nasslagane jedan na drugom, kao i debele kobasicice. Kod nas ljudi misle da je mortadella kobasicica, mislio je.

Onda reče ženi za tezgom:

„Dajte mi, molim vas, da probam malo od te kobasicice, sasvim malo.“

Žena mu hitro i s ljubavlju iseče tanak komadić, tanak kao papir, i kad ga je probao, on oseti ukus lako dimljenog, zabiberenog mesa svinja koje se po brdima hrane žirevima.

„Dajte mi četvrt kilograma.“

Hrana koju je baron delio u lovnu bila je spartanski oskudna, što je pukovnik umeo da ceni, jer je znao da u lovnu ne treba mnogo jesti. Ipak je mislio da može dozvoliti sebi ovu kobasicicu, koju će podeliti s veslačem i još nekim koji se tu nade. Može parče da da i Bobiju, ptičaru, koji će se više puta

Ukvnsili do gole kože i drhtati od hladnoće, mada «r osliili pun entuzijazma.

„l>:i li vam je ovo najbolja kobasica koju ima-U'i" upiia on ženu. „Zar nemate nešto sklonjeno, što Čuvale z;i bolje i stalne mušterije?"

„Ovo nam je najbolja. Ima i mnogo drugih kobasicu, kao što znate. Ali ovo je najbolja."

„< tuda mi dajte osminu kilograma od one koba-*Ur Koja je vrlo hranljiva, ali nije ljuta."

„Imam i takvu", reče prodavačica. „Malo je sili iva, ali baš onakva kakvu vi želite."

Ta kobasica bila je za Bobija.

Ali u Italiji, gde se smatra najvećim grehom biti budala i gde su toliki ljudi gladni, ne smete reći da kupujete kobasicu za psa. Istina, možete skupu kobasicu da date psu pred nekim čovekom koji živi od ruda svojih ruku i zna kako je jednom psu koji ska-ćr u vodu po hladnom vremenu. Ali kad je kupujete, !»' odajte kome je namenjena, sem ako ste čaknuti III sic* ratni ili posleratni milioner.

Pukovnik plati kobasice, uvijene u hartiju, i pro-đr kroz pijacu, posmatrajući masno meso na trupovima zaklanih životinja po mesarnicama, i to sa uži-Vtujmi kojim bi posmatrao holandske slikare čijih imena niko ne seća, a koji su do najsitnijih detalja slikali sve što se lovi ili služi za jelo.

Pijaca je nešto što je najbliže jednom dobrom muzeju, kao Prado ili Akademija, mislio je pukovnik.

On prođe jednom poprečnom ulicom i nađe se mi ribljoj pijaci.

Vrliki jastozi, sivozeleni i s lakim crvenkastim i i'm i u koji je već nagoveštavao njihovu smrt u klju-

čaloj vodi, ležali su rašireni po klizavom kamenom tlu pijace, ili u kotaricama, ili u sanducima sa drškama od konopca. Oni su svi pohvatani na prevaru, mislio je pukovnik, i njihovi pipci su prgnjećeni.

Bilo je tu mlađih oslića i nekoliko albacore i bonito. Ovi poslednji, mislio je pukovnik, izgledaju kao šiljati topovski meci, dostojanstveni u smrti, i sa iskolačenim očima riba koje žive u otvorenom moru. One ne bi bile uhvaćene da nisu tako proždrljive. Grešni oslić, on živi u plitkim vodama da bi služio za hranu čoveku. Ali ovi drugi, u velikim jatima šišaju kao torpeda, žive u otvorenim plavim vodama i krstare po svima okeanima i morima.

Al' imaš duboke misli, mislio je. A sad da pogledamo šta ima još.

Bilo je tu i mnogo jegulja, još živih, ali koje više nisu imale volju da se uvijaju kao jegulje. Bilo je finih račića, od kojih može da se pravi scampi bro-chetto, koji se nanižu i peku na jednom instrumentu šiljatom kao stilet, ali koji može da se upotrebi i kao bruklinski razbijач leda. Bilo je rakova srednje veličine, sivosvetlih, koji su takođe čekali da na njih dođe red za ključalu vodu i da postanu besmrtni, a čije je ljuskave trupove plima u Kanalu Grande često izbacivala na obalu.

Ovaj hitri rak, mislio je pukovnik, sa pipcima dužim od brkova onog starog japanskog admirala, došao je ovde da umre radi našeg zadovoljstva. 0 ti, dobrodušni račiću, mislio je pukovnik, majstore povlačenja, ti sa svojom divnom obaveštajnom službom u onim dvema lakim antenama, zašto te one nisu upozorile na mreže i na opasne svetiljke?

Mora da i tu nešto nije funkcionalo kako treba, mislio je on.

S;KI je prešao da gleda mnoge male školjke os-ii i r -i oštrim ivicama, koje valja jesti žive ako ni UMU-injekcije u vama još imaju dejstva, kao i • Inij'.i- poslastice.

Prođe pored svega toga i zaustavi se da upita ji'ilm)^ prodavca odakle su njegove ostrige. Bile su »u! dobrog mesta, gde se ne izliva prljava voda, i pukovnik zatraži da mu otvori šest. Onda posrka nuK i krivim nožem, koji mu dade prodavač, iseče MII-M) ostriga do same ljske. Prodavač mu je i dao *

Pukovnik mu plati tričavu sumu koju su osli ii-stajale, a koje bi trebalo da staju mnogo više, ji i i<- ovako zarada onih koji ih hvataju vrlo bedna. A '..M1;i, mislio je, moram još da pogledam rečne rilu- i i il>e iz kanala, pa da se vratim u hotel.

Pukovnik stiže u hol Palas-hotela Griti. Platio je gondolijerima i sada, u hotelu, vetra više nije bilo.

Bilo je potrebno dva veslača da gondolu provezu Kanalom Grande od pijace do hotela. Veslali su vrlo naporno i on im plati koliko su zaslužili, i malo preko toga.

,,Da li me je neko zvao telefonom?" upita glavnog portira koji je sada bio na dužnosti.

Glavni portir, čovek suvonjav i okretan, imao je oštре crte lica, bio inteligentan i uvek učтив, ali nikad ponizan. Na reverima svoje plave uniforme nosio je bez razmetljivosti ukrštene ključeve, simbol svog zvanja. Bio je glavni portir. To je rang vrlo sličan kapetanu, mislio je pukovnik. Oficir je ali nije džentlmen. Ranije, u starim dobrim danima, to bi se zvalo četni narednik, samo što ovaj stalno ima posla s krupnom gospodom.

,,Grofica je dvaput zvala", reče portir na engleskom. Ili ma kako zvali jezik kojim svi govorimo, mislio je pukovnik. Neka se i dalje zove engleski. To je otprilike jedino što je Englezima još ostalo. Trebalo bi im zato dozvoliti da zadrže ime jezika. Krips će verovatno i to brzo racionirati.

„Molim vas, spojte me odmah s njom”, reče on pori 11 n.
I'ortir uze da okreće brojke na telefon.
„Možete odande da govorite, gospodine pukovni-iv”,
ine. „Veza je već uspostavljena.”
„Al' ste ekspeditivni.”
„I/.vol'te tamo”, reče portir.
Kad uđe u kabinu, pukovnik skide slušalicu i feiV
automatski:
„I'ukovnik Kentvel ovde.”
„Dvaput sam te zvala, Ričarde”, reče devojka. „AH i mi
kažu da si izišao. Gde si to bio?”
„Na pijaci. A kako si ti, lepojko moja?”
„Il ove časove niko ne prisluškuje razgovore prelu i it
lilona. Dakle, ja sam tvoja lepojka. Ma šta ina-fr da sam.”
„Ti, ti. Jesi li lepo spavala?”
„Da. Bilo je kao neko skijanje po mraku. Skijanje nije bilo
istinsko, ali je mrak bio istinski.”
„Tako i treba da je. Zašto si se probudila tako t .ino?
Uplašila si mog portira.”
„Ako ne zvuči nedevičanski, smem li da pitam K.ul čemo
se naći i gde?”
„Kad hoćeš i gde god hoćeš.”
„Da li još imaš smaragde i da li ti je nešto po-iior.la
gospođica Slika?”
„odgovaram potvrđno na oba pitanja. Drago kamenje je
zakopčano u mom levom gornjem džepu. (ios|Mulica Slika i ja
razgovarali smo do dockan u lioć i jutros rano, i sve ide mnogo
lakše.”
„Voliš li je više od mene?”
„Abnormalan još nisam postao. Možda se to sa-ino
razmećem. Ali divna je.”

„Gde da se nađemo?"

„Hoćeš li da doručkujemo kod Florijana, s desne strane trga? Trg je sigurno poplavljen, pa će biti interesantno gledati."

„Biću tamo kroz dvadeset minuta, ako me ho-
y v nces.

„Hoću te", reče pukovnik i spusti slušalicu.

Kad izide iz telefonske govornice, on se najednom oseti rđavo i učini mu se kao da ga je đavo zatvorio u neki kavez, napravljen u vidu gvozdenih pluća ili gvozdene device, i potamnela lica pride por-tirskoj loži i reče portiru na italijanskom:

„Domenico, Ico, hoćete li mi, molim vas, dati čašu vode?

Portir ode i on se osloni o pult portirske lože da se odmori.

Odmarao se spokojno i bez iluzija. Onda se portir vrati sa čašom vode, on uze s vodom četiri tablete, od onih velikih koje se uzimaju samo po dve, i nastavi da se odmara, spokojno kao što se odmara kobac.

„Domenico", reče.

„Molim."

„Imam ovde u kovertu nešto što biste mogli da stavite u kasu. To ću podići ili ja, lično ili pismeno, ili osoba s kojom ste maločas uspostavili telefonsku vezu. Hoćete li da vam to napišem?"

„Ne, nije potrebno."

„Ali kako stoji s vama, mladiću moj? Niste vi valjda besmrtni, ili ipak?"

„Da, prilično", reče mu portir. „Ali ću napisati vašu poruku i, ako se meni nešto desi, tu je direktor, i pomoćnik direktora."

r

„Obojica vrlo dobri ljudi”, složi se pukovnik.

„IloćeLe li da sednete malo, gospodine pukov-11111-1”

„Ne. Ko sedi u hotelskim holovima sem ljudi i >• ii.i
u kliraakterijumu? Sedite li vi?”

„Ne.”

„Ja se odmaram na nogama, ili oslonjen o neko
pišljivo drvo. Moji zemljaci ili sednu na zemlju, ili
lf>nu na nju, ili se prosto skljokaju. Daj im malo
vil.uninskili biskvita da dobiju energiju i prestanu • lit
evile.”

(iovorio je vrlo mnogo da bi što brže vratio »rl»i
pouzdanje.

„Ima li zaista takvih biskvita koji daju energiju?”

„Naravno. Ima nešto u njima što te čuva da se ih
nadražuješ. To je kao atomska bomba, samo dej-s1vujc
obratno.”

„Ne mogu da verujem.”

„Mi imamo najstrašnije vojne tajne koje je ikad
jedna generacija uspela da ispriča drugoj. Biskviti
kuji nlivaju energiju sitnica su prema njima. Idući
pni /asućemo celu Veneciju botulizmom, i to sa vi
sine od 20.000 metara. Otprilike na isto ispada”, ob
jn'.ni pukovnik. „Oni tebi antraks, ti njima botuli
zmn.”

, „Pa će biti strašno.”

„Biće gore nego strašno”, uveravao ga je pukovnik.

„Nije to ništa tajno. Sve je već objavljeno. I dok se sve to
dešava, moći ćete, ako dobro navijete rntlio, da služate
kako Margaret Truman peva „Za-uliiva naša neka se
vije”. Uveren sam da će to moći tlu se režira. Ja ne bih
rekao da je to neki veliki

glas. Ne bar ono što mi koji smo ranije slušali zaista velike glasove razumemo pod dobrom glasom. Ali danas je sve trik. Radio je bezmalo u stanju da stvori pevača. A "Zastava naša" je pesma koja se daje pevati do besvesti."

„Mislite li da će baciti nešto ovde?"

„Ne, neće. Nikad nisu."

Pukovnik, koji se borio sa samrtnim bolovima i osećao potrebu za pouzdanjem, koje mu privremeno uliše progutane tablete, bio je sad general sa četiri zvezdice i on reče: „Ciao, Domenico", i izide iz hotela.

Izračunao je da mu treba dvanaest i po minuta da stigne do mesta sastanka na koji će njegova jedina istinska ljubav stići s malim zakašnjenjem. Išao je obazrivo, odmerenim korakom, da se ne zamara. Ali na mostovima se uvek isto dešavalo.

XXIV

Njegova jedina istinska ljubav bila je na me-Mu sastanka tačno u zakazano vreme. Pri jakoj ju-Ininjoj svetlosti koja je obilivala poplavljeni trg, nii; i je bila divna kao što je uvek, i rekla mu:

„Ričarde, molim te, osećaš li se zaista dobro? Molim te, kaži?”

„Naravno”, reče pukovnik. „Ti, moja ljubopitljivi-vojko.”

„Jesi li obišao sve naše tezge na pijaci?”

„Samo neke. Nisam išao tamo gde su divlje

I.I.I KC.

„Hvala ti.”

„Nema na čemu”, reče pukovnik. „Nikad ne hram lamo kad nismo zajedno.”

„Misliš li da ne treba da idem u lov?”

„Ne treba, uveren sam. Alvarito bi te zvao da i' liico.

„Možda me nije zvao baš zato što bi voleo da i melem tamo.”

„To je možda tačno”, reče pukovnik, razmišljali ići o tome sekund-dva. „Šta hoćeš da doručkuješ?”

„(Ovde doručak ne vredi mnogo, a i ne volim ■ 1.i gledam trg kad je poplavljjen. Izgleda žalosno, a

ni golubovi nemaju gde da sleću. Lepo izgleda tek na kraju, kad se deca po njemu brčkaju. Hoćemo li da odemo i doručkujemo kod Gritija?"

„Želiš to?"

„Da."

„Dobro. Doručkovaćemo tamo. Ja sam već doručkovao."

„Istina?"

„Poručiću kafu i vruće kifle, samo da se zanimam. Jesi li mnogo gladna?"

„Mnogo", reče ona iskreno.

„Doručkovaćemo onda ljudski", reče pukovnik. „Tako da nećeš više hteti ni da čuješ za doručak."

Dok su isli, vetar im je duvao s leđa i njena kosa lepršala je lepše nego ma koja zastava, i ona ga upita, pripajajući se uz njega:

„Voliš li me još pri ovoj hladnoj, jakoj venecijanskoj jutarnjoj svetlosti? Vrlo je hladno i vetro-vito, zar ne?"

„Hladno je i vetrovito i ja te volim."

„Volela sam te čele noći, dok sam se skijala po mraku."

„Kako to radiš?"

„Isto se onako spuštaš, samo što je mrak i što je sneg crn umesto beo. Inače je skijanje isto: sigurno i dobro."

„Jesi li se skijala čele noći? Onda mora da si se mnogo puta spuštala."

„Ne, nisam. Posle sam spavala tvrdo i slatko i probudila se sva srećna. Ti si bio sa mnom i spavao si kao kakva beba."

„A niti sam bio s tobom niti sam spavao."

„Ali si **sad** sa mnom”, reče ona i pripi se uz nje
gu, V:S

„**T bezmalo** kao da smo tamo.”

„**Da.**”

„**Jesam** li ti već jedanput rekao otvoreno da te v-
lim?”

„Rekao si mi. Ali reci opet.”

„Volim te”, reče on. „Primi to frontalno i for-~~ni~~ 11 ~~ni~~ i.

„I'rimam to kako god ti hoćeš, samo kad je is-
lirno.”

„To je pravilno stanovište”, reče on. „Ti, dobra,
ln.ibni, divna devojko. Kad budemo gore na mostu,
puhači svu kosu na jednu stranu, tako da je vetar i-.Kosa
nosi.”

„To nimalo nije teško”, reče ona. „Voliš li to?”

On je pogleda i vide njen profil, i njenu divnu
Jni.irnju boju lica, i njene nabrekle grudi pod crnim
puloverom, i njene oči na vетру, pa reče:

„**Da, volim.**”

„To mi je vrlo milo”, reče ona.

U Gritiju, gran maestro ih posadi za sto kraj prozora što gleda na Kanal Grande. U trpezariji nije bilo nikog drugog od gostiju.

Gran maestro je bio s jutra lepo raspoložen i svež. On se svakog dana hrabro nosio sa svojim čirom, a isto tako i sa srcem. Kad su čir i srce mirovali, i on je bio spokojan.

„Vaš boginjavi zemljak doručkuje i ruča u svom hotelu, u krevetu, rekao mi je tvoj kolega", saopšti on pukovniku u poverenju. „Možda će nam doći neki Belgijanci. Najhrabriji među njima su Belgijanci," citiraо je on. „Imamo i jedan mladi par pesce-canii; vi već znate odakle su. Istina, uveren sam da će tražiti da jedu u svojoj sobi, kao prasci, toliko su iscrpljeni."

„Dao si odličan raport o situaciji", reče pukovnik. „Naš problem, gran maestro, u tome je što sam ja već jeo u svojoj sobi, kao što jede onaj bobičavi i kao što će jesti pescecani. Ali ova naša ledi..."

„Naša mlada devojka", prekide ga gran maestro, razvukavši čelo lice u osmeh. On se vrlo dobro ose-ćao, jer je opet došao jedan sasvim nov dan.

„(>v,i naša vrlo mlada ledi želi doručak, ali takav cl-1 joj više nikad ne padne na pamet da doručku-^{-,j,s*}

„l\|a/.umem", reče gran maestro i pogleda Rena-iii, 1 srce mu se okreće kao kad se kornjača izvrne u mom. To je divan okret i samo još malo ljudi na ovnu i sveLu mogu da ga osete i izdrže.

„Šta hoćeš za doručak, čerko?" upita pukovnik, gledajući njenu jutarnju, neretuširanu mrku lepotu.

„Sve."

„Hoćeš li da daš neku sugestiju?"

„čaj umesto kafe i sve drugo što gran maestro im.i kao ostatak."

„To neće biti ostaci, čerko", reče gran maestro.

„Tako je ja zovem."

i

„Rekao sam to iskreno", reče gran maestro.
..Mo/emo da napravimo ili fabricar rognons, restov.iiu- sa pečurkama koje su brali ljudi koje ja poznajem, ili koje su gajene u vlažnim podrumima. Mi* da bude omlet sa gljivama, koje su izrile vrlo l me svinje. Imamo pravu kanadsku slaninu, koja je *da došla čak iz Kanade."

„Ma gde se inače Kanada nalazila", reče devoj-k;i, zadovoljna i bez iluzija.

„Ma gde se inače nalazila", ponovi pukovnik oz-l'iluo. „A ja đavolski dobro znam gde se ona nalazi,"

„Ali mislim da je vreme da prekinemo s pošalji n ma i da se prihvativmo doručka."

„Ako ne zvuči nedevičanski, i ja mislim tako. /u mene jednu punu flašu valpoličela."

„Ništa drugo?"

„Daj i jednu porciju te takozvane kanadske slanine“, reče pukovnik.

On pogleda devojku i reče, jer su sad bili sami: „Kako se sad osećaš, najmilija ljubavi moja?“ „Vrlo gladna, rekla bih. Hvala ti što si tako dugo bio dobar.“

„Bez po muke“, reče joj pukovnik na italijan-skom.

XXVI

Scdeli su za stolom i posmatrali rasvetljavanje im užburkanom kanalu. Sa pojavom sunca, siva sveli ost pretvorila se u žućkastosivu, i talasi su se kre-i.i I i suprotno oseki.

„Moja mama kaže da ne može ni u koje doba i'ndine da živi ovde zadugo, jer nema drveća", reče • Icvojka.
„Zbog toga odlazi u selo, na imanje."

„Svi zbog toga odlaze u selo", reče pukovnik. „Mi bismo mogli da posadimo neko drvo, ako nađemo kuću sa dovoljno velikim vrtom."

„Ja najviše volim lombardijske jablanove i pla-liino; ali se ipak vrlo malo razumem u to."

„I ja ih volim, a isto tako i čemprese i kestenove. Ali pravo drveće, ērko, nećeš videti sve dok ne odemo u Ameriku. Ćekaj samo dok vidiš beli ili cr-venkasli bor."

„Hoćemo li ih videti na našem velikom putu, knd si-budemo zaustavljeni na svakoj benzinskoj stanici, ili po svratištima za nuždu, ili kako li se to iin pšli' /ove?"

„Prenoćišta i turistički kampovi", objasni pukovnik.
„Zaustavljaćemo se i na onim drugim, ali ne l>roko noći."

„Ja bih tako volela da zastanemo pred jednim svratištem, pa ja da im dobacim novac i kažem da naspu benzin, i doviknem, /pogledaj kako stoji sa uljem, Mak', kao što je to u američkim knjigama i filmovima."

„Pa to je benzinska stanica."

„A šta je onda svratiste za nuždu?"

„Znaš, to je kad ti se ..."

„Ah", reče devojka i pocrvene. „Izvini, molim te. Tako bih rado htela da naučim da govorim američki, ali me strah da će upotrebljavati sasvim vulgarne izraze, kao što ti ponekad činiš kad govorиш italijanski."

„To je lak jezik", reče pukovnik. „Što dalje ideš na zapad, sve je razumljiviji i lakši."

Gran maestro donese doručak i do njih dopre miris restovanih bubrega i slanine, pomešan sa potuljenim mirisom pečenih pečuraka, mada se miris nije širio po sobi, jer je doručak bio u sudovima pokrivenim srebrnim poklopциma.

„Izgleda izvrsno", reče devojka. „Mnogo vam hvala, gran maestro. Treba li da govorim američki?" upita ona pukovnika i onda ispruži ruku pa zavitla njom brzo, kao da zadaje ubod mačem, i reče:

„Tresni to ovde, pobratime. Zdranje je prima."

Gran maestro reče:

„Najlepše vam hvala gospodice grofice."

„Da li je trebalo da kažem njupanje umesto ždranje?" upita devojka pukovnika.

„Može i jedno i drugo."

„Da li se tako govorilo kod vas na zapadu, kad si bio dete? Šta bi ti rekao za doručak?"

„Kod nas bi doručak poslužio ili ga ponudio k i v m koji bi rekao: ,Odi i jedi, ti džukelo, inače i'U biu ani .

„lo moram da naučim kad budem tamo. Kad ii,im -i- desi da imamo na večeri engleskog amba-■i.uloi.i i njegovu dosadnu ženu, naučiću služitelja <l,t k.i/i- kad objavljuje da je večera gotova: ,Hej vi,

•IAAnki i, 'odite na ždranje, inače ćemo sve ovo pobabi-■,Ui!" "

„Ambasador neće pridati veliku važnost tome", i-i'V pukovnik. „U svakom slučaju, to bi bio intere-uinlai eksperiment."

„Kaži mi nešto tipično amerikanski, što mogu •l.t kažem onom beginjavom ako dođe. Ja ću samo ni tla mu šapnem na uvo, kao da mu zakazujem ran ili- vi i, kao što se to nekad radilo."

„To zavisi od toga kako izgleda. Ako izgleda od-\ išt-polišten, onda bi mogla da mu šapneš: ,Šta je Inv, Mak, pa ti si prava sila od čoveka, zar ne?"

„To je izvrsno", reče devojka i ponovi reci, glasom koji je naučila od Ide Lupino. „Mogu li to da knfcom velikom majstoru?"

„Naravno. Zašto ne. Gran maestro!"
(iran maestro pride i naže se uslužno.
„slušaj bre, Mak, pa ti si prava sila od čoveka, /tir ni :" skresa mu devojka u lice.

„liogami i jesam", reče gran maestro. „Najle-l^c vam hvala što ste to tako precizno formulisa-ll."

„A ako hoćeš da govorиш sa onim kad naiđe po-fali' doručka, ti mu samo šapni na uvo: ,Obriši žu-nuu uv s brade, Džeki. Isprsi se i navalii."

„Moram to da zapamtim da se vežbam kod kuće.“
„Šta ćemo raditi posle doručka?“
„Hoćeš li da se popnemo gore i pogledamo sliku, da
li nešto vredi... mislim po danu.“
„Hoću“, reče pukovnik.

XXVII

Soba je bila već nameštena i to obradova pukovnika, koji je očekivao da zatekne nered.

„Stani jednom pored slike”, reče on. Onda se m-li i dodade: „Molim te.”

Ona stade i on je gledaše sa istog mesta s koga je prošle noći posmatrao portret.

„Poređenja, naravno, ne može biti”, reče on. „Ne mi¹.lim na sličnost. Sličnost je vrlo velika.”

„Ja li je uopšte potrebno neko poređenje?” upitii devojka, zabaci glavu i zauze pozu, u onom istom iTii oni puloveru s portreta.

„Naravno ne. Ali prošle noći i u zoru ja sam yovorio slici kao da si to bila ti.”

„To je lepo od tebe i pokazuje samo da je portret korisno poslužio nameni.”

Sad su oboje ležali na krevetu i devojka mu reče:

„Zar nikad ne zatvaraš prozore?”

„Ne. A ti?”

„Samo kad pada kiša.”

„Koliko li smo mi slični.”

„Ne znam. Nikad nismo imali mnogo prilike da ih ni vidimo.”

„Dobru priliku nikad nismo imali, pa ipak dovoljno prilike da ja to znam.“

„A ako znaš, šta do đavola imaš od toga?“ upita pukovnik.

„Ne znam. Pretpostavljam ipak nešto više nego dotle.“

„Sigurno. Treba težiti tome. Ja ne polažem mnogo na ograničene ciljeve. Istina, neki put si prinuđen da ih imaš.“

„Šta tebi zadaje najveću brigu?“

„Izvršavanje naredbi drugih ljudi. A tebi?“

„Ti.“

„Ja ne želim da budem ničija briga. U životu sam često bio skot. Ali da predstavljam brigu drugih, to nikad.“

„Lepo, sad si moja briga.“

„Dobro“, reče on. „Pristajem i na to.“

„Lepo je od tebe što pristajes. Tako si dobar od jutros. Mene je toliko sramota što mi se desilo baš sad. Molim te, prigrli me što jače i nemoj da govoriš, ili misliš na to kako bi sve bilo drukčije da se nije desilo.“

„Ćerko, to je bar jedna od ono malo stvari u kojima umem da se snađem.“

„Ti umeš da se snađeš u mnogim stvarima. I ne govori takve stvari.“

„Naravno“, reče pukovnik. „Znam kako se treba boriti pri nastupanju i kako pri povlačenju. A šta jos?“

„Razumeš se u slike, u knjige i u život.“

„To je lako. Sliku gledaš bez predrasuda, knjigu čitaš otvorena srca kao što je tvoje, a život prosto živiš.“

„Nemoj da skidaš bluzu, molim te.“

„Dobro.“

„Ti pristaješ na sve, samo kad ja kažem molim.“

„Pristajao sam na ponešto i bez toga.“

„Ne vrlo često.“

„Cesto ne“, složi se pukovnik. „Molim je lepa
w // lec.

„Molim, molim, molim.“

„Per piacere. To znači zadovoljstva radi. Voleo l'ih da
stalno govorimo italijanski.“

„Možemo to u mraku. Mada ima stvari koje se I»Iji- kažu
na engleskom.“

Ona poče da citira: /Volim te, moja poslednja i ji-ilina
ljubavi.' ,Kad i poslednji jorgovan uvene u kapi |i dvorišta.'
'Izići iz kolevke koja se većito l julju-•lui.' ,A sad dođi i žderi
skote matori, inače bacam • vi'. „To sigurno ne bi htio da čuješ
ni na jednom ■ li ilirom jeziku, Ričarde, zar ne?“

„Poljubi me o^et, molim te.“

„Imaš pravo.“

„Molim je ovde suvišno.“

„Možda će i ja završiti kao jedno suvišno molim. U lome
što ćeš skoro morati da umreš dobro je to Sto IH* možeš da me
ostaviš.“

„To je malo grubo rečeno“, reče pukovnik. „Stinu i malo
tvoja divna usta kad o tome govorиш.“

„la sam gruba kad si ti grub“, reče ona. „Da li In liii-o da
budem sasvim drukčija.“

„Ne bih htio da budeš nimalo drukčija nego što »I, i ja te
volim istinski, potpuno i za sva vremena.“

„Ti ponekad lepe stvari kažeš sasvim jasno. Šta ne n si
vari desilo između tebe i tvoje žene, ako smem <la pilani?“

„Ona je bila ambiciozna žena, a ja sam retko kad bio kod kuće.“

„Hoćeš da kažeš kako te je napustila iz ambicioznosti, zato što si uvek bio zbog dužnosti odvojen od nje?“

„Da“, reče pukovnik i poče da pretura po uspomenama, trudeći se da bude što manje ogorčen. „Bila je ambicioznija od Napoleona, a imala inteligenciju prosečne maturantkinje.“

„Ma šta inače to značilo“, reče devojka. „Ali ne govorimo o njoj. Žao mi je što sam te to pitala. Ona sigurno žali što nije s tobom.“

„Ona je odviše uobražena da bi žalila za bilo čim i udala se za mene samo da bi joj porastao ugled u vojnim krugovima i da bi stekla bolje veze, u interesu onog što je nazivala svojom profesijom ili umetnošću. Naime, ona je bila novinarka.“

„Pa to je strašno“, reče devojka.

„Slažem se.“

„Ali nije moguće da si se oženio novinarkom koja je i dalje bila to?“

„Rekao sam ti da sam pravio greške u životu“, reče pukovnik.

„Govorimo o nečem prijatnijem.“

„Važi.“

„Ali to zaista mora da je bilo strašno. Kako si uopšte mogao da učiniš tako nešto?“

„Ne znam. Mogao bih ti pričati do sitnica, ali bolje da to ostavimo.“

„Da, molim te, bolje da ostavimo. Ali nisam imala ni pojma da je to bilo tako strašno. Sad sigurno ne bi učinio nešto tako strašno, zar ne?“

„Obećavam ti da neću, srce moje.“

„Ali da li si joj ikad pisao?"

„Nikad, naravno."

„Ti joj nećeš ništa reći o nama, inače može da pišem. (■ o lome?"

„Neću. Ranije sam joj ponešto pričao i ona je išla i pisala o tome. Ali to je bilo u jednoj drugoj ». finiji a, som toga, ta ženturača je mrtva."

„K' li zaista mrtva?"

„Više mrtva nego Feničanin Febus. Ali ona to ju", ne uviđa."

„Ali šta bi ti radio da smo mi zajedno na trgu u ona najednom iskrne pred nama."

„Gledao bih kroz nju da joj pokažem koliko je n niva.

„Hvala ti mnogo", reče devojka. „Znaš, to je B! rasna stvar za jednu mladu devojku, koja još nema Iskustva, kadmora da se nosi sa nekom drugom fenom, makar i ženom koja živi u sećanju."

„Nema druge žene", reče pukovnik a oči su mu lule |>nevne i on se sećao. „Čak ni žene u sećanju."

„I I vala ti mnogo", reče devojka. „Kad te gledam lako /nam da je to istina. Ali, molim te, nikad ne-

.... j mene da gledaš tako i misliš na mene s takvim inima."

„Hajde da je gonimo do iznemoglosti i obesimo u Jedno visoko drvo?" reče pukovnik pun spremnosti.

„Ne, bolje da je zaboravimo."

„Već je zaboravljena", reče pukovnik i, začudo, ona je to i bila. Začudo zato što je ona za trenutak lula prisutna u sobi i malo je trebalo pa da izazove paniku. A to je najčudnije, mislio je pukovnik. Jer, on je imao iskustva s panikom.

Ali sad je otišla zauvek i definitivno, preboljena, odbačena, s aktom o degradiranju u jedanaest kopija, i priključenim zvanično overenim aktom o razvodu, u triplikatu.

„Zaboravljaš, nema je više”, reče pukovnik. I to je bila sušta istina.

„Mnogo mi je milo”, reče devojka. „Ne razumem zašto su je uopšte puštali u hotel.”

„Prilično smo slični jedno drugom”, reče pukovnik. „Sto mu bogova, bolje da u tome ne idemo previše daleko.”

„Možeš da je obesiš ako hoćeš, jer zbog nje ne možemo da se uzmem.“

„Ona je zaboravljena”, reče pukovnik. „Možda će jednog dana da se dobro pogleda u ogledalo i da se obesi.“

„A sad, pošto je otišla iz sobe, nećemo joj že-leti nikakvo zlo. Istina, kao dobra Venecijanka, ja bih volela da je ona mrtva.“

„I ja”, reče pukovnik. „Međutim, pošto nije, zaboravimo je potpuno.“

„Potpuno i zauvek”, reče devojka. „Mislim da je to jezički korektno. Ili na španskom para sem-pre.“

„Para sempre i njegov brat”, reče pukovnik.

ISad su ležali zajedno i nisu govorili, i pukovnik »
nseeao kako njeno srce lupa. Prijatno je osećati kuko lupa
jedno srce pod crnim puloverom koji je Upleo neko iz
porodice, i njena mrka kosa, duga i lišk.i, ležala je na
njegovoj zdravoj ruci. Nije teška, mislio je; naprotiv, lakša je
nego išta na ovom »vrlu. Ona je ležala tu, mirna i ljupka, i ma
šta da mi njih dvoje imali, sve je bilo u savršenom skladu. On je
poljubio u usta, nežno i požudno, i onda, kad je skladnost
dostigla savršenstvo, sve kao da najednom slade, prestade da se
kreće.

„Ričarde”, reče ona. „Tako mi je žao zbog ove
slučajnosti.”

„Nikad ništa nemoj da žališ”, reče pukovnik. „O j'ul)icima
se nikad ne diskutuje, čerko.” „kaži to opet.” „(erko.”

„Hoćeš li da mi pričaš nešto lepo da imam za rrlu nedelju,
i još nešto o ratu, radi mog obrazovanja.”

„Ostavimo rat.”

„Ne, potrebno mi je za obrazovanje.”

„I za moje”, reče pukovnik. „A ne manevri. Znaš, jednom se u našoj vojsci jedan generalštabni oficir raznim trikovima dočepao unapred celog plana manevra. Onda je tačno predvideo svaki pokret neprijateljskih snaga i pravio tako sjajan utisak da je bio unapređen na štetu mnogo boljih ljudi. Zbog toga smo mi jedanput nagrađivali. Zbog toga, a i zbog manje vikenda.”

„I mi smo sad na vikendu.”

„Znam”, reče pukovnik. „Još umem da brojim do sedam.”

„Ali zašto si tako ogorčen protiv svega?”

„Nisam. Stvar je samo u tome što sam već pola veka star i što znam stvari.”

„Pričaj mi još nešto malo o Parizu, jer ja volim da preko nedelje mislim na tebe i Pariz.”

„Čerko, zašto ne ostaviš Pariz na miru?”

„Pa ja sam bila u Parizu i mislim opet da idem, i zato hoću da znam. To je najlepša varoš na svetu, odmah posle naše, i htela bih da znam mnoge istinite stvari koje mogu da zadržim za sebe.”

„Ići ćemo zajedno i tamo ču ti pričati.”

„Hvala ti. Ali mi ispričaj sad nešto malo da imam za ovu nedelju.”

„Leklerk je bio tipus visoke klase, kao što mislim da sam ti već rekao. Vrlo hrabar, vrlo osoran i vrlo ambiciozan. Mrtav je, mislim da sam ti i to rekao.”

„Da, rekao si mi.”

„Ljudi kažu da nikad ne treba ružno govoriti o mrtvima. Ja mislim, međutim, da je to najbolja prilika da se kaže istina o njima. Nikad nisam ništa

rttkao o nekom pokojniku, što mu živom ne bih mo-i|AO reći u lice", pa dodade: „bez uvijanja."

„Ne govorimo o njemu. Ja sam ga degradirala u motu duhu."

„Sta hoćeš onda: nešto pitoreskno?"

„Da, molim te. Pokvarila sam ukus čitajući ilu-
•irovanc listove. Ali ćele nedelje, kad ti ne budeš sa
..... nn, čitaču Dantea. I ići ću u crkvu svako jutro.
i c > i'e mi biti dosta za pokajanje."

„A pred ručak idи u Hari."

„Ići ću", reče ona. „A sad, molim te, pričaj nešto pitoreskno."

„Zar ne misliš da je bolje da sad malo prodre-
111.11110?

„Kako možemo da dremamo sad kad imamo ta^ lm
malo vremena? Vidiš ovo", i ona gurnu ćelu •ivoju glavu
pod njegovu bradu, tako da on bi prinuđen da podigne
glavu.

„Lepo. Pričaću."

„Prvo mi daj ruku da je držim. Osećaću kako i 11
držim i kad budem čitala Dantea ili radila druge Mviiri."

„Dante je bio odvratan čovek. Uobražen više iirgo
Leklerk."

„Znam. Ali je pisao sasvim lepo."

„IJa. I Leklerk je umeo da se bori. Izvanredno."

„A sad mi pričaj."

Njena glava bila je na njegovim grudima i pukovnik
reče:

„Zašto nisi htela da skinem bluzu?"

„Velim da osećam dugmad na njoj. Imaš nešto
protiv?

„Bio bih zaista pravi skot”, reče pukovnik. „Koliko je ratnika bilo u tvojoj porodici?”

„Svi su bili”, reče ona. „Uvek. Bili su, pored toga, i trgovci, a više njih su bili duždevi u ovoj varoši, kao što sam znaš.”

„Ali, jesu li se svi borili?”

„Svi”, reče ona. „Bar koliko znam.”

„O-ke”, reče pukovnik. „Pričaću ti svaku svinjariju koju hoćeš da čuješ.”

„Samo nešto pitoreskno. Isto onako skandalozno, ili još gore, nego što je u ilustrovanim listovima.”

„Domenica Del Corriere ili Tribuna Illustratd?”

„Još gore, ako je moguće.”

„Poljubi me najpre.”

Ona ga poljubi nežno, i strasno, i očajno, i pukovnik nije mogao ni da misli ni da se seti ni jedne bitke i ni jednog pitoresknog ili neobičnog događaja. Mislio je samo na nju i na to šta ona oseća, i kako je život sličan smrti kad nastupi ekstaza. Ali, do đavola s ekstazom, i kakav rang ima ekstaza, i koji je serijski broj ekstaze? I šta osećaš kad pipneš njen crni pulover? I ko joj dade svu tu meko tu i milotu, i njen neobičan ponos, i požrtvovanje i mudrost jednog deteta? Da, ekstaza je ono što je moglo da bude tvoja sudbina, a umesto nje izvukao si drugu srećku, za utehu.

Smrt je gomila izmeta, mislio je. Dolazi ti u malim parčićima i jedva uhvatiš gde se uvukla. Istina, ponekad dode na jeziv način. Može da dode od nekuvane vode ili od nenavučene mreže za zaštitu od komaraca, ili sa onim užasnim, belo usijanim, zaglušnim urlikanjem, na koje smo naučili. Dode sa onim slabim krkljavim šumom koji prethodi buci

ItO je- pravi automatsko oružje. Može da dođe sa trnkom dima neke granate, ili oštrim zaglušnim praskom topa.

Ja sam je gledao kako dolazi kad se odvaja od iivlona i pravi onu neobičnu krivinu. Dolazi udarom ii neka kola obložena metalom, ili prosto usled ne-• l< >■.!;>I ka prevoznih sredstava, na nekom raskalja-IHMM drumu.

Većini ljudi ona dolazi u krevet, znam, kao i iijrna suparnica ljubav. Skoro ceo život proveo sam •»i vi vi s njom, i deliti je naokolo to je moj zanat. Ali .1.1 mogu da pričam ovoj devojci, ovog hladnog ve-IK ivi log jutra u Palas-hotelu Griti?

„Sla bi htela da čuješ, čerko?“

„Sve.“

„Lepo. Počinjem.“

XXIX

Ležali su na ugodno tvrdoj, sveže presvučenoj postelji, s nogama čvrsto pripijenim, i njena glava bila je na njegovim grudima, a njena kosa rasipala se po njegovom staračkom žilavom vratu, i on joj je pričao:

„Iskrcali smo se ne naišavši na veliki otpor. Ozbiljan otpor Nemci su dali na drugoj obali. Onda smo morali da uspostavimo vezu s našim ljudima koji su spušteni padobranima, i da zauzmemos i osiguramo razne varoši, a zatim smo zauzeli Šerbur. To nije bilo lako i trebalo je izvršavati vrlo brzo a naredbe je izdavao jedan general koga su zvali Munja Džo a o kome ti nikad nisi ništa čula. Dobar general.“

„Nastavi, molim te. O Munji Džou si već pričao.“

„Posle zauzimanja Šerbura imali smo sve što smo hteli. Ja nisam uzeo ništa, sem jednog admiral-skog kompasa, jer sam tada još imao jedan mali motorni čamac u Čizpik zalivu. Ali smo ispili sav martel sa žigovima Vermahta i mnogi naši ljudi imali su u džepovima čak i po šest miliona francuskih franaka koje su štampali Nemci. Oni su važili sve do pre godinu dana i tada im je kurs bio pedeset za

jedan dolar i mnogi naši ljudi imaju danas traktor mrsio obične mazge, ako su samo umeli da ih pošalju kući preko svog narednika, ili ponekad i običnog vojnika."

„Ja nisam ništa kralj, sem kompasa, jer sam vrrovaо da krađa donosi nesreću i da je u ratu nepotrebno krasti. Ali konjak sam pio, i kad sam imao vii'inena nastojao sam da izvršim neke popravke na kompasu. Kompas je bio jedini prijatelj koga sam imao, a telefon je predstavljao moј život. Mi smo položili više žica nego što u Teksasu ima droca."

„Pričaj samo, molim te, i gledaj da budeš grub filo manje možeš. Ja ne znam šta ta reč znači, a i ne znam da znam."

„Teksas je velika država", reče pukovnik. „Zbog topa sam je uzeo kao primer, nju i njeno žensko Hlanovništvo. Ne možeš da kažeš više droca nego u Va jomingu, jer ih tamo ima manje od trideset hiljada, ili, đavolsku mater, recimo pedeset hiljada, a žice ji- bilo mnogo, i neprestano je polažeš, pa je onda i iainolavaš i opet polažeš."

„Nastavi samo."

„I/.ostavićemo sve do prodora", reče pukovnik. „A li, molim te, kaži kad ti je dosadno."

„Nije mi dosadno."

„Dakle, napravili smo taj pišljivi prođor", reče pukovnik i sad je njegova glava bila okrenuta njenoj, I on nije držao predavanje.

Jspovedao se.

„Većina njih dođe već prvog dana i oni baciše ukrase za božićnu jelku što ometaju funkcijonisanje neprijateljskog radara, i onda napad bi obustavljen. Mi smo bili spremni da krenemo, ali oni obustaviše

stvar. Verujem, sasvim pametno. Znaš, ja volim vrhovne glavešine kao što volim i sve druge svinje."

„Pričaj mi i ne budi rđav.“

„Situacija nije bila baš zavidna“, reče pukovnik. „I tako smo drugog dana bili orni, što bi rekli naši engleski rođaci, koji nikad ne mogu da se izvuku iz škripca, a onda nam oni dodoše iz divljih plavih visina.“

„Neki su se još dizali sa aerodroma, tog njihovog zelenog nosača aviona, kako nazivaju Englesku, a prvi su već bili iznad nas.“

„Blistali su onako svetli i divni, jer su skinuli boju kojom su premazivani za invaziju, ili uopšte nisu ni bili premazivani. U tom pogledu moje pamćenje nije sasvim sigurno.“

„U svakom slučaju, čerko, mogla se videti njihova linija kako se produžuje sve dalje na istok. Podse-ćala je na neki dugačak voz. Leteli su visoko i izgledali divno. Ja rekoh mom drugom naredniku da treba da ih zovemo Valhala-ekspres. Gnjavim li te?“

„Ne. Ja već vidim Valhala-ekspres. Mi ih nikad nismo videli u tolikom broju. Ali smo ih viđali. Cesto.“

„Mi smo se nalazili hiljadu i osam stotina metara iza položaja sa koga smo imali da krenemo u napad. Znaš li ti, čerko, šta znači hiljadu i osam stotina metara u ratu, kad vršiš napad?“

„Ne znam. Otkud mogu da znam.“

„I tako prednji deo Valhala-ekspresa zasu obojeni dim i vradi se natrag. Dim je bio zasut sasvim pravilno i jasno pokazivao cilj koji je trebalo gađati, a koji su predstavljali švapski položaj. To su bili dobri položaji i možda je zaista bilo nemoguće iste-

ftli vabe iz njih bez nečeg naročitog i pitoresknog, !UM> h) smo to mi doživeli."

„Ier onda, čerko, sledeći deo Valhala-ekspresa Niin'i sve moguće na Švabe i na položaje na kojima MI oni bili i s kojih su nas zadržavali u napredovanju. Piinije su ti položaji izgledali kao da je vulkan na njima izbio, i vojnici koje smo zarobili drhtali su krio šio drhti čovek kad ga spopadne malarija. To mi bili vrlo hrabri vojnici Šeste padobranske divizije, uli su drhtali i nisu mogli da se savladaju, mada su *nv* nudili."

„Kao što iz toga vidiš, bombardovanje je bilo kuko lroba. To je baš ono što nam je stalno potrebnu u ovom životu. Da drhte od straha pred pravdom i silom."

„A onda, čerko, da te ne gnjavim, dođe vetar s Istoka i dim poče da se širi prema nama. Teški bom-li.ii ili'i bacali su bombe po liniji koju je obeležavao »lim, a dim je sad bio nad nama. I tako su bombar-i lovali nas, isto onako kao što su bombardovali Šva-IK\ Prvo dodoše teški i kogod je bio tamo toga dana I mi' si- nikad više neće plašiti pakla. Zatim, da bi proboj bio što sigurniji, i da bi na obe strane ostalo što manje ljudi, do&oche srednji i bombardovaše ono što je Još ostalo."

„Onda mi izvršismo proboj, čim Valhala-ekspres oilr kući, pružajući se po nebu u svoj svojoj lepoti I vHičanstvenosti, od onog dela Francuske gde smo mi bili pa preko čele Engleske."

Ako neko ima savest, mislio je pukovnik, mora-i⁴e jednog dana da razmisli o ratu iz vazduha.

„Daj mi čašu valpoličela", reče pukovnik, i pri-hi'li se da kaže: „Molim."

„Izvini”, reče zatim. „I samo uživaj, čule moje. Ti si htela da ti pričam.”

„Ja nisam tvoje čule. To mora da je neka druga.”

„Imaš pravo. Ti si moja poslednja, istinska i jedina ljubav. Je li tako? Ali ti si htela da pričam.”

„Pričaj mi, molim te”, reče devojka. „Ja bih htela da budem tvoje čule, kad bih samo znala šta je to. Ali ja sam samo devojka iz ovog grada koja te voli.”

„Ostanimo na tome”, reče pukovnik. „I ja volim tebe. Taj izraz sigurno sam čuo na Filipinima.”

„Sigurno”, reče devojka. „Ali ja bih više volela da budem samo tvoja devojka.”

„I jesi”, reče pukovnik. „Kompletno, sa celim priborom i još zastavom povrh toga.”

„Molim te, nemoj da si grub”, reče ona. „Molim te, voli me iskreno i iskreno mi pričaj kao što umeš, a da pritom ne škodiš sebi.”

„Iskreno ču ti pričati”, reče on. „Najiskrenije što je moguće, a neka škodi kome bilo. Bolje je da to čuješ od mene, ako te ta tema već interesuje, nego da čitaš u nekoj knjizi sa tvrdim koricama.”

„Molim te, samo nemoj da budeš grub. Pričaj mi iskreno sve i drži me čvrsto i pričaj iskreno, sve dok ti ne bude lakše, ako je to moguće.”

„Meni nije potrebno da pričam da bi mi bilo lakše”, reče on. „Sem zbog teških bombardera koji se upotrebljavaju u taktičke svrhe. Nemam ništa protiv njih ako se pravilno upotrebljavaju, čak i ako te ubiju. Ali za podršku na terenu daj ti meni samo čoveka kao što je Pet Kvezada. To je čovek koji će ti pomoći.”

„Molim.”

„Ako ikad budeš htela da napustiš jednog olu-pnno|f tipa kao što sam ja, taj delija će moći da ti pruži terensku pomoć.“

„Ti nisi olupan, ma šta to trebalo inače da znači, i j.i lc volim.“

„Molim te, daj mi dve tablete iz te flašice i na-hpi valpoličelu u času koju si zaboravila da mi napuniš, pa će ti pričati što je još ostalo.“

„Ne moraš. Ne moraš da mi pričaš, jer sad vi-<!un da to nije dobro za tebe. Naročito kad pričaš o Vnlluila-ekspresu. Ja nisam nikakav inkvizitor, ili ma Sla inače bilo ženskog u jednom inkvizitoru. Haj-<lr da samo mirno ležimo i gledamo kroz prozor i i> ■> niatramo šta se dešava na našem Kanalu Gran-.1. “

„Verovatno da je to bolje. Ko se, do đavola, ii"1>šte interesuje za rat.“

„Samo ti i ja, možda“, reče ona i pomilova ga l">kosi. „Eto ti ove tablete iz četvrtaste flašice, i evo ti čaša pretakanog vina. Bolje da ti vino poša-Iji-in iz našeg podruma. Molim te, hajde sad da spa-viuuo malo. Molim te, budi dobar dečko i ležimo su i no ovako zajedno i volimo se. Molim te, stavi ov-«U- tvoju ruku.“

„Zdravu ili ranjenu.“

„Ranjenu“, reče devojka. „Onu koju volim i na koju moram da mislim čele nedelje. Ja nju ne mogu tltt držim stalno uz sebe kao što ti držiš smaragde.“

„Oni su u kasi“, reče pukovnik, i dodade: „Na tvoji* ime.“

„Hajde da spavamo i da ne govorimo ni o kakvим materijalnim stvarima i brigama.“

„Do đavola s brigama”, reče pukovnik zatvorenih očiju, i s glavom koja je lako počivala na crnom puloveru, koji je predstavljao njegovu otadžbinu. Neku đavolsku otadžbinu moraš imati, mislio je. Ovo je moja.“

„Zašto ne postaneš predsednik?” upita ga de-vojka.
„Ti bi bio odličan predsednik.“

„Predsednik, ja? Kad sam imao šesnaest godina služio sam u Nacionalnoj gardi u Montani. Ali nikad u životu nisam nosio leptir-mašnu, niti sam ne-uspeli trgovac muškom galerijom, niti će to ikada biti. Ja nemara ni jednu od kvalifikacija potrebnih za predsednika. Ne bih mogao čak ni opoziciju da vodim, iako ne bi morali da mi podmeću telefonske imenike kad sednem da se fotografišem. Niti sam neki general iz pozadine. Do đavola, nisam čak nikad bio ni u SHAEF-u. Ne bih mogao ni da važim za uvaženog državnika. Nisam dovoljno star za to. Mi sad u neku ruku imamo vladavinu fukare. Na vlasti je danas ono što ostaje na dnu ispijenih pivskih čaša u koje su kurveštine bacile svoje ispušene cigarete. Lokal još nije ni počišćen a oni imaju jednog pijanistu amatera, koji lupa u raštimovani klavir.“

„Ja ne razumem baš sve, jer je moj amerikanski jezik prilično oskudan. Ali to zvuči strašno. Samo nemoj da se ljutiš zbog toga. Pusti mene da se ljutim za tebe.“

„Znaš li ti šta je jedan neuspeli trgovac galantiskom robom za muškarce?“

„Ne znam.“

„To nije ništa nečasno. U našoj zemlji ima ih mnogo. Bar po jedan u svakoj varoši. Ne, čerko-, ja sam samo vojnik frontaš, a to je poslednja stvar na

ovom svetu. Kao takav možeš još da dospeš u AHingion,¹ ako oni vrati tvoj leš. Porodica onda ima pi avo da bira."

„Jc li Arlington lep?"

„Ne znam", reče pukovnik. „Još me nikad nisu t.iiuo sahranili."

„A gde bi ti želeo da budeš sahranjen?"

„Gore u brdima", reče on, odlučivši se brzo. „M.i gde tamo na planinskom terenu gde smo ih nikli."

„Čini mi se da bi ti voleo da te sahrane na ciliicima Grape."

„U nekom mrtvom uglu bilo kog granatama iz-Ini'Viiog obronka, pa da leti stoka pase travu nad I i in grobom."

„Zar tamo ima stoke?"

„Naravno. Stoke uvek ima tamo gde je dobra linva leti, a devojke iz najviših planinskih kuća, koje »u solidno građene (i kuće i devojke) i zimi odole-vnju snegu, prave tu u jesen klopke za lisice, pošto Hrvdu stoku dole, gde je onda hrane senom povezani in u snopove."

„A ti dakle nećeš Arlington ili Pere Lachaise, ili ovo naše groblje ovde?"

„Ta vaša mizerna kosturnica."

„Znam, to je najbezvrednija stvar u ovom naletu incstu, odnosno varoši. To sam od tebe naučila <ln varoš zovem mesto. Ali ja će se pobrinuti da ti do.spcš tamo gde želiš da budeš i ići će s tobom ako Jrls."

¹ Groblje sa spomenikom američkom neznanom ju-linkll.

„Ne želim. To je jedino gde čovek ide **sam**. Kao u klozet.“

„Molim te, nemoj da si neotesan.“

„Hoću da kažem kako bih voleo da te imam sa sobom, ali bi to bilo vrlo egoistično **i** predstavljalo ružan postupak.“

On zastade **i** razmišljaše iskreno, **ali** za sebe, **a** onda reče:

„Ne. Ti ćeš se udati i imaćeš pet sinova **i** svi će se zvati Ričard.“

„Ričard lavovog srca“, reče devojka, prihvativši situaciju bez ijednog trenutka razmišljanja, igrajući kartama koje drži u ruci i položivši ih pošto ih je prethodno dobro izbrojala.

„Ričard vašljivo srce“, reče pukovnik. „Pristra-sni, ogorčeni kritičar koji o svakom ružno govori.“

„Molim te, nemoj da govorиш ružne stvari“, reče devojka. „I zapamti da najgore govorиш o samom sebi. Ali me drži što možeš čvršće **i** nemoj ni o čemu da mislimo.“

On je privuče sebi što je jače mogao **i** potrudi se da ništa ne misli.

XXX

Pukovnik i devojka su mirno ležali na krevetu i pukovnik se trudio da ne misli ništa ."".. kao što nije mislio ni o čemu tako često i u tako mnogo prilika. Ali lo mu sad nije uspevalo. A nije mu uspevalo zato Rio je bilo predockan.

Oni nisu bili Otelo i Dezdemona, bogu hvala, imula je to ta ista varoš i devojka sigurno lepše iz-L'K'ila od Sekspirove junakinje, a pukovnik se borio Išlo toliko, ako ne i više, nego onaj goropadni crnac.

Oni su odlični borci, mislio je. Ti đavolski Mau-rl. Koliko li smo ih mi pobili samo u moje vreme! Veru jem da smo pobili više nego jednu generaciju, ako računamo i poslednju marokansku akciju protiv Abtele Krima. I svakog ste morali da ubijate pojedinačno. Niko ih nije mogao da ubija u masama, kao što smo mi ubijali Švabe pre nego što su izmislili 1.iihcit.

„Ćerko", reče on „hoćeš li zaista da ti pričam da 1>I se naučila, pod uslovom da ne budem grub?"

„Ništa više ne želim nego da mi pričaš. A onda možemo da delimo znanje."

„Za deljenje jedva da će biti dovoljno”, reče pukovnik. „Neka je sve tvoje, čerko. I to su samo glavni momenti. Ti ne bi bila u stanju da razumeš operacije u pojedinostima. Malo ko je u stanju. Romel možda. Ali oni su ga uvek držali u nekom budžaku u Francuskoj, a sem toga mi smo uništili njegove saobraćajne veze. To su učinile dve strategijske avijacije: naša i RAF. Ali ja bih voleo da razgovaram s njim o nekim stvarima. Voleo bih da razgovaram s njim i sa Ernestom Udetom.“

„Pričaj mi štogod hoćeš i uzmi ovu čašu valpo-ličela i prestani čim se ne osećaš dobro. Ili, bolje, nemoj uopšte da pričaš.“

„U početku sam bio pukovnik za dopunu“, objasni pukovnik ustručavajući se. „To su ti pukovnici koji se muvaju tamo-amo i koji su pridodati komandantu divizije da bi popunili mesto nekog ko pogine ili treba da bude smenjen. Gotovo нико ne pogine, ali mnogi se smenjuju. Svi oni dobri dobiju unapređenje. Prilično brzo kad jednom počne, otprilike kao kad se vatra širi u šumi.“

„Nastavi, molim te. Treba li da uzmeš medici-nu?“

„Do đavola s medicinom“, reče pukovnik. „I do đavola sa SHAEF-om.“

„To si mi već objasnio“, reče devojka.

„Do đavola, voleo bih da si ti vojnik s tim twojim trezvenim, preciznim razumom i twojom divnom memorijom.“

„I ja bih volela da budem vojnik, ali da se borim pod twojom komandom.“

„Nikad nemoj da se boriš pod mojom komandom“, reče pukovnik. „Ja znam znanje, ali nemam

■reče. Napoleon je tražio od svojih da imaju sreću \ bio je u pravu."

„Ali mi smo imali i sreće.“

„I)a“, reče pukovnik. „Sreće i nesreće.“

„Ali sve je bila sreća.“

„Naravno“, reče pukovnik. „Ali rat ne možeš iltt vodiš na sreću. To je nešto što treba da imaš uz ostalo. Svi oni koji su se borili na sreću pripadaju slavnoj prošlosti, kao Napoleonova konjica.“

„Zašto mrziš konjicu? Skoro svi dobri mladići koje sam poznavala služili su u jednom od tri čuvena konjička puka, ili u mornarici.“

„Ništa i nikog ne mrzim, čerko“, reče pukovnik I Ispi malo lakog, oporog crnog vina koje čoveka razgali kao da ste u kući svog brata, naravno pod uslo-VDIII da vi i vaš brat živite u prijateljstvu. „To je Nftnio gledište do koga sam došao posle pažljivog razmišljanja i ocenjivanja njihovih sposobnosti.“

„Zar one nisu dobre?“

„Ne vrede ništa“, reče pukovnik, pa se onda seti ti« treba biti učitiv i dodade: „U naše vreme.“

„Svaki dan donese po neko razočaranje.“

„Ne, svaki dan donese novu i lepu iluziju. Ali sve Slo je nestvarno u jednoj iluziji možeš da isečeš, kn<» tla sečeš oštricom brijača.“

„Samo nemoj mene da sečeš, molim te.“

„Ti i nisi za seču.“

„Hoćeš li da me poljubiš i da me prigriš čvrsto, 1 il.i oboje gledamo u Kanal Grande koji je sad divno osvetljen, i da mi još pričaš?“

Gledajući u Kanal Grande, gde je svetlost zaista bllu divna, pukovnik nastavi:

„Dobio sam jedan puk, jer je komandant divizije smenio jednog mladića, koga sam poznavao još od vremena kad je imao osamnaest godina. Naravno on više nije bio mladić. Puk je bio previše za njega, i to je bio puk kakav sam se uvek nadao da će imati u životu, sve dok ga nisam izgubio.“

I dodade:

„Po naredbi drugih, naravno.“

„Kako to izgubiš puk?“

„Tako, zapneš da izbiješ na visok položaj i jedino što imas da uradiš to je da pošalješ preko nekog sa zastavom, i oni se savetuju i izidu da se predaju, ako si ti dobio igru. Ali profesionalni vojnici su vrlo inteligentni, a ove Švabe su sve profesionalci, nimalo fanatici. Telefon zazvri i zove te neko ko ima naredbu iz korpusa, ili možda iz armije, ili možda iz grupe armija, ili valjda čak iz SHAEF-a, jer su tamo pročitali u novinama ime neke varoši o kojoj je izveštaj poslao neki dopisnik, verovatno iz Spa, i naredba glasi: zauzeti tu varoš na juriš. Ona je strategijski važna, jer tako piše u novinama. I ti imas da je zauzmeš.“

„Tako jedna četa izgine čim si krenuo, jedna četa bude potpuno likvidirana, a i tri druge desetkovane. Tenkovi budu razlupani, ma koliko da se brzo kreću, a oni mogu da se u oba pravca brzo kreću. Razbiju ti jedan, pa drugi, pa treći, pa četvrti, pa peti. Obično tri čoveka (od njih pet koji su unutra) iskoče i jure po razrivenom terenu kao igrači u navali, koji su ispali iz igre u kojoj si ti Minnesota a oni drugi Beloit, država Viskonsin. Gnjavim li te ovim?“

„Ne. Samo ne razumem tu aluziju sa mestima. Ali možeš mi objasniti kad ti bude zgodno. Pričaj samo dalje.“

„Uđeš u varoš a neki luckasti čalov pošalje avi-(« iju na tebe. Naredba za vazdušni napad možda je bila dala ranije, pa je niko nije povukao. U sumnjivom slučaju treba prepostaviti ono što je najbolje. Ju li stvari iznosim samo u opštim crtama. Bolje luko nego upuštati se u detalje koje jedan civil i ina-tV IH- bi bio u stanju da razume. Čak ni ti. Takav jedan vazdušni napad ne vredi mnogo, čerko, jer mo-h\,| ne možeš da ostaneš u varoši pošto u njoj imaš premalo vojnika, pa moraš da ih vadiš iz ruševina, Ili ih tamo ostavljaš. U tom pogledu postoje dve teorije. I tako ti oni kažu da varoš imaš da zauzmeš mi juriš. Ponove ti naredbu. On ima odlučno odobrenje* nekog političara u uniformi koji nikad nije ubi-juo, sem ustima kroz telefon, ili na hartiji, i nikad nije bio ranjavan. Zamisli ga kao našeg sledećeg pivdsednika, ako ti je stalo do njega. Ali ga zamisli, njr^a i čelo njegovo veliko nadleštvo, toliko daleko I/n fronta da su najbolji i najbrži način održavanja veze s njim golubovi pismonoše. Sem ako, s obzirom nit bezbrojne mere koje preduzimaju za svoju ličnu ZM.1I i I u, ne gađaju golubove iz svojih protivavionskih topova. Pod uslovom da su u stanju da ih iz njih pogode. I tako opet moraš ponovo. A sad éu ti ispričati kuko to izgleda.“

Pukovnik pogleda kako svetlost igra na tavanici dobe. Delimično, ona je bila samo odblesak svetlosti &t* kanala. Pravila je čudne ali ravnomerne pokrete, koji su se smenjivali i ostajali isti, kao oticanje

vode u brzom potoku, pa se ipak menjali prema kretanju sunca.

Onda pogleda svoju divnu lepoticu, s njenim neobičnim, mrkim licem odraslog deteta, koje će on napustiti u 13,55 (to je bilo sigurno), pa reče:

„Hajde da ne govorimo o ratu, čerko.“

„Molim te“, reče ona. „Molim. Pa ču onda imati za celu nedelju.“

„To je laka osuda. Reč osuda upotrebljavam u smislu sudske kazne, robije.“

„Ne znaš ti kako nedelja može biti duga, kad imaš devetnaest godina.“

„Često sam iskusio kako može da bude dug i samo jedan sat“, reče pukovnik. „Mogao bih da ti pričam kako strašno duga mogu da budu dva i po minuta.“

„Molim te, pričaj mi.“

„Dakle, imao sam dva dana odsustva u Parizu, u međuvremenu između borbi na Šne-Ajfel i ove o kojoj sam sad govorio, i zahvaljujući prijateljstvu s nekim uticajnim ljudima imao sam čast da budem prisutan nekoj vrsti konferencije na kojoj su učestvovali samo opunomoćeni i najpoverljiviji, i na kojoj je general Volter Bedel Smit objasnio svima kako će laka i prosta biti operacija, ona koja je docnije bila poznata pod nazivom Hirtgenska šuma. To u stvari nije bila čela operacija, već samo jedan njen mali deo, nazvan Gradska šuma. I to je bio baš onaj sektor koji je nemačka Vrhovna komanda izabrala da pruži otpor, pošto je Ahen pao i bio napravljen prodor u Nemačku. Nadam se da te ne gnjavim?“

„Ti me nikad ne gnjaviš. Priče o ratu nikad me ne
gnjave, sem kad su neistinite.“

„Čudna si ti devoj ka.“

„Da“, reče ona. „Znam to već odavno.“

„Da li ti zaista voliš da ratuješ?“

„Ne znam da li bih umela. Ali bih mogla da po-
kušam, ako me ti naučiš.“

„Nikad te neću učiti. Ja ti samo pričam aneg-<lnle.“

„Tužne priče o pomrlim kraljevima.“

„Ne. Neko im je dao nadimak Dži Aj. Gospode, ni' mrzim tu reč, i kako je samo upotrebljavaju. Co-mic book čitaoci. Svaki od njih na nekom važnom položaju. Mahom ne baš dobrovoljno. Ali ne svi. Medni im, tamo su svi čitali one novine koje se zovu I IH- Stars and Stripes i tvoja trupa mora da bude poinenuta u tim novinama, inače nisi dobar koman-• 1.iiit. Ja nisam bio nimalo dobar. Trudio sam se da xn volim dopisnike novina, a na konferenciji je bilo nekoliko vrlo dobrih. Neću navoditi imena, jer mogu dii omašim nekog dobrog, a to bi bila šteta. Bilo je (tuno dobrih kojih se više ne sećam. A onda je bilo /nluišanata, tipova koji se hvale da su ranjavani kad ih neko parče granate samo malo okrzne; ljudi koji HII nosili *Purpurno srce*¹ zato što su se preturili iz cl/l pa, raznih njuškala, kukavica, lazova, lopova i (i'-li'l'onskih potrkuša. Na tom sastanku nedostajalo ih je* ipak nekoliko, jer nisu više bili živi. I oni su liunli svoje mrtve. I to veliki procenat. Ali, kao što rekoh, od mrtvih niko nije bio prisutan. Bilo je tu i zVim, u divnim uniformama.“

¹ Značka američkog vojnika—borca.

„Ali kako si se uopšte oženio jednom od njih?”

„Greškom, kao što sam ti ranije objasnio.”

„Nastavi.”

„U sali je bilo više geografskih karata nego što bi Gospod Bog bio u stanju da prouči na svoj najbolji dan”, nastavi pukovnik. „Bila je tu Velika skica, Polu-velika skica i Super-velika skica bojišta. Svi su se pravili da razumeju isto onoliko kao tipusi sa štapovima koji su služili za objašnjavanje, a koji su bili neka vrsta poluustrojenih bilijarskih štapova.”

„Nemoj da upotrebljavaš proste reci. Ja i ne znam šta znači to poluustrojen.”

„Skraćen ili zatupljen i tako ne više efikasan”, objasni pukovnik. „Ili defektan kao instrument ili karakter. To je stari izraz. Možda se nalazi još i u sanskritu.”

„Pričaj, molim te.”

„Zašto? Zašto baš ustima da ovekovečujerh našu sramotu?”

„Ako hoćeš, ja ču da pišem. Mogu tačno da zabeležim šta čujem ili mislim. Ali zar ti nikad nisi zapisao ni jednu reč o svemu tome?”

„Ti si srećna devojka, ako možeš da verno zapišeš što čuješ i misliš. Ali bolje da nikad ne zapišeš ni jednu reč o ovome.”

On nastavi.

„Sala je bila puna dopisnika, obučenih kako je koji hteo. Neki su bili cinični, ali neki su vrlo brižljivo pratili stvar. Da bi se ta stoka držala na okupu, mi imamo tamo jednu grupu komordžija koja vitla štapovima za pokazivanje. Komordžijom mi nazivamo uniformisanog (ili bolje reći kostimiranog) čo-

veka koji nije borac, a koji se uvek prospere od uzbudjenja kad oseti kako ga pištolj lupka po bedrima. Uzgred rečeno, čerko, ne starim pištoljem, već auto-\ matskim revolverom više je ljudi promašeno u ratu nego i jednim drugim oružjem na svetu. Nemoj nikad da primiš ni jedan ni od koga, sem ako ne misliš da njime razbijesi nekom glavu u Harijevom baru."

„Nikad nisam htela da nekom razbijem glavu, sem možda Andreji.“

„Ako ikad hoćeš Andreji da razbijesi glavu, udri ga čeličnom cevi, ne drškom. Drška je strašno tupa i ne pogodi uvek kako treba i iskrvariš ruke kad posle ostavljaš revolver. Ali, molim te, nemoj da razbijesi Andreji glavu, jer je on moj prijatelj. Uostalom, ne mislim da je lako razbiti njemu glavu.“

„Ne mislim ni ja. Ali, molim te, pričaj mi još nešto o toj konferenciji, ili skupu. Mislim da sad ra-zumem šta je to komordžija. Ali bih htela da što bolje proverim.“

„Dakle, komordžije su, ponesne na svoje revolvere za pojasmom, čekale velikog generala da im objasni operaciju. Dopisnici su se domundavalii ili toro-kali, a oni inteligentni bili su mračni ili ravnodušni. Svi smo sedeli na stolicama na preklapanje, kao na času letnjeg kursa u Čotokvi. Izvini, molim te, zbog ovog palanačkog izraza. Ali mi smo narod palančana. A onda, evo generala. On nije komordžija već veliki biznismen. Odličan političar, pravi tip rukovodioca. Vojska je trenutno najveće poslovno preduzeće na svetu. On uzima poluuštrojeni štap za pokazivanje i potpuno uvereno, i ne stavljajući ništa u sumnji, objašnjava nam kako će tačno napad biti izveden,

zašto ga izvodimo **i** zašto ćemo ga tako **lako i** uspešno izvesti. Nikakvog problema nema."

„Produži samo“, reče mu devojka. „**Daj** mi, molim te, čašu da ti napunim, a ti gledaj kako svetlost igra po tavanici.“

„Napuni je, a ja ću gledati svetlost i produžiti da pričam. Taj trgovac, koji je u stanju da ti proda svoju robu po svaku cenu (a ja to ne kažem s potcenji-vanjem, već naprotiv, diveći se njegovim talentima ili talentu), reče takođe što će nam sve biti potrebno. Nećemo oskudevati ni u čemu. Organizacija koja se zove SHAEF bila je onda smeštena u jednoj varoši u blizini Pariza, koja se zove Versalj. Mi ćemo izvršiti napad istočno od Ahena, dakle, 380 kilometara daleko od baze SHAEF-a. Jedna armija može da bude ogromna, ali uvek možeš da prideš malo bliže. Oni se najzad pomeriše napred, čak do Remsa, koji je 240 kilometara daleko od fronta. To je bilo tek mnogo meseci docnije. Ja razumem potrebu da veliki rukovodioci budu odvojeni od ljudi na terenu. Razumem da je armija velika organizacija i da ima razne probleme. Razumem čak nešto i o snabdevanju vojske. Ali još niko i nikad u istoriji nije komandovao iz tako duboke pozadine.“

„Pričaj mi nešto o samoj varoši.“

„Pričaču ti“, reče pukovnik. „Samo ne bih htio da te vredam.“

„Ti me nikad ne vredaš. Mi smo stara varoš i uvek smo imali vojnike. Mi njih poštujemo više nego iko drugi, a verujem da ih pomalo i razumemo. Znamo, takođe, i da nije lako izići na kraj s njima. Kao ljudi, oni su obično vrlo dosadni ženama.“

„Jesam li ti ja dosadan?“

„A šta ti misliš?"

„Dosadan sam samom sebi, čerko."

„Ja to ne verujem, Ričarde. Ti ne bi radio nešto
cclog života da ti je bilo dosadno. Molim te, dragi, ne laži
me, kad nam ostaje još tako malo vremena."

„Neću."

„Zar ne vidiš da sve to moraš da mi pričaš da bi
iščistio svu tu gorčinu koju nosiš u sebi."

„Vidim samo da ja tebi pričam."

„Zar ne vidiš da hoću da ti pružim blagodet jedne
smirene smrti? Ah, sasvim sam se zbrkala. Molim Ic, ne
daj da se mnogo ošamutim."

„Neću, čerko."

„Pričaj mi još, molim te, i budi ogorčen koliko Kod
hoćeš."

„Slušaj, čerko”, reče pukovnik. „Ostavimo sve prigovore na račun slave i visokih rukovodilaca, čak i kad su iz Kanzasa, gde rukovodioci rastu više nego divlje oskoruše kraj druma. To je voće koje ne može da se jede i koje je tipično za Kanzas. Niko drugi nije htio da ima posla s tim voćem, sem stanovnika Kanzasa, i možda nas koji smo se borili. Jeli smo ih svakog dana. Divlje oskoruše”, dodade on. „Mi smo ih samo zvali ‚Sledovanje K’. Nisu to bila loša sledo-vanja. Loša su bila ‚C sledovanja. Sledovanja, Desct u jedno’ bila su dobra.”

„Dakle, borili smo se. Dosadno je ali poučno. Evo kako to izgleda, ako nekog uopšte interesuje, u šta sumnjam.”

„Dakle, izgleda ovako: 13,00 Crveni S-3. Beli prelaze u napad na vreme. Crveni, kažu, čekaju da krenu za Belima. U 13,05 (to je jedan čas i pet minuta po podne, ako možeš da utuviš, čerko) Plavi S-3 (nadam se da znaš šta je S-3) kažu: ‚Obavestite nas kad krenete u napad.’ Crveni kažu da čekaju da se pridruže Belima. Dakle, vidiš kako je sve to jasno i lako”, govorio je pukovnik devojci. „Svaka to može da obavi još pre doručka.”

' „Ne možemo svi da budemo pešaci-borci”, reče devojka blago. „Ja pešake uvažavam više nego ikog drugog, sem dobrih, poštenih pilota. Pričaj, molim te, a ja ču paziti na tebe.”

„Dobri piloti su vrlo dobri vojnici i treba ih uvažavati kao takve”, reče pukovnik.

Posmatrao je igru svetlosti na tavanici, i obuze j*:i strašno očajanje pri pomisli na svoje bataljone I po jedine vojнике koje je izgubio. Nikad se više ne može nadati da će bilo kad opet imati takav puk, mkad. On ga nije stvorio takvim. On ga je samo na-shdio od drugog. Ali neko vreme je to bila njegova najveća radost i ponos. A sad je skoro svaki drugi i”ovek iz tog puka mrtav, a bezmalo svi ostali ranjeni Ranjeni u trbuhi, u glavu, u noge i ruke, u vrat, u I-da, u zadnjicu oni koji su imali sreće, i u grudi oni koji je nisu imali, kao i na drugim mestima. Leteći odломци drveća ranjavali su ljude koji nikad ne bi l>ili ranjeni na otvorenom terenu. I svi ranjeni ostali UH osakaćeni za ceo život.

„Dobar je to bio puk”, reče on. „Moglo bi se čak i - ii da je bio divan, dok ga nisam uništio po naredbi • li ugh.”

„Ali zašto moraš da slušaš njih, kad sam znaš i.olje?”

„U našoj vojsci moraš da budeš poslušan kao i 'i.'”, objasni pukovnik. „I uvek se nadaš da imaš pHini'lno glavešinu.”

„Kakve su onda te vaše glavešine?”

„la sam dosad imao samo dvojicu dobrih. Dok i MIIIII nisam postigao izvestan komandantski čin, bilo jr mnogo simpatičnih ljudi, ali samo dva dobra ko-liiiuidanla.”

„Da li zato nisi sad general? Ja bih volela da si general.“

„Voleo bih i ja“, reče pukovnik. „Ali možda ne toliko kao ti.“

„Hoćeš li, molim te, da pokušaš da spavaš malo, meni za ljubav?“

„Hoću“, reče pukovnik.

„Znaš, ja mislim da ćeš možda moći da se oslobodiš svega toga dok spavaš, samim tim što spavaš.“

„Da. Hvala ti mnogo“, reče on.

Protiv toga, gospodo, ne može se ništa. Čoveku ostaje jedino da sluša, zaključi on.

1

XXXII

„Sasvim si lepo spavao jedno vreme", reče mu devojka ljubazno i toplo. „Treba li nešto da ti pomognem?"

„Ništa", reče pukovnik. „Hvala ti."

Onda postade zlovoljan i reče:

„Ćerko, ja mogu da spavam uzduž i popreko i na električnoj stolici, sa smaknutim pantalonama i ■■hrijanom- glavom. Spavam kad god i gde god je to l>>1 rubno."

„Ta to nikad ne mogu", reče devojka dremljivo. „I spavam samo kad mi se spava."

„Divna si", reče pukovnik. „I spavaš lepše nego •'An je ikad iko spavao."

„Ja se time ne ponosim", reče devojka, \ 11<> pospana. „To je samo prosto tako kod iiiene."

„Spavaj, molim te."

„Neću. Pričaj mi vrlo tiho i blago i stavi tvoju bolesnu ruku u moju."

„I)o đavola s mojom bolesnom rukom", reče pu-■ ovnik. „Otkud je ona toliko bolna?"

„Bolna je”, reče devojka. „Bolnija nego što ćeš ti to ikad priznati. Molim te, pričaj mi o borbama, ali nemoj da si previše brutalan.”

„Lako je to reći”, primeti pukovnik i nastavi: „Preskočiću neke pojedinosti. Vreme je oblačno, a mesto je 986.342. Kakva je situacija? Mi zasipamo neprijatelja topovima i bacacima. S-3 saopštava da S-6 traži da Crveni navale u 17.00. S-6 traži od tebe da navališ i što više upotrebljavaš artileriju. Beli javljaju da su u dobroj formi. S-6 obaveštava da će četa A napraviti obuhvat i spojiti se sa B. Četa B prva je zaustavljena akcijom neprijatelja i ostala tamo po svom sopstvenom delanju. S-6 ne ide naročito dobro. To je privatno obaveštenje. On hoće još artilerije, ali artilerije više nema.”

„Hteo si borbu — zašto? Ja uistinu ne znam zašto. Ili znam zašto, uistinu. Ko hoće uistinu da se bori? Ali, eto ti, čerko, imaš je tu, preko telefona, a docnije ću ti je, ako hoćeš, prikazati zvučno, i sa svima mirisima, i sa anegdotama o tome ko je poginuo, kad i gde.”

„Hoću samo da mi pričaš.”

„Ispričaćeš mi kako je bilo”, reče pukovnik, „jer general Valter Bedel Smit još ni danas ne zna kako je bilo. Možda, verovatno, ja grešim, kao što sam toliko puta grešio.”

„Meni je milo što ne moramo da imamo posla s njim, ili s onim najlonski uglađenim čovekom,”

„S ove strane pakla ne moramo da imamo posla s njima”, umirivao ju je pukovnik. „A ja ću poslati jednog stražara da čuva vrata pakla, kako se ne bi uvukao neko od takvih tipova.”

r

„Govoriš kao Dante”, reče ona sanjivo.

„Ja sam mister Dante”, reče on. „Bar trenutno.”

I za neko vreme on je to i bio, i ispisao je sve krugove. Bili su to neujednačeni krugovi, baš kao i Danteovi, ali ih je ispisao.

i

XXXIII

„Izostaviću deo koji sadrži pojedinosti, jer tebi se s pravom spava, i treba da spavaš”, reče pukovnik.

Opet' je posmatrao čudnu igru svetlosti na tavanici. A onda pogleda devojku koja je bila lepša nego ijedna devojka koju je ikad video u čitavom životu.

On je gledao devojke kad dolaze i odlaze, i kad odlaze one mogu da idu brže nego ijedan drugi stvor koji trči. Mogu brže da pređu put od zavodljive le-pote do fabrike za preradu kostiju nego ijedna druga životinja, mislio je. Ali, uveren sam da ova jedna može da drži korak i da ostane na trkačkoj stazi. Crnomanjaste se drže najbolje, mislio je, i pogledaj samo strukturu kostiju tog lica. Ova ima i vrlo ot-men rodoslov, može da traje večito. Naše zavodljive lepotice vode mahom poreklo iz barova i ne znaju kako im se deda preživao, sem ako se slučajno nije zvao Šulc. Ili Šlic, mislio je.

Pogrešno je zauzimati takav stav, reče on u sebi, pošto nije hteo da takva razmišljanja iznosi pred devojkom, jer se njoj nimalo ne bi dopadala, i ona je sad slatko spavala, kao što spava mačka kad se sva uvije.

„Spavaj slatko, najmilija moja ljubavi, a ja će i ovako da ti pričam.“

Devojka je spavala, držeći još njegovu sakatu i iiku, koje se on gadio, i on je osećao njen disanje. Kao što dišu mlada stvorenja kad lako usnu.

Pukovnik joj ispriča o ratu sve, ne govoreći pritom ništa.

I tako, pošto sam imao čast da čujem od generala Valter Bedel Smita kako je napad sasvim prošla stvar, mi smo ga izvršili. Tu je bio „Veliki crveni Inoj 1“, koji je verovao svojoj sopstvenoj propagandi. Tu je bila Deveta koja je bila bolja divizija od naše. Tu smo onda bili mi, mi koji smo uvek i uradili ono što su od nas tražili da uradimo.

Mi nismo imali vremena da čitamo comic books i uopšte nismo imali vremena ni za šta, jer smo uvek i "", peć zore kretali u borbu. To je teška stvar i mo-i .i', da baciš Veliku skicu i ne budeš samo divizija.

Mi smo kao oznaku nosili detelinu sa četiri lista, •.i<> nije značilo ništa, sem nama koji smo to voleli. I Kad god vidimo to, ja se uzbudim. Neki su mislili da je to bršljan. Ali nije. To je bila detelina sa četiri Usta, kamuflirana kao bršljan.

Naredba je glasila da mi imamo da napadnemo /.{tjedno s Velikim crvenim, s Prvom pešadijskom divizijom vojske Sjedinjenih Država, i njen oficir za propagandu, raspevan kao nimfa Kalipso, stalno nas Je podsećao na to. To je bio simpatičan tip. I to je njegovi posao. Ali ti dodija konjska balega, sem ako i-- voliš njen miris, ili ukus. Ja je nikad nisam voleo. Istina, kao dete, voleo sam da gazim po kravljoj Imcigi i da je osećam među prstima na nogama. Ali

konjska balega mi je dosadila. Dosadi mi vrlo brzo i osetim je na hiljadu metara.

I tako smo prešli u napad, po trojica u redu, i baš tamo gde su Nemci želeli da ih napadnemo. Generala Valter Bedel Smita nećemo više pominjati. On nije kriv. On je samo dao obećanja i objasnio kako to treba da funkcioniše. Ja mislim da u demo-kratiji krivaca nema uopšte. On se samo đavolski prevario. A sad tačka, dodade on u mislima.

Sve oznake su bile poskidane, čak i zaštitnoj trupi, kako Švaba ne bi doznao da smo mi prešli u napad — nas trojica, koje on dobro poznaje. Nas trojica trebalo je da napadnemo u istoj liniji i bez ikakve rezerve. Neću, čerko, ni pokušati da ti objasnim šta to znači. Ali to nimalo nije dobro. I mesto koje je trebalo da osvajamo imalo je da bude Pa-šendel, sa drvećem koje leti kroz vazduh. To često kažem. Ali često i mislim na to.

Grešna dri java Dvadeset osma, koja se nalazila više nas desno, bila se već čitavo vreme zaglibila, i tako smo imali prilično tačna obaveštenja šta nas čeka u tim šumama. Ja mislim da smo mogli, sasvim blago rečeno, da označimo situaciju kao nepovoljnju.

Onda nam je naređeno da jedan puk stavimo u akciju pre nego što počne opšti napad. To znači da će neprijatelj zarobiti bar jednog od nas, tako da odstranjivanje divizijskih oznaka postaje potpuno besmisleno. Oni će nas prosto čekati. Ćekaće na stare vojниke sa detelinom sa četiri lista, koji će zadrti kao mazga ići pravo u pakao, i to sto pet dana uzastopce. Naravno, civilima brojevi ne kazuju ništa. Ni onim tipovima iz SHAEF-a, koje mi u ovoj šumi nikad nismo videli. Slučajno (naravno, takve stvari

NO zbivaju uvek slučajno sa stanovišta SHAEF-a) puk je bio uništen. To ničija drjava krivica nije bila, naročito ne krivica čoveka koji je komandovao. To)d bio čovek s kojim bih ja rado proveo pola vremena u paklu — a možda će do toga još i doći.

Al' bi bilo smešno kad bismo, umesto pravo u pakao, kao što računamo, otišli u neki švapski lokal, Kao što je Valhala, i ne bismo mogli da se tamo složno s ljudima. Ali možda bismo mogli da dobijemo neki sinčić u čošku, zajedno s Romelom i Ernestom Iklelom, i da se osećamo kao u zimskom sportskom hotelu. Ali to će verovatno ipak biti pakao, iako ja ne veuijem da pakao postoji.

Lepo, u svakom slučaju, puk je bio ponovo us- II ojoti po sistemu popunjavanja, kao što se to uvek i adi s američkim pukovima. Neću o tome da govorim, jer to uvek možeš naći u knjizi nekog koji je ■.lužio /a popunjavanje. Sve se svodi na to, ili se s hm svrši, da izdržiš dok ne budeš teško ranjen, ili ubijen, ili poludiš i budeš oglašen za nesposobnog. Ali ja nalazim da je to logično i ništa bolje nego • »stalo, kad se imaju u vidu teškoće transportovanja. Ipak ostaje izvestan procenat neubijenih ljudi koji /miju koliki je ceh plaćen, i tim ljudima nimalo se ni- dopada kako ove šume izgledaju.

Njihovo stanovište može se opisati ovom jedninu izrekom: „Ne jedi lajna, Džek.“

A pošto sam ja jedan od onih koji nije bio ubijen za ovih dvadeset i osam godina, to ja razumem njihovo stanovište. Ali oni su bili vojnici i gotovo ••vi su i./ginuli u tim šumama, i kad smo osvajali one iri varoši koje su izgledale tako nevino, a u stvari l>ile prave tvrđave. Napravljene su samo zato da nas

uvuku u klopu i mi nismo imali nikakva obavešte-nja o njima. Da ostanem pri glupoj frazeologiji moje profesije: to je moglo da bude, a moglo je i da ne bude posledica slabe špijunske službe.

„Strašno mi je žao puka”, reče devojka. Ona se probudila i počela odmah da govori kao iz sna.

„Da”, reče pukovnik. „I meni. Ispijmo jednu čašu za puk. A onda opet spavaj, čerko, molim te. Rat je završen i pripada zaboravu.”

Molim te, ne misli da sam uobražen, čerko — reče on, ali u sebi, jer je njegova istinska ljubav opet spavala. Spavala je sasvim drukčije nego što je spavala njegova ambiciozna žena. On se nije rado sećao kako je njegova ambiciozna žena spavala, a ipak je to činio. Ali je hteo da zaboravi. Nije spavala lepo, mislio je. Ne kao ova devojka koja spava kao da je budna i svesna, samo s tom razlikom što zaista spava. Spavaj slatko, molim te, mislio je on.

Ko si, do đavola, ti da kritikuješ ambiciozne žene koje hoće da prave karijeru? — mislio je. Kakvu si žalosnu karijeru ti hteo da praviš i kako si propao?

Ja sam hteo da budem i bio sam general u vojsci Sjedinjenih Država. Ja sam promašio i zato ružno govorim o svima koji su uspeli.

Ali njegova potištenost nije trajala dugo i on reče sebi: Izuvez, naravno, ulizice, pet, deset i dva-deset-procentaše i svemoguće zabušante koji se nikad nisu borili ni imali odgovornu komandu.

Pobili su toliko ljudi iz Akademije u Getisbergu. Bilo je to najveće od svih klanja dok nije došlo do izvesnog protesta s obe strane.

Nemoj da si ciničan. Oni su omaškom ubili ge-Uriala Makngra onog dana kad je Valhala-ckspres pit-'.ao preko nas. Prestani da budeš ogorčen. Ljudi c Akademije ubijani su i postoje statistike koje to iliika/.iiju. Kako mogu da se sećam, a da ne budem ni'.(ii'een?

1 i 11 cl i ogorčen do mile volje. I reci to devojci, id, čuleći, jer to neće uopšte da je naljuti, pošto pava lako umiljato. On reče umiljato, jer se njegove misli često nisu držale gramatike.

XXXIV

Spavaj mirno, istinska ljubavi moja. I kad se probudiš sve će opet biti kako treba i ja će te zadirkivati što hoćeš da znaš pojedinosti ratnog triste metier, i ići ćemo da kupimo malog crnca, ili Maura, napravljenog od abonosovog drveta, sa njegovim finim crtama i turbanom u dragom kamenju. Ti ćeš ga onda prikačiti na grudi, pa ćemo ići Hariju da vidimo koga ima tamo, i da li je uopšte koji naš prijatelj tako rano na nogama.

Ručaćemo kod Harija, ili ćemo se vratiti ovamo, i ja će se spakovati. Reći ćemo zbogom jedno drugom, i ja će se s Džeksonom popeti u motoscafo, i napraviću neki vedar vic na račun gran maestra, i mahaću rukom svim članovima Reda i, kako se sad osećam, kladim se u deset prema jedan ili, što se kaže, dva za trideset, da se mi nikad više nećemo videti.

Do đavola, reče on ne obraćajući se nikom već u sebi, ovako sam se osećao pred bitku, i skoro uvek nekako u jesen, i uvek kad sam odlazio iz Pariza. Možda i sad nije ništa.

I koga se to, uostalom, uopšte, tiče, sem mene,
velikog majstora i ove devojke... mislim na višem

III v(iii)

Do đavola previše se brinem. Ali bi trebalo da srnu
već toliko uvežban i disciplinovan da se ne gnjavim
džabe, kao ona definicija kurve: žena koja se ilttjc* samo
... itd.

Ali ne mislimo o tome, mladiću moj, poručnice,
kapelane, majore, pukovniče, generale, uvaženi golu uli
ne. Pokušajmo to još jednom, i neka sve ide do ilavula,
do onog đavola s odvratnim licem koga je i Ihonimus Boš
tako verno naslikao. A ti smrti, stara praliljo moja, ti
možeš da staviš u korice svoju dueti kosu, ako uopšte
imaš korice za nju. Ili, dodadft <m misleći sad na
Hirtgensku šumu, možeš da uzmeš kosu i da je zabiješ
sebi u zadnjicu.

To je bio Pašendel sa polomljenim drvećem, pričao
je on, ne obraćajući se nikome sem čarobnoj ■vellosli
na tavanici. A onda pogleda devojku, da bi M' uveiio da
spava tako čvrsto da joj čak ni njegove misli ne mogu da
smetaju.

A zatim pogleda portret, i pomisli: Imam je u ilve
po/e, kako leži, malo okrenuta na stranu, i kako me gleda
pravo s lica. Baš sam ja neki srećan džu-liMC, i ne treba
da žalim ni za čim.

Tamo, još prvog dana, izgubisemo tri komandanta bataljona. Jedan pogibe u prvih dvadeset minuta, a druga dvojica behu ranjena nešto docnije. Za jednog novinara, to je samo statistički podatak. Ali dobri komandanti bataljona ne rastu na drveću, čak ni na božičnim jelkama, a to je najčešće drvo u ovim šumama. Ne mogu tačno da kažem koliko smo puta stalno iznova gubili komandire četa, ali mogu to da proverim.

Ni oni ne rastu brzo kao pečurke, niti se mogu fabrikovati. Mi smo dobijali neku dopunu iz rezerve, ali se sećam da sam tada mislio kako bi bilo prostije, a i efikasnije, pobiti te ljude još tamo gde se skinu s voza, nego ih nositi natrag sa položaja, gde će da izginu, pa ih sahranjivati. Treba uzeti ljude da ih nose, i benzin, i ljude koji će ih sahranjivati. A ti ljudi mogli bi isto tako dobro da učestvuju u bici i isto tako da izginu.

Tamo je sve vreme padaо sneg, ili tako nešto, kiša ili magla, i drumovi su bili minirani, po četrnaest mina u redu na nekim sektorima, i kad bi vozila skliznula malo dublje, u neki drugi deo kaljuge, vo-

il<> l>i bilo izgubljeno, a naravno i ljudi u njemu, jer u l'-ii'li s njim.

I' oied toga, ceo prostor zasipali su ubistvenom i «i i < mi i/ bacača, u svim busijama smestili mitralje-■■' i drugo atomsko oružje, i sve tako sistematski niiulili da taman kad misliš da si ih nadmudrio, a ti iilollš pravo u klopku. Teškom artilerijom zasipaju !• Inkode, i bar jednim velikim topom na šinama.

To je bilo mesto gde je čoveku bilo izvanredno i'" »k<> da ostane živ, čak i ako ništa drugo ne radi IH !(> samo stoji tu. A mi smo neprestano napadali, iz ■ lana u dan.

Ne mislimo o tome. Neka ide sve do đavola. Mi I/I I a samo još dve stvari da prizovem u sećanju, I LI da ih se otarasim. Jedna je ono gologuzato brdo I uje snio morali da pređemo da bismo ušli u Grošau.

Ispred tog mesta, koje je osmatrano i bilo pod ■. ilio in 8,8 kalibra, nalazio se jedan delić ničije zemlji', f.;»lc su mogli da te gađaju haubicom, unakrsnom vatrom ili, zdesna, bacačima. Samo s tim. Kad smo laj delić očistili, videli smo da su i tu imali dobru • i iinnliačnicLi za svoje bacače.

To je bilo relativno bezopasno mesto. Ne lažem, l'ognmi, ni ja ni iko drugi. Ne možeš da podvaljuješ "iiltina koji su bili u Hirtgenskoj šumi, jer ako lažeš "iil iV lo primetiti čim otvorиш usta, bio ti pukovnik ili ne Ino.

Na lom mestu nađosmo na jedan kamion i u-fipni-IMIIO vožnju, i šofer je imao ono svoje uobičajenu numoino lice, i reče: „Gospodine pukovniče, tamo Hinio više, nasred druma, leži jedan mrtav Džaj i »Vtako vozilo koje tuda prođe preko njega, i (rt w bojim da to pravi rđav utisak na vojниke."

„Skinimo ga s druma.“

I mi ga skinusmo. I ja se i sad dobro sećam kako sam se osećao kad smo ga dizali, i kako je bio spljeskan, i kako je čudno izgledala ta njegova splje-skanost.

A onda ima tu još jedna stvar koje se sećam. Ogorerne količine belog fosfora bacili smo na jednu varoš, pre nego što smo je zauzeli, definitivno, ili zovite to kako hoćete. Tek, to je bilo prvi put da sam video jednog nemačkog psa kako jede jednog pečenog Švabu. Posle sam video i jednu mačku kako ga i ona gustira. Bila je to neka gladna mačka, ali ona je u stvari sasvim lepo izgledala. Ti, čerko, sigurno ne bi verovala da će jedna poštena nemačka mačka jesti jednog poštenog nemačkog vojnika? Ili da će jedan pošteni nemački pas jesti guzicu jednog poštenog nemačkog vojnika, ispečenu na belom fosforu.

Koliko takvih slučajeva možeš da navedeš? Mnogo, ali šta ćeš time postići? Hiljade da ih pričaš, to neće sprečiti rat. Ljudi će reći: mi ne ratujemo protiv Švaba, a sem toga mačka nije pojela mene ni moga brata Gordona, jer je on bio na Pacifiku. Gor-dona su možda pojeli rakovi. Ili se možda prosto rastopio u vodi.

U Hirtgenskoj šumi oni su se samo smrzavali i mraz je bio tako jak da su im mrtva lica ostajala rumena. Vrlo čudna stvar. U letu, mrtvaci imaju lica siva i žuta kao od voska. Ali kad je nastupila jaka zima, lica su im bila rumena.

Pravi vojnici nikad ne govore kako izgledaju njihovi mrtvi drugovi, pričao je on slici. Tu temu sam

ivi šio. A šta je s onom četom što je sva izginula " i'iocepū? Šta je s tim vojnicima, moj brajko?

Izginuli su, reče on. I ja mogu samo da ble-i,i-, -in.

A sad, ko će da popije sa mnom jednu čašu \ ;il|ioličela? I šta misliš kad treba da probudim tvog dvojnika, devojko, ti? Treba da odemo do onog juve-lii'M. I ja se već radujem što će praviti viceve i pričati ◊ najveselijim stvarima na ovom svetu.

A šta je danas veselo, sliko? Ti treba da znaš to, • Irvojko. Pametnija si od mene, mada nisi toliko luna na po svetu kao ja.

Lupo, naslikana devojko, reče pukovnik slici, ne (•iiv.irući glasno. Ostavimo sve na stranu i kroz jedan M i minuta ja će probuditi živu devojku i mi ćemo i- i u varoš i zabavljati se, a tebe ćemo ostaviti ovde >l.i te upakuju.

Ne mislim da budem grub prema tebi. Samo i ni se neotesano našalio. Uopšte, nikad više neću luli Hini), jer će odsada stalno živeti s tobom. Nadam se 11; 11', dodade i ispi čašu vina.

Bio je to mrazan, hladan, suv dan i oni su stojali pred izlogom juvelirske radnje i posmatrali dve male crnačke glave sa trupovima, ukrašene dragim kamenjem. Obe su podjednako lepe, mislio je pukovnik.

„Koja se tebi više dopada, čerko?“

„Mislim ona desno. Lice je ljupkije, zar ne?“

„Obe imaju ljupka lica. Ali da su ovo stara vremena, ja bih više voleo da onog crnca imaš kao pratioca.“

„Lepo, uzmimo njega. Hajdemo unutra da ih pogledamo. Moram da pitam za cenu.“

„Ući ју ја.“

„Ne, pusti mene da se pogadам. Ja ју добити јевтинije nego ти. Najzad, ти си богат Американac.“

„Et toi, Rembo?“

„Ti bi bio neki strašno smešan Verlen“, reče mu devojka. „Treba da imitiramo neke druge slavne ličnosti.“

„Uđite, veličanstvo, i ja ју kupiti taj pišljivi nakit.“

„Ne bi ti baš najbolje odgovarala ni uloga Luja Šesnaestog.“

„Ja bih mogao da se s tobom popnem u taljige **koje** vode na giljotinu i da dalje pljujem oko sebe.“

„Ostavi na miru taljige i sve što je žalosno, i kupi ovu stvarčicu, pa da idemo Kipraniju i da budemo slavne ličnosti.“

U dućanu su uzeli i razgledali obe figure i ona upila za cenu. Nastade vrlo brz razgoA'or i cena se /iiilno smanji. Pa ipak, to je još uvek koštalo više nrf.o šio je pukovnik imao novaca pri sebi.

„Tdem do Kipranija da uzmem malo novca.“

„Ne“, reče devojka. A onda se obrati prodavcu: .Slavile lo u jednu kutiju i pošaljite Kipraniju. Ni-rile mu da je pukovnik rekao da plati račun i da

■ ivo pričuva za njega.“

„Molim lepo“, reče prodavač. „Biće kako vi ka-.vU\"

Oni iziđoše na ulicu, na sunce i na vetar koji je iii-iuiHM'iio duvao.

„Uzgred budi rečeno“, reče pukovnik, „tvoji »mniagdi nalaze se u kasi kod Gritija, ostavljeni na tvoje ime.“

„Tvoji smaragdi, hoćeš da kažeš.“

„Ne“, reče pukovnik bez grubosti, ali odsečno

■ I.i f,a razumela.

„lina stvari koje jedan čovek ne može da čini. li lo sama znaš. Ne možeš da se udaš za mene i ja IM ra/.miK'in, mada ne odobravam.“

„Lrpo onda. Razumem i ja. Ali zar ne možeš da ii/im-š bar jedan, kao amajliju.“

„Ne, ne mogu. Osviše su dragoceni.“

„Ali i portret ima svoju vrednost.“

„'u je nešto drugo.“

„Da”, složi se ona. „I meni se čini. Mislim da počinjem da kapiram stvar.”

„Da sam siromah i mlad, i da umem vrlo dobro da jašem, ja bih primio od tebe konja na poklon. Ali automobil ne bih mogao da primim.”

„Sad sve potpuno razumem. Gde možemo da odemo, ovog časa, gde možeš da me poljubiš?”

„U ovo bočno sokače, ako ne poznaješ nikog ko tamo stanuje?”

„Šta me se tiče. Hoću samo da osećam kako me grliš i ljubiš.”

Oni zađoše u sporednu ulicu i odšetaše do njenog slepog kraja.

„O, Ričarde”, reče ona. „Ah, dragi moj.”

„Volim te.”

„Voli me, molim te.”

„To i radim.”

Vetar je razvejao njenu kosu koja je lepršala oko njegovog vrata i on je opet poljubi, dok su ga njene svilaste vlasti milovale po obrazima. Najednom, ona se ote iz njegovog zagrljaja, iznenadno i oštro, pogleda ga i reče:

„Čini mi se da je najbolje da odemo do Harija.”

„I meni se čini. Da li bi htela da igras ulogu neke istorijske ličnosti?”

„Da”, reče ona. „Hajde da igramo da si ti-ti i ja-ja.”

„Važi”, reče pukovnik.

XXXVII

. Kod Harija nije bilo nikog, sem nekih ranih pf j.uiaca koje pukovnik nije poznavao, i dva čoveka |lui|ii su poslovno razgovarala iza bara.

Ima časova kod Harija kad je on pun sveta koji po/naješ i koji se tu pojavljuje sa onom redovitošću 8 kojom se plima javlja kod Mon Sen Mišela. Sem, ml'lio je pukovnik, što se vreme kad se plima javlja •ivukof; dana menja sa mesecom, dok je vreme kod Kurija uvek isto, kao meridjan na Griniču, ili stan-ilimlni metar u Parizu, ili lepo mišljenje koje francu-MU oficiri imaju o sebi.

„I)a li poznaješ nekog od ovih jutarnjih pijan-• lnrn?" upita on devojku.

„Ne. Ja nisam od onih koji piiju izjutra. Nikad III nisam srela."

„Očisliće ih odavde kad dođe plima."

„No, oni će sami od sebe lepo otići, čim ona dođe,"

„Je li ti krivo što smo ovde kad nije sezona?"

„Misliš li da sam snob zato što potičem iz stare porodice? Mi smo baš oni što nisu snobovi. Snobovi MU oni šio ti nazivaš fićirićima i novi bogataši. Jesi It i kud video toliko novih bogataša?"

„Da”, reče pukovnik. „U Kanzas Sitiju, kad sam odlazio tamo iz garnizona Rili da igramo polo u Kantri-klubu.”

„Je li i tamo Kantri-klub strašan kao ovde?”

„Ne, tamo je bilo sasvim priyatno. Meni se klub dopao, i taj deo Kanzas Sitija vrlo je lep.”

„Istina? Volela bih da možemo da idemo tamo. Imaju li tamo i kempove? Jedan u kome bismo mi mogli da budemo?”

„Naravno. Ali mi čemo odsesti u hotelu Milen-bah, koji ima najveće krevete na svetu, i pravićemo se da smo zaradili milione na nafti.”

„Gde čemo ostaviti naš kadilak?”

„Je li to kadilak što sad imamo?”

„Da. Sem ako nećeš da uzmeš bjuik-rodmaster sa Dajnaflou-menjačem. Ja sam se vozila s njim po celoj Evropi. Nalazio se u poslednjem broju *Voga*, koji si mi ti poslao.”

„Možda je bolje da jedno vreme ostanemo pri jednom istom”, reče pukovnik. „Ali bilo koji da uzmemo, parkiraćemo ga u garaži pored Milenbaha.”

„Je li Milenbah luksuzan hotel?”

„Divan. Dopašće ti se. A kad napustimo varoš, vozićemo se severno do Svetog Džoa, i popiti po jednu u baru kod Rubidua, ili možda po dve, i onda čemo preći reku i ići na zapad. Ti umeš da voziš i mi možemo da vršimo smenu.”

„Sta je to?”

„Da vozimo naizmenično.”

„Sad ja vozim.”

„Hajde da preskočimo onaj dosadan deo puta i da vozimo za Čimni Rok, a onda za Skot Blaf i To-

i'lugton, i tek posle toga počinje ono što vredi da vidiš."

,,Ja imam mapu puteva, i vodiča, i čoveka koji kuže gde treba da se jede, i uputstvo Automobilskog Kluba za kempove i hotele."

,,Da li se mnogo zanimaš time?"

,,Zanimam se uveče stvarima koje dobijem od lihc. Kakvu vrstu dozvole za vožnju moramo da imi,mio?"

,,1/ Misurija. Kola ćemo kupiti u Kanzas Sitiju. I" Kanzas Sitija letećemo avionom, kao što se se-• .r-, zar ne? Ili možemo da idemo i nekim vrlo dolu mi vozom."

,,Ja sam mislila da smo leteli u Albukerk."

,,To je bilo drugom prilikom."

,,Rano popodne stići ćemo u najbolji *motel* koji ne nalazi u knjizi Automobilskog kluba i ja ću ti pti pravili piće koje god zaželiš, dok ti čitaš novine, I l'aff i Tajm, i Njusvik, a ja ću čitati najnoviji *Vog I l/di pers bazar.*"

,,I)a, ali ćemo se i ovamo vratiti."

,,Naravno. Kolima. I jednim italijanskim preko- okenskim brodom. Onim koji u to vreme bude najbolji. Iz Đenove se vozimo pravo ovamo."

,,Nigde nećeš da se zaustavljaš da prenoćimo?"

,,Zašto? Hoćemo da što pre stignemo kući, da budemo u svojoj kući."

,,(!de će biti naša kuća?"

,,To možemo resiti u svako doba. U ovoj varoši uvek ima mnogo slobodnih kuća. Da li bi voleo da llvIS u provinciji?"

,,I)a", reče pukovnik. ,,Zašto ne?"

„Onda ćemo moći da gledamo drveće kad se probudimo. Kakvo ćemo drveće gledati na ovom putu?"

„Uglavnom borovinu, i razne vrste topola kraj reka, i jasiku."

„Čekaću da vidim. Gde ćemo da se zaustavimo u Vajomingu?"

„Idemo pravo u Šeriden, a posle možemo da resimo."

„Je li Šeriden lep ?"

„Divan je. Kolima ćemo otići do mesta gde su bila „vagon-boksovanja", o čemu će ti docnije pričati. Onda ćemo produžiti prema Bilingsu, gde su ubili onog blesavog Džordža Armstronga Kustera, i ti ćeš moći da gledaš nadgrobne spomenike, gde su svi izginuli, a ja će ti opisati čelu borbu."

„To će biti divno. Na koju varoš Šeriden više liči, na Mantovu, ili Veronu, ili Vičencu?"

„Nije sličan ni jednoj. On leži gore, direktno u brdima, bezmalо kao Ščio."

„Sličan je, dakle Kortini?"

„Ni najmanje. Kortina je na visoravni u brdima. Šeriden leži uz sama brda. Big Horns nemaju prevoja. Odmah iz ravnice strmo se dižu u visinu. Klauds Pik možeš da vidiš odatle."

„Da li će naša kola moći dobro da hvataju us-pone?

„Moći će i još kako. Ali ja bih mnogo više voleo da vozim bez ikakvog hi dramatičnog menjača."

„Ja mogu bez njega", reče devojka. Onda se uspravi i napreže se da ne zaplače: „Kao što uostalom mogu i bez svega drugog."

„Šta hoćeš da piješ?" upita pukovnik. „Još ništa nismo poručili."

„Pravo da kažem, ništa mi se ne pije.“ „Dva vrlo jaka martinija“, reče pukovnik kel-i f i u za barom. „I čašu hladne vode.“

On /avuće ruku u džep, odvrte zatvarač na medi-■m-.koj flasici i istrese dve velike pilule u levu ruku. i ū vči ili tako u ruci, on ponovo zavrte zatvarač na U i ici. Za čoveka sa sakatom desnom rukom to nije ■u ičilo neki podvig.

„Rekla sam da mi se ništa ne pije.“ „Znam, čerko. Ali sam mislio da ćeš možda po-l>ii. Možemo piće ostaviti na baru. Ili ču ga ja popi n. .Izvini“, reče on „nisam hteo da budem grub.“

„Nismo pitali za malog crnca koji treba da se IH i IH' o meni.“

„Ne, jer nisam hteo da pitam za njega, dok ne ■ li..U- Kiprani i ja mu platim račun.“ „Zar se sve to uzima tako strogo?“ „Rekao bih da, bar što se mene tiče“, reče pu-l.i.vnik.
„Žao mi je, čerko.“

„Kuži mi ,čerko' na tri jezika.“ „Ilija, figlia, daughter.“ „Ne znam šta da kažem“, reče ona. „Muslim da bi ln balo da odemo odavde. Ja volim da nas svet j'lrd.i, ali ne želim nikog da vidim.“

„Ku1ija sa crncem je na vrhu kase.“ „Znam. Gledam je već čitavo vreme.“ Ki'lner iz bara dođe s dva pića, hladna kao led, U /Hiinv.liin čašama, a donese i čašu vode.
„Daj mi onaj mali paketić koji je došao na moje IJII^ I sloj i lamo na kasi“, reče mu pukovnik. „Kiprani ju ive i da ču mu poslati ček za ovo.“
I lio je pi-omenio odluku.
„Iloeš li da uzmeš piće, čerko?“

„Da. Ako nemaš ništa protiv da i ja promenim mišljenje.“

Uzeše piće pošto se kucnuše, i to tako lako da se dodir čaša jedva osetio.

„Imao si pravo“, reče ona osetivši toplinu pića i kako ono za trenutak razbijja njenu tugu.

„Pravo si imala i ti“, reče on držeći na dlanu dve pilule. Njemu se učini da nije baš ukusno da ih sad uzima s vodom. Zato ih proguta sa martinijem, kad devojka okreće glavu da posmatra jednog pijanca kako izlazi na vrata.

„Hoćemo li da idemo, čerko.“

„Da, svakako.“

„Kelner“, reče pukovnik. „Koliko staju ova pića? I ne zaboravi da kažeš Kipraniju da će mu poslati ček za ovu tričavu stvarčicu.“

XXXVIII

Ručali su kod Gritija i devojka otpakova crn-fevii malu glavu od abonosovog drveta s trupom i pri kući je na grudi, visoko s leve strane. Figurica je ■ >ko osam santimetara duga i vrlo priyatna za gledali |i\ ako volite takve stvari. A ako ne volite, onda ■ if blesavi, mislio je pukovnik.

Ali ne budi grub ni u mislima, reče on sebi. Mi naš sad da budeš dobar u svakom pogledu, sve 'luk ni- kažeš zbogom. Bože, al' je to reč „zbogom", ini'.lio je. Zvuči kao fraza u poetičnim albumima.

/bogom i bonne chance i hasta la vista. Mi uvek - .Minu kažemo merde i sve se svrši na tome. Srećan l"ii, lo je lepa reč, mislio je. Zvuči lepo. Srećan put i i ii I. i je dug i svuda gde god ideš. I sa svim doda-i ii ni.

„(*'erko", reče on. „Koliko je već vremena prošlo o1k.i ko sarn ti poslednji put rekao da te volim?"

„loš pre nego što smo seli za ovaj sto."

„Kažem ti sad."

Ona je brižljivo očešljala kosu kad su došli u liiirl i otišla u damski toalet. Te odaje nije nimalo vtiU-la.

Namazala je ružom usne onako kako je znala da će se njemu najviše dopasti i, dok ih je s pažnjom mazala, reče sebi: „Ne misli ni na šta. Ništa ne misli. A iznad svega nemoj da si tužna zato što on sad ide.“

„Divno izgledaš.“

„Hvala ti. Htela bih da budem lepa tebe radi i ako uopšte mogu da budem lepa.“

„Divan je italijanski jezik.“

„Da, i gospodin Dante je to mislio.“

„Gran maestro“, reče pukovnik. „Šta ima da se jede u ovoj krčmi?“

Gran maestro ih je posmatrao, neupadljivo ali sa simpatijom i bez zavisti.

„Hoćete li meso ili ribu?“

„Danas je subota“, reče pukovnik. „Riba nije obavezna, dakle uzeću ribu.“

„Imamo sole“, reče gran maestro. „A šta biste hteli vi, grofice?“

„Štogod vi predložite. Vi se u jelovnik borje razumete od mene, a ja volim sve.“

„Ali čerko, resi se za nešto.“

„Neću. Više volim da to ostavim onome ko se bolje od mene razume u to. Imam apetit kao da sam u pansionatu.“

„Napravićemo iznenađenje“, reče gran maestro, sa svojim dugim ljubaznim licem, sedim obrvama preko malo opuštenih očnih kapaka, i srećnim izrazom starog vojnika koji je još živ i koji ume to da ceni.

„Ima li neke novosti iz našeg Reda?“ upita pukovnik.

„Samo to da nam je vođa, on lično, zapao u škripac. Konfiskovali su mu sve što je imao. Ili bar pivilu/.eli korake u tom smislu.“

„Nadam se da stvar nije ozbiljna.“

„Mi imamo poverenja u našeg vođu. Izvukao se ini i iz većih škripaca nego što je ovaj.“

„Za našeg vođu“, reče pukovnik.

On podiže čašu koja je bila napunjena novodo-ii'-l oni i pravom valpoličelom.

„I'jmo u njegovo zdravlje, čerko.“

„Ne mogu da pijem u zdravlje tog dripca“, reče di-vojka. „Pored toga, nisam član Reda.“

„Sad ste postali član“, reče gran maestro. „Por ini-riu> di guerra.“

„Onda dižem čašu u njegovo zdravlje“, reče ona. „Li sam li zaista član?“

„I'a“, reče gran maestro. „Diplomu u pergamen-iii još niste dobili, ali vas ja imenujem Super-počas-11'ni sekretarom. Gospodin pukovnik će vam otkriti ove I nj ne našeg Reda. Otkrite ih, molim, gospodine pukovniče.“

„Otkrivam ih“, reče pukovnik. „Nema oko nas onih bubuljičavih ljudi?“

„Neina. On je otisao sa svojom ledi... mis Be-ili-ki'r.“

„Oke onda“, reče pukovnik. „Otkrivam. Ima sauni jnlna velika tajna koju moraš da znaš. Ako gre-Rliu, li me ispravi gran maestro.“

„Produžite, samo“, reče gran maestro.

„Produžujem da otkrivam tajne“, reče pukovnik. „Slušaj dobro, čerko. Ovo je vrhovna tajna. Slušaj. J.juhii v je ljubav i šala je šala. Ali je uvek tišina kad »IH I na ribica umire'.“

„Tajna je otkrivena”, reče gran maestro.

„Vrlo sam ponosna i srećna da budem član tog Reda”, reče devojka. „Ali to je u izvesnom smislu prilično strog Red.”

„I jeste strog”, reče pukovnik. „A sad, gran maestro, šta ćemo istinski da jedemo, bez misterija?”

„Za početak malo rakova enhillada, na venecijanski način, ali hladnih, serviranih u ljudskama. Sole za vas, a za groficu mešano meso. Kakvo povrće?”

„Štogod ima”, reče pukovnik.

Gran maestro ode i pukovnik je gledao devojku, a onda kroz prozor u Kanal Grande, i video one čarobne šare i igru svetlosti, čak i ovde na kraju bara, koji je veštim preuređenjem pretvoren u restoran. Zatim reče:

„Ćerko, jesam li ti rekao da te volim?”

„Dugo i dugo mi nisi to rekao. Ali ja volim tebe.”

„Šta se dešava s ljudima koji se vole?”

„Prepostavljam da imaju sve, ma šta inače da imaju, i da su srećniji nego drugi. A onda jedan od njih oseti prazninu za sva vremena.”

„Ne želim da kažem ništa grubo”, reče pukovnik. „Mogao bih da dam grub odgovor na to. Ali, molim te, nemoj da osećaš prazninu.”

„Trudiću se”, reče devojka. „Trudim se otkad sam se probudila. Trudim se otkad poznajemo jedno drugo.”

„Nastavi da se trudiš, čerko”, reče pukovnik.

Gran maestro se opet pojavi, pošto je izdao naredenje u kujni, i pukovnik mu reče:

„Jednu flašu onog vino secco s Vezuva uz malo ribe. Valpoličelu ćemo piti uz druge stvari.”

„Mogu li ja da pijem vino s Vezuva uz mešano
IIU'.NO?" upita devojka.

„Renato, čerko moja", reče pukovnik. „Naravno tlu
možeš. Sve možeš."

„Ako već pijem vino, volim da pijem isto koje i ti."

„Dobro belo vino ide dobro uz mešano meso, u
ivnjim godinama", reče joj pukovnik.

„la bih volela da nema tolike razlike u godinama."

„A ja baš to volim", reče pukovnik. „Sem
li "a onda ne produži već reče: „Budimo fraiche
tak i ose comme au jour de bataille."

„Ko je to rekao?"

„Nemam pojma. To sam čuo kad sam bio na kursu u
College des Marechaux. Prilično razmetljiv lin/lv. Ali
ispit sam položio. Međutim, ono najbolje Ko znam naučio
sam od Švaba, studirajući ih i bo-reiM se protiv njih. To
su najbolji vojnici. Samo, u vrtnu pieteruju."

„Kudimo takvi kao što si rekao i, molim te, reci tko
im- voliš."

„Volim te", reče on. „U to možeš da budeš sigurnu.
Tu je sušta istina."

„Danas je subota", reče ona. „A kad je iduća milu ilai"

„Iduća subota je jedan vrlo rastegljiv pojam,
(}eiliu>. Nadi mi čoveka koji bi mogao da mi priča o Idin
>>j suboti."

„I i hi mogao da meni pričaš, ako hoćeš."

**ERROR! HYPERLINK REFERENCE NOT
VALID.** velikog majstora, možda on zna. Gran ntac»tro,
kad će doći iduća subota?"

„A Paques ou a. la Trinite", odgovori gran maestro.

„Zašto ništa ne miriše iz kuhinje da nas ra-spoloži?"

„Zato što vetar duva u suprotnom pravcu."

Da, mislio je pukovnik. Vetar duva u suprotnom pravcu i kako bih ja bio srećan da sam imao ovu devojku umesto žene kojoj plaćam izdržavanje, a koja nije bila u stanju ni jedno dete da ima. A za to je bila najmljena. Nego, ko ima prava da kritikuje nečije sprovodne cevi? Ja kritikujem samo one Goodrich ili Firestone ili General.

Sačuvaj to za sebe, reče on sebi. I voli svoju devojku.

Ona je bila tu, pored njega, željna ljubavi, ako je on još mogao da pruži ljubav, a ljubav je dolazila, kao i uvek, kad god bi nju pogledao, i on joj reče:

„Kako se osećaš sa tom tršavom kosom i tim licem koje lomi srce?"

„Fino."

„Gran maestro", reče pukovnik. „Iz te tvoje kuhinje iza kulisa pusti malo mirisa, ili tako nešto, iako vetar duva u suprotnom pravcu."

XXXIX

Po nalogu glavnog portira, hotelski momak je telefonirao i oni su dobili isti motorni čamac kojim mi se ranije vozili.

T-5 Džekson bio je već u čamcu, s prtljagom i pm livilom koji je bio brižljivo i stručno upakovani. Jnk vclar duvao je neprestano.

I'kovnik je platio hotelski račun i ostavio pri- »li i j m r napojnicu. Hotelska posluga stavila je prtljag 1 po i lul u čamac i namestila Džeksona da sedi kako In-lia. Onda se povukla.

„Dakle, čerko", reče pukovnik.

„Mogu li da se vozim s vama do garaže?"

„Oproštaj kod garaže neće biti lakši."

„Molim te, pusti me da se vozim do garaže."

„II redu", reče pukovnik. „To je tvoja stvar.
IIIH/I."

Nišln nisu govorili i vetar je dolazio s leđa, tako •1n |<- zbog brzine koju je, ma kakva bila, ova olupinu ml motora proizvodila, izgledalo kao da vetra ■ M • | ■ "■ u • ni'ina.

N.i pristajalištu, gde je Džekson-dao prtljag je- 1..... nosaču, a on sam uzeo portret, pukovnik reče:

„I loeeš li da se ovde oprostimo?"

„Moramo li?"

„Ne."

„Mogu li da budem gore u baru garaže, dok oni spuštaju kola?"

„To je još gore."

„Ne mari."

„Odnesi te stvari u garažu i nađi nekog ko će ih čuvati dok ne izvedeš dole kola", reče pukovnik Džeksonu. „Pazi na moje puške i ove stvari potrpaj tako da ostane što više slobodnog mesta pozadi u kolima."

„Razumem, gospodine pukovniče", reče Džek-son.

„Idem li onda to i ja?" upita devojka.

„Ne, ne ideš", reče joj pukovnik.

„Zašto ne idem?"

„Znaš i sama vrlo dobro. Nisi pozvana."

„Ne budi tako zao."

„Sto mu bogova, čerko, kad bi ti samo znala koliko se upinjem da ne budem. Lako je čoveku kad je zao. Isplatimo ovog dobrog čoveka, pa hajdemo tamo preko da sedimo na klupi pod drvetom."

On plati vožnju vlasniku motornog čamca i reče mu da nije zaboravio na džipov motor. Reče mu isto tako da mnogo ne računa s tim, ali da ima dobrih izgleda da ga dobije.

„To je upotrebljena mašina, ali je bolja nego to lonče za kafu koje sad imaš."

Oni se popeše uz izlizane kamene stepenice, prc-đoše preko staze posute šljunkom i sedoše na jednu klupu pod drvećem.

Drveće je bilo crno i njihalo se na vetru i nije Imalo lišća. Ove godine lišće je rano opalo i već je lulo odavno počišćeno.

Priđe jedan čovek nudeći im razglednice i pulaivuik reče:

„Gubi se, sinko, sad nam nisi potreban.“

Devojka na kraju udari u plač, mada se bila re-(ilit da nikad ne plače.

„Slušaj, čerko“, reče pukovnik. „Tu nema šta <ln se kaže. U kolima u kojima se sad nalazimo nije ugrađen nikakav aparat za upijanje potresa.“

„Prestala sam“, reče devojka. „Ja nisam histe-il.-uu.“

„To nisam ni hteo da kažem. Hoću samo da ka-Ji-iii da si ti najdivnija i najlepša devojka koja je i li.KI postojala. U ma koje vreme, ma gde, ma na lunu mostu.“

„Ako bi to bilo i istina, šta ja imam od toga?“

„Imaš mene“, reče pukovnik. „I to je istina.“

„A šta sad?“

„Sad ćemo ustati i poljubiti se, i jedno drugom r«ćl /bogom.“

„Sla to znači?“

„Ne znam“, reče pukovnik. „Rekao bih da je to It'ilii.i od onih stvari s kojom svako mora sam da liuilec načisto.“

„I i udicu se da budem načisto.“

„dlcdaj da primaš stvari što manje tragično, «Vrko.“

„Da“, reče devojka. „U kolima bez aparata za upijanje potresa.“

„Zar ne možeš da prihvatiš neki vedriji način?“

„Nc mogu, izgleda. Ali ču pokušati.“

„Pokušavaj stalno, molim te. To je jedina nada koju imamo.“

„Pokušavaču stalno.“

Držali su se tako zagrljeni i ljubili se, vatreno i iskreno, i pukovnik odvede devojku preko šljunko-vite staze dole niz kamene stepenice.

„Treba da uzmeš jedno dobro vozilo, a ne taj rashodovani motorni čamac.“

„Više sam za rashodovani motorni čamac, ako ti nemaš ništa protiv.“

„Protiv?“ reče pukovnik. „Ne. Ja samo izdajem i primam naredbe. Nikad se ne protivim. Zbogom, draga moja, ljubljena moja, najlepša moja.“

„Zbogom“, reče ona.

XL

Nalazio se u buretu od orahovine, spuštenom u vmlii, kakve u Venetu upotrebljavaju kao lovački za-II'MI. Zaklonom se ovde naziva svaka naprava koja li ivi a skriva od cilja koji gađa, a u ovom slučaju i ilj MI bile patke.

Mila je to prijatna vožnja sa mladićima, s kojima se upoznao u garaži. Veče je takođe bilo prijahu), zahvaljujući odličnoj hrani, spravljenoj na iilvoicijoj vatri u starinskoj kuhinji. Kad su išli ka lovištu, tri lovca su sedela na zadnjem sedištu u (iiiloiuobilu. Oni koji nisu lagali dozvoljavali su sebi i/vrsna preterivanja, a lazovi nikad nisu mogli da dudu do punog izraza.

I ažov koji dođe do punog izraza, mislio je pu-
liDvnik, to ti je kao kakva divna trešnja ili jabuka u
evcln. Ko će uopšte da obeshrabruje jednog lazova,
mislio je dalje, sem ako nema da pruži nešto bo-

ilc->

Pukovnik je celog života skupljao lazove, kao
lo neko skuplja poštanske marke. On ih nije razvr-
itivao, sem u prvom trenutku, a nije ih istinski ni
■ i'ilio. Ali u trenutku dok ih je slušao, on je uživao,
i to potpuno, sem naravno, ako se laž nije odnosila

na nešto što je bilo u vezi s dužnošću. Sinoć, pošto je poslužena grappa,¹ ispričano je mnogo dobrih lagarija i pukovnik je uživao.

Soba je bila zadirljena od drvenog uglja koji je goreo na otvorenoj vatri, ali ne, mislio je, to nije bio ugalj već drveni trupci. U svakom slučaju, lažov laže najbolje kad ima malo dima, ili kad je sunce na zalasku.

U dva maha i sam je bio u iskušenju da laže, ali se uzdržao i samo preterivao. Nadam se bar, mislio je.

A sad ovde, ta zamrzla laguna može sve da upropasti. Ali ništa nije bilo upropasćeno.

Jedan par pataka sa šiljatim repom iznenada naiđe odnekud i slete pod oštrim uglom, brzinom koju nijedan avion nije postigao, i pukovnik ču kako im krila šušte, pa naperi pušku i ubi plovana. Ovaj je ležao na ledu na koji je svom silinom tresnuo, kao što samo plovan može da tresne i, pre nego što je plovan pao, pukovnik je već pogodio i njegovu ženu, kad je brzo uzletela sa ispruženim vratom. Ona pade pored plovana.

Ovo je pravo ubistvo, mislio je pukovnik. A šta sve nije to danas? Uostalom, mladiću, ti još umeš da nišaniš.

Al' sam mladić, sto mu bogova, mislio je. Pravi otrcani matori džukac. Ali gle, evo ih kako doleću.

To su bile patke koje piste i one dodoše u jatu koje se skupi i onda rasturi. One se zatim ponovo skupiše i onda izdajnička patka na ledu koja služi za mamac poče da kvače s njima.

¹ Vrsta rakije.

Pusti ih da još jednom nalete, reče pukovnik seli!. (Ila vu drži dole i ne mrdaj ni očima. Naleteće.

I one lepo naleteše, nagovorene od one izdajica. Njihova krila najednom se saviše na sletanje, kao Kul se spuštaju poklopci. Onda videše da je to led i počeše da uzleću visoko.

Lovac, koji sada nije bio pukovnik, ni išta drugo već samo nišandžija, podiže se u svom drvenom l'iirelu i pogodi dve. One tresnuše o led, gotovo isto ••■iako snažno kao i velike patke. Dosta je dve iz je-iluc-porodice, mislio je pukovnik. Ili je to bilo čelo 11 lome?

Pukovnik ču pucanj iza sebe. Znao je da tamo iii'na zaklona, i okreće glavu i preko zamrzle lagune gledaše daleku obalu zaraslu u ševaru.

To je bio uzrok, mislio je.

Jer je jedno jato divljih pataka, koje su baš imali- naineru da slete, šišalo sad u nebo i izgledalo je luio da patke stoje na svojim repovima dok onako 11/leću.

On vide kako jedna pade, a onda ču još jedan inu .111 j.

To je onaj namčorasti čamđija gađao patke koji IH inače naletele na pukovnika.

Kako samo srne to da radi? mislio je pukovnik.

Taj čovek imao je samo jednu običnu pušku, i ln /alo da ubija ranjene patke kako se ne bi zavukle in'ile gde ih pas ne može da dohvati. Da on puca na plnke koje bi naletele na pukovnikov zaklon, to je u li ivu najgora stvar koju jedan čovek može da učini ■ li agom.

Camdžija je bio suviše daleko da bi moglo da mu se viče. Zato pukovnik opali dvaput u njegovom pravcu.

Dovoljno je daleko da ga sačma ne može pogoditi, ali će bar znati da znam šta on radi, mislio je. Šta to treba da znači, sto mu bogova? I to u jednom divnom organizovanom lovu kao što je ovaj? Ovo je najbolje voden i organizovan lov na divlje patke u kome sam ja ikad učestvovao, i lovljenje mi je pravilo zadovoljstvo kao nikad dosad u životu. Šta onda to radi taj dripac?

On je znao da za njega nije dobro kad se ljuti. Zato uze dve pilule i, kako nije bilo vode, on ih proguta s gutljajem Gordonovog džina, iz flašice koju je nosio u džepu.

Znao je takođe da ni džin nije dobar za njega i, mislio je, ništa nije dobro za njega, sem odmora i vrlo luke gimnastike. O-ke, mladiću, odmor i laka gimnastika. Smatraš li ti da je ovo laka gimnastika?

Ti, lepojko, reče on u sebi. Voleo bih da si ti sad ovde, i da smo u duplom zaklonu, i da osećamo kako nam se ramena dodiruju. Ja bih gledao naokolo, i pogledao tebe, pogáđao dobro patke koje lete visoko, samo da se pokažem pred tobom, i nastojao da pogodim jednu tako da padne baš u naš zaklon, ali da ne padne na tebe. Ovako bih htio da oborim jednu, reče on kad ču šum krila u vazduhu. On se diže, okreće se i spazi jednog usamljenog plovana, divnog, s dugim vratom, kako brzo maše krilima, leteći prema moru. Video ga je sasvim jasno i određeno kako leti kroz vazduh između brda. Uze ga na oko, dižući pušku preko glave što je više mogao, i opali.

i'lovan pade na led ispred samog perimetra zaklona, i probi led kad pade. Taj led je već bio lom-ljubi zbog puštanja mamaca, pa se ponovo zamršio 10 u tanak sloj. Patka, koja ga je primamila, pogledala je kako leži i zapraćaka nogama.

Plovan je udario glavom i sad mu je glava bila i-paći led. Ali pukovnik je mogao da vidi kako ima divno zimsko perje na grudima i krilima.

Rado bih joj poklonio jedan jelek od tog perja, ■ lijepo načinu na koji stari Meksikanci ukrašuju svoje bogove, razmišljao je. Ali ove će patke sigurno ići ni pijacu, a i inače niko ne zna kako ih treba oderati i preparirati perje. Divno bi to moglo da izgleda: pozadi perje divlje patke, spreda šljuke, sa dva duga rupa ajderke, svaki preko jedne dojke. Čavolski bi Irpo izgledao taj jelek. Skoro sam siguran da bi joj

fcf i lopaO.

Voleo bih da opet nalete, mislio je pukovnik. Može mi moglo da nađe nekoliko glupih pataka. Možda da budem spreman ako dođu. Ali one ne dodire, i on je morao da razmišlja.

Pucnji se nisu čuli ni iz drugih zaklona i tek po-istaknutim odjekivao je s mora.

Pri dobroj svetlosti ptice su mogle da vide da je lule led i nisu sletale, već su odlazile na otvoreno umre, gde su pravile neku vrstu splavova. Tako on ulje imao ništa da gađa i razmišljao je nehotice, na hlepnu rei da izvede načisto zašto mu se to desilo. Znao je (i to nije zaslужio, ali se navikao da mu se takve nikoli vari dešavaju, mada je stalno pokušavao da to sebi objasni).

.leđnom, kad se sa svojom devojkom šetao noću, ntiisla su dva matroza. Oni su dobacivali devojci i

pukovnik je mislio da je to samo po sebi prilično nevina stvar i htio da pređe preko toga. Ali tu nešto nije bilo u redu. On je osetio to pre nego što mu je postalo jasno. A onda mu je postalo sasvim jasno, jer je stao pod jednu svetiljku da bi oni mogli da vide šta on nosi na ramenima i tako imali prilike da pređu na drugu stranu ulice.

To što je nosio na ramenima bio je po jedan mali orao sa raširenim krilima, srmom utkan u oficirsku kabanicu. Oznake čina nisu bile upadljive, odavno su tu bile prišivene, ali su se ipak videle.

Dva matroza su i dalje dobacivala.

„Stani tamo uza zid, ako hoćeš da posmatraš”, reče pukovnik devojci. „Ili možeš da okreneš glavu.”

„Oni su vrlo krupni i mladi.”

„Neće biti krupni još dugo”, obeća joj pukovnik.

Pukovnik priđe matrozima.

„Gde je vaša obalska patrola?” upita on.

„Otkud znam?” reče najkrupniji matroz. „Jedino što hoću to je da dobro pogledam ženskicu.”

„Da li tipusi kao što ste vi imaju imena i registarske brojeve?”

„Otkud ja znam”, reče jedan.

Drugi dodade:

„A i da znam, ne bih rekao jednom olinjalom pukovniku.”

Stari, večito mladi ratnice, mislio je pukovnik, pre nego što matrozu prilepi jednu. Propisi su propisi. Znaš šta sleduje.

Ali on ga zviznu iz nebuha levicom, i kad jednom poče, udari ga triput.

Onaj drugi matroz, koji je prvi počeo da zviždi i dobacuje, dobro se držao za čoveka koji je pod pićem, ali ga pukovnik tresnu laktom po ustima, a onda, pod svetiljkom, dobro ga lupi desnom rukom. Zatim baci jedan pogled na drugog izazivača i vide da je s njim sve u redu.

Onda opet tresnu prvog levom pesnicom. Zatim, kad se ovaj dizao, žabi mu desnu u stomak. Zviznu ga još jednom levom, onda se okreće i podje de-vojci, jer nije htio da čuje kad glava lupi o trotoar.

On proveri kako stoji s onim što je prvi dobio i utvrđi da taj blaženo spava s glavom na grudima. Iz usta mu je išla krv. Ali boja je još sasvim sveza, utvrđi pukovnik.

„Eto, ode moja karijera”, reče on devojci. „Ma kakva inače da je. Ali je zaista smešno da ti momci nose pantalone.”

„Kako si ti?”

„Fino. Jesi li gledala?”

„Jesam.”

„Ujutru će me ruke boleti”, reče on rasejano. „Ali mislim da sad možemo mirno nastaviti put. Samo idemo polako.”

„Molim, idemo polako.”

„Nisam tako mislio. Mislio sam da ne idemo užurbano.”

„Ići ćemo što je mogućno laganje udvoje.” <

I tako su i išli.

„Hoćeš li da napraviš jedan eksperiment?”

„Naravno.”

„Hodajmo tako da nam čak i noge otpozadi izgledaju opasne.”

„Pokušaću, ali ne znam da li ću moći.”

„Lepo, onda samo hodajmo lagano.“

„Ali jesu li i oni tebe udarili?“

„Jedan me je dobro zakačio iza uveta. Onaj drugi momak, kad je priskočio.“

„Da li tako izgleda bitka?“

„Da, kad imаш sreće.“

„A kad je nemaš?“

„Onda ti noge klecaju i posrćeš. Bilo napred bilo unazad.“

„Da li ti je još stalo do mene posle te tuče?“

„Velim te još mnogo više nego dotle, ako je to uopšte mogućno.“

„Zar nije mogućno? Bilo bi lepo. Otkako sam to videla, ja te još više volim. Hodam li dovoljno polako?“

„Hodaš kao košuta u šumi, ili ponekad isto onako lepo kao vuk, ili veliki stari leopard kad se šu-nja.“

„Ne bih rekla da želim da budem veliki stari leopard.“

„Čekaj dok vidiš jednog“, reče pukovnik. „Zaželetećeš. Ti hodaš kao sve velike zverke kad idu polako. A nisi zverka.“

„To mogu da tvrdim.“

„Idi malo napred da mogu da vidim.“

Ona podje malo napred i pukovnik reče:

„Gaziš kao šampion pre nego što je postao šampion. Da si kobilica, ja bih te kupio, makar morao da zajmim novac sa mesečnim interesom od dvadeset od sto.“

„Nije potrebno da me kupuješ.“

„Znam to. Mi smo o tome govorili. Reč je bila o tvom koraku.“

„Reci mi, upita ona „šta će biti s onom dvoji-. <nn:’ To je jedna od onih stvari koju ja ne razumem n imama. Da li je trebalo da ostanem i da se pobri-m-iii za njih?”

„Nikako”, reče joj pukovnik. „Zapamti to: nika-lo. Nadam se da će deliti među sobom dobru porciju potresa mozga. Neka pocrkaju. Oni su izazvali tu-c ii. O nekoj privatnoj odgovornosti ne može biti ni pomena. Mi smo potpuno u pravu. Kad bih ti, Re-ii.tlo, ja samo jednu stvar rekao što se tiče tuče.”

„Reci, molim te.”

„Ako se ikad budeš tukla, moraš i da pobediš. To je jedino što važi. Sve drugo je luk i voda, što bi tekao moj prijatelj dr Romel.”

„Jesi li ti zaista voleo Romela?”

„Mnogo.”

„Ali on je bio tvoj neprijatelj.”

„Ja ponekad više volim neprijatelje nego prija-lelige. A mornarica, znaš već, ona uvek dobija sve lulke. To sam naučio na mestu koje se zove Pentagon, dok sam još imao dozvolu da u tu zgradu ulazim na glavna vrata. Ako hoćeš, mi možemo polako dl se odšetamo natrag ovom ulicom, ili i brzo da idemo, i da to pitanje postavimo onoj dvojici.”

„Tslinu da ti kažem, Ričarde, dosta mi je tuče za ovu jednu noć.”

„I meni, da budem iskren”, reče pukovnik. „Ali mi to reče na italijanskom i poče sa: Anche io. Hajdemo do Harija na po jednu, a onda ču te otpratili kući.”

„Zar te ne боли ranjena ruka?”

„Ne", objasni on. „Njome sam samo jedanput zadao udarac u glavu. Inače sam tom rukom udarao samo u stomak."

„Mogu li da je pipnem?"

„Ali samo obazrivo."

„Pa ona je strašno natekla!"

„Glavno je da ništa nije polomljeno, a ta vrsta otoka uvek splasne."

„Voliš li me?"

„Da. Volim te, s dve prilično otekle ruke i svim srcem."

Dakle, to je bilo to, i to je bio taj dan, a možda Je lo bio i neki drugi, koji je stvorio čudo. Nikad ne znaš, mislio je on. Veliko čudo bilo je tu, a on ga nije svesno prihvatio. Niti si mu se suprotstavio, mislio je, džukcu stari.

Sad je bilo hladnije nego ikad, i izlomljeni led ponovo se stegao, i patka koja je služila za mamac nije više gledala u visinu. Zabrinuta za svoju sop-■ivenu sigurnost, napustila je ulogu izdajice.

Kurvo jedna, mislio je pukovnik. Ali ipak imaš pravo. To je tvoj posao. Ali otkud to da patka primamljuje bolje nego plovan? Trebalo bi to da znaš, mislio je. Ali čak ni to nije tačno. A šta je onda, do đavola, istina? U stvari, plovani umeju bolje da manu'.

Ne misli sad na nju. Ne misli na Renatu, mladiću, jer nije dobro za tebe. Može čak i da ti škodi. Uostalom, rekao si joj zbogom. I kakav je to mi i no oproštaj bio! Zajedno s taljigama. I ona bi se jr.it išla popela s tobom u te proklete taljige. Pod uslo-voni da su to prave taljige. Vrlo težak posao, mislio (<■: ljubiti i oprati se. Čovek može da strada pritom.

Ko ti je dao pravo da poznaješ devojku kao što je ona?

Niko, odgovori sebi. Ali Andrea me je predstavio njoj.

Ali kako je ona mogla da voli jednog džukca kao što si ti?

Ne znam, mislio je iskreno. Zaista ne znam.

Između ostalog, nije znao ni to da ga je devojka volela zbog toga što *on* celog života nikad ujutro nije bio sumoran, imao srčani napad ili ne, svejedno. On je poznavao strah i jad, ali ujutru nikad nije bio sumoran.

Takvi se ne rađaju često, i devojka, ma koliko da je bila mlada, znala je to čim je ugledala jednog takvog.

A sad ona je kod kuće i spava, mislio je pukovnik. To je mesto na kome i treba da je, a ne u nekom prokletom buretu, koje služi za skrivalište od pataka i gde vam se mrznu patke koje služe za mamac.

Ipak bih đavolski voleo da je ona ovde, kad bi ovaj zaklon bio za dvoje i ona bi gledala u pravcu zapada za slučaj da neko jato naleti. Bilo bi lepo, ako bi bila dobro utopljena. Možda bih mogao da izmamim od nekog jednu od onih kabanica koje su dobro postavljene iznutra, i koje niko neće da proda ako ih je jednom nosio. Jednu od onih koje su greškom razdeljene avijatičarima. Mogao bih da vidim kako su postavljene pa da dam jednu da se napravi sa perjem ovih pataka, mislio je. Našao bih dobrog krojača koji bi je skrojio. Morala bi da bude na dva reda, bez džepa s desne strane i da ima prišiveno jedno parče kože koja se pere, tako da pri gađanju kundak puške dobro leži.

Učiniću to, reče on sebi. Učiniću to, ili će kabanicu smaknuti nekom dripcu i dati da se za nju prepravi. Kupio bih joj jednu dobru pušku, „perdi 12”, ne odviše laku, ili jedan par tipa „bos”. Treba da ima puške dobre kao što je ona. Ipak sam za par perdi ja, mislio je.

Baš tada začu lako lepršanje i brzo udaranje krilima po vazduhu, pa pogleda gore. Ali patke su bi-k' odviše visoko. Samo ih je posmatrao. Međutim, one su bile toliko visoko da su mogle da vide bure i njega u njemu, i zamrzle mamke, i snuždenu ženku, kuja je njih takođe spazila i kvakala što je jače mogla, obavljajući lojalno svoju izdajničku ulogu. Ali patke (bile su to one sa šiljatim repom) produ-žiše let prema moru.

Nikad joj ništa nisam poklonio, kao što je i sama primetila. Istina, tu je ona mala crnčeva glava. Ali to nije ništa. Ona je sama izabrala i kupila. To nije nikakav poklon.

Ono što bih htio da joj poklonim, to je sigurnost koje više nema, svoju ljubav koja ništa ne vreći i, celokupnu svoju zemnu imovinu koja praktično ne postoji sem dve dobre puškice, svoju uniformu i medalje i ordene sa pohvalnicama i neke knjige. Pu-kovničku penziju, isto tako.

Zaveštujem ti sva svoja zemna dobra, mislio je. A ona je meni dala svoju ljubav kao i ono tvrdo • Irago kamenje koje sam vratio, i sliku. Naravno, i ■liku uvek mogu da joj vratim. Mogao bih da joj poklonim prsten iz V. M. I., mislio je, ali gde li sam i'.i, dodjavola, zagubio?

Njoj ne bi ništa značio D. S. C. sa palmom, ni dve srebrne zvezde, ni druge drangulije, ni medalje

njene sopstvene zemlje. Ni one francuske. Ni one belgijske. Ni one minijaturne. To bi bilo morbidno.

Bolje da joj dam svoju ljubav. Ali, do đavola, kako se to šalje? I kako da ostane sveže? Ne mogu je upakovati u suvi led.

A možda i mogu. Treba da se raspitam. Ali kako da onaj prokleti džipov motor pošaljem onom starom čoveku.

Snađi se, mislio je on. Snalaženje u stvarima je tvoj poziv. Snaći se u stvarima, naročito kad te one uzmu na nišan, dodade.

Voleo bih da taj dripac koji mi je upropastio lov na patke ima u rukama jednu pušku i ja jednu. Da vidimo ko će bolje da se snađe. Čak i u jednom drijavom buretu, u močvari, u kome nema me-sta za manevriranje. Neka dođe samo da me napadne.

Prestani s tim, reče on sebi, i misli na svoju de-vojku. Ti ne misliš više nikog da ubijaš, nikad više. Koga hoćeš time da prevariš? — govorio je sebi. Hoćeš da živiš kao pravi hrišćanin? Mogao bi da se iskreno potrudiš. Ona bi te takvog više volela. Da li bi? Ne znam, reče iskreno. Ne znam, tako mi boga. Možda će na kraju postati dobar hrišćanin. Možda će. Ko bi smeо da se kladi u to?

Hoćeš li da se kladiš sa mnom? — upita patku koja služi za mamac. Ali ona je samo gledala u nebo iza njega i opet počela da kvače.

Patke su letele vrlo visoko i uopšte nisu pravile krugove. Gledale su samo nadole i odletale prema moru.

Zaista moraju negde tamo da imaju neku vrstu splava, mislio je pukovnik. Sigurno sad neki lovac

pokušava u čamcu da im se privuče. One će zbog velra morati da lete prilično nisko i neko će ih sigurno sačekati. Lepo, ali kad taj bude pucao, neke će valjda hteti da beže u ovom pravcu. Ali pošto se ovde sve zamrzio, ja zaista mislim da je bolje da udarim Uičku, nego da čućim ovde kao budala.

Dosta sam ih ulovio i gađao sam isto onako dobro ili čak i bolje nego što obično umem da gađam. Stvarno bolje, sto mu bogova, mislio je. Niko ovde e gađa bolje od tebe, izuzev Alvarita, ali on je mla-ić i puca brže. Pa ipak, ubio si manje pataka nego oši ili osrednji lovci.

Da, to uviđam. Uviđam, a znam i zašto je tako. Ne radi se o količini, a ni propisi nisu poštovani, ne zaboravi to.

Sećao se kako je jednim od onih čudnih slučajeva koji se dešavaju u ratu učestvovao trenutno u ArJenima u jednoj operaciji, sa svojim najboljim l>rijateljem, i kako su zajedno progonili neprijatelja. Bilo je to u ranu jesen i operacija je vodena na jednoj visoravni sa peskovitim, izbrazdanim drumovima i sitnim borovim i orahovim drvećem. U vlažnom pešku jasno su se videli tragovi neprijateljskih tenkova i bornih kola.

Dan ranije padala je kiša, ali sad se razvedrilo i imali su dobar vidik preko valovite visoravni, i on i njegov prijatelj osmatrali su teren dogledima, pažljivo kao da su u lovnu na divljač.

Pukovnik, koji je tada bio general i zamenik komandanta divizije, raspoznavao je u pesku trag svakog pojedinog tenka i bornih kola koje su progonili. /ii; i o je, takođe, kad neprijateljska vozila ostaju bez inma i koliko još municije imaju. Verovao je i da

zna gde će se oni zaustaviti i pružiti otpor, pre nego što dostignu Sigfridovu liniju. Bio je siguran da se neće boriti ni na jednom od ta dva mesta, nego će juriti da što brže dostignu cilj.

„Za komandante našeg ranga mi smo, Džord/, prilično istrčali napred", reče on svom najboljem prijatelju.

„Samo napred, generale."

„O-ke što se mene tiče", reče pukovnik. „Bacimo propise i gonimo ih do iznemoglosti."

„Slažem se potpuno generale ... jer sam te propise baš ja pisao", reče njegov najbolji prijatelj. „Ali pretpostavimo da su tamo nešto ostavili?"

On pokaza jedno mesto koje je bilo kao stvoreno da bude branjeno.

„Ništa nisu tamo ostavili", rekao je pukovnik. „Njima nije ostalo sredstava ni za najpišljiviju materijalnu bitku."

„Svaka ima pravo, dok se ne pokaže da nema", reče njegov najbolji prijatelj, i dodade: „Generale."

„Ja imam pravo", rekao je pukovnik. I imao je, iako je konkretna obaveštenja o tome pribavio služeći se sredstvima koja nisu baš bila u duhu Ženevske konvencije koje su, tobože, svi bili obavezni da se pridržavaju pri ratnim operacijama.

„Hajde da ih dobro pojurimo", rekao je njegov najbolji prijatelj.

„Ništa nas u tome ne sprečava i ja garantujem da se oni neće zadržati na ona dva mesta. To nisam izvukao ni od jednog Švabe. To je lično iz moje glave."

On još jednom osmotri teren, slušajući kako lišće šumi na vetu i kako miriše vres po kome su

gazili čizmama, i pogleda još jednom tragove u mokrom pesku, i to je kraj ove priče.

Da li bi se ovo njoj dopalo, mislio je. Ne. Ja se lu mnogo ističem. Voleo bih da joj neko drugi to ispriča i da mene dobro nahvali. Džordž bi mogao tla joj priča. On je jedini koji bi to mogao, a on, cito, ne može.

Sigurno ne može. Sigurno kao smrt.

Ja sam imao pravo u preko devedeset i pet od slo slučajeva, a to je đavolski dobar procenat, čak i u jednoj tako prostoj stvari kao što je rat. Ali i onih pet procenata u kojima nemaš pravo mogu mnogo da znače.

Nikad ti neću pričati o tome, čerko. To su samo bučni glasovi koji se iza kulisa čuju u mom srcu. To moje drljavo srce je kao u zeca.

Nedonošće jedno, nije u stanju da drži korak.

A možda i jeste, mislio je, pa uze dve pilule i proguta ih uz malo džina, i pogleda preko sivog leda.

Moram sad da dozovem onog namćora i da se čistim odavde i odem u onu dronjavu seljačku kuću, ili bi, čini mi se, trebalo da je zovem lovački dom. S lovom je svršeno.

Pukovnik se objasni s čovekom u čamcu na taj način što se podiže u potopljenom buretu, ispali dva hica u prazan vazduh i rukom mu dade znak da dođe.

Čamac se polako približavao, probijajući se stalno kroz led. Čovek pokupi drvene mamke, uhvati ženku koja je služila za primamljivanje i strpa je u džak, a onda sa psom, koji je drhtao na ledu, poče da skuplja ubijene patke. Čamđijine mrzovolje izgleda da je nestalo i ona je ustupila mesto sasvim dobrom raspoloženju.

„Ubili ste vrlo malo”, reče on pukovniku.

„Zahvaljujući tvojoj pomoći.”

To je sve što rekoše i čamđija pažljivo poreda patke poleđuške na pramac čamca, a pukovnik mu dodade svoje puške i kombinovano sanduče za municiju, sa lovačkom stolićicom.

Pukovnik pređe u čamac, a čamđija pregleda zaklon i skide napravu, koja je kao kakva kecelja visila iznutra i služila za skupljanje ispaljenih patrona. Zatim i on uđe u čamac i oni počešće sporu, vrlo zamornu vožnju kroz led, sve do nezaledenih voda mrkog kanala. S dugim veslom u rukama, pukovnik

je radio isto onako naporno kao i kad su dolazili. Ali sada, pri punoj dnevnoj svetlosti, sa brdima na se veru pokrivenim snegom i ševarom ispred njih, koji je pokazivao da kanal nije daleko, oni su veslali ne može biti složnije.

Onda stigoše do kanala i skliznuše u otvorenu vodu, lomeći poslednje ostatke leda. Najednom, čamac kao da bi ponet, i pukovnik predade veliko veslo čamđiji i sede. Bio je sav u znoju.

Pas, koji je ležao drhteći kraj pukovnikovih no-*PM* iskoči iz čamca i opliva do obale kanala. Stresajući vodu sa svoje bele isprljane dlake, on uđe u mrki ševar i trsku, i pukovnik je po njihanju ševara posmatrao kako pas odmiče.

Osećajući da se znoji, mada je bio zaštićen od vetra svojom ratničkom kabanicom, pukovnik uze dve pilule iz medicinske flasice i proguta ih sa džinom iz čuturice.

Čuturica je bila pljosnata, srebrna i presvučena kožom. Ispod kožne presvlake, koja je bila prilično otrcana i umrljana, bilo je na jednoj strani ugravirano: „Ričardu Od Renate Sa Ljubavlju“. Tu posvetu нико nije video sem devojke, pukovnika i majstora, koji je nju ugravirao. A nije gravirana u istoj radnji n kojoj je kupljena. Bilo je to sasvim u početku, mislio je pukovnik. Ali kakve još važnosti ima sve to?

Na zatvaraču, koji se odvrtao, bilo je ugravirano: „R. C. od R.“

Pukovnik ponudi čuturicu čamđiji, koji pogleda prvo njega pa onda čuturu i reče:

„Sta je tu?“

„Engleska rakija.“

„Probaću.“

On povuče dobar gutljaj, onako kako seljaci piju iz čuture.

„Hvala.“

„Jesi li imao dobar lov?“

„Ubio sam četiri patke. Pas je našao tri ranjene, koje su drugi oborili.“

„Zašto si pucao?“

„Žao mi je. Pucao sam iz srdžbe.“

I ja sam to ponekad radio, mislio je pukovnik, i ne htede da ga pita zbog čega se ljutio.

„Žao mi je što nisu bolje naletale.“

„Tako je to“, reče pukovnik. „Govnarska posla.“

Pukovnik je pratio kretanje psa kroz visoku travu i ševar. Vide kako pas najednom zastade i sasvim se utiša. Onda skoči. To je bio visok skok unapred, a onda nastade gnjuranje.

„Uhvatio je neku ranjenu patku“, reče on čam-džiji.

Ovaj viknu:

„Bobi, aport, aport!“

Ševar se tresao i iz njega izide pas sa jednim plovanom u zubima. Sivo-beli vrat i zelena glava izvijali su se levo i desno, kao što se izvijaju glava i vrat u zmije. To je bilo beznadežno koprcanje.

Veslač upravi čamac pravo ka obali.

„Ja će ga uzeti“, reče pukovnik. „Bobi!“

On uze plovana iz usta psu, koji ga je samo ovlaš držao zubima, i kad ga opipa vide da je zdrav i čitav i da je divan primerak, i da mu srce strašno lupa, i da ima beznadežan pogled uhvaćene divljači.

On ga je pažljivo posmatrao, tapšući ga rukom, kao što se tapše konj.

„Samo mu je krilo okrznuto”, reče. „Čuvaćemo ga da služi kao mamac, a mogu i da ga puste u pro-leće. Evo ti ga, i stavi ga u džak sa onom ženkicom.“

Čamđija pažljivo stavi plovana u džak od retke sargije, koji se nalazio ispod pramca. Pukovnik začu kako ženka poče da razgovara s njim. Ili možda ulaže protest, mislio je. Nije mogao da razume njihov pačiji govor koji se obavljao u džaku od retke sargije.

„Uzmi još jedan gutljaj”, reče on čamđiji. „Đavolski hladno danas.“

Ovaj opet potegnu što je bolje mogao.

„Hvala”, reče. „Dobra ova vaša rakija, mnogo dobra.“

Na pristajalištu, ispred duge, niske kuće od kamena, na kanalu, ležale su poredane ubijene patke.

Ležale su u grupama nejednakim po broju. Ima nekoliko vodova, ni jedna četa i, mislio je pukovnik, moja grupa jedva ako može da važi za desetinu.

Glavni nadzornik lova, u visokim čizmama, s kratkom kabanicom i oklopljenim mekanim šeširom, stojao je na samoj obali i kritički brojao patke na pramcu, kad čamac pristade.

,,Na mom mestu sve je bilo smrznuto", reče pukovnik.

,,Bojao sam se toga", reče glavni nadzornik. „Zao mi je. To je, inače, najbolje mesto."

,,Ko je najbolje prošao?"

,,Baron je oborio četrdeset dve. Tamo je bilo malo struje koja neko vreme nije davala da se voda zamrzne. Vi sigurno niste mogli da čujete pucanje, jer je vetar duvao u suprotnom pravcu."

,,Gde su ostali?"

,,Svi su otišli, sem barona koji čeka na vas. Vaš šofer spava u kući."

,,Naravno", reče pukovnik.

„Poredaj ih pažljivo”, reče glavni nadzornik čamđžiji, koji je takođe bio službenik lovišta. „Treba da ih upišem u lovačku knjigu.”

„U džaku je jedan plovan sa zelenom glavom koji je imao samo povređeno krilo.”

„Lepo. Čuvaćemo ga.”

„Idem unutra da vidim barona. Razgovaraćemo docnije.”

„Treba da se dobro zagrejete”, reče glavni nadzornik. „Oštar mraz danas, gospodine pukovniče.”

Pukovnik se uputi kućnim vratima.

„Videćemo se docnije”, reče on čamđžiji.

„Lepo, gospodine pukovniče”, odgovori ovaj. Ba-ron Alvarito stajao je pored otvorenog ognjišta usred sobe. On se nasmeja stidljivim osmehom i reče dubokim glasom:

„Žao mi je što niste imali bolje prilike za lov.”

„Sasvim smo se zamrzli. Ali ukoliko je prilike bilo, ja sam mnogo uživao.”

„Jeste li dobro prozebli?”

„Ne baš mnogo.” * „Mogli bismo nešto da pojedemo.”

„Hvala vam, nisam gladan. Jeste li vi nešto jeli?”

„Da. Ostali su otišli i ja sam im dao svoja kola. Možete li da me povezete do Latizane, ili odmah tu iza nje. Odande mogu da nađem neko prevozno sredstvo.”

„Naravno.”

„Baš je svinjarija što je nastupio mraz. Izgledi su bili tako povoljni.”

„Napolju mora da je bilo bezbroj pataka.”

„Da. Ali one neće da ostanu sad kad im je hrana pod ledom. Uputiće se na jug još večeras.“

„Da li će sve otići?“

„Sve, sem naših domaćih pataka koje se legu ovde. One ostaju ovde dogod ima ma i najmanje ne-zaledene vode.“

„Žao mi je što nisam više oborio.“

„Meni je žao što ste pravili toliki put zbog tako malo pataka.“

„Ja volim uvek da lovim“, reče pukovnik. „I volim Veneciju.“

Baron Alvarito pogleda u stranu i ispruži ruke prema vatri.

„Da“, reče on. „Mi svi volimo Veneciju. Vi možda najviše.“

Pukovnik nije htio da raspreda razgovor o tome, već samo reče:

„Ja volim Veneciju, kao što znate.“

„Da, znam“, reče baron, gledajući rasejano. A onda dodade: „Moramo da probudimo vašeg šofera.“

„Je li on jeo?“

„Jeo i spavao, spavao i jeo. Malo je i čitao iz jedne ilustrovane knjige koju je doneo sobom.“

„Comic books“, reče pukovnik.

„Moram da naučim da ih čitam“, reče baron. Smeškao se svojim stidljivim, sumornim osmehom: „Možete li da mi nabavite neke iz Trsta?“

„Koliko god hoćete“, reče mu pukovnik. „Od Natčoveka do Fantastičnog. Čitajte neke i za mene. Šta je onom čuvaru divljači koji me vozio u čamcu? Čini mi se da me je omrznuo čim me video pa, bogami, bezmalo sve do kraja.“

„To je ta vaša ratna kabanica. Uvek je takav kad vidi savezničku uniformu. Znate, on je malo isuviše oslobođen.“

„Kako to?“

„Kad su prošli Marokanci, silovali su mu i ženu i čerku.“

„Čini mi se da bih nešto popio“, reče pukovnik.

„Rakija je tamo na stolu.“

Baron siđe pred jednu vilu sa velikom gvozdenom ogradom, prilazom posutim belim šljunkom i zgradom koja je imala dobru sreću da ostane čitava, jer se nalazila deset kilometara izvan svih vojnih objekata koji su bili cilj bombardera.

Pukovnik se pozdravi s njim i Alvarito ga pozva da dođe u lov nedeljom kad god hoće, i svake nede-lje ako hoće.

„Zaista nećete malo da svratite?”

„Ne. Moram da se vratim u Trst. Pozdravite mi Renatu, molim vas.”

„Hoću. Je li to njen portret upakovani na zadnjem sedištu kola?”

„Da.”

„Reći će joj da ste odličan lovac i da je portret dobro čuvan.”

„I da je volim.”

„I da je volite.”

„Ciao, Alvarito, i najlepša vam hvala.”

„Ciao, dragi moj pukovniče. Ako može da se kaže ciao jednom pukovniku.”

„Ne gledajte u meni pukovnika.”

„To nije lako. Zbogom, dragi pukovniče.”

■: „Za slučaj da se desi nešto nepredviđeno, hoćete B joj reći da će kod Gritija moći da podigne portret.“ J „Reći ču, dragi pukovniče.“

„To je sve, čini mi se.“

„Zbogom, dragi pukovniče.“

Nalazili su se na otvorenom drumu i prvi sumrak je već počeo da se spušta.

„Okreni levo”, reče pukovnik.

„To nije put za Trst, gospodine pukovniče”, reče Džekson.

„Neka put za Trst ide do đavola. Naredio sam ti da okreneš levo. Misliš li da ima samo jedan put na svetu da se dođe do Trsta?”

„Ne, gospodine pukovniče. Hteo sam samo da skrenem pažnju gospodinu pukovniku ...”

„Bestraga da ideš i da mi ne skrećeš pažnju ni na šta i, ako ti drukčije ne naredim, nemoj ništa da govoriš dok te ne pitam.”

„Razumem, gospodine pukovniče.”

„Izvini, Džeksone. Hoću samo da ti kažem da znam kud idem i hoću da razmišljam.”

„Razumem, gospodine pukovniče.”

Sad su bili na starom drumu koji je on dobro poznavao, i pukovnik je mislio: Lepo, poslaću četiri patke onima što sam im obećao kod Gritija. Lova nije bilo dovoljno da bi žena onog mladića imala

neku vajdu od perja. Ali to su sve krupne i debele patke, i slatko će ih pojesti. Zaboravio sam da Bobi-ju dam kobasicu.

Nije bilo vremena da Renati napiše pisamce. Ali šta bih mogao da kažem u pismu, što već nismo rekli jedno drugom?

On zavuče ruku u džep i izvadi beležnik i olovku. Onda upali lampu za čitanje geografskih karata i ranjenom rukom ispisa velikim slovima kratku poruku.

„Džeksone, stavi ovo u džep i postupi po tome za slučaj potrebe. Ako nastupe okolnosti koje su tu navedene, onda je to moja naredba.“

„Razumem, gospodine pukovniče“, reče Džekson, uze savijenu naredbu jednom rukom i stavi je u levi gornji džep šinjela.

A sad možeš biti miran, reče pukovnik sebi. Sve ostalo tiče se samo tebe lično, a to je čist luksuz.

Neke stvarne koristi od tebe armija Sjedinjenih Država nema više. To je bar sasvim jasno.

Oprostio si se od svoje devojke i ona se oprostila od tebe.

To je u redu.

Dobro si gađao, i Alvarito te razume. To je to.

Sta onda, do đavola, imaš da se brineš, mladiću? Nadam se da nisi od onih tipusa koji se strašno plaše onog što će im se desiti, iako ne mogu ništa protiv toga da učine. Nadajmo se da nisi takav.

Baš tada oseti kako ga srce žacnu, kao što je znao da će se desiti još dok su skupljali drvene plovke.

|||
Sa tri udara je kraj, mislio je, a evo ja imam i četvrti.
Baš sam neki srećni džukac.

Dođe novi napad, i to vrlo jak.

„Džeksone”, reče. „Znaš li šta je ono jednom prilikom rekao general Tomas Dž. Džekson? Prilikom svoje nesrećne smrti? Nekada sam to znao napamet. Ne mogu da garantujem da su reci doslovne. Ali tako je zapisano: ‚Naredba A. P. Hilu da se spremi za bitku.’ Onda opet nerazumljivo buncanje. A onda je rekao: ‚Ne, ne, hajde da predemo preko reke i da se odmaramo u senci drveća.’“

„To je vrlo interesantno, gospodine pukovniče”, reče Džekson. „To mora da je bio Stonvel Džekson, gospodine pukovniče.“

Pukovnik poče da govori, ali zamuče kad *dođe* i treći napad, koji ga tako osinu da je znao da više neće živeti.

„Džeksone”, reče pukovnik „zaustavi kola kraj druma i ostavi samo malu svetlost. Možeš li odavde da nađeš put do Trsta?”

„Mogu, gospodine pukovniče. Imam kartu.“

„Lepo. Ja će preći na prostrano zadnje sedište ovog prokletog, prevelikog luksuznog automobila.“

To su bile poslednje reci koje je pukovnik izustio. Ali on se lepo smesti na zadnjem sedištu i zatvoriti vrata. Zatvorih pažljivo i bez žurbe.

Posle izvesnog vremena, Džekson zapali sve farove i poveze kola stariom drumom oivičenim njivama i jarkovima, tražeći mesto gde može da okrene. Najzad nađe takvo mesto i pažljivo okreće kola. Kad se nađe na desnoj strani druma koji vodi na jug, ka

raskršću koje će ga izvesti na auto-put za Trst, koji je on dobro poznavao, Džekson zapali lampu za čitanje karata, izvadi iz džepa naredbu i pročita:

U slučaju moje smrti zavijena slika i lovačke puške koje se nalaze u ovim kolima imaju biti vraćene u hotel Gritti Venecija gde će ih podići njihov punopravni vlasnik. Potpis Ričard Kentvel, pešad. pukovnik SAD.

„Stvari će već biti vraćene službenim putem“, zaključi Džekson i dade gas ...

ODABRANA DELA
ERNESTA HEMINGVEJA
I—VI

VIII izdanje

PREKO REKE I U

SUMU

Glavni urednik

Raša Popov

Oprema

Ivan Boldiar

Tehnički urednik
Mirjana Jovanović

Korektor
Dušanka Vidaković

IRO Matice srpske
Novi Sad

Tiraž 15.000
primeraka

Štampa: RO štamparija „Budućnost“
Novi Sad, Šumadijska 12
1985.